

اوقاف همايون نظارتنك

تاريخچۀ تشكيلاتى

و

ناظرلرك ترجمۀ احوالى

دار الخلافة العليه

شهزاده باشى ــ اوقاف اسلاميه مطبعه‌سى

١٣٣٥

اوقاف اسلامیه و مبانیٔ خیریه‌نك جهت علمیه وتاریخیه‌سنه دائر برکتاب ترتیب ایدلمك اوزره مقدما اوقاف همایون ناظرینك ریاستنده بعض ذواتدن مرکباً تشکیل اولنان قومیسیون هیئتی ـ مذاکرات واقعه اوزرینه ـ تاریخ، احکام اوقاف ، آثار ومبانیٔ وقفیه، تشکیلات نظارت ، تراجم احوال انجمنلرینه انقسام ایلمش وتراجم احوال انجمنی اوقاف همایون نظارتنك تاریخچه‌سیله ابتدای تشکلندن شمدی یه قدر مقام نظارته تعیین بیوریلان ذوات کرامك ترجمهٔ حاللرینی تحریره مأمور اولمش ایدی . تراجم احوال ـ بوانجمنه ریاست ایدن ـ اوقاف اسلامیه موزه‌سی اداره مجلسی اعضاسندن ولایات ممتازه ومختاره قلمی مدیری ابن‌الامین محمود کمال بك وتاریخچهٔ نظارت ، انجمن مذکور اعضاسندن قیود وقفیه عربی مترجمی حسین حسام‌الدین افندی طرفلرندن تحریر ایدیله‌رك بعون‌الله تعالی بوکره طبع ونشرینه مباشرت اولنمشدر .

بسم الله تيمنا بذكره الجليل

عالم بشريتى — مدنيت حقيقيه‌نك روحى اولان — مكارم اخلاقه دعوت ايدن دين مبين اسلام، هر شخصك حقه و خلقه قارشى وضع فرديسنى و هيئت انسانيه‌يه قارشى وظيفهٔ اجتماعيه‌سنى ـ احتوا ايلديكى احكام فاضله ايله ـ ارائه ايتمكده‌در.

« تعاونوا على البرّ والتقوى » آيت كريمه‌سيله جمعيت بشريه‌يى شاهراه فضيلته سوق ايدن شريعت منجيهٔ اسلاميه، تعاون مشتركى مكارم اخلاقك اقسام مهمه‌سندن عد ايدرك اصحاب استطاعتى ـ دنيوى و اخروى مستلزم سعادت اولان ـ اويله بر وظيفهٔ مباركه ايله مكلّف ايلمشدر.

عالم اسلامده تعاون مشتركى ايفايه خادم اولان احكام شرعيه‌دن برى (وقف) دركه : اصول و دلائلى، فروع و مسائلى كتب فقهيه‌ده مفصّلدر.

وقف لغةً برشيئى دائما طوردرمق [١] وشرعاً برمالى ملكيتدن چيقاروب منافعنى شرائط مخصوصه اوزره مؤبداً برجهت خيره تخصيص ايدرك صاقلامق [٢] معناسنه‌در. وقف ايدن كيمسه‌يه (واقف)، وقف ايديلن ماله (موقوف)، تخصيص ايديلن جهته (موقوف عليه) دينير.

---

[١] (قاموس)

[٢] (كتب فقهيه‌دن بدايع)

وقف امورخیریه وعبادات مالیه‌دن اولدیغی مناسبتله رحمةً للعالمین صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرندن وچاریار کزین و صحابهٔ فضائل قرین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتندن صدوری شرعاً ثابت اولان [۱] بر سنت شریفه‌در .

« خیرالناس من ینفع الناس » سرّ عالیسنه نائل اولمق ایچون هر صورتله بذل مجهود ایدن رجال اسلام ، هر دورده بو سنت شریفه‌یه توسل ایله مدنیت اسلامیه‌یی اعلا ، و اذکار جمیله‌رینی‌ده السنهٔ انامده ابقا ایتدیلر .

کرام رجالك همم خداپسندانه‌سیله متمادیاً تزاید ایدن اوقاف اسلامیه‌نك تمیه‌سیله حسن اداره‌سی مهمات دینیه صره‌سنه کیرمش و ادارهٔ اوقافه (نظر) دینمشدر .

نظر ، لغةً برشیئه بصیرتله باقوب تدقیق و تدبّر ایتمك و شرعاً برشیئده بطریق الولایه وجه مشروع اوزره تصرف ایدرك آنی حسن تسویه ایلمك معناسنه‌در . بوکا (نظارت) ده دینیر .

لسان شریعتده (نظارت) ایکی قسمدر . بری (نظارت عامه) درکه حل وعقد امور انام وتنفیذ قضا واجرای احکام ، دست کفایتلرینه مفوّض اولان ذواتده اولور .

دیکری (نظارت خاصه) درکه تسویهٔ امور ایتام ورؤیت اوقاف اسلام کبی خاصةً برمهمهٔ مشروعه‌نك تمشیتنه مأمور ایدیلن کیمسه‌لرده اولور. بناءً علیه بر وقفك، یاخود اوقاف متعدده‌نك متولیسنه (ناظر) دینیر [۲]

مؤخراً ولی الامر طرفندن بر وقفك ادارهٔ اموری عهده‌لرینه تولیه وتوجیه اولنان ناظرلره (متولیّ وقف) دینمش وناظر ، معنای

---

[۱] کتب فقهیه‌دن بدایع

[۲] (اشباه ونظائر فقهیه)

عموميده استعمال ايدلمشــدر . بناءً عليه (ناظر) عنوانى متوليلرك احوالنه دقت واوقاف اسلاميه‌نك ادارۀ عموميه‌سنه نظارت ايدن ذواته تخصيص اولنمشدر .

واقفلردن ايلك دفعه كندى وقفنه خاصةً نظارت ايدن ذات ، حضرت (عمرالفاروق) رضى‌الله عنهدر . [١] رسالتپناه صلى‌الله عليه وسلم افندمز حضرتلرينك وقف بيوردقلرى (فدك) [٢] باغچه‌سنه عامةً نظارت ايدنلرك برنجيسى‌ده حضرت (ابوبكر الصديق) رضى‌الله عنهدر . [٣]

٨٨ سنۀ هجريه‌سنده (وليدبن عبدالملك) شامده (امويه جامعنى) بنا ومصالحنه ايلك دفعه قرى ومزارع تخصيص وارصاد ايلدى [٤] .

(وليد بن عبدالملك) طرفندن بو جامع شريفك امور ومصــالحنه و قرى و مزارع موقوفه‌سنه ٨٨ سنۀ هجريه‌سنده ايلك دفعه (ناظر)

---

[١] مشاراليهك نظارتى (بدايع)ده مسطوردر. كتاب الاولياتده‌مذكور اولديغى اوزره عصر اسـلامده ابتدا وقف ارض ايدن (عمرالفـاروق) بن الخطاب بن نفيل العدوى القرشى‌در . ١٣ سنۀ هجريه‌سى جماذى‌الاخره‌سنده خليفه و ٢٣ سنۀ هجريه‌سى ذى‌الحجه‌سنك اواخرنده التمش اوچ ياشنده شهيد اولدى .

[٢] فدك باغچه‌سى ، مدينـۀ منوره‌ده روضۀ مطهره جوارنده ايدى . بوصدقۀ نبويه‌يى حضرت (ابوبكر وعمر) افنديلرمز حسن محافظه و حاصلات سنويه‌سنى فقرايه تصدق بيوردلرى حالده (دولت بنى اميه) دورنده مروان بن‌الحكم اولادى تملك ايدرك ميراثلرينه ادخال ايتمشلردى (جامع الدول)

[٣] عندالجماعه مســطور اولديغى اوزره (ابوبكرالصـديق) عبدالله بن ابى‌قحافه عثمان‌بن عمرو التيمى القرشى ١١ سنۀ هجريه‌سى ربيع‌الاولنك اواسطنده خليفه اولدى و ١٣ سنۀ هجريه‌سى جمادى‌الاخره‌سنده التمش‌اوچ ياشنده ارتحال ايلدى .

[٤] عقدالجمـانده بو جامع شريفك ارضى ، مقدارى ، بناسى ، مقدار مصارفى حقنده تفصيلات واردر . حكمداران اسـلام طرفلرندن متوالياً تعمير قلنمشدر . ١٣١٣ سنه‌سى اوائلنده محترق اولديغندن اخيراً اعمار ايدلشدر .

نصب ایدیلن ذات ، رجال امویه‌دن (واقد) القرشیدر . [۱] ۱۳۳ سنهٔ هجریه‌سنده حکومت عباسیه قوماندانی (عبدالله بن علی) جامع مذکوری ـ امویلره رغماً ـ یتمش کون آخور اتخاذ [۲] ایتدیکی حالده ۹۲۳ ده سلطان (سلیم خان) اوّل حضرتلری فوق‌العاده تعظیم و اوقافنی تنظیم بیوردی [۳]

---

[۱] عقدالجمانده مذکور اولدیغی اوزره (واقدالقرشی) بو جامع شریفک بنا امینی وختامنده ناظری اوله‌رق (هشام بن عبدالملك) دورنده ۱۲۱ تاریخنه طوغری وفات ایتمشدر .

[۲] عقدالجمان وجامع الدول

[۳] قیود وقفیه اداره‌سنده موجود اولان وقفیه‌نك دیباجه‌سی وثائق تاریخیه‌دن معدود اولدیغی جهتله عیناً تحریر ایدلدی : (الحمد لله العظیم السلطان الملك العزیز الدیان الفاتح ابواب الاحسان المانح جزیل الامتنان المعطی من احبه واصطفاه اعظم الممالك حتی سلك به فی دفع الطغاة ورفع البغاة اعدل المسالك احمده علی وافر برّه الشامل و اشکره علی واسع فضله المدید البسیط الکامل واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریك له شهادةً لم یزل قائلها باقصی المرام مظفراً ومنصوراً بالملائکة الکرام نصراً مؤذراً واشهد ان سیدنا محمداً عبده ورسوله ارسله کافةً للناس دلیلاً واميناً وانزل علیه کتابه العزیز انا فتحنا لك فتحاً مبیناً وایدّه بالمؤمنین والنصر ونصره بالرعب مسیره شهر وَ وهب مع من اتبع سنته قلباً سلیماً وامر بالصلاة علیه بقوله یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیماً صلی الله علیه وعلی آله وصحبه الاشداء علی الکفار الاسداء اذا ازاغت الابصار ماخففت الویة النها بالفتح والنصر وظهر فجر العدل علی اهل العصر وسلم وکرم وشرف وعظم وبعد فلما انعم الله سبحانه علی العباد ومن علی الاقالیم والبلاد ووضع الارض والفساد ومهد بالاصلاح اصلح مهاد باسباغ ظله الوریف بحلول رکاب المقام الشریف مولانا السلطان اسکندر الزمان (سلیم خان) بن السلطان بایزید خان ابن عثمان سیف الله المشهور الملك العادل المظفر المنصور خلدالله ملکه و سلطانه ونصر جیوشه واعوانه وجدد له فی کل یوم نصراً وملکه بساط الارض براً وبحراً واستقراره علی کرسی الاسلام الارض المقدسة دمشق الشام ودخل جنة وادیها و شاهد ما اودعه الله فیها من انوار الانبیاء وآثار الاولیاء وتحقق انها نزهة الابصار وعروس الامصار ومعبد الابرار وتوالت فیها صلاته وا کثرت فی زوایاها ومساجدها صدقاته لاسیما جامعها الذی هو رابع المساجد ونزهة العاکف

عالم‌اسلامده ایلك‌دفعه مدرسه بنا ایدن تورك امراسندن نیسابور حاکمی (امیر نصر بن سبکتکین) در. بو ذات ٤٢٠ تاریخنده [١]

والساجد وانه اغدق فیه من‌انعامه وعم مستحقیه بوابل اکرامه و فاض مدید حنوه وعطفه بوعده‌الشریف (بمزید جهاته ووقفه) واختار النظر فی تسدید احکامها وتشیید قواعد الشریعة المطهرة واحکامها ومولانا وسیدنا العبد الفقیر الی‌الله سبحانه الآمل فضله واحسانه الشیخی الامامی العالمی العلامی والمحقق المدقق القاضوی الحاکمی قاضی القضاة شیخ‌الاسلام هو ابوالمعالی زین العابدین محمد شاه الفناری الحنفی [*] ادام‌الله ایامه الزاهره وجمع‌له بین خیری‌الدنیا والآخره واقام للنظر فی امر جامعها المشار الیه والمعول‌فی هذا الکتاب علیه من‌ظهرت لدی‌المقام الشریف دیانته واشتهرت عفته وامانته لشموله بانوارالمعارف الربانیه وبوارق اللطائف العرفانیه هو سیدنا العبدالفقیر الی‌الله تعالی الشیخ‌الامام العالم العامل القدوة العارف الکامل تقی‌الدین برکة المسلمین هوالصدق ابو بکر خلیفه بن ابی‌القاسم الباوردی محتداً الحلبی مولداً اجری‌الله الخیرات علی یدیه ومتعه بالنظرالیه بادر الی‌قبول الانعام الشریف وامتثل ذلك وسلك فی‌مباشرته احسن المسالك وتفقد جهات الجامع المشار الیه واحواله وصرف لمستحقه امواله واجتهد فی عمارته حساً ومعنی مقتبساً من نور مشکاة سنا الخنکار الاسنی حیث علم من شیمه الشریفة علی التحقیق بانوار عرفانه الباهر والتخلق بحقیقة قوله عز وجل انما یعمر مساجدالله من‌آمن بالله والیوم‌الآخر ووقف علی کتاب وقفه الصریح ورأی ایصاله وتنفیذه مولانا قاضی‌القضاة المشارالیه فاتصل‌به ونفذلدیه التنفیذ الصحیح وادی اجتهاد المشارالیهما الی‌نقله وحکایته فی‌السفر المجله‌لیکون فی‌الخزائن الشریفة مخلد حفظا له عند تداول الایدی علیه من‌الاخلاق والجلد یحمل مالاتحمله الاوراق ولیکون فی‌الخزائن الشریفة محفوظاً وبعین‌العنایة ملحوظاً والخزائن الشریفةببرکته محروسه ویأمن ببهجته‌مأنوسه فبدرالاذن الکریم العالی المولوی العالمی العلامی المحقق الحاکمی القاضوی الکبیر مولانا وسیدنا قاضی القضاة شیخ‌الاسلام ابی‌المعالی زین‌العابدین الفناری الحنفی الناظر فی‌الاحکام الشرعیة بمحروسة الشام استقلالاً المنوه باسمه الکریم فی هذا الکتاب ادام‌الله ایامه الزاهره واسبغ علیه نعمه الفاخره واحسن الیه فی‌الدنیا والآخره بکتابة

[١] مدرسهٔ نظامیه (٤٥٨) ده بنا ایدلمشدر .

[*] مشارالیه ، محی‌الدین محمد شاه بن علی بن یوسف بن شمس‌الدین الفناریدر . ٩٢٣ ده اناطولی و روم ایلی قاضی عسکری اولدیغی حالده ٩٢٩ ده وفات ایتمشدر . مشاهیر فضلادندر .

نیسابورده ایلك دفعه مدرسهٔ ناصریه‌یی بنا و املاك عظیمه وقف ایتدی [١]

هذا الکتاب المبارك و تسطیره وانشائه عنه وتحریره متضمنا لحکایته الصریح المشار الیه وماحوته الفاظه ومعانیه من ثبوت وحکم وتنفیذ وغیره علی ماشرح فیه نسطر عن اذنه الکریم زاده الله من فضله العمیم فاشهد علی نفسه الکریمة حرسها الله تعالی وحماها وصانها ورعاها ومن سائر الآفات والفتن وقاها وشکر فی مصالح الاسلام والمسلمین مسعاها ومسراها من حفر من السادة والمعدلین بمحروسة الشام اشهد علی نفسه الزکیة فی مجلس حکمه العزیز و محل ولایته بها وهو اذ ذاك جائز القضایا نافذ الاحکام ماحی النقض والابرام وذلك فی الیوم المبارك من شهور عام اربعة وعشرین وتسع ائة اجری الله تمامها وقدر فی خیر ختامها بمنه وطوله وقوته وحوله انه ثبت عنده ثبت الله مجده وانجح قصده وصح لدیه افاض الله نعمه علیه بشهادة سیدنا الفقیر الی الله تعالی الشیخ الامام العالم الفاضل العمده نجم الدین شرف العلماء اوحد الفضلاء مفتی المسلمین ابی الفضل محمد بن المرحوم سیدنا العبدالفقیر الی الله تعالی الشیخ الفاضل العمده شمس الدین جلال العلماء اوحد الفضلاء عمدة الحکام ابی عبدالله محمد بن الرهبری الحنفی نفع الله به ورحم سلفه وسیدنا العبدالفقیر الی الله تعالی الجناب العالی القضائی الافضلی افضل الدین فخر الرؤساء بقیة السلف الصالحین ابی الفضل محمد بن المرحوم سیدنا العبدالفقیر الی الله تعالی الشیخ الامام العالم العلامة اقضی القضاة محیی الدین مفتی المسلمین مفید الطالبین صدر المدرسین ولی امیر المؤمنین ابی زکریا یحیی بن الامنائی الشافعی ایده الله تعالی ورحم سلفه الکریم وسیدنا الفقیر الی الله تعالی الشیخ زین الدین بقیة السلف الصالحین ابی الخیر عبدالکریم بن المرحوم سیدنا العبدالفقیر الی الله تعالی الشیخ شمس الدین برکة المسلمین ابی عبدالله محمد الاسدی الحنفی اعزه الله تعالی ورحم سلفه الذین عرفهم مولانا الحنفی المشار الیه وقبل شهادتهم بما رأی معه قبولها شرعاً اشهدنا وسیدنا الفقیر الی الله سبحانه الآمل فضله واحسانه قاضی القضاة محیی الدین شیخ الاسلام بهاء الانام حسنة الایام محقق القضایا والاحکام عز السنه مؤید الشریعه قامع المبتدعین لسان المتکلمین سیف المناظرین

[١] بو وقعه، تاج الدین عبدالوهاب السبکی‌نك (طبقات الفقها) سنده مذکوردر. «جامع الدول» ده بیان اولندیغی اوزره «نصر بن سبکتکین» برادری سلطان محمود بن سبکتکین طرفندن ٣٨٩ ده نیسابوره حاکم اولدی. ٤٢١ تاریخندن صکره وفات ایتدی .

ممالك مختلفه‌ده حكومات اسلاميه تشكل ايتدكجه مدارس وخيرات شريفه تكثر ايدرك هروقفك نظارتى علمادن برذاته توجيه و بونلرك احوالى حكام شرعيه طرفلرندن تفتيش ايدلدى .

٦٤٨ ده بلاد مصريه‌ده (الملك المغرايبك التركمانى) نك همتيله تشكل ايدن تورك حكومتى زماننده درت مذهبدن برر (قاضى القضاة) وبونلرك اوزرينه (قاضى دارالعدل) وصكره (ناظرالاحكام الشرعيه) عنوانيله بر ناظر عمومى نصب ايدلديكى اثناده بتون اوقافك نظارت عامه‌سى ناظر الاحكام اولانلرك عهده‌لرينه ويرلدى .

(ناظرالاحكام) مأموريتى يالكز مركز ادارهٔ حكومت اولان مصره منحصر دكلدى. شام ، قدس ، حلب كبى ايالت مركزلرينه‌ده برر ناظرالاحكام نصب اولندى .

شامده الك صوك ناظرالاحكام اولان (محيي الدين عبدالقادر بن يونس الحنفى) ٩٢٣ ده سلطان سليم خان اوّل حضرتلرينك مظهر التفاتى اولدى . [١]

قدوة العماء العاملين بركة الملوك والسلاطين خالصة اميرالمؤمنين ابى المفاخر عبدالقادر بن يونس الحنفى الناظر فى الاحكام الشرعية بمحروسة الشام استقلالاً كان اسبغ الله خلاله وختم بالصالحات اعماله على نفسه الكريمة حرسها الله تعالى وحماها فى مجلس حكمه العزيز بمحروسة الشام حالاً مباشرة للحكم العزيز بها يجمع مانسب الاشهاد به عليه فى اسجاله المنسوب اليه المشهود به عليه المسطر ظاهر كتاب الصريح الذى سينسخ ويحكى مضمونه هذا المجلد المبارك كلم بكلم ان شاء الله تعالى وان الامر جرى عنده فى مجلس حكمه المشاراليه على ما تضمنه اسجاله المشاراليه من الثبوت والتنفيذ وسائر مانسب اليه فيه على ما شرح فيه وهو مورخ بخطه الكريم بما مثاله الثالث من صفر الخير الميمون من شهور سنة تسع عشرة و تسعمائة ثبوتاً صحيحاً شرعياً الخ »

[١] مذاهب اربعه‌دن برر قاضى نصبى وقاضى دارالعدل وناظرالاحكام تعيينى (عقدالجمان) ده وقضات ونظارك تراجم احوالى (الدررالكامنه) كبى تراجم كتابلرنده مفصل وعبدالقادربن يونس‌ده صورتى بالاده محرر وقفيه ديباجه‌سنك خاتمه‌سنده مندرجدر .

حكومت سلجوقيه زماننده اوقافك تفتيش احوالنى (قاضى العسكر) اولان صدور علما درعهده ايتدى . [١]

٧٣٠ تاريخنده قريم اوقافى نظارتنه نصب ايديلن (الشريف عبيدالله العبرى) ده (ناظرالاوقاف) عنوانيله كورلدى . [٢]

دولت عليهٔ عثمانيه نك ظهورندن اعتباراً ادارهٔ عثمانيه يه داخل اولان بلاد اسلاميه نك اوقافى تحرير ويكيدن فتح ايديلن بلادده اوقاف عثمانيه تكثير ايدلمكله ناظرلرومفتشلر تعيين وادارهٔ اوقافه اهتمام بيورلدى. [٣]

سلطان (اورخان غازى) حضرتلرى ، بروسه ده انشا ايتديرديكى جامع و زاويه اوقافنك نظارتنى ٧٦٠ ده مسند وزارتده بولنان (سنان پاشا) يه توجيه بيورمقله دولت عثمانيه ده ايلك دفعه اوقاف همايون ناظرى اولان مشار اليه (سنان پاشا) در .[٤]

٧٩٣ ده جلوس ايدن سلطان (ييلديرم بايزيد خان) حضرتلرينك

---

[١] سلطان (عزالدين كيكاوس) ك ٦١٦ وامرادن (جلال الدين قراطاى)ك ٦٥١ تاريخلى وقفيه لرى كبى دورسلجوقيده يازلمش اولان وثائقده (قاضى العساكر) اولان ذاتك تفتيش وتصديقى كورلمكده در .

[٢] ٧٢٧ ده قريم حكمدارى اولان و اوتوز ييل حكومت ايدرك قريمده بر دور عدالت كشاد ايدن (اوزبك خان) بن طغرل بن توقتا بك زماننده قريم اوقاف ناظرى و (عبرى) ناميله مشهور اولان (السيدالشريف عبيدالله) بن محمدالعلوى البلوغانى (طبقات الاستوى) و (الدررالكامنه) ده مسطور اولديغى اوزره ٧٤٢ ده وفات ايتدى . مشاهير فضلادن ايدى .

[٣] قيود وقفيه اداره سنده موجود اولان وقفيه لرك تتبعاتندن مستبان اولديغى اوزره دولت عثمانيه نك بدايت اقبالندن اعتباراً بروسه كبى بلاد جسيمه قاضيلرى ، كنديلرينك قاضى اولمديغى بلادك اوقافنى تفتيشه مأمور اوله رق (المفتش بالاوقاف الروميه) عنوانيله وقفيه لرى تدقيق وامضا ايتمشلردر .

[٤] سلطان اورخان حضرتلرينك (٧٦٠) تاريخلى وقفيه سنده مشاراليهك اسمى « الوزيرالكبير الاميرالخطير سنان الملة والدين يوسف بن الصدرالكبير مصلح الدين موسى بن الحاج مجدالدين عيسى الغالب على اسمه الشريف سنان پاشا » صورتنده مسطوردر.

دور همايونلرنده هر ولايته بر (مفتش احكام شرعيه) تعيين بيورلمقله اوقاف ايله نظارتك احوالنه بو مفتشلر طرفندن نظارت ايدلدى . [١]

٨١٦ ده جلوس ايدن چلبى سلطان (محمد اوّل) حضرتلرينك عصر همايونلرنده بتون حكام شرعيه‌نك ناظر احوالى اولمق اوزره مولانا (جمال الدين محمد چلبى) تعيين و (حاكم الحكام العثمانيه) عنوانى اعطا بيورلمقله اوقافك نظارت عموميه‌سى مشاراليه طرفندن ايفا اولندى. [٢]

٨٥٥ده جلوس ايدن ابوالفتح سلطان (محمدخان ثانى) حضرتلرى استانبولده بنا واحداث ايلديكى خيرات شريفه اوقافنك نظارتنى ٨٦٨ ده وزير اعظم (محمود پاشا) يه [٣] و٨٧٢ ده وزير اعظم (اسحق پاشا)يه [٤] توجيه بيورمقله (صدرعالى نظارتى) بو تاريخدن ابتدا ايلدى .

صدر عالى نظارتى ، صدر اعظملرك نظارتنه مشروط اولان اوقافك ادارهٔ عموميه‌سى ديمكدر .

---

[١] سلطان بايزيد خان اولك دورنده تصديق ايديلان وقفيه‌لرده بو مفتشلرك امضاسى كورلمكده‌در .

[٢] كمال دانشمندى وقفيه‌سنك ثبوت حكمنى (٨٢١) ده تصديق ايدن جمال الدين محمدبن الشيخ رمضان افندى (حاكم الحكام العثمانيه) عنوانى محل توقيعنده يازمشدر .

[٣] فاتح حضرتلرينك وقفيه‌سندن وصدرعالى دفترلرندن مستبان اولديغى اوزره استانبول پاى تخت اتخاذ ايدلدكدن صكره ايلك دفعه اوقاف همايون ناظرى اولان (محمودپاشا) نسلاً خرواتدر . بعدالاهتدا دائرهٔ همايونده تربيه ايديله‌رك ٨٥٧ ده وزير اعظم، ٨٧٢ ده معزول، ٨٧٣ ده قپودان دريا ٨٧٨ ده مقتول اولدى. فضلاى وزرادندر. كوله‌لردن ايلك وزيراعظم اولان مشاراليهدر .

[٤] (اسحق پاشا) اماسيه‌لى دواتدار پاشازاده ابراهيم بكك مخدوميدر. استانبولك فتحنده وزير ، ٨٧٠ ده وزير ثانى ، ٨٧٢ ده وزير اعظم ، ٨٧٦ ده معزول اولدى ـ بعده متقاعداً اينه‌كولده مقيم ايكن ٨٩٣ ده وفات ايتدى. ٨٩١ تاريخلى وقفيه‌سى وثائق تاريخيه‌دن معدوددر .

بو نظارت ، صدر عالی منتسبلری طرفندن تنظیم ایدیلن اوقافك نظارتی ، صـدر اعظم اولانلره شرط وتخصیص ایدلمسـندن طولایی توسع ایدرك (رئیس الکتاب) اولان ذات طرفندن اداره ایدلدی [١]

سلطان مراد خان ثانی ومحمد خان ثانی حضراتنك زمان همایونلرنده هر ولایت ایچـون برر (مفتش اوقاف رومیه) تعیین ایدلمکله برابر بتون اوقافك نظارت عامه‌سی قاضی عسکر اولان صدور علما طرفلرندن ایفا ایدلدیکی وقفیه‌لرده کوریلن تصدیقلردن آکلاشلمقده‌در .

سلطان (بایزید خان ثانی) حضرتلری ، استانبول وبلاد سائره‌ده بنا واحداث ایتدیکی خیرات شریفه اوقافنك نظارتی ٩١٢ تاریخنده شیخ الاسلام (علاء الدین علی افندی) یه توجیه بیورمقله (شیخ الاسلام نظارتی) بو تاریخدن باشلادی . [٢]

شیخ الاسلام نظارتی ، استانبولده مفتی الانام بولنان علمای بنامك نظارتنه مخصوص اوقافك نظارت عمومیه‌سی دیمکدر .

بو نظارت ـ عموم علما ومشیخت اسـلامیه منتسبلری اوقافنك نظارتلری شیخ الاسلام اولان ذواته شرط وتخصیص ایدیله‌رك توسع ایتمکله ـ (تذکره‌جی) افندیلر طرفندن اداره ایدلدی .

سـلطان (سـلیمان خان اول) حضرتلرینك حلیلهٔ محترمه‌سی (خرم حاصکی سلطان) استانبولده بنا ایلدیکی جامع ، مدرسه ، عمارت

[١] مؤخراً رئیس الکتـاب افندیلره نظارتی مشروط اولان اوقافده صدر عالی نظارتنه الحاق ایله اداره ایدلمشدر .

[٢] بو نظارت ، سلطان مشار الیهك اسـتانبول وقفیه‌سندن نمایاندر . وقفیه‌ده استانبولده‌کی مدرسه‌سی مدرسلکنی‌ده مفتی اولانلره شرط ایتمکله (درس وکالتی) بوندن نشأت ایتدی .

(علاء الدین علی افندی) اماسـیه‌لی جمالی زاده کمال الدین احمد چلبینك مخدومیدر . اماسیه مفتیلکندن مستعفی ایکن ٩٠٨ ده شیخ الاسلام اولدی . ذی الحجه ٩٣١ ده وفات ایلدی . فحول علمادندر .

كبى خيرات شريفه اوقافنك نظارتنى قپو آغاسى (خادم محمد آغا) يه شرط ايتمكله ٩٥٢ تاريخلرندن اعتباراً (قپو آغاسى نظارتى) حدوث ايلدى [١]

قپو آغاسى نظارتى ، استانبولده سراى همايون قپو آغالرينه ـ كه باب السعاده آغالرى ناميله مشهوردرلر ـ نظارتى مشروط اولان اوقافك ادارۀ عموميه‌سى ديمكدر .

بو نظـارت ، حرم همايونده اريكه نشين عصمت اولان خواتين وسـلاطين ايله قپو آغالرندن ومنتسبلرندن نظارتنى قپو آغالرينه شرط ايدن ذواتك اوقافيله توسـع ايدرك (قپو خليفه‌سى) اولان افنديلر طرفندن اداره ايدلدى .

فقط ايلك دفعه دار السعاده آغاسى اولان (حبشى محمد آغا) باب السعاده آغالرينك فوقنده بر نفوذ واقتداره مالك اولديغندن استحصال ايلديكى ارادۀ سنيه اوزرينه ٩٩٥ سـنه‌سى محرمندن اعتباراً (اوقاف حرمين ناظرى) اولمقله (حرمين نظارتى) بو تاريخدن باشلادى . [٢]

---

[١] خرم سلطانك وقفيه‌سى بو شرطى احتوا ايتمكده‌در . باب السعاده آغالرى ٩٩٠ تاريخنـه قدر غايت ذى نفوذ اولديغندن خواتين وسـلاطين عثمانيه‌نك اوقافنه ناظر اولديلر . (خادم محمد آغا) قپو آغالرينك الك نفوذليلرندن ايدى .

[٢] طونه‌ياليسنده (اسماعيل كچيدى) آدلى موقعك تمليكى حقنده سلطان (مراد خان ثالث) حضرتلرينك دار السعاده آغاسى حبشى محمد آغايه احسان بيورديغى اواسـط محرم ٩٩٨ تاريخلى فرمان عالى صـورتنده اوقاف حرمين نظارتنك صورت احداث وتوجيهى مذكور اولمغله عيناً نقل ايدلدى :

« هو العزيز الغنى المغنى المعطى المهيمن الفتاح وعنده مفاتيح الفلاح والنجاح تقدست اسمائه وتتابعت نعمائه نشان شريف عاليشان سامى مكان سلطانى وطغراى غراى گيتى سـتان خاقانى نفذ بالعون الربانى والمن المنـانى حكمى اولدركه چون حضرت واهب الآمال والعطيات وجنـاب مفيض آلاء والبركات عمت ميامن افضاله موافقت سـوعاطفت ومرافقت علوعنايتى ايله محرران باركاه (تؤتى الملك من تشاء) ديوان هدايت نشان (ان الارض لله يورثها من يشاء) منشور ساطنت روز افزونمى كه مظهر آثار (انك لعلى خلق عظيم) در توقيع رفيع الشـان (والله يؤتى ملكه من يشاء) برله موشح ومحلى وطغرا كشان كارگاه (وجعلناكم

اوقاف حرمين نظارتى ، حاصلاتنك بر مقدارى ، ياخود مجموعى حالاً ، ياخود مألاً [٢] حرمين شريفين اهاليسنه مشروط اولان اوقافك ادارهٔ عموميه‌سى ديمكدر .

بونظارت ، تاريخ تشكلندن صكره پادشاهان آل عثمان وخواتين وسلاطين اوقافلريله دارالسعاده آغالرى ومنتسبلرى اوقافنك نظارتلرى انضمام ايدرك فوق العاده اهميت قازانديغندن درت مأموريت ايله اداره ايدلدى .

خلائف فى الارض) ايوان سامى مكان (يفعل الله مايشاء ويحكم مايريد) دن صحائف خلافت مقرونمى قلم حكمت نماى (ان لله خلقاً خلقهم لحوايج الناس) ايله موقع ومحلى ايلديلر فلذلك بوآلاء والاى ربانى ونعماء بانواى سبحانى‌نك اداء مراسم حمد وايفاء لوازم شكرى ايچون (احسن كما احسن الله اليك) مقتضاسنجه ذمت همت شاهانه‌مه واجب ولازم دركه ابواب مراحم خسروانه و منـاهج الطاف واعطاف ملوكانه‌م مفتوح اولوب وضيع ورفيع انعـام عاممدن بهره مند ومرزوق صغار وكبار فيض احسانمدن بر مراد ومحظوظ اولوب سحاب عاطفتم ماطر وامطار رأفتم قاطراوله سيمادركاه عالمپناه وباركاه سعادت دستكاهمده صفوت نيت وصفاى طويت ايله اوقات خدمات وحضور وخلواتده اوامر ونواهىٔ پادشاهانه‌مه مترقب ومترصد اولان » « عتبهٔ عليهٔ آسمان ارتفاع وسـدهٔ سنيهٔ ثريا اجتماعمده خدام واجب الاحترامدن رافع توقيع رفيع جهانمطاع خاقانى ودارندهٔ مثـال بيمثال واجب الامتثال جهانبانى افتخـارالخواص والمقربين مختـار اصحاب العز والتمكين معتمد الملوك والسلاطين مقرب الحضرة العاليه الفائز بالدولة السنية الساميه المنظور بانظار عناية الملك الاعلى دارالسعاده‌م آغاسى محمد آغا دام علوه وزاد سموه‌نك جباتنده مركوز اولان صداقت واستقامتى وطينتنده مرموز اولان ديانت ودرايتى مقتضاسنجه حرم همايون عزت مقرونمده خدمات مشكوره‌سى سبق ايتديكندن ماعدا حرمين شريفين شرفهما الله تعالى وعظمهما يه متعلق اولان اوقافلره دخى حسبى ناظر اولوب خدمت ايتمكى سرمايهٔ دولت دنيا وپيرايهٔ عزت عقبا ملاحظه ايدنمكين ليل ونهار دامن درميان ايدوب و بذل ماهوالمقدور وصرف سعى مشكور ايدوب » [١١ دفترحرمين ٤٧٢ صحيفه] .

[٢] مألاً ، مشروطه‌سى منقرض اولديغى تقديرده حاصلاتى حرمين فقراسنه مشروطه اولان اوقاف ديمكدر .

١ — (اوقاف‌حرمين مفتشلكى) دركه اوقاف‌سائره مفتشلرندن آيرى اوله‌رق (٩٩٥) محرمنده تشكل ايتمش برمأموريت شرعيه‌در . جمله اوقاف همايون ايله اوقاف حرمين و ملحقاتنه عائد خصوصات شرعيه‌يى رؤيته مأمور ايدى . ايلك دفعه كبار مدرسيندن آماسيه‌لى (محمد افندى) اوقاف حرمين مفتشى اولدى . [١]

٢ — (اوقاف حرمين محاسبه‌جيلكى) دركه‌دارالسعاده آغالرينك زير نظارتنده بولنان جمله اوقافك محاسباتنى رؤيت ووقفيه‌لريله جهاتنى قيد ايتمكه مخصوص برمأموريت مهمه‌ايدى .

٣ — (اوقاف حرمين مقاطعه‌جيلغى) دركه اوقاف مذكوره‌دن مقاطعه‌يه مربوط اولان جمله مسقفات ومستغلات موقوفه‌نك قيدينه ، انتقال وفراغنه ، رسوم وحاصلاتنك اخذ وتحصيلنه مأمورايدى .

٤ — (دارالسعاده يازيجيلغى) دركه دارالسعاده آغالرينك وظيفهٔ مهمهٔ كتابتنى ايفايه مأمور ايدى . دارالسعاده يازيجيلرى ، آغالرك اسرار وحركاتنه محرم وهردرلو مخابراتنه واقف اولدقلرى جهتله بونلرك اكثرى نفوذ واقتداره مالك ايديلر .

بودرت مأمورك طوتمش اولدقلرى دفاتر ، سياقتلرك الك‌كوزلى ، وثائق تاريخيه‌نك الك مكملى عد اولنه‌بيلير .

بالاخره استانبول ، غلطه ، اسكدار ، ايوب قاضيلرينك ، دها صكره قپودان پاشا ايله يكيچرى آغالرينك ، سكبان باشى ، بوستانجى‌باشيلرك نظارتلرى‌ده تحدث ايدرك استانبولده اوقاف نظارتلرينك مقدارى اون‌ايكى‌يه بالغ اولدى . [٢]

---

[١] محمد افندى ، اماسيه‌لى ممك چلبى ديمكله مشهور اولان علمادن محى‌الدين محمد افنديسنك مخدومى اولمقله (ممك‌زاده) دينير ١٠٠٩ ذى‌القعده‌سنده وفات ايتمشدر . مخدومى شيخ‌الاسلام (مصطفى افندى) در .

[٢] بونلرك قيود وقفيه اداره‌سنده دفترلرى واردر .

نظارتلرك اك بیوکی (اوقاف حرمین نظـارتی) ایدی . فقط آغالردن بعضلرینك حرص وتسیبی ویازیجیلرینك طمعی قیود ومعاملات وقفیه‌یی تشویش ایلمکده ایدی .

دارالسعاده آغالری میاننده برنجی (حاجی بشیر آغا) کبی عالم ، متقی ، مستشارمؤتمن ذوات کامله موجود ایسه‌ده ناقص العقل، جاهل، غیر مستقیم اشخاص‌ده چوق ایدی .

امور وقفیه‌یی اخلال ایدن دارالسعاده آغالرندن ایکنجی (بشیر آغا) شعبان ١١٦٥ ده عزل وقتل ، خلفی اوچنجی (بشیر آغا) ذی القعده ١١٦٨ ده عزل ومصره نفی ، بونك خلفی (ابوقوف احمد آغا) صفر ١١٧١ ده عزل ونفی وربیع الاولده جلب وقتل ایدلدی . [١]

جمادی الاولی ١١٦٨ ده دارالسعاده آغاسی اولان (جوهر آغا) ایله ذی الحجه ١١٨٧ ده آغالغه تعیین قلنان بشنجی (بشیر آغا) پك زیاده حریص و ســاده دل اولدقلرندن ، یازیجیلری ازمیرلی (السید احمد افندی) جرأت بوله‌رق سوء استعمالاته قیام ایلدیکندن جوهر آغا ذی الحجه ١١٨٧ ده مصره ، احمدافندی شوال ١١٨٨ ده ازمیره اجلا ایدلدی . بشیر آغاده رجب ١١٩٣ ده مدینهٔ منوره‌یه کوندرلدی. [٢]

---

[١] (سامی ، واصف تاریخلری) (حمیلة الکبری).

[٢] سلطان (مصطفی ثالث) حضرتلری دارالسعاده آغاسی یازیجیلغنك احوالنه کسب وقوف ایتدیکی جهتله وقفیه‌لرنده اوقافنك نظارتی دارالسعاده آغالرینه ومتولی قائمقاملغنی‌ده امور اوقافه آشنا ومستقیم برذاته شرط ایدوب یازیجیلرك متولی قائمقاملغنه تعرض ایتمه‌ملرینی اشارت بیورمشدی .

سلطان مشار الیهك لاله‌لی دفترنده مقید اولان وقفیه‌سنده فقرهٔ شرطیه شودر :

« صاحب رأی صائب وفائز فکر ثاقب مدبر آزموده‌کار ومتدین امانت شعار احوال اوقافه وقوفده اهل خبر و صاحب وقوف و مدبر ودین ودیانت وصداقت واستقامتله معروف برمرد عاقل وخردمند کامل کمسنه قائمقام متولی تعیین اولنور الخ » .

بو فقرهٔ شرطیه‌یه بناءً ســلطان مشــار الیهك دور همایونلرنده ذی الحجه

حالبوکه : دارالسعاده آغالرینك (عوائد ملحوظه) دینیلن متتابع الورود عطایای سـنیه ایله هدایای وزرادن ماعدا خزینهٔ حرمینـدن ومقاطعاتندن سنوی (١٨٣,٠٠٠) واوقاف سائره‌دن (٣١٩,٠٠٠) که

١١٧٣ ده ایلك دفعه میرآخور ثانی (علی آغا) ، جمادی الاخره ١١٧٤ ده اندرون همایوندن مخرج (ابراهیم آغا) ، صفر ١١٧٥ ده ایاصوفیـه تولیتنه نقلندن هبةالله سلطان کتخداسی (السید محمد طاهر آغا) ، ١١٨١ اوائلنده ضربخانهٔ عامره ناظری (عزت محمد بك) متولی قائممقامی اولمشدی . « لاله‌لی خزینه دفتری »

٨ ذی‌القعده ١١٨٧ ده سلطان مشار الیهك ارتحـالنی متعاقباً یازیجی (السید احمـد افندی) بو قائممقاملغه‌ده کوز دیکه‌رك یازیجیلرّه مشروطـه اولدیغنه (جوهر آغا) یی اقناع و اغفـال ایدوب یکی جلوس ایدن سـلطان (عبدالحمید خان اول) حضرتلرینه عرض کیفیتله کندینك متولی قائممقـاملغنه تعیینی حقنده ارادهٔ سنیه‌یی حاوی آغا طرفندن تذکره استحصال ایتدی .

آغانك تذکره‌سی عینـاً نقل اولندی : « قدوةالاماجد والاعیـان حالا حرمین شریفین محاسـبه‌جیسی ..... افندی دام مجده انهـا اولنورکه تحت نظارتمزده اولان اوقافدن خداوندکار سابق مرحوم و مغفورله سلطان مصطفی خان غازی طاب ثراه حضرتلرینك استانبولده لاله‌لی چشمه قربنده مجدداً بنا بیوردقلری جامع شریف و ملحقاتی اولان جوامع و خیرات سائره‌لری اوقافی تولیت قائممقاملغی واقف مشارالیه حضرتلرینك عصر ساطنتلرنده حالا ضربخانهٔ عامره ناظری محمد عزت بك افندی عهده‌سنده اولوب بو دفعه شرط واقف اوزره قائممقاملق اموریی اداره و رؤیت ایچون حالا خدمت کتابتمزده اولان دارندهٔ مکتوب السید احمد افندی نصب وتعیین اولنمق اوزره مبارك امرهمایون اطاعتمقرون شرفصدور ایتمکین شرفریز صدور اولان امر همایون اطاعتمقرون موجبنجه افندیٔ موماالیه قائممقام متولی نصب وتعیین اولنمغین مکتوب تحریر و ارسال اولنمشدر . وصولنده کرکدرکه مشارالیه حضرتلرینك اوقاف شریفه و ملحقاتنك جزئی و کلی امور وخصوصنی کمافی‌السابق اداره و رؤیت ووقف شریفی حمایه وصیانت ایتملری ایچون یدنده ابقا اولنمق شرطیله اشبو مکتوبمزی قلمه قید ایلیوب موجب مکتوب ایله عامل اوله‌سز »

فی ٢٤ ذی‌القعده ١١٨٧ — اضعف‌العباد

(لاله‌لی خزینه دفتری) — الحاج محمد جوهر آغاء دارالسعاده

جمعاً (٥٠٢,٠٠٠) غروش [١] رادەسندەکی تخصصاتی، حرص وارتکاب کبی حالات سقیمەیە میدان ویرمیەجك قدر مستوفی‌ایدی[٢]

بناءً علیه سلطان (عبدالحمید خان اول) حضرتلری حمیدیه نامیله مشهور اولان اوقافنك نظارتنی دارالسعاده آغالرینه و متولی قائمقاملغنی یازیجیلرینه شرط ایتدیکی حالده فعلاً بو شرطی تعدیل بیورمش ایدی [٣]

اوقاف حمیدیەنك ادارەسیچون عمارتی جوارندە یاپدیردیغی دائرهٔ مخصوصەدە (١١٨٨) ذی‌القعدەسندن اعتباراً اوچ مأموریت مسئولەدن مرکب بر ادارهٔ مستقله تشکیل وامنیت بیوردیغی رجاله توجیه‌ایتدی.

---

[١] غروش ، او زمانك رایجی اوزره یوز یکرمی اقچه اولوب اوچ غروشه مساوی اولان بر درهم کومش ایدی . زمانمزك قرق پارەسی ، او زمانك قرق‌اقچەسی یعنی بر درهمك اوچده بری اولوب مبلغ‌مذکورك شمدیکی حساب اوزره قیمتی (بریچق میلیون آلتی‌یوز بیك) غروشدر . بو مقدارك لیرا یوزسکزدن قیمتی «١٣,٩٤٤» بچق عثمانلی لیراسیدرکه هرآیلغه «١١٧٠» چاریك عثمانلی لیراسی اصابت ایدر .

[٢] ١٧ حرمین احکام «١٢٥٠ـ١٢٥٤» دفترندە مسطور اولدیغی اوزرە دارالسعادە آغالرینه خزینهٔ حرمیندن سنوی مارتیه نامیله «٥٠,٠٠٠» ومحرمیه نامیله «٦٠,٠٠٠» و صرهٔ همایون اخراجندە عطیه نامیله «١٠,٠٠٠» ومولدشریف‌آلایندە «٥٠٠٠» ومقاطعات حرمیندن قلمیه نامیله «٢٨,٠٠٠»كه جمعاً «١٨٣,٠٠٠» غروشدر، بونك «٨٧,٠٠٠» غروشی‌مارتو«١٠٥,٠٠٠» غروشی‌دە محرم اعتباریله ویرلکدە ایدی . بوندن ماعدا اوقاف مصریه‌وکالتی مقطوعی نامیله «٧٥,٠٠٠» واوقاف شامیه قائمقاملغی مقطوعی نامیله«١٠,٥٠٠» و یکی ایل ویودەلغندن خرج باب نامیله «٤٠,٠٠٠» و غلطه ویودەلغندن خرج باب نامیله «٩,٥٠٠» وقلعتین ویودەلغندن خرج باب نامیله «١,٠٠٠» و مصر والیسی طرفندن «٨٥,٥٠٠» وضربخانهٔ عامرەدن «٥٠,٥٠٠» كه جمعاً «٣١٩,٠٠٠» غروش تسویه ایدلمکدە ایدی.

[٣] شرط مذکور، سلطان مشار الیهك وقفیەسندە مندرج اولوب مذکور قائمقاملغی بو شرطك وجودیله ١٩ ذی‌القعده ١١٨٨ دە میرآخور شهریاری «مصطفی آغا» یه توجیه بیورمسی تعدیل مذکوری مثبتدر .

اوچ مأموريتـك برنجيسى (متولى قائمقـاملغى) دركه اوقاف حميديه‌نك ادارۀ عموميه‌سنده مستقلاً حركته مأذون ايدى . بو مأموريتك استقلالنى مؤكد اوله‌رق مؤخراً ارادۀ سنيه دخى صدور ايتمشدى.[١]

ايكنجيسى (اوقاف كتابتى) دركه وقفك جمله واردات ومصارفنى تحرير و جابيلرك محاسـباتنى رؤيت و حاصلاتك اخذ و صرفنى اداره ايتمكله مأمور ايدى .

اوچنجيسى (روز نامچه كتابتى) دركه وقفك مصارف يوميه‌سنى قيد و تحرير ، وكيل خرجك معـاملات روز مره‌سنى تدقيق ايتمكله مأمور ايدى .

شو ادارۀ مسـتقله‌نك تشكيلنى متعاقبـاً ايلك دفعه اوقاف حميديه متولى قائممقاملغنه ميرآخور شهريارى (الحاج مصطفى آغا) [٢]

واوقاف كتابتنه ماليه روز نامچه‌جيسى خواجكاندن (السيد شريف محمد افندى) [٣] و روز نامچه كتابتنه‌ده محاسبۀ حرمين كيسه‌دارى خواجكاندن (السيد رشيد احمد افندى) نصب ايدلدى [٤]

---

[١] ارادۀ سـنيۀ حميديه خزينه دفترنده شويله مسـطوردر : « وقف مذكوردن واقع اولان توجيهات متولى عرضى اولوب ماعدالرينه اعتبار اولنمامق و قائممقام متولى عرضيله توجيه اولنمدقجه قلمنـدن تذكره‌سى ويرلمه‌مك اوزره صادر اولان خط همايون مكتوب دفترينه قيد اولنمشدر » .

[٢] الحاج مصطفى آغا ، آغا باباسى ديمكله مشهور وزرادن « مصطفى پاشـا » در. وزارتله آيدين ، متعاقباً حانيه ، بعده خداوندكار واليسى اولديغى حالده ١١٩٢ اواخرنده ارتحال ايلدى . بروسه‌ده مدفوندر . مستقيم ايدى .

[٣] السيد شريف محمد افندى ، آماسيه نقيب الاشراف قائممقامى اولان مواليدن ظنه‌لى زاده السـيد شريف محمد افنديـنك مخدومى زعيم السـيد على آغانك اوغليدر. ماليه‌دن نشأتله خواجكاندن اولدى. حميديه كتابتندن تفيضله مناصب مهمه‌يى دور ايدرك رجب ١٢١٧ ده وزارتله جـده و حبش واليسى اولدى . جمادى الاخره ١٢١٨ ده وفات ايلدى . صادق و مسـتقيم ايدى . شاعر نهاد بكك بيوك پدريدر .

[٤] السيد رشيد احمد افندى ، باب عاليدن نشأتله خواجكاندن اولوب دور مناصب ايدرك ذى‌القعده ١٢١٤ ده وفات ايلدى .

سلطان (عبدالحمید خان اوّل) حضرتلرینك بروجه محرر كندی وقفی حقنده اجرا ایتدیكی تشكیلات ابتدائیه (اوقاف همایون نظارتی) نك تشكیلنه باعث اولدیغی جهتله نظارت جلیله‌نك واضع اساسی، سلطان مشارالیه عد اولنور .

فقط متولی قائمقاملرینك انتخابیله اجرا بیوریلان اوقاف حمیدیه توجیهاتی دارالسعاده آغالرینك عرضیله ایفایه دوام و معاملات توجیهیه حرمین محاسبه‌جیلری طرفندن قید اولندیغی مناسبتله اوقاف حمیدیه قائمقاملغی، حرمین نظارتنك برشعبهٔ مخصوصه‌سی حكمنه كیردی .

سالف الذكر ادارهٔ وقفیه‌نك محسناتی بالتجربه تحقق ایتدكجه سلطان مشار الیهك عصر همایونلرنده حرم همایون قادینلری اوقافیله بوستانجی باشی عبدالله آغا، خواجهٔ شهریاری حافظ مصطفی افندی كبی بعض رجال اوقافنك اداره‌سی‌ده بو قائمقاملغه الحاق ایدیله‌رك (اوقاف حمیدیه و ملحقاتی) اداره‌سی كسب اهمیت ایلدی .

اوقاف حمیدیه متولی قائمقامی (الحاج مصطفی آغا) ٢٢ ربیع الآخر ١١٩١ ده وزارتله آیدین والیسی اولدقده قائمقاملغه ضربخانهٔ عامره ناظری (حافظ مصطفی افندی) [١] ومشار الیهك ٣ رجب ١١٩٤ ده وفاتیله یرینه ضربخانه ناظری (چلبی محمد افندی) تعیین اولندی. [٢]

---

[١] حافظ مصطفی افندی، استانبولده طوقلی دده جوارنده ساكن دركاه عالی قپوجی باشیلرندن تلخیص زاده احمد آغا بن مصطفی آغانك مخدومیدر . مالیه‌دن بالتفیض ضربخانه كاتبی و صاحب عیار ایكن خواجكاندن اولدی . ١١٨٨ ده ضربخانه ناظرلغنه و حمیدیه عمارتیله بكلربكی جامعی بنا امینلكنه، ١١٩١ ده اوقاف حمیدیه متولی قائمقاملغنه تعیین اولندی. زلزله‌دن متأثراً وفات ایتدی . حسن خدمتله منظور پادشاهی اولمشدی .

[٢] چلبی محمد افندی، اخسخه‌لی یحیی افندینك مخدومی ولاله‌لی مصطفی افندینك برادریدر . بیوك اسما سلطان كتخدالغندن نشأتله ركاب همایون كتخداسی، ضربخانه ناظری و متولی قائمقامی ایكن ارباب سعایتك غرضیله منكوب وآز مدت صكره صداقتی مشهود اولمغله ركاب همایون كتخدالغنه تعیین اولنه‌رق ١٢١٤ ده وفات ایتدی .

چلبی محمد افندی ، اسما سلطانك ارتحالنده ذی‌القعده ۱۲۰۲ ده عزل وتوقیف ایدلمکله کاتب مصرف شهریاری (محمد افندی) حمیدیه و ملحقاتی اوقافنه متولی قائمقامی اولدی . [۱]

۱۱ رجب ۱۲۰۳ ده سلطان (عبدالحمید خان اوّل) حضرتلرینك ارتحالنی متعاقباً دارالسعاده آغاسی (ادریس آغا) واقف مشارالیهك فعلاً تعدیل بیوردیغی شرطه استناداً قائمقام مومی‌الیهی عزل ایدرك کندی یازیجیسی و لاله‌لی اوقافنك متولی قائمقـامی اولان (آرناوود محمـد افندی) یی [۲] نصب ایلدی [۳]

بوتاریخدن اعتباراً لاله‌لی وملحقاتی اوقافیله حمیدیه وملحقاتی اوقافی توحیداً اداره وآرناوود محمد افندیدن صکره متولی قائمقاملغی

---

[۱] محمد افندی، دیوریکلی فیض‌الله افندینك اوغلیدر . اندرون همایونده تربیه کوروب خواجکاندن اولدی . حرمین وآناطولی محاسبه‌جیلکی، ضربخانه اماتی ، آغا یازیجیلغی کبی مناصبی دور ایدرك جمادی‌الاخره ۱۲۱۰ ده وفات ایتدی . ارباب استقامتدن ایدی . (دفاتر وقفیه)

[۲] آرناوود محمد افندی، اشقودره اهالیسندندر. آغا یازیجیلغی قلمنده تربیـه کوروب خیلی زمان خاصکی اولدی . بعـده آغا یازیجیسی و ادریس آغانك مظهر توجهی اولدیسه‌ده آغانك عزلنده منکوب اولمشـدی . مؤخراً اعادهٔ اقبال ایدوب حرمین محاسبه‌جیسی وآرپه امینی اولدی . ۱۲۱۱ سالندن صکره وفات ایتدی . ارباب خیراتدن ایدی .

[۳] ادریس آغا طرفندن محمد افندینك قائمقـام نصب اولندیغنه دائر « حمیدیه خزینه دفتر » نده تصـادف ایدیلن وثیقه‌نك صورتی : « قائمقـاملق مذکور سابقا ضربخانهٔ عامره ناظری محمد افندینك عهده‌سنده اولوب قاعدهٔ وقف ویوم‌القسط حسابی اوزره محاسبه‌سی رؤیت اولنوب بو دفعه شرط واقف اوزره قائمقـاملق اموریی اداره و رؤیت ایچـون حالا کاتب حضرت آغای دارالسعادة الشریفه محمد افـندی قائمقام نصب و تعیین اولندیغنی مشـعر ناظر وقف حضرتلری طرفندن وارد اولان ممهور مکتوب امر اسـلوبلری ۲۱ رجب ۱۲۰۳ تاریخنده اشـبو خزینه دفترندن عمارت ترتیبی محلنك ذیلنـده مقید اولدیغی شرح ویرلدی . » ٦ م

آغا یازیجیلرینك عهده‌لرینه توجیه ایدلدی . [١]

آرناوود محمد افندی ، آغانك مظهر توجهی اوله‌رق زیرکده شب صفا قادین جامعنك بنا امانتنی واناطولی محاسـبه‌جی وکالتنی درعهده ایلدیسه‌ده سوء حالی تبین ایتمکله (١٢٠٤) اواسطنده عزل وتوقیف وافندیسی ادریس آغاده عزل وتبعید ایدلمشدی . [٢]

بناءً علیه : خزینه‌دار شهریاری (بلال آغا) دارالسعاده آغاسی واوقاف حرمین ناظری واندرون همایونده قهوه‌جی باشی (محمود افندی)ده آغا یازیجیسی ولاله‌لی وحمیدیه اوقافی متولی‌قائممقامی اولدی[٣]

١٢٠٥ اواخرنده دیوریکلی (محمدافندی) ، ١٢٠٨ اوائلنـده کورجی (محمد افندی) ، ربیع‌الاول ١٢٠٩ ده عمی زاده (اسماعیل کاملی افندی) [٤] ، شوال ١٢١٠ ده دیوریکلی (احمد افندی) ، صفر ١٢١٢ ده (مصطفی افندی) آغا یازیجیسی ولاله‌لی وحمیدیه اوقافی متولی قائممقامی اولدیلر .

ربیع‌الاول ١٢١٣ ده خالد آغانك وفاتی متعاقباً کوچوك (بلال آغا) دارالسعاده آغاسی اولدقده (الحاج ابراهیم افندی) [٥] ، ١٢١٤ ده

---

[١] « لاله‌لی و حمیدیه خزینه دفترلری »

[٢] « شانی زاده » « جودت پاشا » تاریخلری « سجل عثمانی »

[٣] محمود افندی ، اسبق طوپخانه ناظری یکیجه‌لی حافظ احمد افندینك برادر زاده‌سی و اسبق وان والیسی یکیجه‌لی احمد پاشانك برادریدر . آماسیه داخلنده یکیجه کوینده‌ندر . اندرون همایونده تربیـه کوروب آغا یازیجیلغنده خواجکاندن اولدی . دور مناصب ایدرك ١٢٢٣ ده وفات ایلدی . ارضروم دفترداری ایکن یکیجه کوینده‌کی جامعی اوقافنی تنظیم ایتمشدی .

[٤] اسماعیل کاملی افندی ، مرزیفونی محمد کاظم افندینك اوغلیـدر . بالتفیض خواجکاندن اولدی . ذی‌الحجه ١٢١٢ ده معزولاً وفات ایلدی . اولادینه «کاملی زاده‌لر» دینیر .

[٥] الحـاج ابراهیم افندی ، اندرون همایونده تربیـه کوردی . آغا یازیجیلغندن رتبهٔ خواجکانی ایله چیقوب دور مناصب ایدرك رمضان ١٢٣٧ ده وفات ایلدی .

(السيد عبدالوهاب افندی) [١] ، ١٢١٥ده (محمد افندی) ، صفر ١٢١٦ ده (الحاج مصطفی افندی) دارالسعاده آغاسی کاتبی ومتولی قائممقامی نصب ایدلدیلر .

والده سلطان کتخداسی مشهور کریدلی (یوسف آغا) شوال ١٢١٦ ده لالهلی وحمیدیهاوقافنه متولی قائممقامی اولوب حاجی مصطفی افندینك عهدهسنده یالکز یازیجیلق قالدی .

جمادیالاخره ١٢٢١ ده والده سلطانك ارتحالی اوزرینه یوسف آغانك اقبالی رهین زوال اولهرق بروسهیه اعزام ایدلدیکی کون کتخداسی (احمد افندی) وکیل نصب ایدلدیسهده ربیع الاول ١٢٢٢ ده یوسف آغا اعدام اولنمغله لالهلی اوقافنه میرآخور اول (شمس الدین بك) وحمیدیه اوقافنه دارالسعاده آغاسی کاتبی (حافظ مصطفی افندی) متولی قائممقامی اولدی .

ربیع الاخر ١٢٢٤ده سلطان (محمود خان ثانی) حضرتلری تنظیم ایلدیکی اوقافی ، پدری جنتمکان سلطان (عبدالحمید خان اوّل) حضرتلرینك اوقافنه الحاق ایله [٢] ایکی وقفی توحید ومتولی قائممقاملغنی جزبهدار زاده (محمد طاهر افندی) یه توجیه ایتدی .

ذیالحجه ١٢٢٥ ده محمد طاهر افندینك وفاتنده آغا کتابتندن

---

[١] السید عبدالوهاب افندی ، آماسیهلی حاجی وهاب زاده السید عبدالله آغانك اوغلیدر . یازیجی قلمنده تفیض ایدرك باش خلیفه ایکن یازیجی ، بعده خواجکاندن اولدی . ١٢٢٧ ده وفات ایتدی .

[٢] وقفیهسنده شویله مذکوردر : « اشبو وقف شریفم والد ماجدم مرحوم و مغفورله سلطان عبدالحمید خان حضرتلرینك محمیهٔ اسلامبولده باغچه قپوسی داخلنده واقع عمارت عامره و خیرات سائرهٔ جلیلهلری وقف شریفلرینه الحاق اولنوب مشارالیهك وقف شریفنه هرکیم متولی قائممقامی بولنور ایسه اشبو وقف شریفمه دخی قائممقام متولی اولوب وقف مزبورءك دخی امور و خصوصنی بعدالرؤیه وظیفهٔ مرقومهیه متصرف اوله و دارالسعادة الشریفه آغالری وقف مزبوره ناظر اولوب هیچ نظارتلرنی بیدریغ بیوره لر ».

معزول (حافظ مصطفى افندی) قیدحیات ایله حمیدیه ومحمودیه اوقافنه متولی قائممقامی اولدی . صفر ١٢٢٩ ده وفات ایتمکله یرینه ضربخانهٔ عامره ناظری (السید ابراهیم صارم افندی) تعیین قلندی . [١]

بوتاریخه قدر حمیدیه ومحمودیه ملحقاتی اللی اوقافه بالغ اولەرق متولی قائممقاملغی بیوك بر شـعبهٔ نظـارت حالنی آلدیغنـدن منحصراً ضربخانهٔ عامره نظارینك ادارەلرینه ویرلدی .

محرم ١٢٣١ ده (الـــسید عبدالرحمن فیضی بك) [٢] ذی‌القعده ١٢٣٤ ده (السید خیرالله افندی) ضربخانهٔ عامره ناظری و اوقاف حمیدیه ومحمودیه متولی قائممقامی اولدیلر .

محرم ١٢٣٨ ده رجالدن (حسین حسنی بك) ذی‌القعده ١٢٣٩ ده (السید احمد افندی) ، جمادی‌الاخره ١٢٤٠ ده (الحاج یوسف افندی) ذی‌القعده‌ده (السید محمد سعیدافندی) ضربخانه امانتیله متولی قائممقاملغنده بولندیلر . [٣]

---

[١] السـید ابراهیم صـارم افندی ، ذمت خلیفـه‌سی الحـاج مصطفی افنـدینك اوغلیدر . مالکانه خلیفه‌لکندن تفیض ایدرك رتبهٔ خواجکانی ایله ١٢٢٣ ده رکاب همایون دفترداری ، ١٢٢٧ ده ضربخانه امینی ، ١٢٣١ ده سرای همایون بنا امینی اولدی . ١ جمادی‌الاخره ١٢٣٢ ده وفات ایلدی . غایت ذی ثروت ایدی . « سجل عثمانی ودفاتر وقفیه »

[٢] السید عبدالرحمن فیضی بك ، وزرادن سـلانیکلی السـید مصطفی پاشـانك اوغلیدر . ذی‌القعده ١٢٣٤ ده صدارت کتخداسی اولدی . اون یدی کون صـکره دیمتوقه‌یه اعزام و ربیع‌الاول ١٢٣٥ ده اعـدام ایدلدی . مسیب و متعظم ایدی .

[٣] ١٢٢٩ تاریخندن بری متولی قائممقاملغنه و ضربخانه امانتنه نصب ایدیلن ذواتك اسملری وتاریخ تعیینلری برنجی « دفتر احکام » ده مندرجدر.

« السید خیرالله افندی » ، خضر زاده‌لکله معروفدر چاوشباشی ، صره امینی، بعده اسما سلطان کتخداسی اولدی . ١ رجب ١٢٤٨ ده وفات‌ایتدی.

« حسین حسنی بك » قپودان دریا حسـین حسنی پاشا زاده عبدالله بکك اوغلیدر. مالیه‌دن بالتفیض دفتردار، رئیس‌الکتاب ، ضربخانه امینی ، ترسانه

بو تاریخه‌قدر اوقاف محمودیه ملحقاتی اللی قلمی تجاوز ایدرك اوقاف حمیدیه وملحقاتیله کسب اهمیت ایلدیکی حالده (١٢٤١) شوالنده یکیچریلکك الغاسیله نظارتلری یکیچری وسکبان باشی آغالرینه‌مشروطه اولان اوقاف مخصوصه‌نك اداره‌سی اوقاف محمودیه متولی قائممقاملغنه دور ایدلمکله دهازیاده کسب جسامت ایتدی .

اوقاف محمودیه وحمیدیه وملحقاتی اداره‌سنك ضربخانهٔ عامره نظارتیله توحیداً اداره‌سنده صعوبت حاصل اولدیغندن ١٢ ربیع‌الاول ١٢٤٢ ده شرفصادر اولان ارادهٔ سنیه [١] اوزرینه ضربخانه نظارتندن تفریق وآیریجه (اوقاف همایون نظارتی) عنوانیله برنظارت احداث ایدیله‌رك اسبق ضربخانه ناظری ومتولی قائممقامی (الحاج یوسف افندی) یه توجیه بیورلدی .

اوقاف همایونك نظارتی دارالسعاده آغالرینه مشروطه اولدیغندن نظارتك بوصورتله تشکیلی شرط واقفی فعلاً تعدیل ایلدیکی جهتله سلطان عبدالحمید خان اول وسلطان محمودخان ثانی وملحقاتی اوقافنك

امینی ، بعده اردو دفترداری، چاوشباشی ١٢٤٣ ده مقاطعات ناظری‌اولدی. جمادی الاولی ١٢٤٤ ده وفات ایلدی . فطین وخلوق ایدی .

« السیدالحاج احمدافندی » طوپ عربه‌جیلری کتابتندن بالتفیض خمبره‌خانه، بعده ضربخانه وبالاخره طوپخانه ناظری اولدی. ١٢٤٦ ده وفات ایلدی . مستقیم ایدی .

« السید یوسف رضا افندی » اندرون همایونده تربیه کوروب شهزاده تولیتندن تفیض ایدرك شهرامینی ، خزینه وحرمین محاسبه‌جیسی ، صره‌امینی، ضربخانه ناظری ، آربه امینی اولدی. شعبان ١٢٤٣ ده وفات ایتدی .

[١] بوارادهٔ سنیه‌نك عیناً صورتی و تاریخی کوریله‌مدی . فقط ١٢٤٢ ربیع‌الاولنك اون برنجی کونـه قدر اوقاف همایون متولی قائممقاملغی عنوانی بتون دفاتر وقفیه‌ده مذکور وربیع الاولك اون دردنجی کوندن اعتباراً « بالنظاره اداره‌سی مقتضای ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی اولان اوقاف همایون نظارتی » دیه مسطور اولدیغنه نظراً اوقاف همایون نظارتی سنهٔ مزبوره ربیع‌الاولنك « ١٢-١٤ » نجی کونلرنده تشکیل قلندیغی تبین ایدر .

نظارتلری دارالسعاده آغاسی اوزون (عبدالله آغا) نك عهده‌سندن صرف ایدلمش ایدی .

(اوقاف همایون نظارتی) حین تشکلنده (کیسه‌دارلق ، ذمت خلیفه‌لکی ، سرکی خلیفه‌لکی) عنوانیله اوچ دائره‌یه تفریق و بونلرك آمری اولان ناظره اون بیك غروش معاش تخصیص اولندی .

(کیسه‌دارلق) اداره‌سی نظارته عائد جمله اوقاف ایچون ایجاب ایدن اعلاماتی، تقریرلری انهالری تحریره مأمور اولدی . بو مأموریته ایلك دفعه خواجکاندن کوچك قلعه تذکره‌جیسی اکینلی (السید محمد شوقی افندی) تعیین ایدلدی [١]

(ذمت خلیفه‌لکی) اوقاف مذکوره‌نك مقاطعات والتزامات ضبطنامه‌لرینی ، ملتزمین ایله کفیل ویردکلری صرافاندن آلنه‌جق دین تحویللرینی ، بدلات التزامیه‌یی واجاراتك ذمت پوصله‌لرینی تحریر ایله تحصیلاتنه دقت ومحاسباتی رؤیت ایتمکه مأمور اولدی .

ایلك دفعه ذمت خلیفه‌سی اولان (محمد عارف افندی) در [٢]

(سرکی خلیفه‌لکی) اوقاف همایون نظارتی خزینه‌سنه کلن مبالغی اخذ وقبض، خزینه‌یه عائد جمله‌مصارف وقفیه‌یی ایفا ، وموازنهٔ عمومیهٔ اوقافك معاملات یومیه‌سنی اداره ایتمکه مأمور اولدی . ایلك دفعه سرکی خلیفه‌لکنه تعیین ایدیلن ذات، ذمت خلیفه‌سنك برادری (احمد عزت افندی) در .

کیسه‌داره (١٠٠٠) ، ذمت خلیفه‌سنه (٨٠٠) ، سرکی خلیفه‌سنه (٥٠٠) غروش معاش ویرلدی . بونلرك معیتنه برنجی معیت وایکنجی

---

[١] ٧ ذی‌القعده ١٢٤٦ ده السید محمدشوقی افندی ضربخانه‌ده صاحب عیار اولدیغندن یرینه « السید محمد شریف بك » کیسه‌دار اولدی .

[٢] محمدعارف افندی ، امور و معاملات حسابیه‌یی تشویش ایلدیکی ثابت اولدیغندن ١٢ جمادی الاخره ١٢٤٩ ده کوتاهیه‌یه نفی‌وبرادری سرکی‌خلیفه‌سی احمد عزت افندی‌ده عزل ایدلدی .

معیت عنوانیله اوچر ، ایکیشر یوز غروش معاشلی ایکیشر کاتب ومقدار کافی عائداتله بماقلر تعیین ایدلدی .

محلولاتك فراغ و انتقال، مقاطعاتك التزام ، اجاراتك تحصیل بدلاتندن یوزده بشی و توجیه جهات خرجلری نسبت دائره‌سنده مأمورین اوقافه عائدات یومیه اوله‌رق توزیع ایدلدیکی مناسبتله مأمورینك معاشاتی ایکی واوچ مثلنه بالغ ومعیتلرك‌ده عائداتی بونلرك نصفنه معادل اولدی .

شوال ۱۲۴۳ ده باب‌السعاده آغاسی (عثمان آغا) نك رفعنی [۱] متعاقباً قپو آغالغی مسندی الغا ایدلدیکندن قپو آغالری نظارتنه مربوط اولان اوقاف کثیره‌نك اداره‌سی اوقاف همایون نظارتنه الحاق اولندی.

تولیتلری رأی حاکم وامر ولی‌الامر ایله توجیه اولنان اوقافك اداره‌سی تدریجاً ورجب ۱۲۴٦ ده بستانجی باشی ، طوپجی باشی ، خزینه دار باشی ، کیلارجی باشی ، سرای جدید آغالرینك زیر نظارتلرنده بولنان اوقافك اداره‌سی‌ده جملةً اوقاف همایون نظارتنه ربط ایدلدی .

اوقاف مذکوره‌نك الحاقندن طولایی توسع ایدن معاملات نظارتك حسن تمشیتنه سائق اولمق اوزره مأمورین اوقافك معاشاتنه ضم اجراسنه مساعدهٔ پادشاهی شایان بیورلمسنه بناءً ناظرك معاشی (۱۵,۰۰۰)، کیسه‌دارك معاشی (۱,۲۰۰)، ذمت خلیفه‌سنك معاشی (۱,۰۰۰) ، سرکی خلیفه‌سنك معاشی (٦۵۰) غروشه ابلاغ ایدلدی.

ربیع الاول ۱۲۴۷ ده دفتردار شق اول ، رئیس الکتاب واستانبول ، غلطه ، ایوب ، اسکدار قاضیلری وحرمین مفتشیله سرای آغاسی نظارتلرنده بولنان (٦۳۲) اوقاف ایله رجب ۴۷ ده

---

[۱] عثمان آغا ، آرناوود بیکباشیلرندن اولوب عزلنی متعاقباً اشقودره طرفلرینه نفی ایدلدیکی دفاتر وقفیه‌ده مسطوردر.

قپودان پاشا وچاوشباشی ، ذی‌القعده ٤٧ ده صدرعالی نظارتلرنده‌کی اوقافك اداره‌سی اوقاف همايون نظـارتنه الحاق ايدلمكله امور نظارت فوق‌العاده توسع ايلدی .

معاملات وقفيه‌يی سرعت ايفايه ــ بالاده بيان ايديلن ــ اوچ دائره‌نك ،أمورلری كفايت ايده‌مديكندن ذی‌القعده ٤٧ ده تحريرات باش كاتبی ، ملحقـات كدكلر كتـابتی ، روزنامه‌جيلك عنوانيـله اوچ مأموريت دها احداث وكاتبلره يدييوز الليشر و روزنامه‌جی‌يه يدييوز غروش معاش تخصيص ايدلدی .

نظارت ايچون آيريجه بردائرهٔ جسيمه‌يه‌ده لزوم كورلديكندن اسكی ضربخانه جوارنده حصيرجی ودوغرامه‌جی قوغوشلری فسخ ايديله‌رك يرينه اون‌يدی اوطـه‌لی بر دائره انشاسـنه مباشرتله ٢٨ جمادی‌الاولی ١٢٤٨ ده اكمال وتفريش ورجبده نقل اولندی .

يكی مأموريتلردن باش كتابت ، معاملات تحريريه‌ده كيسه‌داره معاونت ، فراغ وانتقال تمسـكاتنی تحرير ويكی ضبط اولنـان اوقافك محاسباتنی رؤيته وكدكلر كتابتی، جمله وقف كدكلرك مقاطعاتنی جبايت، محلولاتنك فراغ وانتقالاتنی قيد وتحرير ايله ذمت خليفه‌سنه معاونته و روزنامه‌جيلك‌ده، بتون جوامع و عمـارات كبی خيراتك تعميرات و تفريشاتنی ، مبايعات و مصـارفاتنی ايفايه مأمور اولديلر . بونلرك‌ده معيتلرينه اوچر يماق ويرلدی .

اوقاف حرمين ناظری اولان دارالسعاده آغاسی (اوزون عبدالله آغا) يه نيابةً امور نظارتی ايفا ايتمـك اوزره ١ محرم ١٢٤٩ ده خاصكی باشی (السيد محمد امين آغا) معاون و قائممقام نظارت تعيين و اوقاف حرمينك تنظيم مصالحنه همت ايدلدی. [١]

---

[١] السيد محمدامين آغا ، السيد عبدالرحمن افنديك اوغليدر. دارالسعاده آغاسی دائره‌سـنده تفيض ايدرك خاصكی باشی ، ١٢٤٩ ده اوقاف حرمين

١٢ جمادی‌الاخره ١٢٤٩ ده ذمت وسرکی خلیفه‌لرینک عزلنه بناءً سرکی خلیفه‌لکنه تعیین اولنان شاکربکك معاشی (١٠٠٠) غروشه ابلاغ وذمت قلمنده بعض کتبه‌نك معاشاتی‌ده تزیید ایدلدی.

حرمین شریفین اوقافی نظارتنه بر وجه محرر دارالسعاده آغالری مأمور اولدقلری حالده مشاغل سائره‌لری امور نظارتی حسن تسویه‌یه مانع اولدیغندن یالکز نظارت عنوانی دارالسعاده آغاسنك عهده‌سنده براقیله‌رق ١٢٥٠ محرمندن اعتباراً حرمین شریفین خزینه‌سی مصالحی تفریق وبشقه‌جه مدیریت تأسیسی ایله حرمین محاسبه‌جیسی محمد نظیف افندی، مدیریته تعیین اولندی.

اوقاف حرمین ناظری عنوانی عهده‌سنده ابقا اولنان دارالسعاده آغاسی اوزون (عبدالله آغا) یه معاشات وعوائد سنویه‌ی خزینهٔ اوقاف حرمینه ایراد قید ایدیله‌رك نظارت مقابلنده شهری (١٥,٠٠٠) غروش معاش ویرلدی [١]

نظارت ومدیریتك بشقه بشقه ذاتلر عهده‌سنده بولنمسی تشویش اموری استلزام ایلدیکی کبی نظیف افندینك عجزندن طولایی مصالح مزبوره کسب انتظام ایده‌مدیکی جهتله دارالسعاده آغاسی نظارتدن عفو ومدیرلك ترك ایله نظارت ومدیریت توحید ایدیله‌رك (حرمین

نظارتی قائمقامی، محرم ١٢٥٠ ده آیاصوفیه، ١٢٥١ ده حلب اوقافی متولیسی اولدی.

[١] دارالسعاده آغالرینك اوقاف حرمین نظارتندن طولایی معاشات و عوائدی ایراد قید ایدلدیکی اثناده عبدالله آغایه قید حیات ایله شهری «١٢,٥٠٠» غروش معاش تخصیصی عرض ایدلمکله ٧ ذی‌القعده ١٢٥٠ ده شرفصادر اولان ارادهٔ سنیه موجبنجه عبدالله آغایه ذی‌القعده‌یه قدر مخصصات سابقه‌سی اعطا وذی‌القعده غره‌سندن اعتباراً «١٥,٠٠٠» وآیریجه خزینهٔ همایون وکیلی «عثمان آغا» یه‌ده «٥٠٠٠» غروش اوقاف خزینه‌سندن معاش تخصیص قلنمشدر. «١٧ دفتر حرمین ١٢٥٠_١٢٥٤».

شريفين اوقافی نظارتی) عنوانیله رجالدن دفترامینی حاجی ادهم افندی یه[١] توجیهی وحرمین شریفینه حرمتاً نظارت مذکوره رتبهٔ ثالثه رجالنك جملهسنه تقدیم اولنه‌رق توجیهات همایون وتشریفات دفترلرینه

[١] الحاج ادهم افندی، دفتردار اقلامندن نشأتله خواجکاندن اولدی . بعض مناصب دیوانیه‌ده استخدام اولنه‌رق ١٢٤٢ ده شق اول دفتردارلغنه تعیین، ٤٣ ده بعدالانفصال سیروزلی اسماعیل بکك مخلفاتی قبضه مأمور ایدلدی . عودتنده شوال ٤٣ ده طوپخانه نظارتنه نصب اولنه‌رق برقاچ سنه صکره انفصال ایتدی . مصره الحاق اولنان ایالات والویه‌نك قیود و اقلامه تطبیقاً اموال مرتبه‌سنی مصر والیسی محمد علی پاشایه بیان ایله اموال مذکوره‌نك وتقاسیط منضمه‌نك صورت استحصالنه واموره‌مالیه‌یه متعلق خصوصات سائره‌یه قرار ویرمك و پولتیقه‌جه بعض موادی صره‌سی دوشدکجه تفهیم ایلمك [*] مأموریتیله ٤٨ ده مصره اعزام قلندی . متعاقباً توقیعی اولدی . ٤٩ ده دفتر اماتی علاوةً توجیه ایدلدی . ١٢ جمادی‌الاولی ٥٢ حرمین شریفین اوقافی نظارتنه نصب اولندی . نظارت مذکوره اوقاف همایون نظارتنه الحاقاً حسیب پاشایه تفویض قلندیغندن ادهم‌افندی ربیع‌الاول ٥٤ ده دارشورای باب‌عالی اعضالغنه مأمور ومؤخراً منفصل اولدی . مالیه نظارتی ایکی قسمه تقسیم ایله تشکیل اولنان خزائن عامره دفتردارلغنه ٢٢ جمادی‌الاولی ٥٥ ده تعیین ایدلدی . مالیه نظارتی تکرار تشکیل و دفتردارلق الغا اولندیغندن ١٤ ذی‌القعده ٥٥ مجلس والا اعضالغنه نقل اولندی . تنظیمات خیریه ایجابنجه خزائن موجوده برلشدیریله‌رك امور مالیه توسع ایتدیکندن مالیه دائره‌سنده مجلس محاسبهٔ مالیه نامیله بر مجلس تشکیل و ریاستنه ١٣ رجب ٥٦ ده مشارالیه تعیین اولندی . ذی‌القعده ٥٦ ده آطنه‌یه مأمور اوله‌رق استعفا ایتدی . « بلاعذر استعفا ایتمك یاقیشقسز اولدیغندن خانه‌سنده اقامتنه » [**] ارادهٔ سنیه صادر اولدی . رجب ٥٧ ده ـ ثانیاً ـ مجلس والا اعضالغنه ، صفر ٤٨ ده مصارفات نظارتنه نصب و ذی‌القعده ٥٨ ده عزل ایدلدی . صفر ٦٢ ده ـ ثانیاً ـ مصارفات ناظری، ذی‌القعده ٦٢ ده ـ ثانیاً ـ مجلس محاسبهٔ مالیه رئیسی اولدی . ربیع‌الاول ٦٥ ده انفصال ایتدی . محرم ٦٨ ده رتبهٔ وزارتله شیخ‌الحرم اوله‌رق بعدالحج محرم ٦٩ ده وفات ایتدی . مسن واهل ثروت ایدی . مخدومی ابراهیم قدری بك ، مدت مدیده طربزون والیلکنده بولنمشدر .

[*] [تاریخ لطفی جلد ٤ صحیفه ٢١]

[**] [تقویم وقایع : ٤ ذی‌الحجه ١٢٥٦]

اوصورتله قیدی خصوصلرینه ۱۲ جمادی‌الاولی ۱۲۵۲ ده ارادهٔ سنیه صادر اولدی [۱]

نظارت شیخ‌الاسلامیده بولنان اوقافك اداره‌سی‌ده بو نظارته احاله ایدلمکله مشارالیه ادهم افندی‌یه (۱۰,۰۰۰) غروش معاش تخصیص قلندی .

حرمین شریفین اوقافی مدیریتنك نظارته تحویلی جهتله اناطولی ، کوچك اوقاف حرمین محاسبه‌جیلکلریله حرمین مقاطعه‌جیلکنك توحیدی موافق کوریله‌رك علی‌الاطلاق اوقاف محاسبه‌جیلکی عنوانی ورتبهٔ ثانیه صنف ثانیسی اعتباری ایله « امور اوقافه وقوف ومعاملاتی درکار وذاتاً مستقیم و درایتکار » [۲] بولنان حرمین مدیر سابقی نظیف افندی‌یه توجیهنه رجب ۵۲ ده ارادهٔ سنیه صادر اولدی [۳] .

اوقاف حرمین نظارتی ، مستقل اولمقله برابر عتبهٔ سنیهٔ ملوکانه‌یه واقع اوله‌جق معروضاتده اوقاف همایون ناظرینك توسیط ایدلمسی فرمان بیورلدیغندن نظارت مذکوره اوقاف همایون نظارتنك برشعبه‌سی حکمنده اولدی .

اوقاف حرمین ایله اوقاف همایونك تفتیشی شمدی‌یه قدر اوقاف حرمین مفتشلرینك عهده‌سنده اولدیغی حالده ۱۰ ربیع‌الاخر ۱۲۵۰ ده تفریق ایدیله‌رك ایلك دفعه اوقاف همایون مفتشلکنه امام زاده (محمد اسعد افندی) تعیین قلندی . [٤]

---

[۱] [تقویم وقایع : ۱ جمادی‌الاخره ۱۲۵۲]

[۲] نظیف افندی ، ایکی آی اول « عجزندن طولایی » مدیرلکدن عزل ایدلدیکی حالده متعاقباً وقوف و معلومات و درایتندن بحثله محاسبه‌جیلکه تعیین اولنمسی غریبدر .

[۳] [تقویم وقایع : ۱۹ رجب ۱۲۵۲]

[٤] محمد اسعد افندی ، زیرك جامعی امامی قونیه‌لی حسن افندینك اوغلیدر . درسعام و مدرس اوله‌رق سنه‌لرجه تدریس علوم ایتدی . قدس ،

صدر روم ایلی ، صدر اناطولی ، امام اوّل شهریاری ، داود پاشا نائبی افنـدیلرك زیر نظارتلرنده بولنـان بش اوقافك اداره‌سی‌ده ١٨ ذی‌الحجه ١٢٥٠ ده اوقاف همایون نظارتنه الحاق ایدلدی .

ربیع الاول ١٢٥١ ده روم ایلی ، اناطولی ولایاتی مرکزلرنده اوقاف همایون و حرمین نظـارتلری طرفندن (معجـلات ناظری) عنوانیـله وجوه محلیه‌دن موظف برر اوقاف مدیری تعیین و طشره اوقافی‌ده تحریر ایدلدی . [٢]

١ رجب ١٢٥١ ده جمله‌خدمه ، مرتزقه ، مستخدمین‌ومأمورین اوقافك وظائف ومعاشاتنه ضم اجرا ایدلدیکی اثناده رجب ١٢٤٨ ده ناظرك (٢٠,٠٠٠) غروشدن عبارت اولان معاشی (٣٠,٠٠٠) ، کیسه‌دارك معاشی (٣٠٠٠) ، ذمت خلیفه‌سنك معاشی (٢٥٠٠) ، سرکی خلیفه‌سنك معاشی‌ده (٢٠٠٠) غروشه ابلاغ اولندی .

استانبول ، اسـکدار ، غلطه بلده‌لرینـه جاری اولان صـولر ، اکثریتـله ارباب خیرك وقفی اولدیغی مناسبتله صـو نظارتنك اوقاف همایون نظـارتنه ارتباطی ضروری کورلدیکـندن ١٦ ذی القعـده ١٢٥٢ ده صو ناظری (علی بهجت آغا) عزل وصو نظارتی اوقاف

مصر ، مدینهٔ منوره ، حلب منلاسی، اوقاف همایون مفتشی اولدی. ١٢٥٤ ده ادبیه وعرفانیه مکتبلرینك کشـادنده نظارتلرینه « معـارف عدلیه ناظری » عنوانی وآناطولی پایه‌سی‌ایله تعیین اولندی . ٥٦ ده روم‌ایلی صدارتی پایه‌سنی احراز ایتـدی . ٦٥ ده نظـارت مدیرلکه تحویل ایدلدیکنـدن مجلس والا اعضالغنه نقل اولندی . جمادی‌الاولی ١٢٦٧ ده وفات ایتدی . سلیمانیه جامعی حظیره‌سـنده مدفوندر. افاضل علمادن ایدی . « دریکتا » نامنـده‌کی اثری مشهوردر .

[٢] طشره اوقافنك تحریرینه ١٢٤٧ محرمندن اعتباراً ابتدار ایدلدیکی سجلات و دفاتر وقفیه‌دن مستفاد اولوب موظف مأمورین اوقافك تعیینی بو تاریخده‌در.

همايون نظارتنه الحاق ايدلمكله (٥,٠٠٠) غروش معاش ايله ابنيهٔخاصه مديری (حسام‌الدين افندی) صو ناظری اولدی . [١]

بوغاز ايچی ايله خليجده سير و سفر ايتمك اوزره اوقاف همايون نظارتنك مختلف اسكله‌لرده ياپديرديغی پازار قايقلری تكثر ايتمكله بونلرك اداره‌سی ايچون ذی‌الحجه ١٢٥٣ ده دائرهٔ نظارتده (٧٥٠) غروش معاش ايله بر قايقجيلر كتابتی واون يرده قايقجيلر كتخدالغی احداث ايدلدی . [٢]

٢٠ محرم ١٢٥٤ ده اوقاف‌همايون نظارتی طوپخانهٔ عامره نظارتيله توحيد ايديله‌رك خزينهٔ خاصه ناظری [٣] (السيد محمد حسيب پاشا) نك عهده‌سنه توجيه و١٠ ربيع‌الاول ٥٤ ده حرمين اوقافی‌ده اوقاف همايونه الحاق اولندی .

اوقاف همايون نظارتی، ضربخانه نظارتيله توحيد واوقاف‌حرمينك الحاق ايدلمسندن طولايی كسب اهميت ايتمكله برمستشارلق احداث ايديله‌رك ضربخانهٔ عامره‌ده صاحب عيار اولان السيد محمد شوقی افندی (٢٠,٠٠٠) غروش معاش ايله ايلك دفعه مستشارلغه تعيين قلندی .

---

[١] حسام‌الدين حسين افندی، ادرنه‌لی محمد افنديك اوغليدر. ماليه‌دن تفيض ايدرك خلوصی پاشانك خزينه‌دارلغندن ١٢٤٩ ده بالقخانه ناظری ، ١٢٥١ ده طوز امينی ، ١٢٥٢ ده ابنيهٔ خاصه مديری ، ١٢٥٣ ده صو ناظری اولدی . بعده اغنام ، طوپخانه ، ابنيهٔ سنيه مديری ، ١٢٦٩ ده كركامينی ، ربيع‌الاول ١٢٧٢ ده رتبهٔ اولی ايله شهرامينی اوله‌رق ذی‌الحجه ١٢٧٣ ده بالا رتبه‌سنی احراز ايتدی . صكره مجلس والا اعضاسی ، رفيعه سلطان كتخداسی اولدی . ١٢٩٨ ده وفات ايتدی . رشيد پاشايه منتسب، حليم و ذی ثروت ايدی .

[٢] نظارت جليله‌نك بوتشبث نافعی ، شركت خيريه اداره‌سنی توليدايتمش عد اولنه‌بيلير .

[٣] دفاتر وقفيه‌ده ضربخانهٔ عامره دفترداری‌ديه مذكوردر . اوزمانلرده ضربخانه دفترداری خزينهٔ خاصه ناظری ديمكدی .

ربیع‌الاخر ١٢٥٤ ده تشکیلات اجراسنه ابتدار اولنه‌رق کیسه‌دارلق باش کتابت ایله توحید وتحریرات کتابتی احداث ایدیلوب (٧,٠٠٠) غروش معاش ایله کیسه‌دار (علی‌شوقی افندی) ایلك دفعه تحریرات کاتبی [١] اولدی .

ذمت ، سرکی ، روزنامچه ، کدکلر کتابتلری ابقا ایدیله‌رك بوکاتبلره بشر بیك غروش معاش تخصیص وآیریجه (١,٥٠٠) غروش معاش ایله تعمیرات مدیرلکی احداث اولندی .

محرم ١٢٥٢ ده (٣٥,٠٠٠) غروشه ابلاغ ایدیلن نظارت معاشی (٢٥,٠٠٠) غروشه تنزیل قلندی . [٢]

اوقاف همایون ایله اوقاف حرمینك توحیدندن طولایی طشره‌ده اوقاف همایون و اوقاف حرمین معجلات ناظرلرینك تعددی مناسب کوریله‌مدیکندن بونلرده توحید ایدیله‌رك (معجلات مدیری) عنوانیله ولایات ایله الویهٔ مهمه مرکزلرینه برر اوقاف مدیری نصب ایدلدی .

کذلك اوقاف همایون واوقاف حرمین مفتشلرینك‌ده تعددی موافق اولمدیغی آکلاشلمقله بونلرده توحید ایدیله‌رك (اوقاف همایون مفتشی) عنوانیله بر محکمهٔ تفتیش احداث وایلك دفعه اوقاف همایون

---

[١] علی شوقی افندی ، حسیب پاشایه انتساب ایله کیسه‌دارلق قلمنده معیت اول و ١٢٥٢ ده محسن افندی یرینه کیسه‌دار ، بالاخره اوقاف همایون تحریرات کاتبی اولدی . حسیب پاشانك انفصالنده عزل اولندی . بعده وفات ایتدی . « دفتر وقفیه »

٢] حسیب پاشایه ویریلن شو معاشك تنزیلی، ضربخانه نظارتندن آلدیغی « ٢٥,٠٠٠ » غروش ایله تلافی ایدلدیکندن مشارالیهك معاشی « ٥٠,٠٠٠ » غروشه بالغ اولمشدی. بو تاریخده دیکر وکلا قرق بشر بیك غروش آلمقده ایدیلر .

مفتشلکنه حرمین پایه‌سیله (السید محمد امین آصف افندی) تعیین اولندی [١] .

حسیب پاشا ایکنجی دفعه وزارتله اوقاف همایون نظارتنه تعیننده مجلس خاص وکلایه ادخال اولندیغندن بو تاریخدن اعتباراً اوقاف همایون ناظرلری مجلس وکلایه داخل اولدیلر [٢]

اوقاف همایون نطارتی طرفندن آچیلان مکاتب رشدیه تکثر ایتدیکی جهتله (مکاتب رشدیه نظارتی) احداث ایدیله‌رك [٣] بونظارته ایلك دفعه ــ اوقاف همایون مفتشلکندن آچیقده قالان ــ امامزاده (السید محمد اسعد افندی) اناطولی صدارتی پایه‌سیله تعیین اولندی .

٢١ جمادی‌الاولی ١٢٥٥ ده (السید محمد حسیب پاشا) انفصال ایدرك اوقاف همایون نظارتنك ضربخانه امانتیله توحیداً اداره‌سنده کوریلن مشکلاته بناءً تفریق ایدیلوب [٤] اوقاف همایون مستشاری (السید محمد شوقی افندی) اوقاف همایون‌ناظری اولدی . معاشی‌ده (٣٠,٠٠٠) غروشه ابلاغ ایدلدی .

§

مقدما ابا ایوب انصاری رضی‌الله عنه ، ابوالفتح سلطان محمد ، سلطان بایزید ، سلطان سلیم ، سلطان سلیمان ، شهزاده سلطان احمد ،

---

[١] السید محمد امین آصف افندی ، ترسانه امینی موره‌لی علی افندینك اوغلیدر . مدرس ، ١٢٤٨ ده اسکدار منلاسی ، ١٢٥٤ ده اوقاف مفتشی اولدی . ذی‌القعده ١٢٥٨ ده وفات ایتدی . عالم ، شاعر ایدی .

[٢] اوقاف همایون ناظرلری برقاچ دفعه‌وکلادن عد ایدلمیه‌رك بالاخره ینه مجلس وکلایه داخل اولمشلردر .

[٣] دفاتر وقفیه‌ده مسطور اولان مکاتب رشدیه نظارتی، مؤخراً معارف عمومیه نظارتنی تولید ایتمش اولدیغندن معارف نظارتنك واضع اساسی، اوقاف نظارتی عد اولنه‌بیلیر .

[٤] ضربخانه مشیریتنه علی نجیب پاشا تعیین اولنمشدر .

جراح پاشاده خاصکی سلطان ، اسکدارده عتیق والده سلطان ، یکی جامع، ایاصوفیه ، نور عثمانیه ، لاله‌لی ، حمیدیه ، اسکدارده سلیمیه ، امةالله سلطان ، ایوبده مهرشاه سلطان ، بشکطاشده سنان پاشا ، طوپخانه‌ده قلیج علی پاشا ، قدرغه‌ده شهید محمد پاشا ، باب عالی جوارنده جغال زاده رستم پاشا اوقافی کبی اوقاف جسیمه‌نك دوائر وقفیه‌سی (جابی اوطه‌لری) نامیله موجود ایدی .

اوقاف همایون نظارتنك تشکیلاتی تکامل ایتدکجه جابی اوطه‌لرینك دوامنه‌لزوم قالمدیغندن واردات وقفیه‌نك جبایتی دائرهٔ نظارتده تشکیل اولنان تحصیلات اداره‌سنه احاله ایدیله‌رك جابیلردن بعضلری تحصیلدار عنوانیله ادارهٔ مذکوره مأمورلری اولمق اوزره استخدام اولنمقله عموم اوقاف اسلامیه‌نك مرجعی اوقاف همایون نظارتی اولدی .

الحاج يوسف افندی

صدارت مکتوبی قلمی خلفاسندن خرپوتلی احمد افندینك اوغلیدر .

۱۱۷۹ ده قلعهٔ سلطانیه‌ده طوغدی. ۱۱۹۱ ده مکتوبیٔ دفتری قلمنه دوام وتدریجاً ترقی ایدرك بالدفعات دفتردار مکتوبجیسی وآرابه‌جیلر کاتبی اولدی. مصر سفرینه عزیمت وعودت ایتدکدن صکره‌ده مدت مدیده مکتوبجیلقده بولندی .

۱۲۲۱ ده رجال دولتك اردو ایله عزیمتنده مالیه تذکره‌جیلکی وکالتنه ، ربیع‌الاول ۱۲۲۳ ده شق‌ثانی دفتردارلغنه ، جمادی‌الاولی ۱۲۲٤ ده موقوفاتجیلغه تعیین وطوپ آرابه‌جیلر کتابتی علاوةً توجیه اولندی . ایکی‌دفعه جزای نفیه کرفتار اولدی .

شوال ۱۲۲۷ ده جزیه محاسبه‌جیلکنه ، ۱۲۳۷ ده شق اوّل دفتردارلغنه ، ۱۲۳۷ سنه‌سی اواخرنده طوپخانه نظارتنه ، ۲۸ محرم ۱۲۳۸ ده ذخیره نظارتنه ، شوال ۱۲٤۰ ده نشانجیلغه نصب اولندی.

۱۲ ربیع الاول ۱۲٤۲ ده تشکیل اولنان اوقاف همایون نظارتنه تعیین قلندی .

۱۲٤۵ شعبانك برنجی کیجه‌سی بغتةً خسته‌لنه‌رك وفات ایلدی . ایوبده بوستان اسکله‌سنده‌کی قبرستانه دفن ایدلدی .

۱۲۳۸ ده ذخیره ناظری ایکن استانبولده چتال چشمه‌ده‌کی قوناغنك اتصالنده اسبق دارالسعاده آغاسی عباس آغانك خراب

چشمه‌سنی تعمیر ومجراسنی تطهیر ایتدیره‌رك كندی ملكندن بر ماصوره صو وقف ایلمش وصو ناظری مصطفی حامد آغانك وكالتیله حجت شرعیه‌سنی تنظیم ایتدیرمشدر .

§

اوقاف همایونك ایلك ناظری اولان مشار الیهك زمان نظارتی ، تشكیلات و ترتیبات ایله كچمش ، مع‌ذلك بعض كونه اجراآت‌ده وقوع بولمشدر :

استانبول ، غلطه ، اسكدار آره‌سنده مناقلات عمومیه‌یی تسهیله ومنافع وقفیه‌یی تكثیره مدار اولمق اوزره ٢٧ ربیع‌الاخر ١٢٤٢ده امین اوكنده ، اسكدارده ، بشكطاشده ، اورته كویده ، خاصكویده ، بلاطده قایقخانه واسكله‌لر وپازار قایقلری انشا و بونلر ایچون (٤٧,٢٨٨) غروش صرف ایدلدی .

ترسانه ایچون یلكن اعمال وفضله‌سی صاتیله‌رق منافع وقفیه تأمین ایدلمك و حاصلات صافیه‌سی تماميله اوقاف نظارتنه عائد اولمق اوزره ایوبده خنجرلی سلطان سرایی و چقور سرای عرصه‌لرینك اوزرینه منتظم بر ایپلكخانه انشاسنه ١١ جمادی‌الاخره ١٢٤٢ ده ارادهٔ سنیه صادر اوله‌رق انشاآته مباشرت و ایپلكخانه امانتنه ٥ ربیع‌الاخر ١٢٤٣ ده دركاه عالی قپوجی باشیلرندن قره عثمان زاده یعقوب آغا نصب اولندی [١] ایپلكخانه بناسی رجب ١٢٤٣ده ختام بولدی .

١٢٣٩ ده محترق اولان طوپخانه‌ده نصرتیه جامعی جمادی‌الاولی ١٢٤٢ ده تعمیر وبعض وظائف علاوه ایدلدی .

مدینهٔ منوره‌ده اولدیغی كبی مكهٔ مكرمه‌ده ده هركون بخاریٔ

[١] یعقوب آغا سیروز حوالیسنه مأمور اولدیغندن ایپلكخانه امانتنه ٢٦ جمادی‌الاولی ١٢٤٤ ده سلانیك امتعه كمركی امین سابقی محسن آغا تعیین قلندی .

شريف قرائتنه ٢١ شوال ١٢٤٢ ده ارادۀ سنيه صادر اوله‌رق بخاری خوانلغه ـ طوپخانه ناظری نجیب افندينك خانه‌سنده اقامت ايدن ـ مكه علماسندن السيد حسين بن عبدالرحمن افندی تعيين وسنوی (١,٥٠٠) غروش وظيفۀ مقطوعه تخصيص قلندی .

قبريسده اياصوفيه جامع شريفی قربنده مدرسۀ جديده‌ده طرف پادشاهيدن اولمق اوزره قبريس محصلی علی روحی افندی وساطتيله ٢ ذی‌القعده ١٢٤٤ده بر كتبخانه انشا اولندی .

السيد محمد طاهر افندی

درویش افندی زاده الحاج عثمان افندینك اوغلیدر . دفتردار مكتوبی قلمنه داخل ومؤخراً طغرا كشلكه نائل اولدی . ۱۲۳٦ده خواجه‌لك رتبه‌سی ویرلدی .

۱۲۳۷ ده علوفجیان یمین كاتبلكنه ، شوال ۱۲٤۰ ده دفعهٔ شق اوّل دفتردارلغنه‌تعیین قلنه‌رق ۱۲٤۱ شوال توجیهاتنده ابقا و۱۲٤۳ده عزل ایدلدی .

روم ایلی دفترداری [یكیشهر فنار دفترداری] عطا افندینك انفصالیله مشار الیه نصب اولندی . یكیشهره مواصلتله ایفای وظیفه‌یه مباشرت ایلدیكنی متضمن تقدیم ایتدیكی شقه لدی‌العرض بالاسنه تسطیر قلنان خط همایونده :

« شو ذخیره خصوصنده كندو كار وتمتعنه باقمیوب همان مقتضای مأموریتی اوزره آتنه واغریبوز وسائر اقتضا ایدن محلره بی‌دربی ذخیره یتیشدیرمه‌نك چاره‌سنه بذل مقدرت ایلسی طرفنه تحریر اولنسون » بیورلدی .

مشار الیهك « محلنه وارر وارمز قرق بیك كیله ذخیره ترتیب وتدارك ایلیه‌رك باركیرلرله محللرینه سوقه‌تشبث ایتدیكنی وكلیتلو اقچه‌یه لزوم كورینه‌جكنی » مبین تقدیم ایلدیكی دیكر شقهٔ مفصله‌نك بالاسنه آتیده‌كی خط همایون صادر اولدی :

« منظورم اولمشدر . بویكیشهر دفتردارلغنه كیدنلر ضرر ایتمیوب بلكه كارلی چیقه‌یورلر. هنوز مصلحتنه باشلار باشلامز كلیتلو اقچه‌نك لزومنی اشعار ایده‌یور . مقتضای مأموریتی اوزره همان ذخائرك جلب

وتدارکنه سعی وغیرت ایلسون بعده ایلروده بو مأموریتده واقع اولان سعی وغیرتی تبین ایتدکده اقچه‌ده کوندریلور . اقتضاسنه کوره جواب یازلسون » [١]

١٢٤٤ ده اردوی همایونه جلب ایله صدارت کتخداسی ، شوال ١٢٤٤ ده ـ ثانیاً ـ شق اوّل دفترداری اولدی. ١٢٤٥ ده استعفا ایلدی . شعبان ١٢٤٥ ده اوقاف همایون نظارتنه نصب وشوال ٤٧ توجیهاتنده ابقا ایدلدی .

١٢ شوال ١٢٤٧ ده ادرنه والیسی آغا حسین پاشا سرعسکرلك عنوانیله اناطولی‌جانبی سردار اکرمی اولمسی اوزرینه اوکون‌مشارالیه طاهر افندی ، نشانجیلق منصبیله اردو دفتردارلغنه تعیین قلندی .

١٢٤٨ ده اثنای راهده ادنه حوالیسنده وفات ایتدی [٢] . نعشی درسعادته کتیریلوب حرم اسکله‌سنده انشا ایلدیکی کارکیر جامع شریفك [٣] حظیره‌سنه دفن ایدلدی .

کلیتلی دیونی وکثرت اولاد وعیالی اولدیغندن تسویهٔ مخلفاتنه

---

[١] لطفی افندی بو فقره‌یه (سانحه) عنوانیله یازدیغی ذیلده دیرکه : « اول‌وقت اکثر مأمورك معین ومقنن معاش ووظیفه‌لری اولمدیغندن طوغری ایش کورنلرله ارتکابه میل ایدنلرك فرقی مشکل اولمق لازم کاور . بناءً علیه هر قنغی مأمور بر مصرف دفتری تقدیم ایلسه بهمه‌حال سعی‌میری نامیله تنزیل ایدیلور ایدی. شوحالك جریانی آمر ایله مأمور آره‌سنده امنیتسزلکی موجب اولدیغندن مأمور اولدیغی‌ایشك پاره‌قازانمغه تحمل‌وار دینیله‌رك ارتکاب ایتمه‌مش اولسه‌ده ینه او مأموره یوکنی طوتمش نظریله باقیلور ایدی »

[تاریخ لطفی : جلد ١ صحیفه ٢٨٥]

[٢] « ادنه‌نك ایلروسنده حرارت شمس مؤثر اوله‌رق اورالرك هواسنده وخامت اولدیغندن و بعضاً‌ده بادسم اسدیکندن اردوی همایون دفترداری طاهر افندی اثنای راهده وفات ایتمشدر » [تقویم وقایع : نومرو ٣٤]

[٣] ١٢٤٣ده تنظیم ایلدیکی وقفیه‌ده جامع‌شریفده هرسنه مولد شریف قرائتی مشروط اولدیغی مسطوردر .

ضربخانهٔ عامره امین سابقی علی رضا افندی مأمور اولدی . [٣] کریمه‌سی رقیه خانمی، ١٢٤٧ ده دفتردار شق اوّل اولان علی نجیب افندی‌یه تزویج ایلمشدر .

§

مشار الیهك زمان نظارتنده‌کی اجرا آت :

امکیمز حسام‌الدین بك وقفی متولیه‌سی فاطمه خانمك کلیبولیده وفاتی اوزرینه ١٥ شوال ١٢٤٦ ده وقف مذکور اوقاف همایون نظارتنه الحاق ایله واقف مومی الیهك غلطه‌ده انشا ایلمش اولدیغی جامع شریف تعمیر وتجدید ایدلدی .

محرم ١٢٤٦ ده بوستانجی باشیلغك ، رجب ٤٦ ده طوپجی ، آرابه‌جی ، خزینه‌دار ، کیلارجی ، سرای جدید اوجاقلرینك الغاسیله آغالرینك نظارتلرنده بولنان اوقاف، نظارتنه الحاق اولندی .

دفتردار شق اوّل ، رئیس الکتاب ، غلطه سرایی آغاسی ، استانبول ، غلطه ، خاصلر ، اسکدار قاضیلری ، حرمین مفتشی نظارتلرنده بولنان (٦٣٢) عدد اوقاف ربیع‌الاول ١٢٤٧ ده اوقاف نظارتنه الحاقله معاملات نظارت تکثر ایتدیکندن کیسه‌دار ، ذمت خلیفه‌سی ، سرکی‌خلیفه‌سی ناملریله موجوداولان مأموریتلره ملحقات باش کتابتی ملحقات کدکلر کتابتی ، روزنامچه‌جیلك عنوانیله اوچ مأموریت علاوه اولندی .

ربیع‌الاول ١٢٤٧ ده اوقاف خزینه‌سنك معاونت نقدیه‌سیله بکقوزده بر چوخه فابریقه‌سی انشا ایدلدی . استانبول ، بلاد ثلثه‌ده محترق‌وسائر صورتلرله خراب‌اولان سکسان‌التی جامع ومسجدله‌مکتب وچشمه‌لرك «١,٨٣٦,٠٢٦» غروشله‌تعمیرینه ٨ ربیع‌الاول ١٢٤٧ده ارادهٔ سنیه صدور ایتدی .

---

[٣] تاریخ لطفی : جلد ٤ صحیفه ٢]

٨ جمادی‌الاخره ١٢٤٧ ده غلطه‌سرایی آغاسی ودفتردار ورئیس
افندیلر و١٢ رجب ١٢٤٧ ده قپودان پاشا وچاوش باشی نظارتلرنده
بولنان اوقاف ، نظارته الحاق قلندی .

یحیی افندی درکاهی وجامع‌شریفی تعمیر وجوارینه مجدداً مکتب
والتنه موقتخانه وخدمه‌سنه وظائف ترتیب، مدینهٔ‌منوره‌ده مسجد قبا
وسائر مقامات عالیه ومدرسه ، درسخانه ، کتبخانه مجدداً بنا و بعض
مساجد ، مدارس ، چشمه تعمیر ایدلدی .

مدرسیندن محمد ممش افندی ١٦ جمادی‌الاخره ١٢٤٧ ده بروسه
وحوالیسنده‌کی اوقافك تحریرینه مأمور ایدلدی .

عشقده جانیکلی عشیرتی طرفندن اعمال ایدلمك اوزره روضهٔ
مطهرهٔ سیدالانام علیه السلام ایچون (٤٢٠٢) ذراع معماری ،
(١٤) پارماق قالیچه‌نك اعمالنه ٢٢ شعبان ١٢٤٧ ده ارادهٔ سنیه
صدور ایتدی .

الحاج محمد سعيد افندی

احمد آغا نامنده برذاتك اوغلیدر . ۱۱۷۹ ده طوغدی. قلمدن تفیض ایله ذممات خلیفه‌سی، قپودان پاشا کتخداسی اولدی . خواجکانلق رتبه‌سی ویرلدی .

۱۲۲۱ ده مخلفات خلیفه‌سی ، بعده پیـاده مقابله‌جیسی ، ۱۲۲۳ شوال توجیهاتنده سرکی ناظری ۱۹ ربیع الاخر ۱۲۳۰ ده شق اوّل دفترداری ، ۱۲۳۱ ده صرهٔ همایون امینی ، اسما سلطان کتخداسی ، مهمات حربیه ناظری ، ذی القعده ۱۲۳۵ ده کتخدای صدر عالی ، ٥ رجب ۱۲۳٦ ده باروتخانه‌لر ناظری ، ٦ جمادی الاخره ۱۲۳۸ ده شرق اردوسی دفترداری اولدی .

محرم ۱۲٤۰ ده نشـانجیلغه ، ۱۲٤۱ شوال توجیهاتنده ترسـانه امینلکنه تعیین قلندی .

۱۲٤۳ ده ـ ثانیاً ـ کتخدای صدر عالی اوله‌رق ۱۲٤٤ شوال توجیهاتنك فرداسی انفصال ایتدی . مؤخراً مصارفات ناظرلغنه نصب اولندی .

لطفی افندی تاریخنده دیرکه [۱] :

« مصالحه‌دن صکره ادرنه‌ده براقیلان عسـاکر نظامیه‌نك اثوابی غایت فرسـوده اولوب روسـیه سفیرینك مرورنده اوهیئتله چیقارلدقلری مسموع پادشـاهی اولدقده مصـارفات ناظری حاجی سـعید افندی اختیارلغنه مرحمتاً عزل ایله قورتلمشدر » .

۱۲٤۷ شـوال توجیهاتنده ـ ثانیاً ـ نشـانجیلغه ، ۱۲ شوال

[۱] [جلد ۲ صحیفه ۱۸۰]

١٢٤٧ ده اوقاف همایون ناظرلغنه تعیین و شعبان ١٢٥٠ ده عزل ایله تقاعد ایلدی .

٢٢ رمضان ١٢٦٢ ده وفات ایتدی. بایزید جوارنده ــ احیا کرده‌سی اولان ــ امین بك جامعنه متصل مکتبك حظیره‌سنه دفن اولندی .

مخدوملرندن سید محمد کامل بك ١٢٤١ ده ، مدرس ابراهیم افندی دوریه منلاسی اولدقدن صکره ١٢٥١ ده ، ضابطه مجلس رئیسی عاطف بك ٣ رمضان ١٢٨٧ ده ، محمد رضا افندی بوسنه منلاسی اولدقدن صکره ، دامادی دفتردار کیسه‌داری ابراهیم لطیف افندی ٢٠ ربیع‌الاول ١٢٤٧ ده ، همشیره زاده‌سی مالیه رئیسی رضا بك ١٣٠٢ ده وفات ایتدیلر .

سعید افندینك عائله‌سندن برقسمی اسکدارده قره‌جه احمدده مدفوندر . امین بك مکتبی حظیره‌سنده مشار الیهك جوار قبرنده مدفون اولانلرده بروجه‌آتیدر :

مخدوملری مجلس مالیه اعضاسندن بیت المال مدیری الحاج رشید بك [وفاتی : ٧ربیع‌الاخر ١٢٦٩] . آمدی خلفاسندن ــ صدر اعظم رؤف پاشانك دامای ــ [١] الحاج اسعد بك [وفاتی : ٦ ربیع‌الاول ١٣٠١]. مخدوملرندن عاطف واحمد رشید بکلرك زوجه‌لری، عاطف بکك اوغلی محمد عاصم بك .

§

مشار الیهك ١٢٤٦ تاریخلی وقفیه‌سنده :

سلطان بایزید جوارنده امین بك محله‌سی جامع شریفنی تجدیداً و توسیعاً بنا وقربنده بر مکتب انشا و (٣٠,٠٠٠) غروش وقف

[١] « صدر اعظم رؤف پاشانك کریمه‌سیله اوقاف همایون ناظری الحاج سعید افندینك مخدومنك ولیمه جمعیتی ١٢٤٩ ده اجرا اولنه‌رق سعید افندینك بکار بکنده‌کی یالیسنه صدر اعظمك عزیمتنه مساعده وطرف شاهانه‌دن داماد وکاینه مجوهر قوطی وظرف احسان بیورلدی » [تاریخ لطفی : جلد ٤ صحیفه ٩٦].

ایلدیکی ، خاصکویده‌ده برمکتب انشا ایتدیره‌رك مخدومی السید احمد رشید بکی متولی نصب ایتدیکی محرردر .

١٢٤٨ تاریخلی وقفیه‌سنده :

ادرمید قضاسی داخلنده کوپلیجه قریه‌سنده برزیتونلغی و اسکدارده بازار باشی محله‌سنده الاجه مناره‌ده‌کی باغچه‌سنی وقف وقره‌جه احمد تربه‌سی جوارنده ابوینك قبرلرینه محافظ تعیین ایتدیکی مسطوردر.

§

مشار الیهك زمان نظارتنده‌کی اجراآت :

ضربخانهٔ عامره جوارنده حصیرجی ودوغرامه‌جی قغوشلرینك فسخیله یرینه بر دائرهٔ نظارت انشاسنی عرض ایدرك **١٠** ذی‌القعده **١٢٤٧** ده ارادهٔ سنیه صادر اولدی . مصارف انشائیه‌نك کشف‌اولی « **٥١٢,٣٦٧** » وصرف‌اولنان مبالغ « **٥٧٩,٢٣٤** » غروشدر .

١٥ محرم **١٢٤٨** ده سلطان محمود ثانی حضرتلرینك ادرنه‌یی تشریفلرنده جسرارکنه‌ده خالصه خاتون جامع شریفنك تجدیداً انشاسی و قربنده برمکتب بناسی اراده بیورلمسیله انشاآت رجب **١٢٤٨** ده ختام بولدی .

مقدما یاپدیریلان اون عدد بازار قایغنك حاصلاتی مصارفنه کافی اولمدیغی بالتجربه آکلاشلدغله **٢٤** محرم **١٢٤٨** ده سنوی « **٦٠٠** » غروش اجارهٔ مؤجله‌یه ربط ایدلدی .

٢٣ محرم **١٢٤٩** ده ایپلکخانه ناظری احمد افندی تبدیل‌ایدیله‌رك ـ مذکور ناظرلق **١٢٤٨** ده بجان سلطان ساحلسراینده فس اعمالی ایچون انشا اولنان کارخانه‌نك مدیری ـ عمر لطفی افندی‌یه علاوهٔ مأموریت اوله‌رق توجیه اولندی .

سور همايونده بولنمق اوزره مدعواً درسعادته كلن مشايخدن كره‌دەلی الحاج خليل افنديڭ كره‌دەده بنا ايلديكی خانقاهه ٢٥ صفر ١٢٥٠ ده فقرا طعاميه‌سی اوله‌رق شهری (٥٠٠) ، بوليده مقيم ديار بكرلی مفتی زاده الشيخ الحاج مصطفی افندی ، بوليده عباس پاشا تكيه‌سی شيخی ممش افندی ، بوردورده مرعشی‌زاده الحاج احمد افندی زاويه‌لرينه‌ده طعاميه اوله‌رق شهری يوز اللیشر غروش وظيفه تخصيص ايدلدی .

اوقاف حرمين مفتشی ، اوقاف همايون امورينی‌ده تفتيشه مأمور اولديغی حالده اوقاف همايون ايچون آيريجه برمفتش تعيينه نظارتجه لزوم كوستريلديكندن امام زاده اسعد افندی ايلك‌دفعه اوقاف همايون مفتشلكنه تعيين ايدلدی .

مهندسخانه خواجه‌سی مشهور اسحق افندی ابنيهٔ عاليه‌نك كشفی ايچون ١٦ جمادی‌الاخره ١٢٥٠ ده مدينهٔ منوره‌يه اعزام قلندی .

متعدد مساجد ، مدارس ، خانقاه ، مكاتب ، عمارت تعمير اولندی .

محمد حسیب پاشا

محمدامین افندی [۱] نامنده برذاتك اوغلیدر. درسعادتده طوغدی. ضربخانه اقلامنه دوام ایله طوپخانه‌ده نصرتیه جامع شریفنك انشاسنده بنا مأمورلری زمره‌سنه داخل اولدی .

۱۲٤۱ ده رتبهٔ خواجکانی ایله طوپجیلر کتابتنه، مؤخراً بغداد قپو کتخدالغنه نصب، ۱۹ جمادی‌الاخره ۱۲٤۷ ده حضـور همایونده نشان افتخار احسان قلندی .

۸ شعبـان ۱۲۵۰ ده اوقاف همایون ناظری اولدی . علی رضـا افندینك آیاصوفیه جامع شریفنده شهادتی اوزرینه ۲۷ رمضان ۱۲۵۲ ده رتبهٔ مشیری ایله ضربخانهٔ عامره دفتردارلغنه تعیین اولندی .

مستقل نظارت ایله اداره اولنه‌کلن حرمین اوقاف شریفه‌سی اوقاف همایون ایله توحید وضربخانهٔ عامره نظارتی علاوه ایدیله‌رك ۲۰ محرم ۱۲۵٤ ده پاشالق عنوانیله ـ ثانیاً ـ اوقاف همایون ناظری اولدی .

سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك جلوسنی متعـاقباً ۲۱ جمادی الاولی ۱۲۵۵ ده انفصال ایدرك اوقاف نظارتی شوقی افندی‌یه وضربخانه مشیرلکی علی نجیب پاشایه توجیه اولندی .

رجب ۱۲۵۵ ده سـلانیك والیسی اولدی . سـلانیك و ترحاله سنجاقلری برلشدیریله‌رك چرمن [ادرنه] متصرفی امین پاشایه توجیه ومشارالیه ذی‌الحجه ۱۲۵۵ ده عزل ایدلدی .

---

[۱] ۱۲۲۰ ده وفات ایدرك مولویخـانه قپوسنده‌کی قبرسـتانه دفن ایدلمشدر .

٢٧ محرم ١٢٥٦ ده مجلس والا اعضالغنه، ٨ ربیع الاخر ١٢٥٦ ده رؤف پاشانك مسـند صدارته نصبیله منحل اولان مجلس والا ریاستنه تعیین ایدلدی . ٥ محرم ١٢٥٧ ده انفصال ایلدی .

باب عالی یه کوندریلن خط همایونده : « تنظیمات خیریه‌نك حامئ حقیقیسی مجلس احکام عدلیـه اوله‌رق اوراده رئیس مجلس بولنـانك تنظیمات خیریه اصولنه هروجهله معلومات تامه‌سی اولمقده حال بشـقه اولوب اگرچه حسیب پاشانك ذاتاً غیرت واستقامتی مسلم ایسه‌ده‌یکده بو خصوصده معلومات کافیه‌سی اولمامسنه بناءً عزل وتبدیلی ومستوفی معاش ایله شمدیلك خانه‌سنده اقامت ایلمسی » اراده بیورلدی [١]

« روم ایلی واناطولیده داخل دائرهٔ تنظیمات اولان مواقعی کشت وگذار وتنسـیقات ملکیه وتنظیمات مقرره‌نك تأییدینه صرف اقتدار ایتمك اوزره » [٢] . خارجیه ناظر سابقی رفعت پاشـا ، روم ایلی و حسیب پاشا ، اناطولی امور تفتیشـیه‌سنه جمادی الاخره ١٢٥٨ ده مأمور ایدلدی .

لطفی افندی تاریخنده دیرکه : [٣]

« مشار الیهمانك استانبولدن تبعیدلریچون بو مأموریتلرك احداث اولندیغی حوادثلری ایشیدلدی . آره‌دن بر مدت مروروندن یعنی عزت محمد پاشـانك انفصالندن صکره تفتیش مأموریتی کشت وگذاره متوقف وموسم ایسه غیر مساعد اولدیغندن ایجاب ایتدیکی حالده موسم بهارده مأموریتلری جانبنه عزیمتلرینه قرار ویرلك اوزره مشار الیهمانك مأموریتلری تأخیر اولندی . متعاقباً مجالس احکام عدلیه اعضالغنه مأمور اولدیلر. تفتیش ایشنی صکره کیمسه تفتیش ایتمدی . ویریلن خرج راهلری مالیه خزینه‌سی سینه‌یه چکدی » .

مشار الیه « اصدقای بندکان شاهانه‌دن اولمسنه بناءً سائر وکلا ایله

[١] [تقویم وقایع نومرو : ٢١٩]
[٢] [تقویم وقایع نومرو : ٢٤٤]
[٣] [جلد ٧ صحیفه ٤٣]

رکاب رسم عالیلرنده بولنمسـنه و مصالح دولته وقوفی جهتیـله مجلس خاصه‌ده داخل اولمسـنه » [۳] شوال ۱۲۵۸ ده ارادهٔ سـنیه صدور ایتدی .

۲ ذی‌القعده ۱۲٦۰ ده ـ ثالثاً ـ اوقاف همایون نظارتنه تعیین ، ۲۳ رجب ۱۲٦٦ ده عزل اولندی. ۱٤شوال ۱۲٦٤ ده جده والیسی اولدی . ۱۲٦۵ ده انفصال ایلدی . رجب ۱۲٦٦ ده خزینهٔ خاصـه نظارتنه مؤخراً مجلس والا اعضـالغنه ، جمادی‌الاخره ۱۲٦۹ ده ـ ثانیاً ـ خزینهٔ خاصه نظارتنه ، ۲۸ ذی‌القعده ۱۲۷۰ ده ـ رابعاً ـ اوقاف همایون نظارتنه ، مصطفی نائلی پاشانك صدارت ثانیه‌سنده ۱۱ ذی‌الحجه ۱۲۷۳ ده مالیه نظارتنه، ۱۱ شعبان ۱۲۷٤ ده ـ خامساً ـ اوقاف‌همایون نظارتنه، ۲۳ رجب ۱۲۷۵ ده صفوتی پاشانك استعفاسی اوزرینه ـ ثانیاً ـ مالیه نظـارتنه ، ۱٦ ذی‌القعده ۱۲۷٦ ده مجالس عالیه‌یه ، ٤ شوال ۱۲۷۷ ده ـ ثالثاً ـ خزینهٔ خاصـه نظارتنه مأمور اولدی . محرم ۱۲۷۸ ده عزل ، ۱۲۸۲ ده معزولیت معاشی تخصیص ایدلدی .

ذی‌الحجه ۱۲۸٦ ده شیخ‌الحرم اوله‌رق ۱۲۸٦ ذی‌الحجه‌سـنك ۲۳ نجی جمعـه ایرتسی گیجـه‌سی وفات ایتدی . اسکدارده سـلیمیه جامعی حظیره‌سنه دفن اولندی . کثرت اولاد و احفـاد وثروت ایله معروف ایدی .

§

مشارالیهك زمان نظارتلرنده‌کی اجراآت :

صدر روم ایلی ، امام اوّل شهریاری ، نقیب‌الاشراف ایله داود پاشانائبنك زیرنظارتلرنده بولنان اون‌بش‌وقف ۱۸ ذی‌الحجه ۱۲۵۰ ده ،

[۳] [تقویم وقایع نومرو : ۲٤۷]

بروسه‌ده خداوندکار وقفلریله ابا ایوب انصاری رضی‌الله‌عنه وقفی ۲۲ ذی‌الحجه ۱۲۵۰ ده اوقاف همایون نظارتنه الحاق اولندی .

۱۳ رجب ۱۲۵۱ ده غلطه ، قاسم پاشا ، اسکدار ، بشکطاس ، یکی قپو مولویخانه‌لرینه معراجیه اوله‌رق سنوی بیکر غروش تخصیص قلندی .

۵ رمضان ۱۲۵۱ ده استانبولده اصحاب کرام حضراتندن بعض ذوات نامنه تربه‌لر انشا وتربه‌دارلر تعیین ایله وظائف ترتیب اولندی.

مکتب حربیه جامعیله مکتبك خدمه‌سنه، طریقت نقشبندیه‌وطرق سائره درکاهلری مشایخنه تعیینات تخصیص ایدلدی .

۱۷ صفر ۱۲۵۲ ده ایوب ، فاتح ، بایزید ، سلطان سلیم ، لاله‌لی نصرتیه جوامع شریفه‌سنده هرهفته جمعه وصالی کونلری تدریس اولنمق اوزره شفاءشریف درسیه‌سی احداث ووظائف تخصیص قلندی .

تدریسه شهری یتمشر غروش معاشله مأمور اولان علما :

ایوبه : تیکوشـلی ابوبکر افندی . فاتحـه : ودینلی مصطفی افندی . بایزیده : توقادی حسن افندی . سلطان سلیمه : برکویلی حافظ علی افندی . لاله‌لی‌یه : کنغریلی حافظ‌علی افندی . نصرتیه‌یه : یحیی‌افندی تربه‌داری شیـخ نوری افندی .

مرمریسده هاشم دده وساطتیله مجدداً مولویخانه انشا ، انقره‌ده تاج‌الدین زاده درکاهی شیخنه اوقاف‌عمومیه‌دن معاش تخصیص‌ایدلدی.

کوتاهیه‌ده درسعام السید مصطفی رشدی افندی « هدیهٔ ابرار » نامیـله تألیف ایلدیکی کتابی ذات شـاهانه‌یه تقدیم ایتمکله کوتاهیه‌ده مدرس اولمق اوزره اوقاف همایوندن ۱۷ ربیع‌الآخر ۱۲۵۲ ده معاش تخصیص قلندی .

۲۵ ربیع‌الاول ۱۲۵٤ ده التی جامع شریفده بخاری خوانلق احداث و وظائف تخصیص ایدلدی .

٢٢ رمضان ١٢٥٤ ده مصطفى پاشا زاده بكر بكك ساحلخانه‌سى ايكى يوز بيك غروشـه منجم باشى طرفندن آلنه‌رق بو مبلغك نصفى اوقاف ونصف ديكرى ماليه خزينه‌لرندن ويرلدى .

٢٥ ذى‌الحجه ١٢٥٤ ده اوقاف همايون نظارتنجه « مكتب رشديه نظارتى » تشكيل قلندى .

٣ محرم ١٢٥٥ ده سليمانيه درسخانه‌سى تجديداً تعمير و « مكتب علوم ادبيه » تسميه ايديله‌رك ادبيات عربيه وفارسـيه تدريسى ايچون بر معلم ومعاون تعيين وشاكردانى اوچ صنف اعتباريله هر برينه معاش ترتيب اولندى . معلملكه تعيين ايديلن نعمان افندى‌يه (٥٠٠) ومعاون محمد افندى‌يه (٢٠٠) غروش معاش تخصيص قلندى [بر سنه صكره معلمه (٢٠٠) ومعاونه (٥٠) غروش ضم ايدلدى] .

٢٦ جمادى‌الاخره ١٢٦٣ ده مكتب‌علوم ادبيهٔ‌عدليه‌معلمى خواجه نعمان افندى‌يه تقاعد معاشى تخصيصيله معلملكه بايزيد درسـعاملرندن السيد اسحق افندى تعيين اولندى .

ماليه خزينه‌سيله خزينهٔ عامره‌نك و ضربخانه ايله اوقاف نظارتنك توحيدندن‌طولايى ٥ محرم ١٢٥٥ ده ضبط مخلفاتنك اوقاف نامنه‌ضبطى الغا ايدلدى .

بروسه‌ده سلطان عثمان ، اورخان ، مراد اوّل ، بايزيد اوّل ، چلبى محمد ، مراد ثانى حضراتنك تربه‌لرنده سـنه‌ده بر كره بخارىٔ شريف ختم‌ايتمك اوزره اون درسعامه‌يدى يوز اللبشر غروش اعطاسنه ١٣ صفر ١٢٧٢ ده ارادهٔ سنيه صادر اولدى .

سلاطين عظام اوقافى متولى قائممقاملغى وكالتلرينك لغويله وكيل اوطه‌لرنده رؤيت ايديلن فراغ وانتقالات معاملاتنك اوقاف نظارتنده مجدداً تأسيس‌اولنان‌سندات اداره‌سنه‌احاله‌سنه ١٩ ربيع‌الاول ١٢٧٢ ده

ارادهٔ سنیه صدور ایتدی . سندات مدیریته صالح افندی تعیین و « ٧,٥٠٠ » غروش معاش تخصیص اولندی.

روضهٔ مطهره‌نك تجدیداً تفریشنه مقدما اراده صدور ایتمکله ٢ جمادی‌الاخره ١٢٥١ ده صاروخان متسلمی الحاج ایوب آغا طرفدن هر زراعی اوتوزر غروش اولمق اوزره (٧٥٩٥) زراع قالیچه اعمال و مصرفی اولان درت یوز کسور کیسه تسویه ایله محل عالیسنه ارسال اولندی .

اون قپانده سید احمد البخاری تربه‌سی اتصالنده (٤٠,٠٠٠) غروشله بر جامع بناسنه و خانقاهك (٢٠,٠٠٠) غروشله توسیعاً انشاسنه ٥ ربیع‌الاخر ١٢٥٨ ده ، طائفده بر موقتخانه انشاسنه ١٧ ربیع‌الاول ١٢٦٣ ده ارادهٔ سنیه صادر اولدی .

نام شاهانه‌یه ساقزده انشا اولنان جامع و چشمه ١٣ صفر ١٢٦٤ ده ختام بولدی .

حرمین ترجمانی احمد نظیف افندی « صرف ترکی » عنوانیله شهزاده مراد افندی نامنه بر اثر تألیف وحضور همایونه تقدیم ایتمکله (٧,٥٠٠) غروش عطیه اعطاسی اراده بیورلدی .

استعطاف ایچون درسعادته کلن حرمین اهالیسنك کثرتنه بناءً اوچ صنفه آیریله‌رق برنجی صنف وکلا ، ایکنجیسی رجال دولت قوناقلرنده ، اوچنجیسی مسافرخانه‌لرده اقامه وحقلرنده ابراز حرمتله حاللرینه کوره اکرامیه اعطا ایدلمکده ایدی . مالیه و اوقاف خزینه‌لرندن ویریلن مبالغك عدم کفایتی جهتیله مأمورینك بش بیك غروش و دها فضله معاشلیلرندن محرمه تصادف ایدن ماه‌رومی‌یه محسوباً هرسنه معاشلرینك عشری قطع و اهالئ مذکوره‌یه تخصیص اولنمشدی . بونلر مطیباً حرمینه اعاده ایدلدکجه مصارف سفریه و آیریجه اکرامیه‌ده ویرلمکده ایدی. معاشاتدن کسیلن مبالغده کفایت ایتمدیکندن (٢,٥٠٠) غروشدن زیاده معاشلردن‌ده هرسنه عشرینك اکرامیه اوله‌رق قطعنه ١١ ذی‌القعده ١٢٧٠ ده ارادهٔ سنیه صدور ایتدی .

[١٢٧٦ ده اميرمكه شريف عبدالله پاشا هرسنه حرمين اهاليسنك اكراميه آلمق ايچون درسعادته كلملرينه ممانعتله برابر اكراميه يالكز استانبوله باشهادتنامه كلنلره منحصر اولميه‌رق كله‌ين اهالى يه‌ده ويرلمسنى اشعار ايتمسيله استانبوله كلمك ايسته‌ينلرك منعى موافق اولمديغى بيلديريله‌رك شهادتنامه آلوب‌ده استانبوله كله‌ينلره نصف اكراميه ويرلمسى تقرر ايلدى] .

اماسيه مولويخانه‌سنى ، شيخى محمد دده افندى قرق بيك غروش صرف ايدرك اكمال ايده‌مديكندن خزينهٔ اوقافدن (١٥,٠٠٠) غروش اعطاسيله اكمالنه، اناطولى وروم ايليده‌كى كافهٔ اوقافك يرليدن بر كيمسه تعيينيله اداره‌سنه محرم ١٢٥٤ ده ارادهٔ سنيه صدور ايتدى [بومأمورلره يوزاون غروش ويرلدى . بونلر (معجلات مأمورى) و (معجلات مديرى) عنوانلرينى حائز اولديلر . مقدما اوقاف حرمين معجلات مديرلرى هربلدهٔ جسيمه‌ده آيرى ايكن نظارتلرك توحيدنده بونلرده توحيد اولندى] .

اياصوفيه جامع شريفى ايله قربنده‌كى تربه‌لر ، مدرسه ، عمارت ، سبيل ، وقف اوطه‌سنك تعميرينه مباشرت اولندى . [١]

---

[١] تعميراته حسيب پاشانك زمان نظارتنده باشلانيلوب عارف ، على شفيق پاشالرله على رضا افنديك زماننده دوام ايدلمشدر . [نيسان ١٢٦٣ — شباط ١٢٦٦] مصارف تعميريه (٧,٢٩٥,٠٠٠) غروشدر . تاريخ لطفى‌ده [جلد ٨ صحيفه ١٨٥] دينيليوركه : « آيا صوفيه جامع كبيرينك امور تعميريه وتزيينيه‌سى رهين حسن ختام اوله‌رق ١٢٦٥ رمضان شريفنك ايلك جمعه كونى كشاديله سلاملق رسمى اوراده اجرا اولندى . رسم مذكورده بالجمله وكلا واستانبول رادهسنه قدر علما وبعض متحيزان امرا و بندكان البسهٔ رسميه‌لريله حاضر بولنمشلردر . مصارف تعميريه او اثناده بلا ولد وفات ايدن شيخ الاسلام مكى زاده مصطفى عاصم افندى مرحومدن [وفاتى ١ ذى الحجه ١٢٦٢ ده‌در] جانب بيت الماله عائد اوله‌رق ظهور ايدن كليتلو نقود وكرانبها جواهر نامعدود ايله تسويه اولنمشدر . نعم التسويه و نعم التركه » . بو تعميرك خاطره‌سى اولمق اوزره برده مداليه احداث ايدلمشدر .

فاتح حضرتلرینك خیراتنـدن اولان طورونجلی صوینك سـور خارج و داخلنـده‌كی آنا یوللریله اوقاف سـائره صو یوللری ، بلغراد قریه‌سی جوارندن داخل سوره قدر صو لغملری و بندلریله كمرلری، قانلی قواق جوارنده سلطان سلیمان حضرتلری وقفندن اولان چشمه‌لر و ساحلخانه‌لره جاری صو یوللریله لغملری ، بروسه‌ده زلزله‌دن خراب اولان جامعلرله تربه‌لر، درسعادتده وطشره‌ده برچوق جامع ،مسجد، درگاه، مدرسه ، مكتب، چشمه تعمیر وتجدید ایدلدی.

موسى صفوتی پاشا

قريملی ابوبكر رفعت افنديننك [۱] اوغليدر . اقلامه دوامله حسيب پاشايه كاتب اولدی. ۸ شعبان ۱۲۵۰ ده ديوان همايون خواجه‌لكی توجيه ايدلدی .

حسيب پاشانك ۱۲۵۰ ده اوقاف همايون نظارتنه تعيننده عهده‌سنده بولنان بغداد و موصل ، قپو كتخدالقلری مشار اليهه احاله قلندی . مؤخراً جزيه محصلی ، ۲۷ رمضان ۱۲۵۲ ده اوقاف همايون ناظری اولدی .

حضور شاهانه‌يه تقديم ايلديكی عريضه‌ده : نظارتك توجيهندن طولايی تشكر ايتدكدن صكره جوامع سلاطينی كزوب محفل همايونلرده‌كی مفروشاتی عموماً تجديد ايلديكندن زيارت بيورلمسنی استرحام ايتمشدر.

رتبهٔ ثانيه‌نك صنف اولنده و ملكيه و خارجيه مستشارلقلری صره‌سنده بولنمق وترسانه مديرلكی ترك اولنمق اوزره ۱۸ ربيع‌الاول ۱۲۵۳ ده مجدداً بحريه مستشاری ، ۲۲ جمادی‌الاولی ۱۲۵۵ ده خزينهٔ مقاطعات دفترداری اولدی .

التزامات اصول مضره‌سی الغا اولنديغندن مقاطعات دفترداراغی عنوانی‌ده لغوايله خزينهٔ عامره و مقاطعات دفتردارلقلری برلشديريله‌رك تشكيل قلنان خزائن عامره دفتردارلغی ۱۴ ذی‌القعده ۱۲۵۵ ده

---

[۱] اسعد مخلص پاشانك وذوات سائره‌نك كتابتلرنده بولنمشدر . عالم وشاعردر . منشأتی ايله ديوانی برلكده اوله‌رق ۱۲۵٤ ده بولاقده طبع اولنمشدر .

مشارالیه و دفتردار معاونلکی مشارالیهك برادری مکتوبیٔ مالیه خلفاسندن مصطفی رضا افندی‌یه توجیه اولندی .

تنظیمات خیریهٔ ملکیه‌نك اجراسندن طولایی خزائن مالیه‌ده اصول عتیقه بالطبع بیتوب خزائن عامره دفتردارلغنك وظیفهٔ مخصوصه‌سی قالمدیغندن وامور مالیه‌نك بعد ازین مستقلاً مالیه ناظری وساطتیله اداره‌سی ایجاب مصلحتدن کورندیکندن مذکور دفتردارلغك الغاسیله مشار الیه صفر ۱۲۵٦ ده مجلس والا اعضالغنه مأمور ایدلدی .

مصر والیسی محمد علی پاشادن استرداد ایدیلن شام وکریدك اموری تنظیمات خیریه اصولنه تطبیقاً اداره ایتمك اوزره ذی‌القعده ۱۲۵٦ ده شام دفتردارلغنه نصب اولندی. محل مأموریتنه متهیئ عزیمت ایکن صائب پاشانك مجلس والا ریاستنه تعییننده ٥ محرم ۱۲۵۷ ده رتبهٔ وزرات و مشیری ایله مالیه ناظری اولدی .

باب عالی‌یه کوندریلن خط همایونده : « شام دفترداری اولان موسی صفوتی افندینك مقدما دفتردارلق ایتمسی و کندیسی امور حسابه واقف وجربزه ودرایتله متصف اولمسیله رتبهٔ مشیری‌ایله مالیه‌نظارتنه مأمور » ایدلدیکی محرردر .

۱٤ شعبان ۱۲٦۱ ده انفصال ایتدی .

شوال ۱۲٦۱ ده سلانیك ایالتندن ارتباطی فك ایدیلن ترحاله متصرفلغنه، ۱۳ ربیع‌الاخر ۱۲٦۲ ده شام‌والیلکنه‌نصب و ۸ ربیع‌الاخر ۱۲٦٤ ده عزل ایدلدی .

ربیع‌الاول ۱۲٦٥ ده جزایر بحرسفید والیلکنه تعیین قلندی .

۲۹ ذی‌القعده ۱۲٦٥ ده قسطمونی ، ۱٦ صفر ۱۲٦۷ ده انقره والیلکلرینه نصب اولندی . معذرت وجودیه‌سندن بحثله ۲۷ رجب ۱۲٦۸ ده استعفا ایلدی .

٢٧ ذی‌القعده ١٢٦٨ ده ـ ثانیاً ـ جزایر بحرسفید والیسی‌اولدی ایسه‌ده متعاقباً دیکر بر ذات تعیین اولندی .

٩ محرم ١٢٧٠ ده ـ ثانیاً ـ مالیه، ربیع‌الاول ١٢٧١ ده تجارت، ٢٧ ربیع‌الاخر ١٢٧٣ ده ـ ثالثاً ـ مالیه ناظری اولدی .

ذی‌الحجه ١٢٧٣ ده عزل و ١١ شعبان ١٢٧٤ ده ـ رابعاً ـ مالیه نظـارتنه تعیین اولندی. ٢٣ رجب ١٢٧٥ ده استعفا ایتمسی اوزرینه ـ ثانیاً ـ اوقاف همایون نظارتنه تعیین اولندی .

١٨ ربیع‌الاخر ١٢٧٦ ده مجلس والا ریاستنه نصب ایدیله‌رك ٢٦ محرم ١٢٧٨ ده انفصال ، ٤ شعبان ١٢٨١ ده ارتحال ایلدی . ایوب قبرستاننه دفن ایدلدی .

قره‌کی حسین آغا محله‌سنده بردرکاه نقشبندی ودروننده بر جامع شریف وکتبخانه ، یکی کویده عثمان رئیس جامعی اتصالنده بر طاش چشمه بنا ایلمشدر .

§

مشار الیهك زمان نظارتلرنده‌کی اجراآت :

١٦ ذی‌الحجه ١٢٥٢ ده صو نظارتی احداث واوقاف مضبوطـه وملحقه وحرمیندن مبالغ کافیه تخصیص ومأمورین توظیف اولندی . صونظارتنه (٥,٠٠٠) غروش معاشله خواجکاندن شاکر افندی تعیین وکاتب نظیف افندی‌یه (٥٠٠) ، کتخدایه (١٧٥) ، ایکی قوریجی‌یه (٧٠٠) ، ایکی چاوشه (٢٠٠) غروش تخصیص قلندی .

بشکطاشده یحیی افندی درکاهیله اسکدار ، غلطه ، قاسم پاشا ، یکی قپو مولویخانه‌لرینك معـاش و طعامیه‌لری تزیید ایدلدی . بعض جوامع ، مساجد ، درکاه ، مکتب ، مدرسه و ارضرومده زلزله‌دن

منهدم اولان اوتوز ایکی جامع ، مسجد ، مدرسه ، خان ، حمام تعمیر قلندی .

٢٧ محرم ١٢٥٣ ده سلطنت ، شهزادکان ، بعض رجال دولت قایقجیلرینه اوقاف وزناسندن « ١٢,٥١٠ » ومتقاعدلرینه « ٧,١٣٠ » غروش تخصیص اولندی .

حسیب پاشانك زمان نظارتنده مهرینی تقلیداً حك ایتدیره‌رك ساخته برچوق اوقاف تمسکاتنی تختیم و بوصورتله مبالغ کثیره سرقت ایلدیکی تبین ایدن سلوری اوقاف مدیری کامل افندینك بعدالتشهیر اون اوچ سنه مدتله کورکه وضعنه ٢٥ ذی‌القعده ١٢٧٥ ده قرار ویرلدی . ساخته مهری حك ایدن حکاك عزمی افندی معذور کورلدی .

احمد صادق زیور پاشا

دفترخانه کتبه‌سندن محمدصادق منیف افندینك اوغلیدر. ۱۲۰۸ ده استانبولده مرکز افندی درکاهی قارشیسنده‌کی خانه‌ده طوغدی .

محبّان جناب مولانادن اولان پدری ۱۲۱۸ ده وفات ایتدیکندن ومشاهیر شعرادن شیخ غالب دده مرحومك ولد رضاعیسی اولدیغندن یکی قپو مولویخانه‌سی پوست نشینی سید علی دده ، مشار الیهی ولد معنوی اتخاذ ایلدی .

اودورك اصولنجه تحصیل معارف ایدرك دفترخانه ، مؤخراً ضربخانه اقلامنه یدی سکزسنه دوام ایلدکدن صکره ۱۲۳۰ ده اعاظم وکلای دولتدن وطریقت مولویه منتسبلرندن مشهور حالت افندی‌یه خدمت کتابتله انتساب ایتدی .

حالت افندی ۱۲۳۸ ده قونیه‌یه اجلا اولندقده برلکده کیتدی. بالاخره منفاسی بالیکسری‌یه تحویل اولنمقله بر مدت‌ده اوراده قالدی .

مظهر عفو عالی اوله‌رق استانبوله عودتنده ـ مستأمنانه مخصوص اولان ـ کمرك نظارتنه، بر مدت صکره آیدین متسلمکنه تعیین اولندی. یدی سکز آی صکره انفصال ایدرك ۱۲٤۱ ده روم‌ایلی سرعسکری آغا حسین پاشانك کتابت خدمتنه کیردی ، ایکی سنه شمنی اردوسنده بولنوب خواجه‌لك رتبه‌سنی احراز ایلدی .

حسین پاشانك عزلنده درسعادتده حریر ناظری عمر لطفی افندینك کتابتنده استخدام ایدلدی .

۱۲٤۹ ده تخمیص مدیرلکنه ، ۱۲۵۱ ده ترسانه مدیرلکنه تعیین ورتبه‌سی اولی صنف ثانیسنه ترفیع قلندی .

١٨ ربیع‌الاول ١٢٥٣ ده اوقاف همایون نظارتنه نصب و ٢٠ محرم ١٢٥٤ ده عزل ایدلدی [١] .

٢٧ شوال ١٢٥٤ ده تشکیل اولنان مجلس احکام عدلیه اعضالغنه، ٣ رجب ١٢٥٥ ده علاوةً بغداد و موصل قپو کتخدالقلرینه ، ١٤ ذی‌القعده ١٢٥٥ده مهمات‌حربیه نظارتنه، ٦ذی‌الحجه ١٢٥٥ده رتبهٔاولی صنف اولی ایله ضربخانهٔ عامره نظارتنه تعیین وعهده‌سنده‌کی قپوکتخدالقلر آخر ذاته توجیه قلندی .

بعدالانفصال ١٢٥٨ ده مجلس والا اعضالغنه ، ٢٤ جمادی‌الاولی ١٢٥٨ ده تشکیل‌اولنان روم‌ایلی وارداتی دفتردارلغنه‌تعیین وذی‌القعده ١٢٦٢ ده عزل ایله معاش تخصیص ایدلدی .

١٧ ذی‌الحجه ١٢٦٢ ده مجلس معارف عمومیه اعضالغنه ، ٢٣ جمادی‌الاخره١٢٦٣ده مجلس‌معارفده‌کی‌مأموریتی باقی‌قالمق اوزره‌مجلس زراعت‌اعضالغنه ، شعبان ١٢٦٣ ده املاك‌همایون فابریقه‌لری نظارتنه، شوال ١٢٦٤ ده علاوةً ترسانه نظارتنه مأمور اولدی . و بالاخره فابریقه‌لر نظارتندن استعفا ایلدی .

٤ جمادی‌الاخره ١٢٦٦ده حکیم باشیلق مأموریتك لغوی‌اوزرینه رتبهٔبالا توجیهی‌ایله‌مکتب طبیه نظارتنه‌تعیین‌قلندی. ٢٩ذی‌الحجه١٢٦٧ ده مجلس‌والا اعضالغنه، ١٦ ربیع‌الاخر ١٢٦٨ ده ـ ثانیاً ـ اوقاف همایون نظارتنه ، ٢٨ ذی‌القعده ١٢٧٠ ده حسیب پاشا ایله بجایشلری اجرا اولنه‌رق خزینهٔ خاصه نظارتنه، ١١ ربیع‌الاخر ١٢٧١ ده

---

[١] مقاطعاتك حین احاله‌سنده‌آلنان(٩٠,٤١٥)غروش رسومدن‌یالکز (٨,٠٠٠) غروشی ناظره ، باقیسی نظارته عائد اولدیغی حالده تکمیلی نزدنده قالمسنه بناءً عزل ایدلدیکی واحتیاجنی خلقی حسیب پاشا عرض ومبلغ مزبورك احسان شاهانه اوله‌رق مشار الیه ترکیله عفوینه اراده تحصیل ایلدیکی خزینهٔ اوقافده محفوظ محرم ١٢٥٤ تاریخلی دفتر احکام اوقافده محرردر .

نظـارت معاش وتعييناتی ایله مجلس والا اعضالغنه، ۱۲۷۲ ده وفات ایدن داماد شهریاری خلیل رفعت پاشانك تركه‌سی نظارتنه ، شـعبان ۱۲۷۵ ده فاطمه سلطان كتخدالغنه ، ۲۱ ذی‌الحجه ۱۲۷۷ ده رتبهٔ وزارتله حرم شریف حضرت نبوی مشیختنه نصب ورجب ۱۲۷۸ ده برنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه اولندی .

۱٤ ذی‌الحجه ۱۲۷۸ ده مدینهٔ منوره‌ده وفات ایدرك ـ وصیتی موجبنجه ـ جنة‌البقیع‌ده حضرت عثمان رضی‌الله عنهك تربهٔ شریفه‌سی جوارنده مشـایخ نقشبندیه‌دن محمد جان حضرتلرینك مرقدی قربنه دفن ایدلدی .

سلطان محمود وعبدالمجید خان حضراتنك زمان سلطنتلرنده انشا اولنـان مبانیٔ خیریه وامیریه‌یه حك ایدیلن تواریخ منظومه‌نك قسم اعظمی مشار الیهك اثریدر .

مخدومی ـ دفترخاقانی نظـارتی معاون اسـبقی ـ ارباب دانشدن بهاءالدین بك مرحوم [۱] طرفندن مكاتیب واشـعارینی حاوی « آثار زیور پاشـا » نامیله جمع ونشر ایدیلن كتابده مندرج ترجمهٔ حالنده دینیلیوركه :

« علوم والسـنهٔ غربیه‌نك لزوم وفوائدینی بزده الك اول تقدیر ایدنلردن اولوب كنجلكنده فرانسزجه‌یی تحصیله چالیشمش اولدیغی ـ مخلقاتی‌میاننده خطدستیله ظهورایدن ـ برلغتچه‌دن آكلاشلمشدر. مشاغل رسـمیه‌دن خالی اوقاتنی مطالعه ایله امرار ، حتی مسافرلكه عزیمتنده‌ده بربیوك چانطه‌درونده‌كی كتابلر كندینه رفاقت ایلرایدی. وفاتندن صكره دیوننك تسویه‌سی ایچون الكزیاده كوكندیكی ثروتی ، خزانةالكتبی ایسـه‌ده بر قاچ بیك جلددن عبارت اولان او كتابلرك اثمانی ، بورجنك ثلثنی بیله ادایه كفایت ایتمه‌مشدر . ادبیاتدن بشقه

[۱] ۱۲ شوال ۱۳۳٤ ده وفات ایتمشدر .

فن هیئتده انتسابی اولوب بعضاً رصدات ایله اشتغال ایدردی. ١٢٧٦ ده رؤیت اولنان سیارهٔ ذوذنبه دائر بر رساله‌سی واردر . سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك ، مشارالیه حقنده توجهات مخصوصه‌لری بولندیغندن دائمـا تلطیف بیوررلرمش . بولندیغی مأموریتلرده حسـن اداره‌یه موفق واصلاحات پرورایدی . مکتب طبیه‌نك اوتاریخلرده یتشدیردیکی بعض امرای اطبادن مسموع اولدیغی اوزره مرحومك اثنای نظارتنده مکتب اداره‌سنجه کوریلن حسن انتظام وانضباطی مدت تحصیللرینك بشقه بر زماننده مشاهده ایتمه‌مشلر . زیور پاشا ، صاریشین ، ماوی کوزلی ، کومراه فاشلی ، چکمه بورنلی ، طوپجه چهره‌لی وصقاللی ، معتدل بویلی ، ملحمجه ، صبیح وبشوش یوزلی ، متناسب اعضالی ، عصبی مزاجلی ایدی . عقیدهٔ کامله اصحابندن ایدی . جوار رسول‌الله (صلی‌الله علیه وسلم) ده غنودهٔ خاك غفران اولمق شرفنه نائلیت ایچون شیخ الحرملك منصبنی اوتادن بری پك زیاده آرزو ایدوب برحل وقوعنده تعیيننه باب عالیدن وعد آلمش وصدر اسبق عالی پاشانك زمان صدارتنده شیخ الحرم اشقودره‌لی مصطفی پاشـانك ارتحالی اوزرینه ، بووعدك انجازی زمانی کلمش ایسه‌ده دیکر مرعی الخاطر طالبلر دخی بولندیغندن و مخـدومی صلاح الدین بك ، صدر مشـار الیهك دامادی اولمسـیله مشارالیهك شـو صورتله درسعادتدن مفارقت ابدیه‌سی بالطبع آرزو ایدیله‌مدیکندن قرعه ایله انتخاب اصولنه مراجعت اولندقده نامنه اصابت ایتمکله عاقبت املنه نائل اولمشدر » .

§

مشار الیهك زمان نظارتلرنده‌کی اجراآت :

٢٥ جمادی‌الاولی ١٢٥٣ ده کمرك دائره‌سی بناسـیله اوکنده برچشمه انشا اولندی .

١٥ شوال ١٢٥٣ ده رجال دولت وذی‌الحجه ١٢٥٣ده سلطنت قایقجیلرینه خزینهٔ اوقافدن معاشات تخصیص ایدلدی .

ذی‌الحجه ١٢٥٣ ده استانبولده اون یره قایقجیلر کتخداسی ، برکاتب ، برمأمور تعیین ومعاشلر تخصیص ایدلدی .

ذی‌الحجه ١٢٥٣ ده موقوف اراضی وچفتلکلرك تحریرینه معجلات ناظرلری تعیین قلندی .

قدس مسئله‌سنك اندفاعنه مدار اولمق اوزره منازع فیه کلیسانك اخشاب قله‌سنك کارکیر اوله‌رق تعمیرینه ١٧ ربیع‌الاول ١٢٧٠ ده ارادهٔ سنیه صادر اولدی . مؤخراً صخرهٔ مبارکه‌نك طامی وخلیل‌الرحمن تربه‌سنك تعمیر مصرفی‌ده علاوه ایدیله‌رك مجموع مصارف « ٤٦٦,٣٠٥ » غروشه بالغ اولدی . نافعه اعضاسندن اسعد افندی (٥,٠٠٠) غروش معاشله بنا امینی وبرچوق روملر بول معاش وخرج راه ایله اوسته اوله‌رق کوندرلدی .

اوقاف همایون تعمیرات مدیرلکی (١,٥٠٠) غروش معاشله برذاته توجیه وبعده بش یوزغروش تنزیل اولنه‌رق ابنیهٔ خاصه مدیری حسام‌الدین افندی‌یه و ربیع‌الاول ١٢٦٩ ده ابنیهٔ خاصه مدیری اولان شاکر افندی‌یه علاوهٔ مأموریت ایدلمش ایسه‌ده حسن اداره اولنه‌مدیغندن ٢٩ جمادی‌الاولی ١٢٧٠ ده تعمیرات مدیری اولان رضا افندی‌یه (١,٥٠٠) غروش اعطا ومذکور مدیریت، ابنیه‌مدیرلکندن تفریق ایدلدی .

سلطان احمد جامعی وتربه‌سی ایله موقتخانه‌سنك تعمیراتی ختام بولمغله ١٢٦٣ رمضاننك اوچنجی جمعه کونی رسم کشادی اجرا اولندی .

محمد پاشا یقوشنده اوزبکلر تکیه‌سی مجدداً انشا اولنه‌رق ١ ذی‌القعده ١٢٥٣ ده وخرقهٔ شریف دائره‌سی وجامعنك انشاآتی ٢٤ شعبان ١٢٦٩ ده ختام بولدی .

سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك والده‌سی بزم عالم والده سلطان جانبندن طولمه باغچه‌ده انشـا ایدیلن جامع شریف ۲۵ شوال ۱۲۷۰ ده ختام بوله‌رق وقفیه‌سی تنظیم وخدمه‌سی ترتیب ایدلدی .

بعض جامع ، مسجد ، تکیه ، تربه ، مکتب ، کتبخانه ، مدرسه ، چشمه‌لرایله سـلیمانیه خیراتنه جاری حلقه‌لی صو یوللری، اسکدارده عموم صو یوللری تعمیر اولندی .

السيد محمد شوقی افندی

باب‌عالی باش قپوقولاری ضابط ومأمورلغنده سنین وفیره استخدام اولنان ساداتدن خربوتلی حافظ مصطفی افندینك اوغلیدر . ۱۱۹۸ده کوچك آیاصوفیه محله‌سنده طوغدی .

مشاهیرعلمادن عربی وفارسی، هندسه وحساب تحصیل وخطوط متنوعه‌دن اجازت اخذ ایتدی .

۱۲۱۹ ده بالامتحان باش محاسبه‌قلمنه دخول واصول قلمیه‌یی تحصیل ایله قطع مراتب ایلدی .

۱۲۳۰ ده جیب همایون کتابتنه انتخـاب و تعیین و ۱۲۳۹ ده خواجکانلق ایله کوچك قلعه تذکره‌جیلکنه تحویل اولندی .

ربیع‌الاول ۱۲۴۲ ده اوقاف‌همایون کیسه‌داری، ۱۲۴۷ ده ضربخانۀ عامره صاحب عیارى، ۲۰ محرم ۱۲۵۴ ده رتبۀ اولی ایله اوقاف همایون وضربخانۀ عامره مستشاری اولدی .

۲۱ جمادی‌الاولی ۱۲۵۵ ده ملحق اولان حرمین شریفین واوقاف همایون نظارتلری توجیه اولندی . ونظارتك رتبۀ اولی اعتبار ایدلمسنه ارادۀ سنیه صدور ایلدی. ۲۷ جمادی‌الاخره ۱۲۵۶ ده انفصال‌ایتدی.

« الحالة هذه معزول وخانه‌سنده اقامتله دعای پادشاهی ایله مشغول اولدیغنه وامور مالیه‌یه واقف ودرایت وفطانت ایله متصف اصـدقای بندگاندن بولنمسنه بناءً مقدارکفایه معاش تخصیصیله » [۱] ربیع‌الاول ۱۲۵۷ ده تجارت مستشارلغنه تعیین اولندی . « تجارت نظارتنك رتبۀ اولی‌دن اعتباریله صارم افندی‌یه توجیهی ملابسه‌سیله مستشارلغك بالطبع

---

[۱] [تقویم وقایع : نومرو ۲۱٤]

لزومی قالمدیغندن شمدیلك بوشـده قالمامق اوزره » [١] ربیع الآخر ١٢٥٧ ده مجلس محاسبهٔ مالیه اعضالغنه ، عاكف افندینك ویانه سفارتنه مأموریتنده ٦ ذی القعده ١٢٥٧ ده مجلس محاسـبهٔ مالیه ریاسـتنه ، ٤ جمادی الاخره ١٢٥٩ ده مجلس والا اعضالغنه تعیین وشوال ١٢٥٩ ده معاش تخصیصیله اعضالقدن عفو اولندی .

٥ جمادی الاولی ١٢٦١ ده مجلس محاسبه یه مأمور اولدی . مجلس محاسبه نك الغاسیله دیوان محاسـبات مالیه نك تشكیلانده مخصص اولان اون بش بیك غروش معاشنی آلمق و دیوان محاسباته دوامده مختار اولمق اوزره متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیه موجبنجه قوناغنده اقامت ایلدی .

١٢٨١ ده وفات ایتدی . ایوبده كوچك امـیر افندی تربه سی اتصالنده كی قبره دفن اولندی .

خطوط متنوعه ده ماهر اولدیغندن بعض الواح نفیسه سی مخدومی مجلس مالیه اعضالغندن متقاعد علی شفیق بك افندی ایله دیگر ورثه سنك نزدنده محفوظدر . فن موسیقیده وتذهیب ، تجلید ، نسج كبی سائر صنایع نفیسه ده ده مهارتی مشار الیه علی شفیق بك طرفندن افاده ایدلمشدر .

§

مشار الیهك زمان نظارتنده كی اجراآت :

بیوك دره اوزرنده سـلطان محمود ثانی حضرتلرینك نام شاهانه لریله موسوم صو بندینك انشـاسنه وبعدالاكمال برضیافت عامه ترتیبنه طرف همایوندن مأمور اوله رق وظیفهٔ ودوعه یی حسن ایفا ایلدی .

سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك ارادهٔ سنیه لریله سلطان محمود خان تربه سنك رسمنی عرض وانشاسنه نظارت ایلدی . تربه ایله سبیل و موقتخانه نك ختامنده خدمه یه وظائف ترتیب ایدلدی .

---

[١] [تقویم وقایع : نومرو ٢٢٦]

استانبول داخلنده کی قبرلره میت دفن ایدلمه‌مسنه ۲۱ شعبان ۱۲۵۵ ده فرمان همایون صادر اولدی .

جامع ، تربه ، مدرسه ، صویوللرندن بعضلری تعمیر ایدلدی .

§

اخطار

مشار الیه شوقی افندینك زمان نظارتنده‌کی اجرا آت بالایه نقل اولنان مواددن عبارت دکل ایسه‌ده کرك مشارالیهك ، کرك نظار سائره‌دن بعض ذواتك هنکام نظارتلرینه عائد دفاتره حسین حسام‌الدین افندی مخزنلرده تصادف ایده‌مدیکندن بولنه‌بیلن برقاچ ماده‌نك نقلیله اکتفا اولندی . ینه بو سببله بعض نظارك اجرا آتی‌ده مع‌المجبوریه مسکوت عنه براقلدی .

نعمان ماهر بك

آغریبوز خاندانندن عثمان رشید بكك اوغلیدر . مملكتنده تحصیل معرفتله مشغول اولدیغی اثناده موره والیسی ابوبكر سامی پاشایه داماد اولدی . مدرسلك رؤسی اعطا اولندی .

١٢٣٨ ده استانبوله كاوب رؤسی خواجكانلق رتبه‌سنه تحویل وصدارت مكتوبی قلمنه مأمور ایدلدی . شوال ١٢٤٧ ده بروسه مقاطعه‌جیسی اولدی .

قدرت قلمیه‌سندن طولایی ١٢٤٨ ده آمدی خلفالغنه تعیین اولندی . ملكیه ناظری پرتو پاشانك عزلیله ادرنه‌یه نفینده عاكف پاشا ، مشارالیهه خلف اوله‌رق باب عالیجه بعض تبدلات اجرا ایتدیكی صره‌ده ماهر بكی جمادی الاخره ١٢٥٣ ده خارجیه كتابتنه تعیین ایتدیردی .

عاكف پاشا ــ بالذات یازدیغی ــ عرض تذكره‌سنده دیركه :

« .... خلمادن ماهر بك بنده‌لری ، قاشلی انشایه مقتدر و یازدیغی آكلار كاتب ایسه‌ده مكالمه مضبطه‌سی و مجلس تقریرلری طرفنده ممارسه‌سی اولمیوب كریمه‌سنك وفاتیله‌دخی بك فتورلی اوله‌رق حتی قلدی ترك ایله حج شریفه عزیمتی قورمش ایكن بنده‌كزك الحاحله قامه كیدوب كلمكه باشلامش ایدوكنه وشكیب افندی بندلری هم چویك وهم متفنن اوله‌رق یازو یازمقدن اوصانمز و سریع القلم و هوسلی اولدیغنه مبنی آمدجیلك شكیب افندی‌یه ودولتلو رشید بك افندی ایله ماهر بكك بیننده غایت حسن الفت وامتزاج اوالق حسبیله [١] خارجیه كتابتنك ماهر بكه توجیه بیورلمسی .... » .

---

[١] « صدر اسبق رشید پاشا ایله موره‌ده ایكن معارفهٔ قدیمه‌سندن طولایی ماهر بك ، مشارالیهك فوق العاده حرمت ورعایت مخصوصه‌سنه مظهر اولمشدر» [تاریخ لطفی : جلد ٦ صحیفه ١٢٦] .

شعبان ۱۲۵۳ ده مأمورتی تقویمخانه ومطبعه نظارتنه تحویل ایدلدی [۱] . خارجه‌نظارتی مأمورلرینك داخلیه‌دن تفریقیله اقلامنك ترتیبنه مباشرت اولنه‌رق آمدی اوطه‌سی داخلیه وخارجیه صنفلری ایله ایکی‌یه تقسیم وبرینه معروضات داخلیه ، دیکرینه معروضات خارجیه اوطه‌سی اطلاق ایدیلوب معروضات داخلیه کتابتنه آمدجی شکیب افندی ومعروضات خارجیه کتابتنه ۲۳ ذی‌الحجه ۱۲۵۳ ده ماهر بك نصب اولندی .

سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك جلوس همایونلرینی متعاقباً ۲۰ ربیع‌الاخر ۱۲۵۵ ده آمدجی ، ۲۷ جمادی‌الاخره ۱۲۵٦ ده اوقاف همایون ناظری اولدی .

لطفی افندی دیرکه :

« .... بوتوجیهاتدن حصه‌مند سرور اولانلرك چوغی رشید پاشایه مناسبت و تعلقلری اولانلردر . ماهر بکه رشید پاشانك فوق‌العاده حرمت ورعایتی وار ایدی . اوقاف نظارتی وکلالق مسندی اولدیغندن بو حالدن ماهر بکك ممنون اولمسی لازم کابر ایکن باب عالیدن تبعید معناسنه ذهابله بو توجیهدن مکدر ومغموم اولمشدی . رشید پاشایه اولان لوحهٔ خالصهٔ مصادقت ومحبتنه بوایشك براقدیغی نقطهٔ عقدهٔ انفعال الی وفاته قابل محو و انحلال اوله‌مدیغنی محرر فقیر بیلیرم . رشید پاشا ، تنظیمات خیریه یولنه هرشیئی کوزه آلدیرمش اولدیغندن تنظیماته قارشی ذره قدر غبار تعرضه متحمل دکل ایدی . بوکا شاهد ماهر بکك آمدجیلکدن انفصالیدر . رشید پاشا ، بیوکلکك شانی اولان قهر یوزندن ماهر بکه لطفی اجرا ایلدیسه‌ده ماهر بك باب عالیدن چیقدیغی جهتله بو لطفی هیچه صایدی . رشید پاشانك ماهر بکه بو قدر محبتی اوزرینه آمدجیلکدن چیقارمسنه سبب شو اولشدرکه : ماهر بك ؛ تنظیمات خیریه اصولنی تحسین طرفنده دکل ایدی . حتی رفعت بکه [رفعت پاشا] « تعجب ایدرم سزك حالکزه . وقتیله ابوالسعود و ابن کمال کبی ذاتلرك وضع ایلدکلری قانونی بوزوب سزك کبی ذاتلر ، آنلره بدل قانون وضع و تنظیم ایدیورسکز »

---

[۱] « ماهر بك ، رشید پاشا منسوبلرندن اولمسیله باب عالیدن تبعیدایله رشید پاشایی اوزمك ایسته‌دیلر » .

[تاریخ لطفی : جلد ٥ صحیفه ۱۰٥]

دیدیکنی فقیر کندیسندن ایشتمشدر. رشید پاشا اوروپاده وماهر بك اوقاف ناظری اولەرق درسعادتده بولندیغی وقت برجمعه سلاملغنده سلطان عبدالمجید خان حضرتلری ، ماهر بکك متعصب اولدیغنی بیلدکاری جهتله معرض لطائفده « عجبا بوکون اوروپاده رشید پاشا جمعه نمازینی نصل ادا ایدر » دیو ماهر بکی شرف خطاب عالیلریله ملتفت بیوردقلرنده « بوراده ایکن قیلماز ایدی که اوراده قیلسون » دیدیکی مشهوردر . بو سوز اوروپاده رشید پاشایه عکس ایدوب درونی ماهر بکه کوجنمش ایسەده صفات ثابتەسی اقتضاسنجه ینه معاملهٔ سابقهٔ مخالصت کارانەسنی بوزمیوب الی وفاته ماهر بکه حسن معامله ایله امرار وقت ایلمشدر » . [١]

« ماهر بك عفیف ودرایتکار بندکاندن اولەرق ایفای مأموریتنه اعتناوغیرت ایتمکده ایسەده مأموریت مذکوره مصالحجسیمهٔ دولتدن اولمق ومیر مومی الیه خدمت مذکورەیه وجودجه متحمل بولنمامق حسبیله عزلی لازمکلدیکندن» [٢] ١٦جمادیالاولی ١٢٥٨ ده اوقاف نظارتندن انفصال ، ٢٤ صفر ١٢٥٩ ده ارتحال ایتدی . ایوبده بوستان اسکلەسنه دفن اولندی .

لطفی افندی دیرکه :

« ماهر بك غایت عفیف ، نظیف ، اتقی لطیف ، اعضاسی نحیف قوهٔ بصریەسی ضعیف ، عالی مشرب ، بر ذات مجتمعالادب ایدی . مرتب دیوانی واردر » . [٣]

منشأتی ١٢٦١ ده طبع اولنمشدر .

§

مشار الیهك زمان نظارتندەکی اجراآت :

سلطان محمود ثانی حضرتلرینك تربەسی ختام بولدیغندن ١٥ شعبان ١٢٥٦ ده کشف ثانیسی اجرا قلندی. مصارف انشائیه « ٤,٥٥٤,٨٢٥ »

---

[١] [تاریخ لطفی : جلد ٦ صحیفه ١٢٤]

[٢] [تقویم وقایع : نومرو ٢٤٣]

[٣] [تاریخ لطفی : جلد ٧ صحیفه ١٢٦]

ومأمورلرك معاشاتی «١٨٠,٨٠٠» غروشدر. بونك درت بيك كيسه‌سی ضربخانۀ عامره‌دن وبقيه‌سی اوقاف خزينه‌سندن ويرلدی . تربه‌يه موضوع اشيا بدليله مفروشات ولوازم سائره‌سی «٢٦١,٣٧٢» غروشدر . تربه‌دارلر ، ختم خوانلر ، بخاری خوانلر ترتيب اولندی.

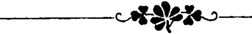
طشره‌ده‌كی عموم اوقافك تحريريچون مأمورلر تعيننه ١٣ جمادی‌الاولی ١٢٥٨ ده ارادۀ سنيه صدور ايتدی .

شامده مولانا خالد قدّس سره حضرتلرينك تربه‌سی ٢٠ جمادی‌الاخره ١٢٥٨ ده انشا اولندی .

منازل اسلاميه‌نك رعايايه صاتلماسی حقنده ٢٣ جمادی‌الاخره ١٢٥٧ ده‌تأكيداً ارادۀ سنيه متعلق بيورلدی .

٢٩ ذی‌الحجه ١٢٥٦ و محرم ١٢٥٧ ده خرج فراغ و انتقال ومواد سائره حقنده تعليمات تنظيم اولندی .

برقاچ جامع ، تكيه ، مكتب ، سليمانيه بيمار خانه‌سی ، قرق چشمه ايله يوللری تعمير ايدلدی .

مصطفى كانى بك

اندرون همايون پشكير آغالرندن محمد آغانك اوغليدر . اندرون همايونده تحصيل وتربيه كورەرك تدريجاً صارقجى باشى ، ١٢٣٣ ده قهوەجى باشى ومابينجى اولدى . «اوبله بذات عالى قدرك مقرب پادشاهى اولديغى هرطرفده استحسان اولندى » [١]

مصر واليسى محمد على پاشانك وهابى مسئلەسنده ابراز ايتديكى خدمات حسنه ، موجب محظوظيت سنيه اولديغندن مشار اليهه خط همايونله سيف وكورك ايصال ايتمك اوزره ٢٣ شعبان ١٢٣٤ ده مصره اعزام قلندى . ايفاى وظيفه ايله عودت ايلدكدن يكرمى التى كون صكره قهوەجى باشيلق ومابينجيلكدن عزل ايدلدى .

مشهور عبدالحق ملا افنديـنك برادرى خضر الياس افندى « وقايع لطائف اندرون» نامندەكى اثرنده [٢] ديركه :

« عهدەسندەاولان صارقجى باشيلق منصبى قهوەجى باشيلغه مبدل ومابينجيلك علاوەسيله دبدبه وداراتى مكمل اولان كانى بك افنديك كعبى عالى وعلومزاجى حسبيله كيسۀ آمالى نقوددن خالى اولديغنه مصرده والى واقف اولوب زيادەسيله اكرامى التزام و ايكى بيك كيسەدن زياده انعام ايتديكى مسموع خاص و عام اولمش ايسەده اسلامبوله كلمكسزين جملەسنى اوراده بخش قلندرى ايتديكى اغياره سبب وبراقچه بورجنه ويرەمديكى منشأ غضب اولوب اورادن كلدكدن صكره يكرمى بش كون قدر روى التفات كوسترلمديكى كندويى دلكير ويكرمى آلتنجى كونى غائبانەسندن بيك بشيوز غروش ماهيه تخصيصيله چراغانى سلحدار آغا طرفندن تبشير اولننجه بيچاره بك ، دعاى واجب‌الادايى آويزۀ طاق سما و بوتخصيصاتى دخى حقنده نعمت عظمى بيلديكى مقتضاى غنا اولوب نه حال ايسه اغياره سر ويرميەرك خانەسنه چكيلوب كيتديكى فقير كبى تعلقاتلرينه

---

[١] [لطائف وقايع اندرون : صحيفه ١٤٤]

[٢] [صحيفه ١٧٦] .

داغ درون و بویله مروتلی بر مقربك نظردن دور اولدیغی موجب محزونیت اهالیٔ اندرون اولدی» .

ینه خضر الیاس افندی دیرکه[١] :

«کانی بك خانه‌سنده انزوا وسکز سنه‌دنبری التفات اولدیغ‌ندن بوآرالق سلحدار آغایه التجا وآغا دخی مخصوصاً مسروریتنی رجا ایدنجه طرف شاهانه‌دن مصارفنه (مصرف کتابتی) مدار اولق امنیه‌سیله توجیهنه اراده صدور ایتدیکی بیاندن مستغنی و رتبهٔ جلیله علاوه‌سیله رجال دولت کبی کوکلی غنی اولدی» .

١٢٤٠ ده جزیه محاسبه‌جیسی ، شعبان ١٢٥١ ده اسهام مقاطعه‌جیسی ، ١٢٥٢ ده دخان کمرکجیسی ، ١٢٥٣ ده مجلس والا اعضاسی اولدی .

مسند صدارتك ـ ایلك دفعه ـ باش وکالت عنواننه تبدیلی وداخلیه نظارتی انضمامی ایله ٤ محرم ١٢٥٤ ده رؤف پاشایه تفویض اولنمسی اوزرینه مشار الیه ١١ جمادی‌الاولی ١٢٥٤ ده باش وکالت معاونلکنه تعین ومجلس زراعت ریاستی وکالتی‌ده علاوةً توجیه قلندی .

معاونلکك صورت احداثیله مشار الیهه توجیهی «تقویم وقایع» ده [٢] بروجه آتی اعلان اولندی :

«برمقتضای مجددیت سنیه بوندن اقدم هربر نظارت جسیمه معیتنه برر مستشار نصب و تعیین بیورلدیغی مثللو سلطنت سنیه‌ده الك معتنا و جمله وکلایه نظارت و ریاست مأموریتیله مستثنا اولان باش وکالت مسند جلیلی معیتنده دخی فرضا بعض سرعسکران و سائر امور جسیمه مأمورلری معینلرنده یاور حرب نامیله استخدام اولنه‌کلان معتمدان مقامنده و جمله معیت مأمورلری مافوقنده اولمق اوزره باش وکالت معاونکی عنوانیله مجدداً برمنصب احداث اولنه‌رق داخلی وخارجی کافهٔ موادك مذاکره‌سنه و اقتضا ایتدکجه بعض مواد نازکه و مستعجله‌نك شفاهاً عرض و افاده‌سیله سریعاً تحصیل ارادهٔ سنیه‌سنه قابل محرم اسرار ومؤتمن برذاتك باب‌عالی‌یه مأموریتی ایجاب حال و مصلحتدن

---

[١] [صحیفه ٣٦٦] .

[٢] [نومرو ١٦٩]

اولدیغندن و مجلس احکام عدلیه اعضاسندن عطوفتلو مصطفی کانی بك افندی حضرتلری درایت و لیاقت و عفت و استقامت اصحابندن اولدیغی نزد مکارم‌وفد حضرت شاهانه‌ده مجرب و معلوم و اوته‌دنبری بالخاصه غرس یمین فیوضات رهین شاهانه و حسن تربیت مکارم منقبت ملوکانه ایله پرور شیافته اولان اصدقای بندکاندن ایدوکی امر غیر موهوم بولندیغندن میرمشارالیه رتبهٔ اولینك ابتداسی یعنی مناصب دیوانیه اربابنك پیشواسی اولق واول وجهله کندوسنه بر قطعه رتبهٔ اولی نشان ذیشانی اعطا اولندیغندن و مجلس احکام عدلیه مأموریتی دخی کماکان عهده‌سنده قاله‌جق و وقت بولدقجه اورایه دخی کیده‌جك اولدیغندن مجاس مأموریتنه مخصوص نشان عالی دخی کندوسنده بولنق اوزره منصب مذکور میرمشارالیهه قریحهٔ صبیحهٔ حضرت شاهانه‌دن بالتوجیه اشبو ماه حالك [جمادی‌الاولی ۱۲۵٤] اون برنجی کونی مأموریتی اجرا و اعلان اولندی » .

تاریخ لطفی‌ده [۱] دینیلیورکه :

« باب عالی ایله سرای همایون بیننده کانی بك واسطهٔ مخابرات ایدی » .

مصر مسئله‌سنه دائر قاندر کوشکنده انکلتره ایلچیسی ایله عقد اولنان مجاس مکالمه‌یه مشارالیه‌ده مأمور اولدی . باب عالی‌یه تقدیم قلنان تقریرده :

« عطوفتلو کانی بك افندی بندلریله قلندره عزیمت اولنه‌رق انکلتره ایلچیسی دخی کلمش اولدیغندن ملاقات اولندی § مجاوبات واقعه‌ده مومی‌الیه کانی بك افندینك ایراد ایتمش اولدیغی کلمات مناسبه‌دن و طرز و طورندن ایلچی مومی‌الیه پك خشنود اولمش اولدیغندن هنکام وداعده کندوسیله تحصیل الفت ایتمسندن طولانی تشکر وممنونیت اظهاریله بوندن بویله دخی ینه ملاقات اولنق املی اولدیغنی تذکار ایدرك عودت ایلمشدر » [۲]

دینلمشدر . [۲]

معاونلکك لغوی اوزرینه کماکان مجاس والای احکام عدلیه‌یه دوامی اراده بیورلدی . صورت الغا « تقویم وقایع » ده [۳] بروجه آتی اعلان اولندی :

---

[۱] [جلد ٥ صحیفه ۱۲۲]

[۲] [تاریخ لطفی جلد ٦ صحیفه ۹]

[۳] [نومرو ۱۷۹ ـ ۳ ربیع‌الاخر ۱۲۵٥]

« مجلس والای احکام عدلیه اعضاسندن سعادتلو کانی بك افندی متقدما باش وکالت معاونلکی عنوانیله باب عالی‌یه مأمور بیورلمش ایسه‌ده الحالة هذه خارجیه مستشارلنی مثلاو داخلیه نظارت جلیله‌سنك دخی مخصوص مستشاری [۱] اوله‌رق معاونلك مأموریتنك دخی آخر بر مصلحت مخصوصه‌سی اولمدیغندن مأموریت مذکوردنك الغاسیله میر مومی‌الیهك کما فی السابق مجلس احکام عدلیه اعضالنی خدمت جلیله‌سنه مداومت ایلمسی خصوصنه ارادهٔ سنیه متعلق بیورلمش و منطوق منیفی اوزره اقتضاسی اجرا اولنمشدر » .

۲٦ رجب ۱۲۵۵ ده بروسه‌متسلملکنه ، نعمان ماهر بکك عزلنده ۱٦ جمادی‌الاولی ۱۲۵۸ ده اوقاف همایون نظارتنه ، ۲ ذی‌القعده ۱۲٦۰ ده دفتر امانتنه ، ۱۸ رمضان ۱۲٦۱ ده مجلس زراعت ریاستنه ، ۱۸ محرم ۱۲٦۲ ده ــ ثانیاً ــ دخان کمرکی امانتنه ، ۱۸ صفر ۱۲٦۵ ده ــ ثانیاً ــ دفتر امانتنه تعیین اولندی .

جمادی‌الاخره ۱۲٦٦ ده وفات ایلدی .

اهل هنر ومستقیم ایدی . خط ثلث ونسخده خیلی مهارتی واردر. استاذی ، خطاط مشهور اسماعیل زهدی افندیدر .

(تلخیص رسائل الرماة) نامنده‌کی اثری ۱۲٦۳ ده استانبولده دارالطباعة العامره‌ده طبع اولنمشدر . بو اثرك باشنده شو صورتله محرردر :

« سلطان محمود عدلی حضرتلرینك قهوه‌جی باشیلق خدمتیله مفتخر مصطفی کانی ابن محمد آغا پشکیر فی زمن عبدالحمید خان اثرخامه‌لری اولان (تلخیص رسائل الرماة) نامیله بنام رسالهٔ لطیفه‌لریدر » .

مشارالیه ، بواثری سلطان محمود خان حضرتلرینك امریله ۱۲۵۱ ده ترتیب ایلدیکنی مقدمه‌ده سویلیور . اوغلی فاضل بك سنه‌لرجه مابین همایون کتابتنده بولندی .

---

[۱] او صره‌ده داخلیه مستشاری صارم افندی [صدر اسبق صارم پاشا] ایدی . داخلیه نظارتی متروك و وظیفهٔ صدارته داخل بولندیغندن سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك جلوسنی متعاقباً ــ خسرو پاشانك صدارتنده ــ صارم افندینك (صدارت عظمی مستشاری) عنوانیله یاد اولنمسنه ارادهٔ سنیه صدور ایتدی .

صفر ١٢٦٢ ده (٢٨٨) عدد کتابی ــ سلطان احمد جامعی جوارنده حلواجی‌باشی محله‌سنده‌کی قوناغنده ــ ساکن اولدیغی اوطه‌ده طورمق ووفاتندن صکره مناسب بر کتبخانه‌یه وضع اولنمق شرطیله وقف ایلمشدر .

عهده‌سنده بولنان یکی جامع شریف تولیتندن اوچ بیك غروش معاشی‌اولوب بونك مخدوملری احمدرؤف ومحمدفاضل بکلرله کریمه‌سی ذلیخا خانمه متساویاً تخصیصی مشارالیهك حین حیاتنده وحسیب‌پاشانك اوقاف‌نظارتنده بولندیغی‌هنکامده ٢٨ محرم ١٢٥٤ ده عرض‌واستیذان ایدلمش ایسه‌ده ارادهٔ سنیه صدورینه دائر اوقاف دفترلرنده قید کوریله‌مه‌مشدر .

§

مشارالیهك زمان نظارتنده‌کی اجراآت :

کعبهٔ معظمه‌ده طواف محلنه فرش اولنمق اوزره (٣٩٧٤) ذراع خالص مرمر وحرم‌شریف مکی‌ایچون (٢٠٠٠) وحرم‌شریف نبوی ایچون (٦٠٠) عدد قندیل ، دوز اوغلی هوجه اغوب وساطتیله (بج) شهرندن مبایعه و١٦ جمادی‌الاولی ١٢٦٠ ده حرمین شریفینه ارسال قلندی .

اون قپاننده محترق تفنکخانه جامعنك عرصه‌سنه برجامع شریف انشا اولندی .

مقدما فورطنه‌دن رخنه‌دار اولان جوامع شریفه ، مدارس ایله تکیه وچشمه‌لر ، بعض مبانیٔ خیریه‌یه ، سرایلره ، قوناقلره جاری صویك منبعی اولان فارقه قریه‌سی جوارنده ابایه‌نامنده‌کی محلدن شهره قدر صو یوللری، خاصکی‌بیمارخانه‌سی ومبانیٔ سائره، ادرنه جوامعندن بعضلری تعمیر ایدلدی .

محمد عارف پاشا

مکرّراً باب‌السعادة الشریفه آغالغی کتابتنده بولنمسندن طولایی (یازیجی) عنوانیله اشتهار ایدن رمضان اوغللرندن دیوریکلی احمد افندینك اوغلیدر.

استانبولده طوغدی. علمدار مصطفی پاشا وقعه‌سنده (روسجق یارانی) نامیله معروف اولان ذواتدن دفتردار تحسین افندی - پدرینك وفاتیله یتیم قالان - کوچك برادری عارف بکك تحصیل و تربیه‌سنه اعتنا ایلدی.

صدارت مکتوبی، مؤخراً آمدی قلملرینه‌داخل اولوب ۱۲۲۸ده خواجکانلق رتبه‌سی توجیه اولندی. تدریجاً ترقی ایدرك صدارت مکتوبجیسی اولدی. ۲ محرم ۱۲۴۱ ده عزل ایدلدی.

۱۲۴۱ ده اسهام مقاطعه‌جیسی، ۱۲۴۳ ده جزیه محاسبه‌جیسی، محرم ۱۲۴۴ ده جبه‌خانه ناظری، ۱۲۴۶ ده موقوفاتی اولدی. ۱۲۴۷ ده انفصال ایتدی. شوال ۱۲۴۷ ده طوپخانهٔ عامره نظارتنه تعیین ایدلدی.

سیواس والیسی صدر اسبق محمد رشید پاشانك معیننده بولنان عساکر منتظمه‌نك امورینی بالذات تسویه‌یه وقتی مساعد اولمدیغندن مشارالیه (عساکر منتظمه ناظری) عنوانیله ۱۲۵۰ ده رشید پاشانك معیتنه مأمور اولدی.

۲۳ ذی‌الحجه ۱۲۵۳ ده شورای باب عالی اعضالغنه، ۳ شعبان ۱۲۵۵ ده تجارت نظارتی مستشارلغنه، ذی‌الحجه ۱۲۵۵ ده مهمات

حربیه نظارتنه نصب و١٢٥٦ ده باروتخانه نظارتی ـ رتبهٔ اولی صنف اولی ایله -- علاوةً توجیه قلندی .

٧ صفر ١٢٥٧ ده صدارت مستشاری ، ربیع‌الاخر ١٢٥٧ ده ـ رتبهٔ وزارتله ـ مجلس والای احکام عدلیه رئیسی اولدی .

« مجلس احکام عدلیه‌ده رؤیت ایدلمکده اولان مصالح حقنده تدقیقات مقتضیه‌نك اجراسیله تحصیل رضای ملوکانه‌یه اعتنا اولنمسی رئیس مجلسك لازمهٔ مأموریتی اولدیغی حالده عارف پاشانك بو وجیبه‌یه غیر موافق بعض حرکتی نزد عالیده عزلنه لزوم کوسترمش اولدیغندن » [١] ١٧ جمادی‌الاخره ١٢٥٨ ده عزل اولندی .

١٥ شوال ١٢٥٩ ده مجلس والا اعضالغنه مأمور اولدی. مشارالیه « قدمای وکلادن ورویتکاران مشیراندن ایسه‌ده وجودجه ایفای خدمت کندویه مؤدیٔ کلفت اولدیغندن مستوفی معاش تخصیصیله خانه‌سنده استراحت ایتمك اوزره اعضالقدن عفوینه » [٢] ذی‌الحجه ١٢٦٠ ده ارادهٔ سنیه صدور ایتدی .

١٨ محرم ١٢٦٢ ده مجلس زراعت ریاستی، نظارت عنوانیله مشارالیه توجیه اولندی . و تجارت نظارتنه نصب ایدیلن پارس سفیری صارم افندینك ورودینه قدر تجارت نظارتی وکالتی‌ده علاوةً تفویض قلندی.

تجارت و زراعت نظارتلری برلشدیریله‌رك صارم افندی‌یه توجیه اولندیغندن عارف پاشا ٢٥ ربیع‌الاخر ١٢٦٢ده ـ ثانیاً ـ مجلس والا اعضاسی ، ٢٣ رجب ١٢٦٤ ده اوقاف همایون ناظری اولدی .

خط همایونك صورتی :

« بنم وزیر معالیسمیرم
بوکون صدر سابق رشید پاشا مجالس عالیه‌یه و خارجیه ناظری سابق عالی پاشا و مجلس احکام عدلیه اعضاسندن عارف پاشا مجلس مذکور رئیسی

[١] [تقویم وقایع : نومرو ٢٤٤]
[٢] [تقویم وقایع : نومرو ٢٧٩]

خليل پاشا واوقاف ناظری حسيب پاشانك يرلرينه مأمور وتعيين اولنەرق باب عالييه كوندرلمشدر . ربمز تعالى وتقدس حضرتلری جملەمزی هرحالده موفق بيوره آمين بحرمة سيدالمرسلين ٢٢ رجب ١٢٦٤ » .

٢١ شوال ١٢٦٤ ده ـ ثالثاً ـ مجلس والا اعضالغنه، ٢ جمادی الاخره ١٢٦٥ ده ـ ثانياً ـ مجلس والا رياستنه نصب اولندی .

خط همايونك صورتی :

« وزير معاليسمير م

مجلس احكام عدليەمز رئيس سابق رفعت پاشانك يرينه معلومات وقدمی اقتضاسنجه مجلس مذكور اعضاسندن عارف پاشانك مأموريتی نزد شاهانەمزده بالتنسيب برمنوال محرر اجرا اولنەرق باب عالييه كوندرلمشدر . ربمز تعالى و تقدس حضرتلری جملەيی موفق بيوره آمين بحرمة سيدالكونين . ٢ جمادی الاخره ١٢٦٥ » .

١٦ جمادی الاخره ١٢٦٦ ده رياستدن عزل ، شعبان ١٢٦٩ ده مجالس عاليەيه مأمور ايدلدی .

ذی الحجه ١٢٧٨ ده وفات ايلدی . يكی قپو مولويخانەسی حظيرەسنه دفن اولندی . طريقت عليهٔ مولويه محبّانندن ايدی .

مخدومی رجالدن محمد عاطف بك وكريمـه زادەسی لياقت منداندن ديوان محاسبات رئيس اسبق زهدی بك مرحوملردر . ديكر كريمه زادەسی ناجی بك افندی ديوان محاسبات اعضاسندندر . وزهدی بك زاده جمال بك افندی ديوان مذكور مدعیٔ عموميسيدر .

علی شفیق پاشا

اکینلی حاجی محمد آغا زاده اسماعیل هاشم افندینك اوغلیدر. دیوان همایون قلمنه داخل اولدی. ۱۷ صفر ۱۲٤٤ ده دیوان همایون مهمه اوطه‌سنه نقل اولندی.

۲۰ شعبان ۱۲٤٦ ده صدراعظم محمد رشید پاشانك معیتنه مأمور اولوب یانیه، مناستر، اشقودره جهتلرینه عزیمت و ۲۵ ربیع‌الآخر ۱۲٤۸ ده درسعادته عودت ایلدی.

۲۲ جمادی الآخره ۱۲٤۸ ده مأموراً اناطولی جهتنه کیدرك ۳ رمضان ۱۲٤۸ ده استانبوله کلدی. کماکان مهمه اوطه‌سنه دوام ایلدی.

۱۲۵۱ده آمدی اوطه‌سنه مأمور اولدی. ٦ ربیع‌الاول ۱۲۵٦ده مأموراً دیاربکره عزیمت ایتمك اوزره واپوره کیردیکی صره‌ده صدر اعظم جانبندن دعوتله ماین همایون کتابتنه تعیین اولندی.

۱۰ جمادی‌الآخره ۱۲۵۸ ده باش کتابته نصب و حائز اولدیغی رتبهٔ ثانیه، رتبهٔ اولی صنف ثانیسنه ترفیع ایله بر قطعه نشان احسان بیورلدی.

مصر والیسی محمد علی پاشایه اعطا اولنان نشان امتیازی ایصاله مأموراً مصره عزیمت و ۲ شوال ۱۲٦۳ ده عودت ایلدی. ۲٤ جمادی‌الاولی ۱۲٦٤ ده باش کتابتدن عزل ایدلدی.

۲٤ رجب ۱۲٦٤ ده ترسانهٔ عامره نظارتنه، ۲۱ شوال ۱۲٦٤ده رتبهٔ بالا ایله اوقاف همایون نظارتنه نصب و ذی‌القعده ۱۲٦۵ ده نشان امتیاز احسان اولندی.

ضربخانهٔ عامره نظارتی عنوانك خزینهٔ خاصهٔ شاهانه نظارتنه تبدیلیله ربیع الآخر ١٢٦٦ ده مشار الیهه توجیه اولندی. جمادی الاخره ١٢٦٩ ده — حسیب پاشا ایله تجایشلری اجرا اولنه‌رق — مجلس والا اعضاسی اولدی.

روسیه محاربه‌سی اثناسنده سینوبده وقوع بولان حادثهٔ الیمه‌دن طولایی قپودان دریا محمود پاشانك عزلی ایله رضا پاشانك قپودانلغه نصبنده صفر ١٢٧٠ ده مشار الیه، ترسانه مستشارلغنه، ربیع الاول ١٢٧١ ده رتبهٔ وزارتله مالیه نظارتنه، ویانه قونفرانسنده مرخص بولنان عالی پاشانك مسند صدارته مأموریتی اوزرینه ١٦ شعبان ١٢٧١ ده صدارت قائمقاملغنه تعیین قلندی.

خط همایونك صورتی :

« وزیر فطانتسمیرم شفیق پاشا

بوکره رشید پاشانك مشاغل کثیره جهتیله وقوع بولان استرحامنه مبنی خدمت صدارتدن انفصالی وقوع بولمش اولسیله خدمت جلیلهٔ مذکوره مأموریت مخصوصه ایله ویانه جانبنده بولنان خارجیه ناظری عالی پاشایه توجیه واوروپاجه اولان مصالحك اهمیتنه بناءً مشارالیه رشید پاشا دخی مشارالیه عالی پاشانك یرینه مأمور تعیین اولنمش [١] ومشارالیه عالی پاشانك ورودینه‌قدر صدارت قائمقاملغی دخی عهده‌که احاله اولنه‌رق خارجیه نظارتنه عهده‌سنه رتبهٔ وزارت توجیهی ومجلس تنظیمات ریاستی انضمامیله فؤاد افندی و عهده‌کدن منحل اولان مالیه نظارتنه کذلك عهده‌سنه رتبهٔ وزارت توجیه اولنه‌رق طوپخانهٔ عامره‌مز ناظری مختار پاشا مأمور وتعیین قلنمش اولمغله کیفیتی اعلان ایلیه‌سین ربمز تعالی وتقدس حضرتلری جمله‌یی توفیقات الهیه‌سنه مظهر بیوره آمین. ١٦ شعبان ١٢٧١ ».

---

[١] سویش قنالنك کشاد ایدلمه‌سی حقنده مجلس والا رئیسی یوسف کامل پاشا طرفندن قاین برادری مصر والیسی سعید پاشایه — مجلس وکلا قراریله — محرمانه یازیلان تحریرات خصوصیه‌دن طولایی فرانسه مصلحتکذاری بنه‌ده‌تی‌نك مدعیاته قیامی اوزینه رشید پاشا، صورت مناسبه‌ده مقام صدارتدن عفویله ویانه‌یه مأمور ایدلمسنی و رئیس مشارالیهك ده استعفا ایتمسنی ذات شاهانه‌یه عرض ایلدیکندن صدارته عالی پاشا تعیین قلنمش ایسه‌ده رشید پاشا ویانه‌یه کوندرلمه‌مشدر.

بر قاچ کون صکره مجلس والا رئیسی یوسف کامل پاشانك استعفاسی اوزرینه ریاست مشارالیها ـ قائممقاملغه علاوةً ـ شفیق پاشایه توجیه و شعبان ۱۲۷۱ ده برنجی رتبه مجیدی نشانی اعطاقلندی.

خط همایونك صورتی :

« وزیرم قائممقام پاشا

مجلس احکام عدلیه رئیسی کامل پاشانك بو دفعه استعفاسی وقوعنه مبنی مجلس مذکور ریاستنك آخر برینه احالهسی لازم کلدرك ریاست مذکوره عهدهکه توجیه قلندیغله اعلان کیفیته مبادرت اولنسون» .

عالی پاشانك ورودیله ۱۰ شوال ۱۲۷۱ ده قائممقاملقدن انفکاك ایلدی . ذیالقعده ۱۲۷۳ ده مجلس عالیهیه مأمور ، ۱۶ ذیالقعده ۱۲۷۶ ده ـ ثانیاً ـ اوقاف همایون ناظری اولدی . ۱۵ محرم۱۲۷۸ده عزل ایدلدی .

۲۵ صفر ۱۲۸۰ ده ـ ثالثاً ـ اوقاف همایون نظارتنه تعیین قلندیسهده خستهلکندن طولایی ۷ ربیعالآخر ۱۲۸۰ ده انفصال ایتدی .

کوزلرینی تداوی ایتدیرمك اوزره ویانهیه و برلینه عزیمت و ٤ صفر ۱۲۸۱ ده عودت ایلدی . مدت مدیده منزولاً اسیر فراش اولدی . ۱۵ صفر ۱۲۸٤ ده وفات ایتدی . ایوبده بوستان اسکلهسندهکی قبرستانه دفن اولندی .

اوغلی ـ مجلس ادارهٔ اوقاف اعضاسندن ـ متوفی رفعتبکك ختانی مبالغ وفیره صرفیله اجرا ایتدیردیکی اثناده سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك قوناغی تشریف بیورمتی صورتیله ابراز توجه و التفات ایلدیکی ، اواخر حیاتنده فرط ضرورته کرفتار اولوب دیون کثیرهسنك برقسمی خدیو مصر اسماعیل پاشا طرفندن تسویه ایدلدیکی ومستقیم ، مؤدب، نازك برذات اولدیغی منقولدر .

§

مشار اليهك زمان نظارتلرندەکی اجراآت :

غزەدە جد سامیٔ حضرت نبوی هاشم بن عبد منافه مضاف مسجد هاشم (٦٠,٠٠٠) غروشله مجدداً وتوسیعاً انشا اولندی .

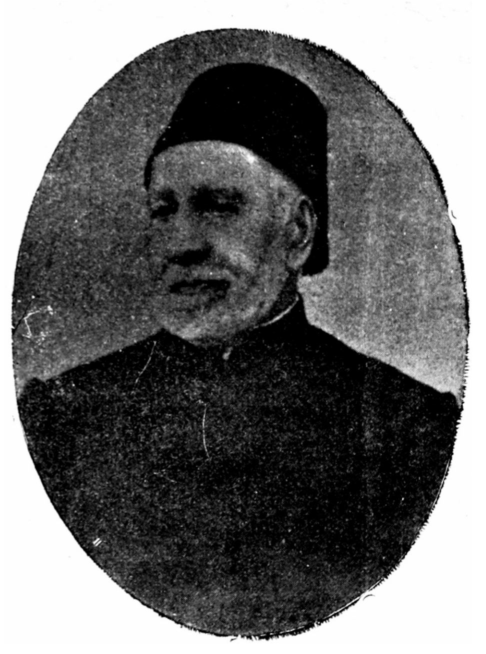
اورته کویدەکی جامع شریفك (٣,٧٧٥,٠٠٠) غروشله انشاسنه مباشرت ایدلدی .

درسعادتده وطشرەدە بعض جوامع ومساجدله مکتب، مدرسه، چشمەلر وصویوللری تعمیر قلندی .

علی رضا افندی

اصطبل عامره مدیرلکی پایه‌لیلرندن بوردور متصرف اسبقی بروسه‌لی صدقی زاده محمد شریف افندینك اوغلیدر. ١٩ رجب ١٢٣١ ده بروسه ده طوغدی.

عربی و فارسی تعلم و ثلث، نسخ خطلرندن اجازت اخذ ایلدیکی کبی تعلیق، رقعه، دیوانی خطلرینی ده تمشق ایتدی.

خداوندکار متسلمی حافظ آغا معیتنده‌کی حکومت قلمنه ربیع‌الاول ١٢٤٨ ده داخل، برسنه صکره (٢٥٠) غروش معاشه نائل اولدی. ١٢٥١ سنه‌سی اوائلنده درسعادته کله‌رك جمادی‌الاولی ١٢٥١ ده بالارادهٔ سنیه صدارت مکتوبی اوطه‌سنه مأمور اولدی. رمضان ١٢٥٢ ده خواجکانلق رتبه‌سی ویرلدی.

محررات خفیه و معروضات مهمه تسوید و تبییضی ایله اشتغال ایلسنه مکافاةً محرم ١٢٥٤ ده ـ قلمجه تشکیل اولنان صنفلردن ـ برنجیسنه

رتبهٔ رابعه و (١,٥٠٠) غروش معاش ایله ترفیع ، رجب ١٢٥٤ ده رتبهٔ ثالثه و (٤,٠٠٠) غروش معاش وتعیینات ایله سرعسکر مکتوبجیلغنه تعیین اولندی . [١]

ذی‌القعده ١٢٥٨ ده رتبهٔ ثانیه و (٧,٥٠٠) غروش معاش ایله مابین همایون اوچنجی کتابتنه نقل و ربیع‌الاول ١٢٦٢ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی توجیه قلندی . جمادی‌الاولی ١٢٦٤ ده ایکنجی کتابته ترفیع ومعاشی تدریجاً (١٢,٥٠٠) غروشه ابلاغ ایدلدی .

١٨ ربیع‌الاول ١٢٦٦ ده رتبهٔ اولی صنف اولی و (٣٠,٠٠٠) غروش معاش ایله اوقاف همایون ناظری، ١٨ربیع الاول ١٢٦٧ ده دفتر امینی اولدی. ٢٢ربیع الاول ١٢٦٩ ده (١٥,٠٠٠) غروش معاشله مجلس والا اعضالغنه نقل اولندی .

اناطولی جهتنده تحشدایدن عساکرك امورحسابیه وتحریریه‌لرینی تسویه ایتمك واعضالق عهده‌سنده قالمق اوزره ١ محرم ١٢٧٠ده رتبهٔ بالا و (٣٥,٠٠٠) غروش معاش ایله اناطولی حرب اردوسی مستشارلغنه مأمور اوله‌رق قارصه عزیمت ایتدی .

مستشارلغك دفتردارلغه تحویلی جهتیله انفصال وربیع‌الاخر ١٢٧٢ ده درسعادته عودت ایله مجلس والایه دوام ایلدی .

١١ ربیع‌الاخر ١٢٧٣ده (٢٣,٠٠٠) غروش معاش ایله مجلس محاسبه ریاستنه ، بر سنه صکره (١٥,٠٠٠) غروش معاشله ـ ثانیاً ـ مجلس والا اعضالغنه، محرم ١٢٧٥ ده رفیعه سلطان کتخدالغنه، ١ صفر ١٢٧٥ ده (٤٠,٠٠٠) غروش معاشله حرم همایون مصارفات نظارتنه، ١٨ ربیع‌الاخر ١٢٧٦ ده (٤٠,٠٠٠) غروش معاشله ـ ثانیاً ـ اوقاف

---

[١] اوطه‌سنه دالان نفرات عسکریه ، مشارالیهی عسکرلرك مکتوبنی یازمغه مأمور ظنیله مملکتده‌کی عائله‌لرینه مکتوب یازدیردقلری مشارالیهدن منقولدر .

همایون نظارتنه ، ١٦ ذی‌القعده ١٢٧٦ ده (٤١,٠٠٠) غروش معاش ومستوفی تعیینات ایله خزینهٔ خاصه نظارتنه، ٤ شوال ١٢٧٧ده (٢٥,٠٠٠) غروش معاشـله مجلس عالیٔ تنظیمات و مجلس مزایدهٔ التزامات اعضالغنه تعیین قلندی .

رجب ١٢٧٨ ده انفصال ایدرك (١٠,٠٠٠) غروش معزولیت معاشی تخصیص، ١٢ رمضان ١٢٧٨ ده (١٥,٠٠٠) غروش معاشله ـ ثالثاً ـ مجلس والا اعضـالغنه مأمور ایدلدی . شـوال ١٢٧٩ ده ایکنجی رتبه عثمانی نشانی ویرلدی .

یوسف کامل پاشـا مرحومك اوان صـدارتنده ممالك عثمانیه‌نك تحقیق واصلاح احوالی ایچون مفتشلر تعیین اولندیغی صره‌ده شوال ١٢٧٩ ده (٤٠,٠٠٠) غروش معاشله اناطولی ولایاتندن برقسمنك تفتیشنه مأمور اوله‌رق ٧ ذی‌القعده ١٢٧٩ ده عزیمت ویکرمی آی صکره عودت ایله مجلس والایه دوام ایلدی .

محرم ١٢٨٥ ده (١٥,٠٠٠) غروش معاشله شورای دولت مالیه دائره‌سی ریاست ثانیه‌سنه، صفر ١٢٩٠ ده دیوان‌احکام عدلیه محاکمات دائره‌سی‌ریاستنه وحسین‌عونی‌پاشانك‌هنگام‌صدارتنده‌معاشندن(٥,٠٠٠) غروش تنقیص ایله شـورای دولت داخلیه دائره‌سی اعضالغنه تعیین ورجب ١٢٩٣ ده ـ اجرا اولنـان تنقیحاتده ـ معاشی (٩,٠٠٠) غروشه تنزیل ایله محکمهٔ تمییز اعضالغنه نقل ایدلدی .

اوتوزاوچ کون‌صکره معاشی (١٥,٠٠٠) غروشه‌ابلاغ وعلاوهٔ مأموریت‌اوله‌رق جنتمکان سلطان‌عبدالعزیز خان حضرتلرینك خاندانی نظارتنه ، بش التی کون صکره (١٠,٠٠٠) غروش معاشـله هیئت اعیان اعضالغنه نصب اولندی .

(٧,٢٠٠) غروشه تنزل‌ایدن اعیانلق معاشیله ١١ محرم ١٢٩٨ده سـجل احوال قومیسیونی اعضالغنه ، ینه اومعاشـله ٢١ ذی‌القعده

۱۳۰۳ده مذکورقومیسیون ریاستنه‌تعیین و ۱٤ جمادی‌الاولی ۱۳۰۹ده معاشی (۱۰,۰۰۰) غروشه ابلاغ قلندی .

بعض اعذار سردیله مأموریتنه دوامدن امتناع ایلدیکندن معاش حالیسنی آلمق اوزره ۳ صفر ۱۳۱٤ ده انفصـال ایلدی . ۹ شـوال ۱۳۱٤ ده اجرا اولنان تأجیلاتده معاشی (۹,۰۰۰) غروشـه تنزیل ایدلدی .

۸ جمادی‌الاولی ۱۳۰۵ده تبدیلاً برنجی‌رتبه مجیدی، ۲ ذی‌الحجه ۱۳۱۱ ده برنجی رتبه عثمانی و تواریخ مختلفه‌ده ایاصوفیـه تعمیری ، سکهٔ‌همایون تصحیحی ، حرب اردولری ، قارص قلعه‌سی مدالیه‌لری ، وخزینهٔ‌خاصه ناظری‌ایکن ـ بعض‌وکلایه مخصوص‌اوله‌رق یاپدیریلان ـ اون ایکی عدد مدالیه‌دن بری اعطا قلندی .

۱۹ ذی‌القعده ۱۳۲۳ ده [۱ کانون ثانی ۳۲۱] وفات ایلدی . اسکدارده سلیمیه درگاهی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . حین وفاتنده ۹۲ یاشـنده اولدیغی حالده وجودی زنده ، شعوری تام ایدی .

زماننده حسن خط وکتابت‌ایله معروف وصلابت‌دینیه واستقامت ایله موصوف ایدی . رئیس واعضا اوله‌رق پك چوق قومیسیونلرده بولنمشدر .

مشارالیهك زمان نظارتلرنده بر چوق جامع ، مسجد ، درگاه ، مدرسه ، مکتب تعمیر ایدلدی .

مخدوملری خارجیه نظـارت جلیله‌سی سجل مدیری علی رضا و مابین همایون کاتبلرندن مرتضی بك افندیلردر .

عبدالرحمن نافذ پاشا

خواجکان دیوان همایوندن ایران سفیری سید محمد رفیع افندینك [۱] اوغلیدر. [۲] طلبهٔ علوم زمره‌سنه التحاق ایلدیکی حالده مؤخراً خزینه‌یه داخل اولدی. تکفورطاغلی احمد آغانك مهردارلق خدمتنده بولندی. خواجکانلق رتبه‌سی ویرلدی.

شوال ۱۲۲٤ ده زجریه ناظری، متعاقباً کمرکجی و ۱۲٤۳ ده علاوةً تنقیح دفاتر مأموری، ۱۲٤٥ ده مقاطعات، شوال ۱۲٤۷ ده ضربخانهٔ عامره، ۹ رجب ۱۲٤۹ ده ـ ثانیاً ـ مقاطعات ناظری اولدی. امور مالیه‌جه مشاهد اولان حسن اداره‌سی نزد شاهانه‌ده شایان تقدیر کورلدیکندن ذاتنه مخصوص اوله‌رق ۳ محرم ۱۲٥۰ ده رتبهٔ اولی نشانی احسان بیورلدی.

عساکر خاصه ومنصوره مصارفی کبی عساکر ردیفه مصارفنك‌ده مقاطعات خزینه‌سنجه رؤیتی تقرر وخزینه‌نك مصالحی تکثر ایتدیکندن مقاطعات نظارتی وخزینه‌سی عنوانلری حذف اولنه‌رق دفتردارلر کبی

[۱] قلمدن نشأت ایدرك سفارتله ایرانه کوندرلدی. ایراندن عودتنده روم ایلیجه وفرت ثروت ایله معروف اولان قلبه اعیانی رستم آغا وفات ایتدیکندن مخلفاتی تحریر و اخذه مأموراً قلبه‌یه اعزام اولندی. میدانه چیقاردیغی اموال کلیه، مصارف سفریه‌یه مدار اولدی. قلبه‌ده بولندیغی اثناده ۱۲۲٤ ده وفات ایتدی.

[۲] (سجل عثمانی) ده «تکفور طاغلی احمد آغانك» اوغلی اولدیغی کوسترلمکده ایسه‌ده غیرصحیحدر. نافذپاشا، احمدآغانك اوغلی دکل، مهرداریدر. احمدآغا، مشهور حالت افندی سایه‌سنده تفیض ایدرك مطبخ امینی، طوپخانه وذخیره ناظری اولوب ۱۲٤۹ ده وفات ایلدی.

مستقل بیورلدی یازمق وتوجهات دفترنده رتبهٔ اولی‌یه قید اولنمق اوزره احداث ایدیلن (عساکر منصورهٔ محمدیه خزینه‌سی دفتردارلغی) ۲۵ ربیع‌الاول ۱۲۵۰ ده مشارالیهه توجیه اولندی .

۱۲۵۱ ربیع‌الاخرینك یدنجی پازار کونی اقشامی ذات شاهانه ، مشارالیهك بکلر بکنده کائن ساحلخانه‌سنی تشریف و اقشام طعامنی تناول وتصویر همایونلرینی احسان ایله تلطیف ایدرك کیجه عودت بیوردی .

۳ ذی‌الحجه ۱۲۵۳ده رتبهٔ وزارت وپاشالق عنوانی‌ایله ـ تشکیل ایدیلن ـ امور مالیه نظارتنه تعیین اولندی .

بوخصوصه دائر صدور ایدن خط همایون ، مالیه نظارتنك صورت تشکیلنی مبین اولدیغندن عیناً نقل ایدلدی .

· خط همایونك صورتی :

« بنم وزیرم

خزینهٔ عامره‌مزك چوقدن بری شیرازهٔ اصولی مختل ومشوش اوله‌رق اکثر مصارفات واقعه‌ده تعویض صورتیله ضربخانه عامره‌مز طرفندن وقتلی وقتسز اعانه‌یه محتاج اولمسی وبوتقریب مسند دفترداریده بولنانلرله ضربخانه ناظرلری بیننده مباینت و منازعه کبی شیلر وقوع بولمسی جهتلریله خزینهٔ مذکوره‌نك حسن اداره‌سنه مدار اولمق ومأمورلری بیننده قیل وقال کسلمك اوزره بوندن اقدم ایکیسی برلشدیریله‌رك آرالق آرالق بعض وارداتك منصوره خزینه‌سندن برویه نقلی وخیلیجه مصارفاتك اوته‌یه تحمیلی صورتلریله دخی خزینهٔ عامره‌مزك میدانه چیقارلمسی چاره‌سنه باقلمش ایسه‌ده ینه بولنه کیره‌میه‌رك ایکی طرفك مأمورلری کندی ایشلرینی ایلرولتمکه چالشمق ایجابیله احدهمانك آخرله عدم امتزاجنه بادی اولمقدن بشقه رفته رفته منصوره خزینه‌سی کافهٔ مصارفات مهمهٔ عسکریه‌مزك محلی اولمسیله خزائن شاهانه‌مزك جمله‌سندن معتنا اولمقدن ناشی بهمه‌حال تطرق خللدن وقایتی وخزینهٔ عامره‌مزك دخی واردات ومصارفات مقرره‌سنك ظاهره اخراجی وظهوراته متوقف دنیلان مصروفاتك تفریق وتمییزی والحاصل ادخالات واخراجاتك تصحیح وتنقیحی ایله حسن صورته ربط وتأسیسی لازمه‌دن اولدیغنه ونافذ افندینك

امور دفتریده درکار اولان معلومات و ممارسه‌سنه مبنی خزائن شاهانه‌مزك جمله‌سنه نظارتی اولمق وخزینهٔ عامره‌مزك دخی منصوره خزینه‌سنه الحاقیله بعدازین دفتردار تعبیری ترك اولنه‌رق امور مالیه ناظری اطلاق اولنمق اوزره رتبهٔ وزارت و پاشالق عنوانی ایله نظارت مذکوره‌نك مشار الیهه توجیهی وضربخانه‌مأموریتی کما کان مشیرلك عنوانیله حسیب افندینك عهده‌سنده اوله‌رق کمافی‌السابق بشمه‌جه اداره‌سی خصوصلرینه ارادهٔ شاهانه‌م متعلق اولغله آ کا کوره ایجاب و اقتضاسنی اجرا ایلیه‌سین. ۳ ذی‌الحجه ۱۲۵۳»

سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك جلوسنی متعاقباً ۲۲ جمادی‌الاولی ۱۲۵۵ ده عزل ایدلدی .

« تقویم وقایع » [۱] ده‌کی اعلان بروجه آتی خلاصةً درج اولندی :

«بوندن اقدم سهولت مطالعه‌سیله هربری مستقل‌مأمورلر معرفتلریله اداره اولنان مناصبك بعضیسی برلشدیرلمش ایسه‌ده کسب جسامت ایدرك حسن اداره‌لری ضمننده مأمورلری رتبهٔ وزارته ایصال و بونکله دخی مطلوب حاصل اوله‌میه‌رق مخصوص مستشارلر ومتعدد مأمورلر تعیینه محتاج اولنمش والحاصل اسکی اصولدن صکره‌کی اتخاذ اولنان مسلکده منافع زائده کوریله‌مامش اولدیغندن کمافی‌السابق تفریقی حسن تدقیق و اداره‌یی مستلزم اولمسی بدیهیاتدن بولنمش اولمغله مالیه نظارتی دخی بالتفریق باب مالیه‌ده بولنان مأمورین واقلام بالاشتراك استخدام اولنمق وایکیسی برمحلده اقامت ایلمك اوزره خزینهٔ عامره دفترداراغی دفتردار اسبق الحاج ادهم افندی‌یه و خزینهٔ مقاطعات دفترداراغی بحریه مستشاری سابق موسی صفوتی افندی‌یه احسان بیورلمش وذکر اولنان دفتردارلقلرله اوقاف نظارتی دخی رتبهٔ اولی اعتبار اولنمسی ومالیه نظارتنك تفریقی جهتیله مستشارلغنك بالطبع رفع والغاسی و مالیه ناظری سابق عطوفتلو نافذ پاشا حضرتلرینك برمدت استراحت ایلمك اوزره خانه وساحلخانه‌سنده اقامت ودعای شاهانه‌یه مواظبت ایلمسی خصوصلرینه امروفرمان ملوکانه متعلق اولمشدر » .

رجب ۱۲۵۵ ده ــ صورت تبعیدده ــ چرمن ایالتی مشیرلکنه [ادرنه‌والیلکنه] تعیین وشعبانك بشنجی کونی اعزام اولندی .

---

[۱] [نومرو : ۱۸٤] .

مشار اليهله عاكف پاشانك تعييني (تقويم وقايع) [١] ده شو صورتله اعلان اولندی :

« داخليه ناظری سابق عاكف پاشا وماليه ناظری سابق نافذ پاشا حضراتی خانه وساحلخانه‌لرنده اقامت ايتمكده ايسه‌لرده بومثللو ذواتك اويله بوش طورملری عبث وبيهوده وبعض طشره مناسب محللره مأمور وتعيين اولنملری وقوف ومعلومات اصحابندن ورضای عالی‌يی عارف وكلادن بولنملريله ازهر جهت فوائدی مستلزم اوله‌جغندن عاكف پاشايه قوج ايلی سنجاغی ونافذ پاشايه چرمن ايالتی مشيرلكی توجيه و احسان بيورلمشدر ٠٠٠٠٠ » [٢]

مشاراليهك « طشره اصولنه عدم وقوف ومعلوماتندن بشقه تنظيمات خيريه ايجابنجه امور ضبطيه‌نك حسن اداره و رؤيتنده دخی بعض مرتبه مسامحه‌سی مسموع عالی اولديغندن » [٣] ١٩ صفر ١٢٥٦ ده ادرنه واليلكندن عزل ايله خانه وساحلخانه‌سنده اقامتی اراده بيورلدی.

مشار اليه حقنده شكايت وقوعنه بناءً درسعادته جلب اولنان ادرنه محصلی ووجوهی وملل سائره رؤساسی مجلس عموميده لدی المحاكمه سوء اداره‌سندن ، تنظيمات خيريه‌يی سكته‌دار ايده‌جك حركاتندن ، خاقان مرحوم حقنده كلمات ناسزا تفوه ايتمسندن و سائر احوال غير مرضيه‌سندن طولايی اتهام اولنه‌رق وزارتدن تنزيليله بعدازين استخدام ايدلمه‌مك اوزره اوچ سنه مدتله كوتاهيه‌يه نفينه و (نافذ افندی) ناميله ياد اولنمسنه بالاستيذان ارادهٔ سنيه صادر اولدی . [٤]

[١] [نومرو : ١٨٦] .

[٢] لطفی افندی، تاريخنده [جلد ٦ صحيفه ٥٧] ديركه: « بو مأموريتلر مشاراليهمانك موجب نكبتلری اولمشدر » عاكف پاشانك ظلم وتعديسندن بحثله وزارتنك رفعی ايله عزلنه وادرنه‌ده منفياً اقامتنه اراده صادر اولدی .

[٣] [تقويم وقايع : نومرو ١٩٨] .

[٤] محاكمه‌يه دائر [تقويم وقايع : نومرو ٢٠١ / ١٣ جمادی الاولی ١٢٥٦] ده تفصيلات واردر .

کوتاهیه‌نك هواسیله امتزاج ایده‌میه‌رك علتی مشتد اولدیغندن استدعاسی وجهله بروسه‌ده اقامتنه جمادی‌الاولی ١٢٥٧ ده مساعده اولندی. درسعادته عودتی کندی ووالده‌سی استدعا ایتدیکندن عفو واطلاقی امر وفرمان شاهانه‌یه متوقف اولدیغی مجلس والای احکام عدلیه‌دن بامضبطه عرض اولنمسیله « کیمسه ایله اختلاط ایتمیوب کندو حالیله ساحلخانه‌سنده اقامت ایلك اوزره » رمضان ١٢٥٧ ده مظهر عفو پادشاهی اولدی .

١٩ جمادی‌الاولی ١٢٥٨ ده ـ رتبهٔ اولی صنف اولی ایله ـ مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه تعیین قلندی. ٥ رمضان ١٢٥٨ ده اولجه رفع اولنان ـ رتبهٔ وزارتك ـ اعاده‌سنه و سائر وکلا ایله رکاب رسم عالیلرنده بولنمسنه و مجلس خاصه‌ده داخل اولمسنه ارادهٔ سنیه متعلق بیورلدی .

١٦ محرم ١٢٥٩ ده مجلس والای احکام عدلیه رئیسی اولدی . ١٥ شوال ١٢٥٩ ده انفصال ایتدی. ١٤ شعبان ١٢٦١ ده ـ ثانیاً ـ مالیه نظارتنه تعیین اولندی .

خط همایونك صورتی :

« بنم وزیر حمیتسمیرم

مالیه ناظری صفوتی پاشانك نظارت مذکوره‌دن حسب الایجاب عزل و تبدیلی لازم کلمش و مجلس احکام عدلیه‌مز رئیسی اسبق نافذ پاشانك مقدما مدت مدیده نظارت مذکوره‌ده بولنمسی جهتیله نظارت مذکوره اموریی بروجه مطلوب حسن اداره‌یه اقدام ایلمسی کندوسندن مأمول بولنمش اولدیغندن بودفعه مشارالیهك عزلیله یرینه مشارالیه نافذ پاشا مالیه ناظری نصب و تعیین اولنه‌رق مأموریتی اجرا و نظارت مذکوره‌یه مخصوص نشان دخی تعلیق و اعطا برله باب عالیمزه کوندرلش اولمغله همان جناب حق هر حالده حسن موفقیته مقرون بیوره آمین » .

عارضهٔ وجودیه‌سندن طولایی استراحته محتاج اولدیغی مقام صدارته تحریراً وشفاهاً عرض ایله استعفا ایتدیکی جهتله ٢ ربیع‌الاول

١٢٦٣ ده نظارته صارم پاشا تعیین قلندی . ١٨ جمادیالاولی ١٢٦٤ ده ــ ثالثاً ــ مالیه ناظری اولدی .

خط همایونك صورتی :

« بنم وزیر معالیسمیرم
خارجیه ناظری سابق عالی پاشانك یرینه مالیه ناظری رفعت پاشانك و آنك یرینه مالیه ناظری اسبق نافذ پاشانك بوكون مأموریتلری بالاجرا بابعالیمزه كوندرلمشلردر. ربمز تعالی وتقدس حضرتلری مشارالیهمایی وجملهمزی موفق بیوره آمین بحرمة سیدالمرسلین » .

ربیعالاول ١٢٦٥ ده عزل ایدلدی . جمادیالاولی ١٢٦٥ ده مجالس عالیهیه مأمور ، ٨ رمضان ١٢٦٥ ده ــ رابعاً ــ مالیه ناظری اولدی .

خط همایونك صورتی :

« بنم وزیر معالیسمیرم
مالیه ناظری حسنی افندینك ارتحالی وقوعنه مبنی نظارت مذكورهنك معلومات كاملهسی جهتیله نافذ پاشایه توجیهی بالتنسیب اقتضاسی اجرا اولنهرق باب عالیمزه كوندرلمشدر . ربمز تعالی وتقدس حضرتلری جملهیی موفق بیوره آمین بحرمة رسولالامین » .

رجب ١٢٦٦ ده انفصال ایتدی . ١٨ ربیعالاول ١٢٦٧ ده اوقاف همایون نظارتنه ، ٧ شوال ١٢٦٧ ده ــ خامساً ــ مالیهنظارتنه تعیین قلندی .

بو بابده صادر اولان خط همایونده : « . . . امور مالیهیی معلومات تامهسی اقتضاسنجه یولنهقویمق و خدمت ومأموریتلری امور مالیهیه متعلق اولانلر حقلرنده شكروشكایتی مثمر ومؤثر اولملق اوزره» تعیین اولندیغی محرردر . ١٤ ذیالحجه ١٢٦٨ ده عزل ایدلدی .

خط همایونك صورتی :

« بنم وزیر معالیسمیرم
مالیه ناظری نافذپاشانك عزلیله یرینه عهدهسنه رتبهٔبالا توجیه اولنهرق طوپخانهٔ عامرهمز ناظری مختار بكك مأموریتی نزدمزده بالتنسیب میرمشارالیه

جلباه اقتضـاسی اجرا اولنوب باب عالیمزه اعزام قلنمش اولغله اعلان کیفیته ابتدار اولنسون » .

۲۰ شوال ۱۲۶۹ ده وفات ایلدی . یکی قپو مولویخـانه‌سی جوارنده تربهٔ مخصوصه‌یه دفن اولندی . منتسبین طریقت مولویه‌دن اولدیغیچون مولویخانه‌ده برکتبخانه انشا وکتب نفیسه وقف ایلمشدر.

(سجل عثمانی) ده :

« فطین ، ذکی ، شدید ، امور حسـابیه‌ده فرید ، تصرفاتده و رفقاسنه قارشی معارضه‌ده وحید ، ذی ثروت وصاحب مکنت ایدی » دینیلیور .

محمد خالد افندی

عبدالقادر گیلانی قدّس‌الله اسراره حضرتلری سلاله‌سندندر [۱].
باش محاسبه کتبه‌سی زمره‌سنه التحاق ایله جریده اوطه‌سی باش کتابتنده استخدام اولندی. ۱۵ رجب ۱۲۴۸ ده منصوره ذمتی اولدی.
رمضان ۱۲۵۱ ده خواجه‌لکله رتبهٔ رابعه نشانی ویرلدی.

مؤخراً واردات محاسبه‌سی ممیز اولدکنه، ۱۳ رجب ۱۲۵۶ ده واردات محاسبه‌جیلکنه تعیین و « امور مأموره‌سنده بعض مرتبه تکاسلی وقوعنه بناءً » [۲] ذی‌القعده ۱۲۵۶ ده عزل اولندی.

« مالیه خزینه‌سی مصالحنك سکته‌دن وقایه‌سی ضمننده مأمورینك معلومات کامله اصحابندن اولمسی لازمه‌دن وموی الیه مدت مدیده مصالح مالیه‌ده مستخدم اولمسیله معلومات کافیه اصحابندن وذاتاً اصدقای بندکاندن بولندیغندن » [۳] ۱۴ محرم ۱۲۵۷ ده ـ ثانیاً ـ واردات محاسبه‌جیلکنه، شعبان ۱۲۶۲ ده روم ایلی واردات محاسبه‌جیلکنه نصب وشوال ۱۲۶۲ ده ـ حائز اولدیغی رتبهٔ ثانیه ـ رتبهٔ اولی صنف ثانیسنه ترفیع ایدلدی.

ربیع‌الاول ۱۲۶۳ ده خزینهٔ مالیه روم ایلی دفتردارلغنه تعیین قلندی. ۲۸ رجب ۱۲۶۵ ده انفصال ایتدی.

ذی‌القعده ۱۲۶۵ ده ـ ثانیاً روم ایلی دفترداری، رجب ۱۲۶۶ ده

[۱] سلالهٔ مذکوره‌دن اولدیغی (قافلهٔ شعرا) ده مخدومی حالت بکك ترجمهٔ حالنده محرردر.
[۲] [تقویم وقایع : نومرو ۲۱۶]
[۳] [تقویم وقایع : نومرو ۲۲۱]

ـ رتبۀ بالا ایله ـ مالیه ناظری ، ۷ شوال ۱۲٦۷ ده نافذ پاشـا ایله بحایشلرینك اجراسیله ـ اوقاف همایون ناظری اولدی. ۱٦ ربیع الاخر ۱۲٦۸ ده عزل اولندی .

۲۹ ربیع الاخر ۱۲٦۹ ده وفات ایتدی . ایوب قبرستاننه دفن ایدلدی .

مخدوملری ، محاکم عدلیه اعضاسندن متوفی خلیل نشئه و احکام عدلیه باش کتابتنده و معارف مکتوبجیلغنده بولنمش اولان ادبادن حالت بکلردر .

علی غالب پاشا

صدر اسبق مصطفی رشید پاشانك اوچنجی اوغلیدر . ۱۲٤۵ ده استانبولده طوغدی. صدارت مکتوبی قلمنه داخل وخواجه‌لك ، رابعه رتبه‌لرینه، ۲ رجب ۱۲٦۲ ده رتبهٔ ثالثه‌یه نائل اولدی .

شوال ۱۲٦٤ ده رتبهٔ ثانیه صنف ثانیسی ایله آمدی اوطه‌سنه مأمور ، ربیع الاخر ۱۲٦۷ ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی توجیه ایدلدی .

۲۸ شوال ۱۲٦۷ ده سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك کریمه‌لرندن فاطمه سلطانه نامزد اولدی . [۱]

مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه تعیین ورتبهٔ وزارت توجیه اولندی [۲] .

---

[۱] فاطمه سلطان او هنکامده اون بر یاشنده ایدی . [ولادتی : ۷ رمضان ۱۲۵٦] .

[۲] جریدهٔ حوادث محررلرندن شاعر حافظ مشفق افندی تاریخ آتی‌یی سویله‌مشدر : « هو وزیر غالب ۱۲٦۷ » .

خط همايونك صورتی :

« بنم وزير معالیسمیرم
مخدومك علی‌غالب بك اوصاف مطلوبه ايله متصف اولمسيله بلطفه تعالى كريمه‌م فاطمه سلطانك وقت وموسمی حلولنده مير موی‌اليهه تزويج وتنكيحی وشمديدن نامزدلكيله عهده‌سنه رتبۀ وزارت ومشيری توجيه اولنه‌رق مجلس احكام عدليه‌يه مأموريتی نزد شاهانه‌مزده بالتنسيب مير موی‌اليه بوكون جلب ايله كيفيت كندويه افاده قلنوب سرفرنای شاهانه‌مز سليم افندی مرافقتيله باب‌عاليمزه كوندرلمش اولمقله كيفيتی اعلان ايليه‌سين. ربمز تعالی وتقدس حضرتلری بو خصوصی قرين يمن ومسعدت وكافۀ عبادی هر حالده رهين‌شادی ومسرت بيوره آمين بحرمة سيدالمرسلين ٢٨ شوال ١٢٦٧ ».

غالب‌پاشا ، شوالك يكرمی سكزنجی پازارايرتسی كونی سليم‌افندی ايله برلكده باب‌عالی‌يه كله‌رك وكلا ومأمورين حاضر بولندقلری حالده بالاده‌كی خط همايون قرائت اولندی .

ذی‌الحجه ١٢٦٨ ده عموم دامادلرك مجلس والا اعضالغندن اخراجی صره‌سنده مشارالیه‌ده عنو وشعبان ١٢٦٩ ده اعضالغه اعاده اولندی .

٢٥ جمادی‌الاولی ١٢٧٠ ده خرقۀ سعادت دائرۀ جليله‌سنده شيخ‌الاسلام عارف حكمت بك طرفندن عقد وتنكيح و ١٦ ذی‌القعده ١٢٧٠ ده مكلّف سور ولیمه اجرا ايدلدی .

١١ ربيع‌الاخر ١٢٧١ ده خزينۀ خاصه نظارتنه، ٢٧ ربيع‌الاخر ١٢٧٣ ده مجلس عالیٔ تنظيمات اعضالغنه، ٨ رمضان ١٢٧٣ ده خارجيه نظارتنه تعيين قلندی .

خط همايونك صورتی :

بنم وزير معاليسميرم (رشيد پاشا)
خارجيه نظارتنك تبدلی لازم كلدرك مجلس تنظيمات اعضاسندن علی‌غالب پاشانك لياقتی جهتيله امور خارجيه نظارتی عهده‌سنه توجيه قلندش وآنك يرينه مجلس مذكور اعضالغنه دخی خارجيه ناظری سابق ادهم پاشا تعيين قلندش اولمقله مشارالیهمانك اعلان مأموريتلرينه ابتدار اولنسون . ربمز تعالی وتقدس حضرتلری جمله‌يی موفق بيوره آمين. ٨ رمضان ١٢٧٣ » .

جودت پاشا (معروضات) عنوانیله با ارادهٔ سنیه تحریر وتقدیم ایلدیکی مجموعهٔ تاریخیه‌ده دیرکه :

« رشید پاشا ، عالی‌وفؤاد پاشالره بدل بشقه آدملر یتشدیرمکه قالقشدی ایسه‌ده موفق اوله‌مدی . حتی بر آره‌لق ادهم پاشا [صدر اسبق] خارجیه ناظری اولدی . چوق کچمکسزین عزلی وقوع بولدی . بعده علی غالب پاشا خارجیه نظارتنه کتورلدی . اوده یاپه‌مدی . نهایت‌الامر رشید پاشا ، اسکی چراقلری اولان عالی وفؤاد پاشالرله باریشمغه مجبور اولدی » .

مصطفی نائلی پاشانك صدارت ثانیه‌سنده ۱۱ ذی‌الحجه ۱۲۷۳ده اوقاف همایون، ۱۱شعبان ۱۲۷٤ ده تجارت ناظری اولدی. ۱۹ محرم ۱۲۷۵ ده انفصال ایتدی .

۱۲۷۵ سنه‌سی صفرینك بشنجی کونی آقشامی صاری یارده طعام ایدرك نزدنده کتخداسی حقی بك واوشاغی اولدیغی حالده کیجه قرا کلقده قایقله عودت ایدرکن یکی کوی اوکنده فنار دوبه‌سنك یاننده تصادف ایدن رومور کورك قایغه چارپه‌جغنه ذاهب اوله‌رق دکزه آتیلدیغندن درحال غرق اولدی .

تحریات واقعه اوزرینه نعشی بکقوز جهتنده (ایغریب) ایچنده اوشاقله بربرینه صارلمش ، سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك احسان ایلدیکی قیمتدار بر پرلانطه یوزوکی حامل اولان پارماغی آوجنه بوکیلمش اولدیغی حالده بولنوب میرکونده ــ مؤخراً خدیو اسبق اسماعیل پاشایه انتقال ایدن ــ پدرینك یالیسنه کتیرلدی . پدرینك بایزیدده اوقچیلر باشنده‌کی تربه‌سنه دفن اولندی .

مرقدینه تعلیق ایدیلن منظومهٔ تاریخیه‌نك خاتمه‌سی :

فوتنه خیری سحر خیز شب ماتم اولوب
بیت مهمل ایله تاریخنی ایتدم املا
اولدی مستغرق دریا علی غالب پاشا
آب کوثر ایله سیراب ایده محشرده خدا .

قصيرالقامه، نازك، ذكى، تركجه كتابتى كوزل ، فرانسزجه متكلم وكتابته مقتدر ، موسيقى يه محب ايدى .

مشارالیهك زمان نظارتنده برچوق مؤسسات دينيه وخيريه تعمير ايدلدى .

عبداللطيف صبحی پاشا

حکمای وزرادن عبدالرحمن سامی پاشانک اوغلیدر . ۱۲ محرم ۱۲۳٤ ده موره‌نک مرکزی اولان طراپلیچه قصبه‌سنده طوغدی .

۱۲۳٦ ده موره اختلالنده پدری ، عائله‌سیله برابر عصات النده اسیر اولدی . سرکردهٔ عصات اولان قپودان قولوقو طرونی ، سامی پاشانک پدری موره خاندانندن شیخ احمد نجیب افندیدن وقتیله کوردیکی ایلیکی اونوتمدیغندن عائله‌یی حمایه و قیداسردن اطلاق ایله ۱۲۳۹ ده ناپولیدن مصره کیدن کمی‌یه ارکاب ایلدی .

شویله‌که : مرقوم قپودان ـ اوزمانلر انکلیز مستملکاتندن بولنان ـ جزائر سبعه اهالیسندن بر روم اولوب انکلیز تابعیتندن مستفید ایدی . یونان هیئت اختلالیه اداره‌سنه کمیسیله کتیردیکی ذخیره‌نک بدلنی آلمق اوزره مدت مدیده طراپلیچه‌ده اقامت ایلدیسه‌ده یونانیلرک عدم اقتداری سببیله مطلوبنی استیفا ایده‌مدی .

نهايةالامر بردوستنك اخطاريله مطلوبنه مقابل شيخ نجيب افنديك عائله‌سنی انكليز قونسولوسی وساطتيله ايستدی. روملر ، بركمی ذخيره دها كوندرملك شرطيله طلبنی قبول ايدرك سامی پاشانك برادرلرندن خيرالله پاشا ومحمود افندی‌يی رهن اوله‌رق آليقويوب عائلهٔ مذكوره‌يه رخصت ويرديلر . افراد عائله كمينك سير وسفرينه تابع اوله‌رق اسكندريه‌يه واصل اولديلر .

مصر واليسی محمد علی پاشا ، سامی پاشادن يونانستان وقوعاتنی واسباب اختلالك ظواهر ولدنياتنی اطرافيله افهام ايده‌جك صورتده بر ايضاحنامه طلب ايتدی . سامی پاشانك يازديغی لايحه‌يی پك زياده تقدير ايدرك قپودانك مطلوبنی ويردی . فقط ارباب اختلاله ذخيره ارسالی ممكن اوله‌ميه‌جكندن تعهدك بوقسمی ايفا اولنمدی .

بالاخره ابراهيم پاشانك يونان فتوحاتی اثناسنده — مرهون اولان — خيرالله پاشا ومحمود افندی مبادله صورتيله تخليص قلندی .

صبحی پاشا ، پدريله برابر مصره وصولنده تحصيل علومه غيرتله — ديوان ولايت باش معاونی بولنان — پدرينك معيتی كاتبلكنده استخدام ايدلدكدن صكره محمد علی پاشانك خصوصی كتابتنه مأمور اولدی .

محمد علی پاشا ، دائما امور مملكتله مشغول اولان ذهننی اراحه ايتمك ايچون آرابه‌ايله تفرج ايتديكی اثناده‌ده صبحی پاشايی يانته آله‌رق مملكتده محتاج اصلاح ، ياخود لازم‌الاجرا كورديكی موادی بر دفتره اشارت ايتديرردی .

محمدعلی پاشا ، صبحی‌پاشايی كتابت‌خصوصيه خدمتنه قبول ايتديكی صره‌ده عهده‌سنه ميرلوالق رتبه‌سی توجيه‌ايتمك ايستديسه‌ده پدرحكيمی ، مانع اولدی .

محمدعلی پاشا ، بو استغنادن منفعل اولدیسه‌ده صبحی پاشا بش سنه بلارتبهٍ خدمت کتابتده قالدی . مشارالیه ، برادرلرینه بعضاً بو کیفیتی نقل ایله متبسمانه « پدر ، بزم رتبه‌یه مانع اولدی » دیر ایمش .

عباس پاشانك والیلکی هنکامنده ١٢٦٥ ده پدریله برابر درسعادته کلدی .

٧ رجب ١٢٦٦ ده مجلس معارف عمومیه اعضالغنه تعیین ومحرم ١٢٦٧ده رتبهٔاولی‌صنف‌ثانیسی توجیه اولندی. ٤ ذی‌الحجه ١٢٧٠ده رتبهٔ اولی صنف اولی ایله مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه مأمور اولدی .

١٢٧٣ ده برخرستیان قیزك قتلندن طولایی اجانب طرفندن اتهام اولنان فریق صالح پاشـایی محاکمه ایچون وارنه‌یه کوندرلدی . اجرا ایلدیکی تحقیقات اوزرینه قاتلك مصطفی نامنده بری اولدیغی تبین ایتمکله درسعادته عودت واوراق تحقیقیه‌یی باب‌عالی‌یه تقدیم ایلدی . اوچنجی رتبه مجیدی نشانی ویرلدی .

ذی‌القعده ١٢٧٣ ده رتبهٔبالا ایله ــ مجلس‌والا اعضالغنه علاوةً ــ تحریر املاك قومیسیونی ریاستنه تعیین قلندی . مبادئ اموردە مصردن بعض متخصصین جلب وبالذات بروسه‌یه عزیمتله تحریر املاك اصولنی تأسیس ایتدی . دیکر ولایاته‌ده تعمیم ایله تکالیف عمومیه‌یه بر مقیاس صحیح وضع ایلدی . ایکنجی رتبه مجیدی نشانی احسان بیورلدی .

صدر زمان رشید پاشانك امریله مجاس والا بر قاچ شعبه‌یه تقسیم ونظامات داخلیه‌سنك تحریری مشارالیهه حواله ایدلمکله نظاماتی تحریر ایتدی . وشعبه‌لرك تشکیلنده مالیه، اوقاف، قوانین، دعاوی شعبه‌لرنده ریاست ثانیه‌ده بولندی .

دفترامانتی ، تحریر املاك اداره‌سـیله برلشدیریله‌رك ربیع‌الاخر ١٢٧٧ ده مشارالیهه تفویض قلندی . اسـتانبول وبلاد ثلثه‌ده نفوس

و اماکنی تحریر ودفترخانه‌ده تراکم ایدن بر ملیون درت یوز بیك طاپو سندی املا وقید ایتدیریله‌رك اصحابنه اعطا اولندی .

سلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینه ــ قبل‌الجلوس تصادفاً مناسبت پیدا ایتمسی‌اوزرینه ــ خاقان‌مشارالیه، کوریشمك آرزوسنده بولندیغندن ــ او وقتك قاعدهٔ مرعیه‌سنجه ــ اذن پادشاهی لاحق اولمدقجه خاکپایه یوز سورمك موافق اولمیه‌جغندن بحثله عرض اعتذار ایتمشدی . بو اعتذار ، قرین قبول وبادیٔ توجه اولمغله جلوسی متعاقباً مشارالیهی ١٤ محرم ١٢٧٨ ده اوقاف همایون نظارتنه نصب بیوردی .

ابتدا امور تحریریه وحسابیه‌یی تنظیم ایله خزینهٔ اوقافك مطلوباتنی استحصاله ودیوننی ادایه مبادرت ایلدی . وحساباتك تدقیقی ایچون موقت بر اداره تشکیل ایلدی .

خزینه‌نك وارداتنی تحت انضباطه آله‌رق مطلوباتنی تحصیله اقدام ایله اوچ آیده (٢٤,٠٠٠) کیسه بورج ویردی. اشیای لازمه‌یی نقداً وپشین اوله‌رق آلوب اصحاب وظائفك معاشلرینی تداخلدن قورتاردی .

برجمعه سلاملغنده ــ اوقاف ناظری صفتیله ــ بخوردان طوتدیغی اثناده سؤ حاللری سمع‌همایونه ایصال ایدلمش اولان اوقاف مأمورلرندن ایکی کشینك نظارتدن چیقارلسی حقنده‌کی ارادهٔ سنیه‌یی تلقی وایرتسی کون اجرا ایدرك کیفیتی مقام صدارته اشعار ایلدی .

بوحال اوزمانك اصول اداره‌سنه مخالف کورندیکندن صدراعظم عالی پاشانك عرضیله نظارتدن عزل و ١٤ ربیع‌الاخر ١٢٧٨ ده ــ ثانیاً ــ مجالس والا اعضالغنه نقل ایدلدی .

شوال ١٢٧٩ ده روم ایلی ولایاتندن بعضلرینك تفتیشنه مأمور اوله‌رق ایکنجی رتبه عثمانی نشانی ویرلدی . ٧ ذی‌القعده ١٢٧٩ ده عزیمت و تفتیشه قواله‌دن باشلایوب سلانیك و یانیه ولایتلرینی دور ایلدی .

بش سنه مدتله اهالی‌یه احاله قلنان اعشار ، نسبت صحیحه ایله التزام اولنمدیغندن تنزیلات اجرا و ویرکو ، اقتدار اهالی‌یه کوره تعدیل اولندی. جبایت اموالك ضبطیه‌لر وساطتیله اجراسنده‌یولسزلق وقوع بولمقده اولدیغندن تحصیلدارلر تعیین ایدلدی . زائد مأموریتلر لغو وناأهل مأمورلر عزل ایله امور مالیه یولنه قوندی .

اون‌بش یکرمی سنه‌دن‌بری توره‌ین اشقیا استیصال وامنیت‌طریق استحصال قلندی . حاصلات ایله تعیش ایدن حکام شرع توظیف وهوایی افساد ، اراضی‌یی زراعتدن تعطیل ایدن کوللردن بر قاچنك مجرالری تطهیر اولندی. درسعادته عودتنده مجالس والایه دوام ایلدی.

٢٣ ربیع‌الاخر ١٢٨٤ ده معارف نظارتنه تعیین قلندی . کرید مسئله‌سی حقنده انکلتره و اوستریا دولتلری طرفندن درمیان اولنان صورت تسویه‌یه دائر ـ ازالهٔ اغتشاشات و اجرای اصلاحات ایچون کریدده بولنان ـ صدراعظم عالی پاشایه باب‌عالی جانبندن بعض تبلیغات اجرا ایتمك اوزره ٤ شعبان ١٢٨٤ ده طلیعه واپوریله کریده عزیمت و ١٢ شعبان ١٢٨٤ ده عودت ایتدی .

عالی پاشانك کریددن عودتنده ١١ ذی‌القعده ١٢٨٤ ده معارف نظارتندن انفصال ایدرك ـ تشکیل اولنان ـ شورای دولت‌اعضالغنه، تعیین اولندی. مؤخراً عزل ایله ١٥ جمادی‌الاولی ١٢٨٧ ده تکرار مذکور اعضالغه ، ١٤ رجب ١٢٨٨ ده رتبهٔ وزارت و برنجی رتبه مجیدی نشانی توجیهیله سوریه والیلکنه نصب ایدلدی . [٢]

معان سنجاغی ، کرك قصبه‌سنده اقامت ایدن بر شیخك ادارهٔ مستقله‌سنده ایدی . شیخ ، محافظهٔ استقلالی ایچون انکلیزلره تمایل وولایتله اولان روابطنده تسامح ایدر ایدی .

---

[٢] اووقت « طالعی صبح اولدی شامك سوریه سورایلدون » مصراعی جودت پاشانك سویلدیکی مرویدر .

انكليزلر شيخك تمايلنه حسن قبول كوستردرك شيخ ايله حكومت آره‌سنده توسطه باشلامشلرايدی . صبحی پاشا عسكر سوقيله شيخك دفعی تشبثنده بولندی . اردو مشيرينك بعض محذورات سرد ايلمسی ، تشبث واقعی ثمره‌سز براقدی .

مشاراليه ، صالحيه اكرادندن ژاندارمه ناميله ايكی بيك سواری احضار ايدرك شيخی دفع وبرقائممقام نصب ايتدی . فقط بو حركت جرأتكارانه ، صدر وقت مترجم محمد رشدی پاشانك فكرينه توافق ايلمديكندن مشاراليهی عزل ايتديردی .

١٨ ذی‌القعده ١٢٨٩ ده ــ ثالثاً ــ شورای‌دولت اعضالغنه مأمور ، ٢٤ محرم ١٢٩٠ ده (١٠,٠٠٠) غروش معزوليت معاشی تخصيصيله منفصل اولدی .

ذی‌القعده ١٢٩٢ ده محكمۀ استيناف رياست اوليسنه ، ــ احمد وفيق پاشانك باش وكالتنده ــ ١ صفر ١٢٩٥ ده برلشدريلمن اوقاف همايون ومعارف نظارتلرينه ــ ثانياً ــ تعيين ، ١٥ ربيع‌الاخر ١٢٩٥ ده عزل اولندی .

٣ ذی‌القعده ١٢٩٦ ده ــ ثالثاً ــ اوقاف همايون ، ٨ جمادی‌الاخره ١٢٩٧ ده ماليه ، ٢٣ محرم ١٢٩٨ ده ــ رابعاً ــ اوقاف همايون و بالاخره ــ ثانياً ــ ماليه ، ــ احمد وفيق پاشانك دفعۀ ثانيه باش وكالتنده ــ ١٤ محرم ١٣٠٠ ده تجارت ناظری اولدی .

شرقی روم‌ايلی مسئله‌سندن طولايی سعيدپاشا قابينه‌سنك سقوطنده ١٥ ذی‌الحجه ١٣٠٢ ده انفصال ايلدی . ١٧ ذی‌الحجه ١٣٠٢ ده ــ خامساً ــ اوقاف همايون نظارتنه نصب ايدلدی .

١١ ربيع الاخر ١٣٠٣ ده وفات ايتدی . سلطان محمود خان ثانی حضرتلری تربه‌سی حظيره‌سنه دفن اولندی .

علوم شرقيه و غربيه ، عرب و فرس ، فرانسز ، يونان

لسانلرینه، تاریخ و علم آثار عتیقه‌یه واقف ایدی. ابن خلدون تاریخنك [۱] بر قسمنی (مفتاح العبر) نامیله ترجمه وسلفکیان واشکانیان حکومتلرینك تاریخنی (تکملة العبر) نامیله تحریر ونشر ایتدی. (حقایق الکلام فی تاریخ اهل اسلام) عنوانلی اثرینك یالکز برنجی جلدی مطبوعدر.

امور مالیه‌نك اصلاحنه دائر سلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینه تقدیم ایتدیکی ذی‌القعده ۱۲۸۱ تاریخلی لایحه، مطبوع و حائز اهمیتدر.

ترکه‌سنده بك چوق کتب قیمتدار ظهور ایتدی. سنه‌لرجه بذل مساعیدن صکره جمع ایلدیکی مسکوکات قولکسیونی نوادردن اولدیغی ایچون استانبوله کلن فرنك متخصصلری مشارالیهه مراجعتله قولکسیونی زیارت ایدرلردی.

مشارالیه کثیرالاولاددر. اکبر اولادی ادبا و شعرادن آیةالله بکدرکه روسیه محاصره‌سنده ارضروم ولایتی مکتوبجیلغنده بولنوب ارزنجانه کمیرکن (ترجان) ده ربیع‌الاخر ۱۲۹۵ ده تیفودن وفات ایتدی.

§

مشارالیهك زمان نظارتلرنده‌کی اجرآت:

جوامع، مساجد، مکاتب، مبانی و دوائر وقفیه‌نك وخدمه ایله مرتزقه‌نك احوالنی تفتیش ایتمك اوزره دائرهٔ نظارتده تفتیش ماصه‌سی احداث اولندی.

ایاصوفیه جامعنده قپولر کشادینه، ۹ جمادی‌الاولی ۱۲۹۹ ده ارادهٔ سنیه صادر اولدی. مبانئ دینیه و خیریه‌دن بعضلری تعمیرایدلدی.

---

[۱] ابن خلدون تاریخنی مصرده ایکن محمد علی پاشانك تشویقیله ترجمه‌یه باشلامش ایسه‌ده موانع متتابعه ایله اکمال ایده‌مدیکنی و استانبوله نقل مکان ایتدکدن صکره (مفتاح العبر) ی اکمال و نشر ایلدیکنی صبحی پاشا، کتابك مقدمه‌سنده سویلیور.

ابوبكر ممتاز افندی

بالموجی اصنافندن اکینلی الحاج مصطفی آغانك [۱] اوغلیدر . استانبولده طوغدی . دیوان همایون قلمنه دخول ایله مهمه نویس اولدی. خواجه‌لك رتبه‌سی ویرلدی .

فراری لقبیله معروف احمد فوزی پاشایه دیوان کاتبی، شوال ۱۲۴۷ده کاغد اندرون امینی اولدی . عساکرخاصه مشیری مشارالیه احمد فوزی پاشا نظارتیله انشا ایتدیریلن اون قپانی کوپریسنك رجب ۱۲۵۲ده رسم کشادی اجرا قلندیغی اثناده – مشارالیهك دیوان کاتبی اولمسندن طولایی– ممتاز افندی‌ده خاکپای شاهانه‌یه یوزسوره‌رك رتبهٔ ثالثه‌یه مخصوص نشان احسان بیورلدی .

---

[۱] ممتاز افندینك آمدجیلکنده ۱۲۶۱ ده پدرینه اصطبل عامره پایه‌سی ویرلمشدر .

مؤخراً آمدی قلمنه مأمور اوله‌رق ١٢٥٣ ده ساقزه‌نفی ایدلدی.
(تاریخ لطفی) ده دینیلیورکه [١] :

« پرتو پاشانك دامادی وصاف افندینك تبعیدینی متعاقب قپودان دریا احمدفوزی پاشانك دیوان کتابتیله مشتهر ممتازافندی دخی‌ساقزه اعزام‌قلندی. پرتو پاشا مرحوم‌ایله احمد فوزی پاشا بیننده رقابت وارمش. بورقابتدن احمد فوزی پاشایه طرتونان سرپنتی‌یه دیوان کاتبی ممتاز افندی کوکس کرمش ، شویله‌که ممتازافندی ظاهرده دیوان‌کاتبی ، معناده فوزی پاشانك محرم ومستشار اموری اولدیغندن مخدومنه [افندیسنه] اسناد اولنان شیئی نه‌ایسه فداکارلق یولنده کندیسی یوکلنوب لحکمة ساقزه کوندرلسنی تنسیب وحق نفی فرمانی کندیسی تحریر وترتیب ایلمش اولدیغی محققدر » [٢] .

نفیدن اطلاق اولندقدن صکره ینه آمدی قلمنه دوام ایلدی. دیوان همایون بکلکجیسی شکیب افندینك لوندره سفارتنه مأموریتی اوزرینه محرم ١٢٥٦ ده بکلکجی وکالتنه تعیین وخدمت مذکوره‌یه مخصوص رتبهٔ ثانیه نشانی اعطا قلندی.

٢٧ جمادی‌الاخره ١٢٥٦ده آمدئ دیوان‌همایون، صفر١٢٦٣ده سرعسکر مستشاری‌اولدی. ١٣جمادی‌الاخره ١٢٦٤ده عزل‌ایدلدی.

٨ جمادی‌الاخره ١٢٦٦ ده مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه تعیین ورجب١٢٧٣ده رتبهٔبالا توجیه اولندی. جمادی‌الاخره ١٢٧٤ده ـ مجلس والا اعضالغی اوزره عهده‌سنده قالمق ـ مجلس محاسبهٔ مالیه ریاستنه نصب ایدیله‌رك ربیع‌الاول ١٢٧٥ ده انفصال ایلدی.

٣رمضان ١٢٧٥ده مالیه مستشارلغنه ، ١٤ ربیع‌الاخر ١٢٧٨ده اوقاف همایون نظارتنه ، ٢٠ جمادی‌الاولی ١٢٧٨ ده مالیه نظارتنه ،

[١] [جلد ٥ صحیفه ٩٢]

[٢] ممتاز افندی‌یه مناسبت قدیمه‌سی اولان برذات عالی‌قدر ، مشارالیهك دیوان قلمی مهمه نویسانندن بولندیغی صره‌ده نفی اولنوب فرمانی کندی دکل یانده اوتوران رفیقی یازدیغی حالده قطعا رنك ویرمدیکی وسببنی، احمدفوزی پاشانك فراری مسئله‌سی اولدیغنی نقل ایلدی.

١ ذی‌الحجه ١٢٧٨ ده صدارت مستشارلغنه تعیین ، شعبان ١٢٧٩ ده برنجی رتبه مجیدی ، ذی‌القعده ١٢٨١ ده برنجی رتبه عثمانی نشانلری توجیه قلندی .

١١ ذی‌القعده ١٢٨٤ده دعاوی نظارتنه، ٢٨ ربیع‌الاخر ١٢٧٨ده مصر قپوکتخدالغنه نصب اولندی .

١٨ ذی‌القعده ١٢٨٧ ده وفات ایلدی . یکی قپو مولویخانه‌سی حظیره‌سنه دفن ایدلدی .

خط رقعه‌ده ماهر ایدی . مخدوملری ، دفتر خاقانی ناظر اسبق فضلای وزرادن علی رضا پاشا [١] مرحوم ایله شهر امینلکندن متقاعد رشید پاشادر .

---

[١] [وفاتی : ١٦ ذی‌الحجه ١٣١٨]

احمد وفيق پاشا

مأمورين اسلاميه‌دن ايلك دفعه ديوان همايون ترجمانى تعيين اولنان مهتدى يحيى ناجى افنديك حفيدى و پارس سفارتى مصلحتكذارلغنده

بولنمش اولان روح الدين افنديك اوغليدر ۲۳ شوال ۱۲۳۸ ده استانبولده طوغدى.

۱۲۴۷ ده مهندسخانهٔ برىٔ همايونه داخل اولدى. اكمال تحصيل ايتمه‌دن پارس سفارتنه تعيين اولنان مصطفى رشيد پاشانك معيتنده ۱۲۵۰ ده پدريله برابر پارسه عزيمت وسن لوئى ليسه‌سنده تحصيل معرفت ايلدى.

۱۲۵۳ ده باب عالى ترجمه اوطه‌سنه مأمورو خواجه‌لك رتبه‌سنه نائل اولدى. رتبه‌سى ۱۲۵۶ ده رابعه‌يه ترفيع و سفارت كتابتيله لوندره‌يه اعزام اولندى. ۱۲۵۸ ده مأموريت مخصوصه ايله صربستانه كوندرلدى. عودتنده (۱,۵۰۰) غروش معاشله ترجمه اوطه‌سى

برنجی صنف خلفالغنه و یولجی پساپورطلری معاینه مدیریتنه تعیین قلندی .

١٢٥٩ ده تفریق تابعیت مأموریتیله ازمیره کیتدی . ١٢٦١ ده عودتله رتبهٔ ثالثه و (٢,٠٠٠) غروش معاش ایله ترجمه اوطه‌سی ممیزی اولدی .

١٢٦٤ده تفتیش ایچون تکرار ازمیره عزیمت ایدرك عودتنده رتبهٔ ثانیه و (٢,٠٠٠) غروش معاش‌ایله مترجم اوّل نصب اولندی.

١٢٦٥ ده (٢,٥٠٠) غروش معاشله مجارستان ماتجیلری مسئله‌سنه مأمور ومؤخراً (٣٥,٠٠٠) غروش معاشله مملکتین فوق‌العاده قومیسرلکنه ، شعبان ١٢٦٧ ده انجمن دانش اعضالغنه ، رمضان ١٢٦٧ ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی و (٤٥,٠٠٠) غروش معاش و(١٠,٠٠٠) غروش‌سالیه ایله طهران سفارتنه تعیین ایدلدی .

١٢٧١ ده بغداد وکردستان حدودینك تفتیشنه ، ١٨ ربیع‌الاخر ١٢٧١ ده رتبهٔ اولی صنف اولی و (٢٢,٠٠٠) غروش معاش ایله مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه تعیین وایکنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه قلندی .

١٨ رجب ١٢٧٣ ده ـ اعضالق عهده‌سنده قالمق اوزره ـ رتبهٔ بالا و(٢٥,٠٠٠) غروش معاشله دعاوی نظارتنه ، محرم ١٢٧٤ ده (١٥,٠٠٠) غروش‌معاشله ـ ثانیاً ـ مجلس والا اعضالغنه ، ١٢٧٧ ده (١٥,٠٠٠) فرانق معاشله پارس سفارتنه ، برسنه صکره پارسده منعقد مکالمه مجلسی مرخصلغنه ، ١٢٧٨ ده ـ ثالثاً ـ مجلس والا اعضالغنه ، ٢٠ جمادی‌الاولی ١٢٧٨ ده (٣٠,٠٠٠) غروش معاشله اوقاف همایون نظارتنه ، ذی‌الحجه ١٢٧٨ ده ینه او مقدار معاشله ـ تشکیل اولنان ـ دیوان محاسبات ریاستنه ـ نصب وایکنجی رتبه عثمانی نشانی اعطا اولندی .

٢٢ ذي‌الحجه ١٢٧٨ده مأموريت مخصوصه‌ايله بلغراده كوندرلدی.
رمضان ١٢٧٩ده ـ رابعاً ـ مجلس والا اعضالغنه مأمور اولدی .
برمدت دارالفنونده حكمت تاريخ تدريس ايلدی .

شوال ١٢٧٩ ده اناطولی وروم ايلی ولاياتنه مفتشـلر اعزام اولنديغی اثناده معاشنه (٣٥,٠٠٠) غروش ضميله اناطولی صاغ قول جهتی مفتشلكنه تعيين قلندی [١] جمادی‌الاخره ١٢٨١ ده عزل و (٥,٠٠٠) غروش معزوليت معاشی تخصيص ايدلدی .

١٠ رجب ١٢٨٨ده (٤٠,٠٠٠) غروش معاشله رسومات امانتنه تعيين و ٤ شعبان ١٢٨٨ده برنجی رتبه مجيدی نشانی اعطا اولندی .

١٤ ذی‌القعده ١٢٨٨ ده صدارت مستشارلغنه ، ٨ ربيع‌الاخر ١٢٨٩ ده معارف نظـارتنه ، ٤ شوال ١٢٨٩ ده شـورای دولت اعضالغنه نصب ، ١٢٩٢ده پترسبورغ جمعيت علميه‌سنه اعزام اولندی.

٢١ محرم ١٢٩٤ده ـ ايلك دفعه كشاد ايديلن ـ مجلس مبعوثانه رئيس اولدی . ١٢ ربيع‌الاول ١٢٩٤ ده رتبهٔ وزارت احسـان ايدلدی .

١٧ شعبان١٢٩٤ده (٣٠,٠٠٠) غروش معاشله ادرنه واليلكنه ، ٢٤ ذی‌الحجه ١٢٩٤ ده هيئت اعيان اعضالغنه ، ٧ محرم ١٢٩٥ ده ـ حمدی پاشانك صدارتنده ـ ثانياً ـ معارف نظارتنه تعيين اولندی .

(مرآت حقيقت) [٢] ده بيان ايدلديكنه كوره :

« صدراعظم حمدی پاشانك تبديلی تصميم اولنديغی صره‌ده بولاير قوماندانی سليمان پاشـانك ، مبعوثاندن ادرنه‌لی راسم بكه و ازميرلی احمد افندی‌يه حربك

---

[١] احمد وفيق افندی ، ازميده‌ده تفتيشات ايله مشغول اولديغی اثناده اهالی طرفندن ويريلن عرضحاللر اودرجه تكثر ايتمشدركه ازميده‌ده عرضحاللك اوراق صحيحه قالديغندن درسعادته مراجعت ايدلمش اولديغی او زمانك غزته‌لرنده كورلمشدر .

[٢] [جلد ٣ صحيفه ٦٠]

نتیجهٔ مغلوبانه‌سی پادشاهله ارکان دولتك اثر سیأتی اولدیغنه دائر کاغدلر یازدیغی استخبار اولنارق مبعوثانك دوام اجتماعی سلطنت علیهنده برمفسدت ظهورینی انتاج ایلیه‌جکی ظنی قوت بولغله پادشاه، مجلس عمومینك عربده‌سز تعطیلی چاره‌سنه باقغه حصرنیت ایلدی . بویله تهلکه‌لی ایش کورمکه وکلای موجوده ایچنده احمد وفیق پاشادن بشقه اهل بولمدیغندن مشارالیهی مقام صدارته کتیرمکی تصمیم ایتدی . مشار الیه مابین همایونه جلب ایله تبشیر صدارت اولندقده اوچ شرط عرض ایلدی‌که برنجیسی صدارت نامنك باش وکالته تحویلیله مسؤلیت وکلا اصولنك وضعی، ایکنجیسی داماد محمود پاشانك طوپخانه مشیرلکندن وسعید پاشانك داخلیه نظارتندن عزلیله نظارت مذکوره‌نك باش‌وکالته علاوهٔ کندی عهده‌سنه توجیهی واوچنجیسی مصالح عمومیه اوزرینه وقوع بوله‌جق معروضاتنه مقام سلطنتدن مساعده اولنمسی ماده‌لری ایدی . تکالیف قرین قبول اولدی » .

۱ صفر ۱۲۹۵ ده (۵۰,۰۰۰) غروش معاش و داخلیه نظارتی انضمامی ایله باش وکالته نصب و برنجی رتبه عثمانی نشانی توجیه قلندی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسیرم احمد وفیق پاشا

حمدی پاشانك عزل و تبدیلنه لزوم کورنمش و قانونمز اقتضاسنجه وکلامزك مأموریتلرینه متعلق مصالحده منفرداً و مصالح عمومیه‌ده مجتمعاً مسؤلیتلری طبیعی و اشبو قاعدهٔ مسؤلیت حکمنجه وکلانك مسؤلیت منفرده‌لری تحتنده جریان ایدن موادی بالمقابله طرفمزدن تصدیق اولنق اوزره عرض ایتملری مقتضی اولدیغندن آنك خارجنده اولان یعنی مجلس وکلاده هیئتجه تذکر قلنان خصوصاتك قرار نامه‌لرینی ومجلس مبعوثانك تنظیم ومجلس اعیانك تصدیق ایده‌جکی قانونلری حضورمزه تقدیمه وساطت ومجلس وکلایه ریاست ایتمك اوزره خدمت صدارتك بالایجاب لغویله آکا بدل ریاست وکلا مأموریتنك احداث وتأسیسی تصویب قلنمش اولدیغندن لیاقت واهلیت واستقامتکز جهتیله باش وکیلالك داخلیه نظارتی انضمامیله عهده‌کزه حواله قلنمش اولدیغی کبی وکلاتی مأموریتلری باش وکالتله برلشدیریلان داخلیه نظارتی ایله مشیخت وسرعسکرلك وخارجیه وبحریه وعدلیه نظارتلرینه وشورای دولت ریاست وطوپخانه مشیریتنه ومالیه واوقاف ومعارف ونافعه وتجارت نظارتلرینه حصر

ایدیلوب اشبو مأموریتلره انتخابلری طرفندن تصدیق قلنسان ذواتك تعیینلری تقرر ایتمش اولمغله اعلانه ابتدار قلنسون . جناب حق موفق بیوره .
١ صفر ١٢٩٥ » .

مشار الیهك باش وکالتی الك بحرانلی برزمانه تصادف ایتدی. روسیه دولتی ، بیوك چکمجه‌دن خط متارکه تعیین ایتمکله پای تخت تضییقه اوغرادی . ایکی‌یوز بیکی متجاوز روم‌ایلی مهاجرینی استانبوله طولدی . احوال حربیه‌دن طولایی واردات تحصیل اولنه‌مدیغندن خزینهٔ مالیه مضایقهٔ شدیده‌یه کرفتار ، حوایجده غلا حاصل اولدی . مشار الیه ، دولتك انعقاد مصالحه وطلب متارکه‌یه مجبوریتی اسبابنه دائر تنظیم ایتدیردیکی بیاننامه‌یی بالذات مبعوثان واعیانه تبلیغ ایله مجلس عمومی‌یی تعطیل ومبعوثاندن راسم بك ، احمد افندی ، مصطفی بك ، یوسف افندی‌یی مملکتلرینه تبعید ایتدی. ممکن‌الاستحصال وارداتدن خزینهٔ دولته پاره جلب ومهاجرینی اناطولی ساحلنه سوق ایله برابر دوائر عسکریه‌نك واهالینك احتیاجاتی تسهیله مسارعت ایلدی .

کویا اکثر وکلا ایله بالاتفاق خلع تصورنده بولندیغی پادشاهه ابلاغ ایدلدیکندن ١٥ ربیع‌الاخر ١٢٩٥ ده عزل اولندی [١] .

١١ صفر ١٢٩٦ ده (٢٥,٠٠٠) غروش معاشله خداوندکار والیلکنه تعیین اولندی . مکتوبجی واعشار مدیری ایله قائممقاملری خودبخود عزل ایتمکله برابر بوخصوصه دائر باب عالیدن واقع اولان استعلامه‌ده جواب ویرمه‌مسندن طولایی مجلس وکلا قراریله بالاستیذان صادر اولان ارادهٔ سنیه اوزرینه ٣ ذی‌الحجه ١٢٩٩ ده انفصال ایلدی .

١٩ محرم ١٣٠٠ ده — ثانیاً — باش وکالته نصب و مرصع عثمانی نشانی ایله تلطیف قلندی .

---

[١] [مرآت حقیقت : جلد ٣ صحیفه ١٢٩]

خط همایونك صورتی :

وزیر معالیسمیرم احمد وفیق پاشا
سعیدپاشانك حسب‌الایجاب عزلیله اهلیت مسلّمه‌کزه مبنی باش وکالت خدمت مهمه‌سی عهده‌کزه تفویض و احاله قلنمشدر . وکلای فخامز ایله بالاتفاق حسن ایفای وظائف مأموریته بذل مساعی و اقدامات اولنسون . جناب‌حق مظهر توفیق بیوره آمین . ۱۹ محرم ۱۳۰۰ » .

۲۱ محرم ۱۳۰۰ده عزل اولندی .

معزولاً روم‌ایلی حصارنده‌کی یالیسنده مقیم اولدیغی حالده ۲۲ شعبان ۱۳۰۸ده وفات ایتدی . وصیتی موجبنجه روم ایلی حصارنده قیالر قبرستاننه دفن ایدلدی .

مشار الیه ، عثمانلی ارباب معرفتی آره‌سنده برموقع ممتاز صاحبیدر . عرب ، فرس ، فرانسز ، لاتین ، ایتالیان لسانلرینی سویلر ، یازاردی . روس ، المان ، انکلیز ، عتیق یونان لسانلرینی آکلاردی . چغتای وعبرانی لسانلرینی‌ده تتبع ایتمشدی .

روم‌ایلی حصاری تپه‌سنده‌کی کتبخانه‌سی [۱] السنهٔ عدیده‌دن برچوق کتب نفیسه‌یی حاوی ایدی .

مملکتمزده ایلك دفعه سالنامه احداث ایلدی . مولیه‌رك قومدیالرینی ترجمه ایدوب بروسه‌ده ـ والی ایکن ـ انشا ایتدیردیکی تیاتروده صحنهٔ تماشایه وضع ایدلدی . (فذلکهٔ تاریخ عثمانی) (لهجهٔ عثمانی) (ضروب امثال) نامنده‌کی اثرلریله (تلماق) (ژیل‌بلاس) ترجمه‌لری مطبوعدر . فضیلت علمیه‌سی اوروپا ارباب دانشی آره‌سنده‌ده معروف ایدی . استانبوله کلن معتبران اجانب ، کندینی زیارت ایدرك مصاحبتندن مستفید ومتلذذ اولورلردی .

---

[۱] بو کتبخانه بناسی ، عدلیه ناظر اسبق حسین رضا پاشا مرحوم طرفندن اشترا ، ینه کتبخانه اتخاذ اولنمشدر .

قیافت ملیه‌یی محافظه‌یه اعتنا ایدردی . یازین کتندن ، قیشین بزدن
کوملك ، یرلی آلاجه‌دن انتاری کیر ، بلنه آبانی قوشـاق باغلار ،
یازین اینجه جبه ، قیشین کورك تلبس ایدر ، باشـنده تاقیه ، اوستنده
ماوی پوسکوللی بیوك فس ، کوزنده تك کوزلك بولنوردی . یرلیدن ،
اجانبدن زیارتنه کلنلری ـ کیم اولورسـه اولسون ـ بو قیافتله قبول
ایدردی .

حدیدالمزاج اولدیغیچون کندینـه دشمن پیدا ایتمشـدی . حال
سکوننده بشاشتله مخاطبلرینی تطییب وتسریر ایدردی . مصائب دنیویه‌یه
فوق‌الحد متحمل ایدی . حال وقالی کیمسه‌یه بکزمه‌ین ، نوعی شخصنه
منحصر اولان ذوات نادره‌دن بولندیغیچون خلق طرفندن نظر استغرابله
باقیلیر ، حقنده برچوق قیل وقال ایدیلیردی . خلقه غریب کورنمکله
برابر برمسلك معیّن صاحبی ایدی . ارباب عفت وناموسـدن ایدی .
حین وفاتنده کتابلریله ساکن اولدیغی خرابخانه‌لردن ، برقاچ آنتیقه‌دن
بشقه برشی ترك ایتمدی .

نفس‌الامره موافق اولمقله برابر عرف وعادته مخالف ، یاخود
بین‌النـاس غریب کورینن احوال وحرکاتی اختیـار واجراده تردد
ایتمزدی . لوم لائمدن احتراز ایلمزدی . مشارالیهه انواع فقرات اسناد
اولنور که قسم اعظمی صحیحدر .

جوامع شریفه‌ده محرابك جانبینده طوران مناره بوینده‌کی موملر ،
غالی برفیأتله اعمال ایدلدیکی حالده نشر ایتدیکی ضیا ، قندیل درجه‌سنده
اولدیغندن سلیمانیه جامع شریفی تعمیر اولندیغی صره‌ده ـ اوقاف ناظرلغنده
بولنان ـ مشارالیه ، موملرك رفعیله یرلرینه موم شکلنده وزینت مقامنده
آغاجلر وضعنه تشبث ایلمش ایسه‌ده ـ قواعددینیه‌یی تغییر ایتمشجه‌سنه ـ
انواع شکایاته قیام ایدلدیکندن موملر اسکی حالنده براقلمشدر .

درسعادتده بولنان حرمین اهالیسنك صره ایچـون مقام نظـارتـه

مراجعتلرنده مشار اليه ، « اوتورديغكز يرده پاره آليورسكز ، نه‌حقكز وار ، بيت‌المال سزه‌مأ كليدر ، ويرميه‌جكم » ديمسى اوزرينه اهالئ مذكوره ، باب‌عالى‌يه كله‌رك صدارت قائممقامى يوسف كامل پاشايه بث‌شكوى ايلمريله قائممقام مشاراليه ، وفيق پاشايى باب‌عالى‌يه جلب ايدوب « نيجه عصرلردن برى محافظه ايديلن برقاعده بغتةً نصل تغيير اولنور، اصول معتاده‌يه رعايت ايديكز » ديمش وناظر مشاراليه‌ده ايجابنى اجرا ايتمشدر .

مشاراليه ، صدارت‌مستشارى ايكن ـ مقام‌صدارتده بولنان ـ محمود نديم پاشا ، متمادياً نزدينه جلب ايله اوامركوناكون ويرمكه باشلامسيله مستشارلق اوطه‌سنى آرقه‌سندن كليدليه‌رك ـ دعوت ايچون كلن ـ اشخاصى يانته صوقمديغندن محمود نديم پاشا ، دعوت متماديه‌دن واز كچمشدر .

خداوندكار واليلكنده بولنديغى اثناده ـ مدت مديده آچيقده وضرورت وسفالتده قالان ـ ناحيه مديرلرندن برى عرضحال تقديم ايتمك ايسترسه‌ده پول تدارك ايده‌جك پاره‌سى بولنمديغندن وپولسز عرضحال قبول ايدلميه‌جكنى بيلديكندن احباسندن برينك ستره‌سنى آلير. مشاراليهك حضورينه چيقار . يرله برابر تمنا ايتدكدن صكره شفاهاً عرضحال آتى‌يى اوقور :

حضور عالئ جناب ولايتپناهى‌يه

« معروض چاكرلريدركه

قوللرى قرق سنه خدمت دولتده بولنه‌رق ابراز صداقت ايتمش ونيجه سنه‌لردن برى آچيقده قاله‌رق سفالته اوغرامش اولديغمدن بر ناحيه مديرلكنه تعيينمه مساعدهٔ جليلهٔ ولايتپناهيلرى شايان بيورلمق بابنده امرفرمان حضرت من له‌الامركدر . پول ، اوزرنده فى سنه . . . مايس . . . امضا : فلان بنده‌لرى » .

پاشا ، عرضحالى دقتله ديكله‌دكدن صكره تباشير كتيرته‌رك مستدعى‌يه

« آرقه‌کی چویر » دیر ، سترەسنه « سؤال اولنمق اوزره طرف دفترداری‌یه » یازار ، دفترداره گیتمه‌سنی امر ایدر . حواله‌لی مستدعی ، قطعا طورنی بوزمیه‌رق دفترداره گیدر . بعدالسلام آرقه‌سنی چویرر . دفتردار کمال حیرتله حواله‌یی اوقودقدن‌صکره پاشایه گیدوب «سیّار بر حواله‌کزی آلدم ، نه فرمان بیوریلیر » دیر . پاشا « حریف پول پاره‌سنی بیله تدارکدن‌عاجز قالدیغنی آکلاتمق ایچون بکا شفاهاً عرضحال ویردی . بن‌ده سکا حواله ایتدم . آچیق بر یر بول تعیین‌ایت » دیر . دفترداردە آلدیغی امری انفاذ ایدر .

بوفقره‌نك صحتی تأمین ایدلمش ایسه‌ده بلکه براز مبالغه‌لیدر . فقط صورت استدعایه کوره بو یولده معامله ایفاسی منطقه موافق وتقدیره لایقدر .

اسماعیل حقی پاشا

امور نافعه مجلسی رئیسی اوزون محمد صالح افندینك اوغلیدر. ١٢٣٤ ده استانبولده طوغدی.

صدارت مکتوبی قلمندن نشأت ایدرك شعبان ١٢٦٦ ده ـ رشید پاشانك سوقیله ـ رتبهٔ ثانیه صنف اول متمایزی توجیه و مابین همایون ایشنجی کتابتنه، جمادی الاولی ١٢٧١ ده رتبهٔ اولی صنف اولی ایله مابین همایون باش کتابتنه تعیین، ٢٩ محرم ١٢٧٨ ده تبدیلاً برنجی رتبه مجیدی، ٨ جمادی الاولی ١٢٧٨ ده برنجی رتبه عثمانی نشانی اعطا اولندی.

سلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینك جلوسنده باش کتابتده ابقا ایدیلەرك ٢٠ جمادی الاولی ١٢٧٨ ده رتبهٔ بالا ایله صدارت مستشاری، ٢ ذی الحجه ١٢٧٨ ده اوقاف همایون ناظری ٢٥ صفر ١٢٨٠ ده

خزینهٔخاصه ناظری ، ١٤ جمادی‌الاولی ١٢٨٠ ده علاوةً ماین‌همایون ناظری اولدی .

٨ ربیع‌الاول ١٢٨١ده ماین‌همایون مشیرلکی‌عنوانیله رتبهٔوزارت احسان اولندی .

قپودان دریا مأموریتی ، کاکان دونمانك قوماندا‌سنی اداره ایتمك اوزره ترسانه‌نك امور مالیه‌سی ــ تشکیل اولنان ــ امور بحریه نظارتنه حواله ونظارت مذکوره ذی‌القعده ١٢٨٣ ده ــ خزینهٔ خاصه نظارتنه علاوةً ــ مشارالیهه احاله قلندی .

متعاقباً خزینهٔ خاصه نظارتی عنوانندن صرف نظرله مشارالیهه (ماین همایون مشیری) اطلاق اولنمسی اراده ومرصع عثمانی نشانی اعطا بیورلدی .

١٨ ذی‌القعده ١٢٨٤ ده اللی‌یاشنده ورمدن وفات ایدرك ایوبده پدرینك جوار قبرینه دفن اولندی .

تربیه‌لی ، نازك ، غیرتلی ایدی . دامادی محکمهٔ تمیز باش مدعیٔ عمومیسی لبیب افندی مرحوم ، مخدومی مجلس صحیه اعضاسندن باش کاتب سعید بك افندیدر .

§

مشارالیه ، زمان نظارتنده مقام صدارته یازدیغی ٢٨ محرم ١٢٨٠ [٢١ تموز ١٢٧٩] تاریخلی تذکره‌ده : بو تاریخه قدر معلوم‌الاسامی طشره اوقاف مدیرلرینك (٧,٨٤١,٤١٤) غروش اختلاس ایلدکلرینی وقیدلری بولنه‌میان اوقاف مدیرلرینك اختلاساتی ، مبلغ مذکورك برقاچ مثلنه بالغ‌اولدیغنی عرض ایتمسی اوزرینه مختلسلری معلوم اولان مبالغك کفلادن تحصیلنه ارادهٔسنیه صدور ایتدی .

بعض جوامع ، مساجد ، مدارس مکاتب تعمیر قلندی .

عبدالحميد فريد پاشا

دباغت تجارندن مصطفى افنديڭ اوغليدر . ١٢٣٠ ده استانبولده قوجه مصطفى پاشا سمتنده طوغدى .

ديوان همايون قلمنه دخول ايله مهمه نويساندن اولدى . ١٢٥١ ده خواجهلك رتبهسى توجيه اولندى. بالآخره صدارت مكتوبى قلمنه، ١٢٥٥ ده آمدى اوطهسنه نقل ايدلدى . خطيله محرر معروضات ، سلطان عبدالمجيد خان حضرتلرينڭ نظر تقديرينى جلب ايتديكندن صاحب خطى تحقيق ايتديردى . ١٢٥٧ ده ـ برمعتاد ـ باب عالىيه تشريفنده ـ صف بستۀ احترام اولان ـ رجال وكتّاب ميانندہ مشارالیه دقتله باقوب اسمنى صورديردى. حسن خطى بكنديكى فريد افندى اولديغنى اوكرنوب ايرتسى كون مابين همايون اوچنجى كتابتنه مأمور بيوردى. بر مدت صكره ايكنجى كتابته ، رجب ١٢٦٤ ده ـ على شفيق

پاشانك یرینه ـ رتبهٔ اولی صنف اولی ایله باش کتابته تعیین ، ذی القعده ١٢٦٥ ده نشان امتیاز احسان اولندی .

سعید پاشانك مصر والیلکنه تعیینی حقنده کی فرمان عالی یی ایصاله مأمور اوله‌رق مصره عزیمت و والئ مشارالیه ایله برلکده ٢٦ ذی القعده ١٢٧٠ ده درسعادته عودت ایلدی .

حقنده کی توجه وامنیت شاهانه یی ، کندی منفعتلرینه مغایر کورن بعض ارباب نفوذك اجباری اوزرینه باش کتابتدن اخراجنه طرف شاهانه دن کمال تأسفله موافقت بیوریله‌رق ١٢ جمادی الاولی ١٢٧١ ده رتبهٔ بالا ایله عساکر نظامیهٔ شاهانه [سرعسکر] مستشارلغنه ، ١٣ محرم ١٢٧٨ ده علاوةً مصارفات عسکریه نظارتنه ، تعیین و رمضان ١٢٧٨ ده ایکنجی رتبه عثمانی نشانی توجیه قلندی .

١٩ رمضان ١٢٧٩ ده مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه ، ٣ ربیع الاخر ١٢٨٠ ده اوقاف همایون نظارتنه ، ١٩ جمادی الاولی ١٢٨٢ ده ـ ثانیاً ـ مجلس والا اعضالغنه ، ٤ ربیع الاول ١٢٨٣ ده عادله سلطان حضرتلرینك کتخدالغی انضمامیله ـ ثانیاً ـ اوقاف همایون نظارتنه ، ١١ ذی القعده ١٢٨٤ ده ـ تشکیل اولنان ـ شورای دولت اعضالغنه ، ١٩ ذی القعده ١٢٨٤ ده صدارت مستشارلغنه نصب اولندی .

مستشارلغه طوغریدن طوغری‌یه طرف پادشاهیدن مأمور بیورلمسندن طولایی صدر اعظم عالی پاشا مغبر اوله‌رق مستشارلغی الغا و داخلیه نظارتنی تأسیس ایله شروانی زاده رشدی پاشایی تعیین ایتدیردی .

١ جمادی الاخره ١٢٨٦ ده ـ دیوان احکام عدلیه ده مجدداً کشاد ایدیلن ـ محکمهٔ نظامیه ریاستنه ، ربیع الاخر ١٢٨٧ ده دیوان احکام عدلیه اجرا جمعیتی ریاستنه ، ١٥ شوال ١٢٨٧ ده مهدعلیای سلطنت کتخدالغنه تعیین اولنه‌رق ٣ ذی القعده ١٢٨٧ ده اجرا ریاستندن انفکاك ایلدی .

٢٩ ربیع‌الاول ١٢٨٨ده کتخدالغه علاوةً رتبهٔ وزارتله خزینهٔ خاصه نظارتنه، ١٥ جمادی‌الاخره ١٢٨٨ ده ینه کتخدالق انضمامیله بحریه نظارتنه نصب اولندی .

٤ رمضان ١٢٨٨ ده کتخدالق عهده‌سنده قالمق اوزره مابین همایون مشیری و ـ بحریه نظارتنه تعیین اولنان ـ سوریه والیسی اسعد پاشانك ورودینه قدر ٢٠ ذی‌الحجه ١٢٩١ ده علاوةً بحریه ناظر وکیلی اولدی . مرصع عثمانی و برنجی رتبه مجیدی نشانلرینی حامل ایدی .

٢٩ محرم ١٢٩٢ده وفات ایتدی . سلطان محمود تربه‌سی حظیره‌سنه دفن اولندی .

بر ذات ـ مجوّهر اوله‌رق ـ شو تاریخی سویلامشدر :

دیدم حزنیله تاریخ
فرید پاشا وفات ایتدی .

وقعه نویس لطفی افندی‌ده تاریخ آتی‌یی تنظیم ایلمشدر :

معمر اولسه‌ده عصرك فریدی اولسه‌ده انسان
کلنجه (ارجعی) امری اولور منزل رس عقبا
جهانك حال مسبوقی فنا ایتمکده مخلوقی
بودر تاریخ منطوقی وفات ایتدی فریدپاشا .

عاقل ، کاتب ، مدبر ، عفیف ایدی. خدمت دولته دخولندن وفاتنه قدر برکون معزول قالمدی .

اوائل حالنده ملکیه ناظری پرتوپاشا مرحومك توصیه‌سیله مشاهیر ادبای رجالدن لبیب افندی‌یه داماد اولدی . مخدوملری فضیلت مندان رجال کرامدن احمدعزالدین بك ، متصرفیندن سعدالدین پاشا مرحوملرله شورای دولت اعضاسندن شادان بك افندیدر . کریمه‌لری‌ده واردر . زراعت نظارتی مدیرانندن احمدشکری پاشا زاده لبیب بك افندی ایله

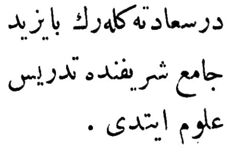
فضلای وزرادن معارف ناظر اسبقی داماد حضرت شهریاری محمد شریف پاشا حضرتلری کریمه زاده‌سیدر .

مشارالیهك زمان نظارتلرنده درسعادتده طشره‌ده متعدد جوامع، مساجد ، درکاه ، مکتب ، کتبخانه ، چشمه ، صو یوللری تعمیر اولندی .

شروانى زاده محمد رشدى پاشا

اعاظم مشايخ خالديه‌دن مولانا اسماعيل شروانى قدّس سرّه حضرتلرينك اوغليدر . ١٢٤٤ ده اماسيه‌ده طوغدى . بعدالتحصيل درسعادته كله‌رك بايزيد جامع شريفنده تدريس علوم ايتدى .

٦ محرم ١٢٧٠ ده اماسيه اوقاف مديرى اولدى . ١٣ ربيع الآخر ١٢٧١ ده استعفا ايتدى . درسعادته عودتنده محكمهٔ تفتيش اوقاف قساملغنه تعيين اولندى .

فؤاد پاشا، مأموريت فوق العاده ايله سوريه‌يه عزيمتنده مشار اليهى ده برابر كوتوردى . عهده‌سنه مخرج پايه‌سى توجيهى غايت ملتزمانه انها ايتديكى حالده شيخ الاسلام سعدالدين افندى اسعاف ايلمدى . صدر زمان عالى پاشا ، مشار اليهى مجلس والا اعضالغنه و فؤاد پاشاده درسعادته عودتنده رتبهٔ وزارتله شام واليلكنه تعيين ايتديردى . مدرسلكدن وزير اولانلرك برى ده مشار اليهدر .

۱۲۸۰ ده شام وصیدا ایالتلرندن وقدس سنجاغندن مرکباً تشکیل اولنان سوریه ولایتی والیلکنه ، ۱۹ جمادی‌الاولی ۱۲۸۲ ده اوقاف همایون ، ۱۷ شعبان ۱۲۸۲ ده مالیه نظارتلرینه تعیین و برنجی رتبه عثمانی نشانی اعطا ، ۱۹ ذی‌القعده ۱۲۸٤ ده خزینهٔ خاصه نظارتی‌ده علاوةً توجیه اولندی .

شوال ۱۲۸۵ ده خزینهٔ خاصه نظارتی انضمامیله داخلیه ، ۲۲ شوال ۱۲۸۷ ده — خزینهٔ خاصه نظارتنك ابقاسیله — ثانیاً — مالیه ، ۲۹ ربیع‌الاول ۱۲۸۸ ده نافعه ، ۱۵ ربیع‌الاخر ۱۲۸۸ ده دیوان احکام عدلیه ناظری اولدی . ۱۰ رجب ۱۲۸۸ ده صدراعظم محمود ندیم پاشانك سعایتیله عزل ومتعاقباً اماسیه‌یه نفی اولندی .

محمود ندیم پاشا ، مشارالیه ایله ضبطیه ناظری حسنی پاشا وذوات سائره‌نك نفینی مجلس وکلاده موقع مذاکره‌یه قویدیردیغی صره‌ده شورای دولت رئیسی یوسف کامل پاشا « بومثللو اجراآت کیفیه قاعدهٔ معدلت واصول تنظیماته مغایردر » دیه شدیداً مخالفت ایلدی . دیوان احکام عدلیه ناظری مترجم محمد رشدی پاشاده رئیس مشارالیهه پیرو اولدی . صدرمستبد ، رئیس وناظر مشارالیهمانك مخالفت شدیده‌لرندن بحثله عتبهٔ ملوکانه‌یه شکایت ایدرك عزللرینه ارادهٔ سنیه استحصال ایلدی .

مدحت پاشانك صدارتنده ۱ رجب ۱۲۸۹ ده اورمان ومعادن ، ۲٦ شعبان ۱۲۸۹ ده — ثانیاً — اوقاف همایون ، اسعد پاشانك صدارت اولیسنده ۱۸ ذی‌الحجه ۱۲۸۹ ده — ثالثاً — مالیه نظارتنه ، ۱۷ صفر ۱۲۹۰ ده مقام صدارته نصب اولندی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم محمد رشدی پاشا

بوکره اسعد پاشانك بالایجاب خدمت صدارتدن انفصالی وقوعنه مبنی سنك صفت ممدوحهٔ فضل ودرایتله اتصافك وهر وجهله ترقیات حقنده اولان

تصمیماتمزه موافق اجرای مأموریت ایده‌جککی عندمزده مجزوم و محقق بولندیغندن خدمت جلیله مذکوره عهدهٔ لیاقتکه توجیه وایجابی اجرا قلنمشدر. بیاندن مستغنی اولدیغی کبی اقدم مصالح دولت علیه‌مز مالك وتبعه‌مزك هر جهتنده استحصال رفاه و معموریتلری قضیه‌سی اولوب بونك فعلاً درجهٔ مطلوبه‌یه ایصالی ایسه مقتضیاتنك بالاتفاق خالصانه اجراسنه متوقف اولدیغندن هرحالده طرفکدن وبالجمله وکلا ومأمورین سلطنت سنیه‌مز جانبلرندن بوبابده ابراز مأثرغیرت وصرف وسع ومقدرت اولنمسی مأمول ومنتظردر همان جناب رب العالمین توفیقات صمدانیه‌سنه مقرون بیوره . ۱۷ صفر ۱۲۹۰ » .

حسین عونی پاشانك غمز ونفاقیله ۲۶ ذی الحجه ۱۲۹۰ ده عزل ایدلدی.

مشارالیهك عزلی وتبعیدی حسین عونی پاشانك غمز وفسادندن منبعث اولدیغی ـ اوصرهده مابین همایون باش کتابتنده بولنان ـ عاطف بك افندینك (خاطرات) نده ومحمود جلال الدین پاشانك (مرآت حقیقت) نده ، ممدوح پاشانك (فوران ازمان) و (مرآت شئونات) نده‌ده مصرحدر .

۹ ربیع الاخر ۱۲۹۱ ده حلب ، ۱۷ جمادی الاولی ۱۲۹۱ ده حجاز والیلکلرینه تعیین اولندی .

طائفده ۱۱ شعبان ۱۲۹۱ ده ـ قاره حمادن متأثراً ـ وفات ایدرك ابن عباس رضی الله عنهما حضرتلرینك جوار سعادت نثارینه دفن ایدلدی.

(مرآت شئونات) ده [۱] دینیلیورکه :

« رشدی پاشا ، درسعادتدن انفکاکی اثناده صلاح حالنه اعتماد ایلدیکی رجال دولتدن برذات ایله کوروشدیکنده « بن کیدییورم . پادشاهه صادقم . عونی پاشانك یوزندن پادشاه ضرر کوره‌جکدر . سنك دیانتکدن امین اولدیغم ایچون آنك بکا وقتیله سویلدیکنی تکری اماتی اوله‌رق محرمانه افاده ایدییورم » دیمش اولدیغنی واقف سر بولنان اوذات ، رشدی پاشانك وفاتندن صکره بنی حقیقته مطلع قلمشدی » .

رشدی پاشا ، عالم ، نکته‌دان ، حسن تقریره قادر ، صبیح الوجه ، متبسم ، احباسنه باذل همت ایدی . مشار الیهك زمان نظارتلرنده بعض مبانیٔ دینیه وخیریه تعمیر اولندی .

---

[۱] [صحیفه : ٤٨] .

حسین مجد افندی

مابین همایون مأمورلرندن اولدیغی حالده اثنای اختلالده سرکردهلکله اعزام اولنەرق مورەدە شهید اولان (عبدالحلیم) نامنده بر ذاتك اوغلیدر . ۲۷ رجب ۱۲۲۷ ده درسعادتده طوغدی .

دفترخانه قلمنه داخل اولەرق زعامت توجیه اولندی . باب سرعسکریدن بر معتاد کاتب طلب اولنمسی اوزرینه قلمنجه انتخاب ایله اورایه نقل ایدلدی . تدریجاً ترقی ایدرك ردیف تحریرات باش کاتبی اولدی .

۱۲۵۱ ده خواجەلك رتبەسیله تحریرات مدیریتنه ، رمضان ۱۲۵۹ ده سرعسکر مکتوبجیلغنه تعیین ورتبهٔ ثالثه توجیه قلندی . ٦ ذی القعده ۱۲۵۹ ده دار شورای عسکری باش کتابتنه تحویل ورتبەسی ثانیەیه ترفیع اولندی .

شوال ۱۲٦۱ ده دارشورای عسکری اعضاسی اولدی . شوال ۱۲٦۲ ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی توجیه ایدلدی . محرم ۱۲۷٤ ده - دار شورای عسکری اعضالغی عهدەسنده قالمق اوزره - مصارفات نظارتنه نصب اولندی .

محرم ۱۲۷۸ ده نظارت عهدەسندن آلنەرق اعضالقده ابقا ، ۲۱ ربیع الآخر ۱۲۷۸ ده مالیه مستشارلغنه نقل ایدلدی .

ذی القعده ۱۲۷۸ ده ایکنجی رتبه مجیدی نشانی ویرلدی . ۱ ذی الحجه ۱۲۷۸ ده - رتبهٔ بالا ایله - مالیه نظارتنه ، ۳ صفر ۱۲۷۹ ده مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه ، جمادی الآخره ۱۲۷۹ ده - اعضالغه علاوةً - عادله سلطان حضرتلرینك کتخدالغنه ، ۱۹ رمضان ۱۲۷۹ ده

مقام‌سرعسکری مستشارلغنه، ۲۸ صفر ۱۲۸۰ده ـ ثانیاً ـ مجلس والا
اعضالغنه ، ۱۹ جمادی‌الاولی ۱۲۸۲ ده رسومات امانتنه ، ۱۷ شعبان
۱۲۸۲ ده اوقاف همایون نظارتنه تعیین اولندی .

۲ ربیع‌الاول ۱۲۸۳ ده ا بازار کونی ا راحتسز اولدیغی حالده
وانی کوینده‌کی یالیسندن واپورله کوپری‌یه کله‌رك کوپری اوستنده
بش اون آدیم یورودکدن صکره فجئةً وفات‌ایلدی . اسکدارده سلیمیه
جامعی حظیره‌سنه دفن ایدلدی .

عفیف ، خیرخواه ، صادق ، اوزون بویلی ، اسمر ، قرال
صقاللی ایدی . مخدوملری باب سرعسکری ممیزلرندن وحید و توفیق
بکلر مرحوملر ایله خارجیه ترجمه اوطه‌سی اوراق مدیریتندن متقاعد
رفیق بك افندیدر .

مشارالیهك زمان نظارتنده بعض مبانیٔ دینیه وخیریه تعمیر اولندی.

السيد احمد توحيد افندی

اشرف رومی قدّس سرّه احفادندن بروسه‌لی شیخ مصطفی افندی زاده شیخ اسماعیل حقی افندینك اوغلیدر. والده‌سی، مشاهیر مشایخ نقشبندیه‌دن نجّار زاده شیخ مصطفی رضاء الدین افندی حضرتلرینك مخدومی شیخ صدیق افندینك کریمه‌سیدر. ۱۲۲۲ده استانبولده طوغدی. مشاهیر علمادن کتخدا زاده عارف افندیدن اخذ علوم ایتدکدن صکره [۱] طریق تدریسه داخل و سرعسکر اسبق

بروسه‌لی دامادسعید پاشایه کتابجی اولدی.

۱۲۵۵ ده بالامتحان مکتب عرفانیه وموسیقهٔ همایون معلملکنه، اخیراً بشکطاش نیابتنه تعیین اولندی. ۱۲۶۰ ده بوسنه مولویتنه نصب

[۱] « توحید افندی ، علوم منقولات و معقولاتك کافه‌سنی و علوم ریاضیه‌یی کتخدا زاده افندیدن اوقومشدر » . [مناقب کتخدا زده ـ امین افندی : صحیفه ۵]

ایله ١٢٦٢ ربیع‌الاخری نهایتنده ختام بوله‌جق اولان مدت معینه‌سی ١٢٦٢ شعبانی غایتنه قدر تمدید ایدلدی .

مشارالیه سعید پاشانك دفعهٔ ثانیه سرعسکرلکنده صفر ١٢٦٣ده دار شورای عسکری اعضالغنه تعین قلندی . مشارالیهك سرعسکرلکدن عزلیله سینوبه اجلاسنده رجب ١٢٦٤ ده اعضالقدن عزل و صورت تبعیدده عشاق نیابتنه مأمور ایدلدی . پاشانك اطلاقنده مشارالیه‌ده درسعادته عودت ایتدی .

١٢٦٦ محرمی غره‌سندن ضبط ایتمك و رتبه‌سی یوم توجیهندن معتبر اولمق اوزره مکهٔ مکرمه ، ١ ربیع‌الاخر ١٢٧٠ دن ضبط ایتمك اوزره مدینهٔ منوره مولویتنه نصب اولندی .

مدینهٔ مطهره‌دن عودتنده دار شورای عسکری مفتیسی اولدی . واستانبول پایه‌سنی احراز ایلدی .

١٧ شعبان ١٢٨٠ ده مجلس والا اعضالغنه تعین و اناطولی قاضیعسکرلکی پایه‌سی توجیه ایدلدی .

١ محرم ١٢٨٢ دن اعتباراً ضبط ایتمك اوزره یانیه قضاسی آرپه‌لق صورتیله ویرلدی .

٩ ربیع‌الاخر ١٢٨٣ ده روم ایلی قاضیعسکرلکی پایه‌سی توجیه قلندی . مجلس انتخاب حکام شرع رئیسی و ١١ ذی‌القعده ١٢٨٤ده اوقاف همایون ناظری اولدی . ٢٥ جمادی الاخره ١٢٨٥ ده استعفا ایتدی . سلطان عبدالعزیز خان حضرتلری جانبندن مأموریتنه دوامی مکرراً امر بیورلدیسه‌ده اعتذار ایلدی .

٢١ شوال ١٢٨٦ ده [بازار کونی] وفات ایدرك جدی نجّار زاده حضرتلرینك تربه‌سنه دفن ایدلدی .

[قبرینه « هذا مقام توحید » عباره‌سنك تحریرینی وصیت ایلمش ایسه‌ده هنوز حکم وصیت انفاذ اولنه‌مدیغنی اقرباسندن برذات عالی قدر افاده ایلمشدر] .

§

حكمـای وزرادن عبدالرحمن سامی پاشـا طرفندن تنظیم اولنان منظومهٔ تاریخیه :

اول فاضل یکانه توحید افندی ایواه
آیرلدی آره‌مزدن ایتدی بقایه رحلت
کرچه وجود عالم ظل تعینیدر
کوز یومه‌دن زمانی زائل اولور نهایت
لکن بو بزمکهده الفتلننجه ارواح
فرقت دمنده ناچار دللر بولور کدورت
الله رحمت ایتسون اهل معارف ایدی
اخلاقی برکزیده بر سردنیك خصات
تاریخ فکر ایدرکن کلدی دوپیك تبشیر
جانان ایلنده بولدی توحید صفای وحدت

§

علوم عالیهٔ دینیه‌ده ، فنون غریبه‌ده ید طولاسی ، عفت و فضیلتی معاصرلرینك تحت تسـلیمنده‌در . قوناغنده منتسـبین معرفته صباح و اقشـام علوم متنوعه تدریس ایدردی . شـعر و نثری‌ده مکمّلدر . مجموعهٔ اشعاری ـ قاین برادری دیوان همایون بکلکجیسی اسبق ناصر بك افندینك خانه‌سنده ـ محترق اولدی .

(تذکرهٔ فطین) ده

« رجای وصلتکله جستجولر هب سنکچوندر
ره عشقکده بذل آبرولر هب سنکچوتدر »

مطالعلی بر غزلی مندرجدر.

آثاری :

١ — هندسهٔ عمایه ، فن مساحه ، فن تسـطیـح ، فن استحکام مسائلنه دائر (تلخیص الاعمال) نامیله ١٢٤٥ ده بر اثر تألیف ایدرك ١٢٧٠ ده طبع اولندی .

٢ — (مجموعة الفرائد لب الفوائد) عنوانلى اثرى ، يالكز هندسهٔ عمليه وفن مساحه‌يى حاويدر .

٣ — (مجموعة الفرائد لب الفوائد) ك مختصرى اوله‌رق ديكر بر رساله دها ترتيب ايلدى .

٤ — (مرآت السماء) فن هيئتدندر .

٥ — (حل الاصعب فى تضعيف المكعب) .

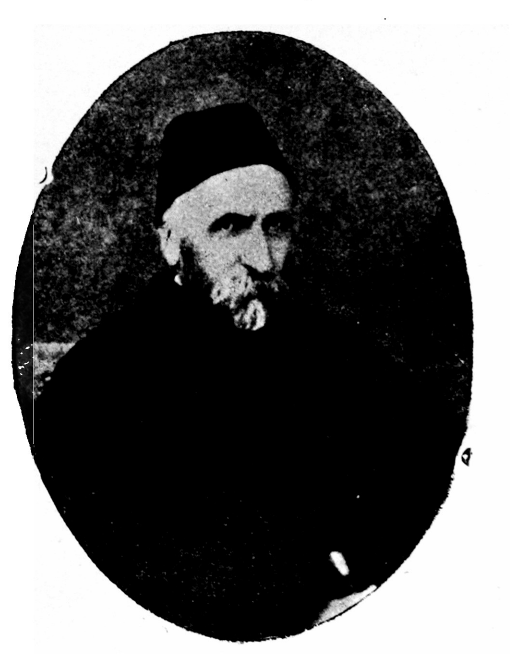
٦ — (نخبة الحساب) ١٢٤٥ ده تأليف و ١٢٧٠ ده طبع اولندى ، ملا جمشيدك اثرندن مترجمدر .

مشاراليهك زمان نظارتنده متعدد جامع ، مسجد ، درگاه ، تربه ، مكتب وسائر آثار خيريه تعمير اولندى .

احمد حمدی پاشا

صدر اسبق خسرو پاشانك كتخداسی ـ صدر اسبق ملك احمد پاشا احفادندن ـ یحیی بكك اوغلیدر. ١٢٤٢ ده استانبولده طوغدی.

١٢٥٧ ده باب عالیده اسكی كتخدا قلمنه ، بر بچق سنه صكره صدارت مكتوبی قلمنه داخل و شیخ الاسلام مشرب زاده عارف افندی‌یه داماد اولدی.

شوال ١٢٦٠ ده خواجه‌لك ، مؤخراً رابعه ، ربیع الاخر ١٢٦٧ ده ثالثه رتبه‌سی ویرلدی. ١٢٦٣ ده دارشورای عسكری معیتنه مأمور اولدی. دارشورای عسكری باش كتابتی معاونلكنه ، بر مدت صكره ، مكتوبی سرعسكری معاونلكنه تعیین اولنه‌رق متمایز واولی صنف ثانیسی رتبه‌لرینی احراز ایلدی.

٢٣ رجب ١٢٧٧ ده دارشورای عسكری باش كتابتنه ، ١٥ رمضان ١٢٧٨ ده دارشورای عسكری اعضالغنه ، محرم ١٢٨٠ ده

دارشورای عسکری حربیه دائره‌سی باش کتابت موقته‌سنه نصب ورتبهٔ اولی صنف اولی توجیه اولندی .

ربیع‌الاول ١٢٨٥ده دیوان احکام عدلیه حقوق دائره‌سی ریاستی وکالتنه ، ٢٥ جمادی‌الاخره ١٢٨٥ ده رتبهٔ بالا ایله اوقاف همایون نظارتنه ، ١٦ محرم ١٢٨٦ ده مقام سرعسکری مستشارلغنه تعیین ومتعاقباً ایکنجی رتبه عثمانی نشانی اعطا قلندی .

٢٩ ربیع‌الاول ١٢٨٨ ده رتبهٔ وزارتله مالیه نظارتنه، ٨ رجب ١٢٨٨ ده رسومات امانتنه ، ١٤ رجب ١٢٨٨ ده آیدین والیلکنه مأمور اوله‌رق برنجی رتبه مجیدی نشانی ویرلدی .

٢٥ ربیع‌الاول ١٢٨٩ ده طونه‌والیلکنه، ١٩ صفر ١٢٩٠ ده — ثانیاً — مالیه نظارتنه تعیین ، جمادی‌الاخره ١٢٩٠ ده برنجی رتبه عثمانی نشانی توجیه ایدلدی . ١٥ محرم ١٢٩١ ده انفصال ایلدی .

٢٢ محرم ١٢٩١ ده — ثانیاً — آیدین والیلکنه ، ٢٠ ذی‌الحجه ١٢٩١ ده سوریه والیلکنه نصب ایدلدی . شامك هواسیله امتزاج ایده‌مدیکندن ١٣ ربیع‌الاخر ١٢٩٣ ده استعفا ایتدی .

رجب ١٢٩٣ ده قوائم نقدیه قومیسیونی ریاستنه ، یکرمی کون صکره شورای دولت اعضالغی انضمامیله ملکیه دائره‌سی ریاستی وکالتنه ، ٦ شعبان ١٢٩٣ ده خزینهٔ خاصه نظارتنه ، ٣ ذی‌القعده ١٢٩٤ ده داخلیه نظارتنه ، ٧ محرم ١٢٩٥ ده مسند صدارته تعیین قلندی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم احمد حمدی پاشا

- احوال حاضره‌نك اهمیتنه وتدابیر لازمه‌نك سرعت جریانی لزومنه مبنی هیئت وکلامزجه باشلو برتبدله لزوم قوی مشاهده اولندیغندن وادهم پاشانك درایت وعفتی مسلم وکندوسندن از هرجهت خشنودیز برکمال ایسه‌ده حسب الوجود بر مدت مشاغلدن خالی قالمسی اقتضا ایلدیکنه بناءً خدمت مهمهٔ صدارت درکاراولان لیاقتکز واستقامت افکار وافعالکز جهتیله‌عهدهٔ حمیتکزه

تفویض اولنمش وداخلیه نظارتی مابین همایونمز باش کتابتندن منفصل اعیاندن سعیدپاشایه وخزینهٔ خاصه نظارتی اعیاندن نامق پاشایه ومالیه نظارتی رسومات امینی کانی پاشایه ومعارف نظارتی احمد وفیق پاشایه و رسومات اماتتی صادق پاشایه احاله اولنوب مالیه ناظری سابق یوسف پاشا حسب الحال اهمیتی بدیهی اولان طربزون ولایتنه ومعارف نظارتندن منفصل کمال پاشا مجلس اعیان اعضالغنه تعیین قلنمشدر . بیانه حاجت اولمدیغی اوزره حال حاضر ایچنده اك مهم وجالب دقت اولان شی دشمنك تعرضات و تجاوزات کلیه سی اولوب محاربهٔ حاضره اوزرینه احضاو ایتدیکمز قوت خصمزك قوتنه معادل اولدیغی و مبادیٔ حربده غلبات عدیده استحصال اولندیغی حالده مؤخراً کوریلان نتایج غیر مرضیه نك اعظم اسبابی قومانداناك بعض خطیئاتی اثری اولهرق غائله نك اندفاعنی متعاقباً بونوع احواله ترتب ایده جك معاملات قانونیه یه بر صورت مخصوصه ده باقیله جغی درکار ایسه ده خطایای واقعه دن مملکته عائد اولان مضار وخساری تعمیر ومستقبلی تأمین ایچون مقتضای درایتکز وجهله سائر وکلامزله بالاتحاد ایفای مساعیٔ مالانهایه ودولتمزك محب خاصی بولنان دولتلرك تمنیات و اخطارات خیر خواهانه لرندن وتمامیت ملکیه و استقلالزه کافل اوله جق اسبابدن استفاده اولنمسی اخص مقاصدمزدر حق تعالی موفق بیوره . ٧ محرم ١٢٩٥ » .

(مرآت حقیقت) ده [١] دینیلیورکه :

« حمدی پاشا ، اصلاح احوال دولت حقنده کی فکر ومطالعه سنی تشدید ایدرك پادشاهه « ییلدیز قصرنده تحفظی اقامت بیورلمه نك زمانی دکلدر . دشمن پای تختکزه قدر کلدی . دولتکز تهلکهٔ عظیمه یه اوغرادی . بویله تحرز و تترس حالندن چیقوب بشکطاش سراینه نقل ایدرك تبعهٔ صادقه کزك محبتیله تحفظه میل افکار بیورملیسکز وتخصیصاتدن اقچه ترکیله ادارهٔ مالیهٔ دولتجه برتصرف حقیقی اجراسنه یول آچملیسکز » مآلنده سوزلر سویلمش ومبعوثانجه حرکتلری باعث قیل وقال اولان وکلانك عزل وتبدیللری لزومنی تکرار عرض ایتمش ایدی . لکن پادشاه ، صدر اعظمك افاداتندن فوق الغایه متکدر اولوب ازجمله کندیلرینك بشکطاش سراینه نقللری، خلعلری نیتنی تسهیل ایده جکی ظننده بولنملریله آنك تکلیف ایدلسنه و اویله بر مقصد مخفینك اجراسی ایچون حاضرلانمش مقدمهٔ اغفالیه معناسی ویردیلر . و اول امرده مبعوثانجه اولان قیل و قالك اندفاعیچون مجلس مبعوثان رئیسی حسن

[١] [جلد ٣ صحیفه ٦٠]

فهمی افندی‌یی نهانی اله آلەرق بعض هدایا ایله دخی تاطیف بیوردیلر .
اوجهتله حسن فهمی افندی صدر اعظمك مبعوثانه اسناد ایتدیکی افاداتی
تکذیب ایلدیکندن مشارالیهك عزل وتبدیلی ذهن همایونده تقرر ایلدی »

١ صفر ١٢٩٥ ده عزل و اوکون ـ ثالثاً ـ آیدین والیلکنه تعیین قلندی. ١١ صفر ١٢٩٦ ده بغداد والیلکنه تحویل اولندی . حجاز ولایتنه تعیینی استدعا ایتمسیله آیدینده ابقا ، ٢٧ شعبان ١٢٩٣ده سوریه والیسی مدحت پاشا ایله بجایشلری اجرا قلندی .

٧ محرم ١٢٩٨ ده مرصع عثمانی ، ١٠ رجب ١٣٠٢ ده مرصع مجیدی نشانلری احسان اولندی . تواریخ مختلفه‌ده روسیه‌نك برنجی رتبه سنت آن ، اوستریانك برنجی رتبه ژوزف ، ایرانك برنجی رتبه شیروخورشید نشانلرینی احراز ایلدی .

دوراً بیروته کلدیکی اثناده ١٧ ذی‌القعده ١٣٠٢ده [١٤ اغستوس ١٣٠١] ـ صدر و قلب علتندن ـ وفات ایتدی . بیروتده مکتب سلطانی جوارنده احضار اولنان محله دفن و با ارادهٔ سنیه تربه انشا ایدلدی . متدین ، مستقیم ، عفیف ، راست کو بر ذات ممدوح الصفات ایدی .

مشارالیهك زمان نظارتنده متعدد جامع ، مدرسه، مکتب وآثار خیریهٔ سائره تعمیر اولندی .

محمد خورشید پاشا

موصللی عبدالجلیل زاده یحیی پاشانك كوله‌سیدر . اوان شبابنده خارجیه مكتوبی قلمنه داخل اولدی . شام وحوالیسنده تحدث ایدن وقوعات مهمه اوزرینه صدراسبق فؤادپاشانك مأموراً اعزامنده ذی‌الحجه ۱۲۷۶ ده معیتنده شامه كیتدی .

رمضان ۱۲۷۹ ده روم ایلی بكلربكلكی پایه‌سیله قدس شریف متصرفلغنه ، ۷ رمضان ۱۲۸۰ ده رتبۀ وزارتله صیدا والیلكنه ، ذی‌القعده ۱۲۸۱ ده ارضروم والیلكنه تعیین اولندی [۱] .

ارضرومه كیتمك اوزره درسعادته ورودنده ۲۸ ذی‌القعده ۱۲۸۱ ده مالیه نظارتنه ، ۱۵ شعبان ۱۲۸۲ ده ادرنه والیلكنه ، ۱۶ محرم ۱۲۸۶ ده اوقاف همایون نظارتنه ، ۱۶ جمادی‌الاولی ۱۲۸۷ ده

[۱] مالیه نظارتنه تعیینی تصمیم اولنمسنه بناءً ارضروم والیلكنه نصبی حقنده‌كی ارادۀ سنیه رسماً اعلان قلنمامشدر .

حجاز واليلكنه نصب ، ١ شعبان ١٢٨٧ ده برنجی رتبه عثمانی نشانی اعطا ایدلدی .

بعدالانفصال ٢٥ ربیع‌الاول ١٢٨٩ ده ـ چار سنجاق ایله برلشدیریله‌رك دیار بکر ولایتندن افراز ومجدداً تشکیل اولنان ـ معمورة‌العزیز ولایتی والیلکنه ، ٢٧ جمادی‌الاولی ١٢٨٩ ده سیواس والیلکنه، ٢٤ صفر ١٢٩٠ ده ـ ثانیاً ـ اوقاف همایون نظارتنه ، ٩ ربیع‌الاول ١٢٩٠ ده ـ شروانی زاده رشدی پاشانك صدارتنده ـ صدارت مستشارلغنه [١] ، ٢٨ رجب ١٢٩٠ ده دیوان احکام عدلیه نظارتنه، ٥ صفر ١٢٩١ ده ـ ثانیاً ـ ادرنه والیلکنه مأمور اوله‌رق رمضان ١٢٩٢ ده انفصال ایتدی .

٦ ذی‌القعده ١٢٩٢ده آیدین والیلکنه نصب اولنه‌رق ١٧ رجب ١٢٩٣ ده عزل ، شعبان ١٢٩٣ ده قوائم نقدیه قومیسیونی ریاستنه ، ٩ محرم ١٢٩٤ده حلب‌والیلکنه ، ٢١ محرم ١٢٩٤ ده ـ ادهم‌پاشانك صدارتنده ثانیاً ـ صدارت مستشارلغیله انتخاب مأمورین قومیسیونی ریاستنه مأمور اولدی .

ادهم پاشایه خطاباً صادر اولان خط همایونده :

« نظارتلره عائد مصالحك منتظماً جریانی اسبابندن بری وکلامز معیتلرنده معلومات وآراسندن استفاده اولنور مستشارلرك وجودی ماده‌سی اولمغله صدارت مستشارلغی دخی قائممقاملرك انتخابی ایچون نظارت مستشارلرینك وشورای دولت اعضاسنك مناسبلرندن ترکیبی مقرر اولان قومیسیونه دخی بالفعل ریاست ایتمك اوزره حلب والیسی خورشید پاشایه توجیه » دینلمشدر.

١ صفر ١٢٩٥ ده ـ احمد وفیق پاشانك باش وکالتنده ثانیاً ـ

---

[١] فوأد پاشا معیتنده رشدی پاشا ایله شامده رفاقت ایتمشلردر .

عدليه نظارتنه تعيين قلندى . ١٥ ربيع‌الاخر ١٢٩٥ ده ـ احمدوفيق پاشا قابينه‌سنك سقوطنده ـ انفصال ايلدى .

ذى‌الحجه ١٢٩٥ ده ـ ثالثاً ـ عدليه ناظرى اوله‌رق ـ خيرالدين پاشانك صدارتنده ـ ٩ ذى‌الحجه ١٢٩٥ ده عزل و ١٧ ذى‌الحجه ١٢٩٥ ده انقره واليلكنه تعيين اولندى .

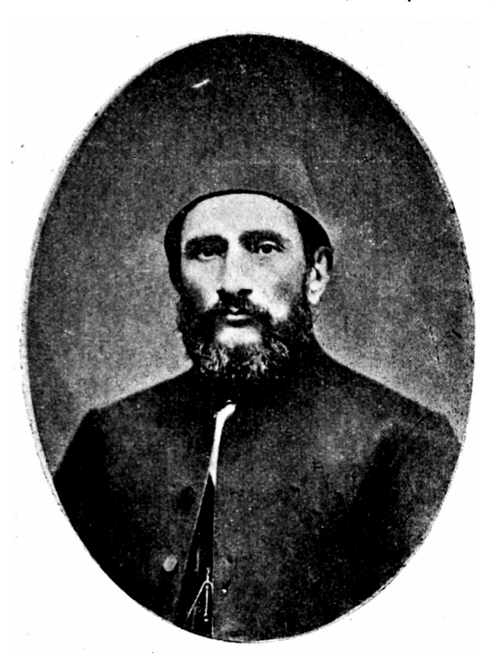
٧ ربيع‌اول ١٢٩٩ ده انقره‌ده وفات ايتدى . حاجى بيرام ولى جامعى قارشيسنده‌كى مقبره‌يه دفن ايدلدى . سنى يتمشه وارمشدى . طويل‌القامه ، لياقتلى ايدى .

بيوك اوغلى ارباب اهليتدن سليمان بك بكرش سفيرى ايكن ٧ رمضان ١٣٠٢ ده ، كوچك اوغلى سرقرنالقدن منفصل خالد خورشيد بك ٢٧ جمادى الاخره ١٣٣٤ ده‌وفات ايتدى .

مشاراليهك زمان نظارتلرنده آثار دينيه وخيريه‌دن برچوغى تعمير اولندى .

محمد صادق پاشا

آیدین سنجاغی داخلنده بایندر مفتیسی عبدالله افندینك اوغلیدر . ۱۲۴۱ده بایندرده طوغدی. پدر و برادرندن وسائر ذواتدن مملکتنده صرف و نحو عربی و علوم دینیه تحصیل ایتیه‌رك بایندر مدیر-لکنه تعیین اولندی .

ازمیرده کمرك خدمتلرنده بولندقدن صکره - صدر اسبق فوأد پاشانك تشویقیله - درسعادته کله‌رك باب عالی ترجمه اوطه‌سنه داخل اولدی . بعض ولایات پولتیقه مأمور-یتلرنده بولندی .

۱۶ شوال ۱۲۷۷ ده سلانیك کمرك امانتنه ، ۲۲ ذی‌الحجه ۱۲۸۲ ده دیوان محاسبات اعضالغنه ، ۲۰ شوال ۱۲۸۳ ده رتبهٔ اولی صنف اولی ایله اسهام عمومیه امانتنه نصب ، ربیع الاول ۱۲۸۵ ده ایکنجی رتبه عثمانی نشانی توجیه ایدلدی . قونسلیده ایشلری ایچون پارسه کوندرلدی .

شوال ١٢٨٥ده رتبهٔبالا ایلهمالیهنظارتنه تعیین و ١٧ محرم ١٢٨٦ ده رتبهٔ وزارت ، محرم ١٢٨٧ ده برنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه قلندی .

١٥ جمادیالاولی ١٢٨٧ ده اوقاف همایون نظارتنه ، ٢٩ رجب ١٢٨٧ده آیدین والیلکنه ، ٨ رجب ١٢٨٨ده ـ ثانیاً ـ مالیه نظارتنه تعیین اولندی. [محمود ندیم پاشانك صدارتنه تصادف ایدن بونظارتدن تخلیصنی شروانی زاده رشدی پاشایه یازدیغی مکتوب خصوصیده نیاز ایتمش ایسهده آرزوسنك اسعافی قابل اولهمامشدر] .

مالیه خزینه‌ی رؤسای مأمورینندن بعضلرینك صدر اعظم محمود ندیم پاشا طرفندن تبدیل ایدلمسندن وعقد اولنهجق بر استقراضك فائضی فاحش اولمسندن طولایی صدر مشارالیه ایله مجلس وکلاده وقوع بولان منازعهٔ لسانیه اوزرینه ١٣ رمضان ١٢٨٨ ده عزل ایدلدی .

٢٤ ربیع‌الاول ١٢٨٩ ده ـ ثانیاً ـ آیدین والیلکنه ، ١٩ جمادیالاخره ١٢٨٩ ده ـ ثالثاً ـ مالیه نظارتنه نصب اولنهرق اسعد پاشانك دفعهٔ اولی صدارتنده ١٨ ذیالحجه ١٢٨٩ ده انفصال ایلدی .

٩ ربیع‌الاول ١٢٩٠ ده رسومات امانتنه تعیین ومالیه‌یه متعلق بعض مسائلی تسویه واستقراض عقد ایتمك اوزره پارسه اعزام‌قلندی. درسعادته عودتی متعاقباً ١٧ جمادیالاولی ١٢٩١ ده امانتدن منفصل اولدی .

٢٥ رمضان ١٢٩٢ ده پارس سفارتنه ، ادهم پاشانك صدارتنده ٢١ محرم ١٢٩٤ ده طونه والیلکنه نصب ایدلدی . ١ جمادیالاولی ١٢٩٤ ده طونه‌دن انفصال ایله درسعادته عودت ایلدی .

باب سرعسکریده ـ بعض وکلادن مرکباً تشکیل اولنان ـ امور حربیه مجلسی اعضالغنه ومهاجرین قومیسیونی ریاستنه مأمور اولدی . ایلك دفعه کشاد اولنان مجلس مبعوثانه درسعادتجه انتخاب ایدلدی .

حمدی پاشانك صدارتنده ٧ محرم ١٢٩٥ ده ـ ثانیاً ـ رسومات امانتنه ومتارکه عقدی ایچون غراندوق نیقوله‌نك نزدینه کوندریلن نامق پاشانك عودتنه قدر ١٦ محرم ١٢٩٥ ده خزینهٔ خاصه نظارتی وکالتنه ، ١٥ ربیع‌الاخر ١٢٩٥ ده ـ نافعه نظارتی انضمامیله ـ باش وکالته نصب اولندی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم صادق پاشا

نزدمزده تحقق ایدن بعض اسباب اوزرینه هیئت وکلانك تبدیلنه لزوم کورندیکندن اهلیت وحسن‌سلوك وسیرتکزه ووضع‌ایتدیکمز قانون‌اساسینك اهمیتنه کوره حرکته اقتدارکزه مبنی ریاست مجلس وکلا اهمیتی درکار اولان نافعه نظارتی انضمامیله عهده‌کزه ومسند مشیخت اسلامیه احمد مختار بکه احاله اولندی . مملکتمزك حسن اداره‌سنه دلالت ایدن اسبابدن وصنوف تبعه‌مزك سعادت وبختیاری‌یه نائلیتله مطمئن‌البال اولمرندن غیری‌املم‌اولمدیغندن عندمزده وافکار عامه‌ده متحقق‌اللزوم اولان اصلاحاتك حصولی ایچون هیئتجه وکمال حسن نیتله چالیشلمسنی تنبیه وتوصیه ایدرم جناب حق موفق بیوره . ١٥ ربیع‌الاخر ١٢٩٥ » .

هنکام وکالتنده انکلتره دولتی طرفندن قبریسك ترکی تکلیف اولندی . باب‌عالینك اکثر دوائری محترق وعلی‌سعاوی وقعه‌سی حادث اولدی . ٢٥ جمادی‌الاولی ١٢٩٥ ده عزل ایدلدی .

١١ جمادی‌الاخره ١٢٩٥ده جزایربحرسفید ولایتنه تعیین‌اولنه‌رق اوراده اوچ سنه قدر ایفای خدمتدن صکره استعفا ومملکتنده اقامتنه مساعده اولنمسنی استدعا ایتدی .

لمنیده اقامته مأمور اولدی . ایکی اوچ سنه صکره (١٠,٠٠٠) غروش معزولیت معاشی تخصیص قلندی . ١٣١٩ده لمنیده وفات‌ایتدی . نیازیٔ مصری حضرتلرینك جوار مرقدینه دفن ایدلدی .

مشارالیهك زمان نظارتنده مبانیٔ دینیه و خیریه‌دن بعضلری تعمیر اولندی .

احمد کمال پاشا

سلطان کتخدالرندن الحاج سیّد ابراهیم آغانك اوغلیدر [۱] .
۱۲۲۳ ده درسعادتده طوغدی . معلمین مخصوصه‌دن تحصیل علوم
ایتدی . ۱۲۴۱ ده دفتردار مکتوبجی قلمنه داخل اولدی .

وقعهٔ خیریه‌دن صکره دولتك اکثر نظاماتی تبدل ایدرك ضوابط ملکیه‌نك اساسی اولان تحریر نفوس مادهٔ مهمه‌سی اولجه مرکز سلطنتده اجرا اولنمش ایسه‌ده غوائل حربیه‌نك تعاقبی ولایاته تعمیمنه مانع
اولمشدی . ۱۲۴۵ ده تحریر نفوس ایچون اناطولی و روم ایلی
ولایاتنه تعیین اولنان مأمورلرك کوندردکاری دفترلری تدقیق وایجاباتنی

---

[۱] ابراهیم آغا ۱۲۶۴ ده وفات ایتمشدر . کمال پاشا ، پدرینك
ارتحالنه شو تاریخ مجوهری سویله‌مشدر : « قیلدی سید حاجی ابراهیم آغا
عزم بقا » . مشاهیر ادبادن سعید بك افندی ، بیوك پدرینك ارتحال ایتدیکی
سنه طوغمشدر .

اجرا ایتمك اوزره تأسیس ایدیلن جریده نظارتنه باب دفتری مکتوبجیسی سعید افندی وباش کتابتنه‌ده ــ مشارالیهك دامادی ــ کمال افندی تعیین و ١٢٥٠ ده خواجه‌لك ، ١٢٥١ ده رابعه رتبه‌سی توجیه ایدلدی .

سفارتله ایرانه کوندریلن صحافلر شیخی زاده وقعه نویس اسعد افندینك نامنه ترتیب ایلدیکی (منتخبات شهنامه) ایله تنظیم ایتدیکی قصائد فارسیه ، مشارالیهك نظر تقدیر و توجهنی جلب ایدرك سفارت سر کتابتیله سر ترجمانلغنه تعیین ایتدیردی . برلکده طهرانه کوتوردی.

ایراندن عودتنده ملکیه ناظری پرتو پاشا ، مشار الیهی صدارت مکتوبی قلمنه مأمور ایتدی . درسعادته کلن ایران شهزادکان وسفراسنك مکالمه‌لرنده استخدام اولندی . مأموریت مخصوصه ایله تکرار طهران و اصفهانه کیدرك ایکی سنه اقامت ایلدی .

سعید بك افندی ، (هدیهٔ سال) و (مداین خرابه‌لری) نامنده‌کی رساله‌یه دائر ادبادن حسین دانش بکه یازدیغی تذکره‌ده دیرکه [١] :

« . . . . . طهران سفارتنده باش کاتب بولنان پدرم کمال پاشا اوزمان سفیر بولنان مشهور وقعه‌نویس اسعد افندی ایله شاه ایچون اسعد افندی طرفندن کوستریلان بر حرمتسزلکه مبنی فنا حالده بوزشدش و سفارتخانه‌یی ترك ایله آیری برخانه‌یه چیقوب اسعد افندینك انهاسی اوزرینه عزل ایدلمشدر . طرفادن اولان سلطان محمود ، پدرمی استانبوله کلنجه نزدینه جلب ایله سبب منازعه‌یی صورمش و پدرم دخی بروجه آتی جواب ویرمشدر :

« علم و فضلنه دیه‌جك اولمیان اسعد افندی ایرانیلرك نکته‌دانلقلرینی وذکالرینی بیلمه‌مك کبی براثر حمق وجهل کوستردی . غایتله بیوك برلطف اولمق اوزره طرف همایونکزدن اسعد افندی‌یه تصویر همایون احسان بیورلدی . فوق‌العاده اولان بو احسان شاهانه‌لرینه مقابل شاه دخی مشارالیهه تصویرینی ویردی . قولکز سفارتخانه‌ده یوق ایکن تصویر همایونی قبول صالوننك دیوارینه آصدیرمش . کذلك تصویر شاهی‌یی دخی مقابلنده‌کی دیواره تعلیق ایتدیرمش . کرچه بوصورت پك مناسب ایسه‌ده تصویر همایونك آلتنه (شاه

---

[١] [رسملی کتاب نومرو : ٤٢]

دوران بکا تصویرهمایون ویردی) مصراعنی وتصویر شاهینك زیرینه (شاه ایران دخی برصورت میمون ویردی) مصراعنی تعلیق یازیله تحریر وتعلیق ایتدیردیکندن سفارته عودتمده بونلری کورنجه شاشیردم . سفارتدن طیشاری فیرلادم . بردها آیاق باصمدم . کندیسی میمونك معنای لغویسی میمنتلی دیمك اولدیغنی تأویل عامیانه‌سیله ایرانیلرکبی نکته‌دان آدملری اغفال ایدرم ظن ایتمش . بنده‌کزده ایشته وطنمه کلدم » . اقردیغی پدر کسنجه سلطان محمود درحال اسعد افندینك عزلنی وپدرك سفیرلکه تعیینی اراده ایلمکله پدر متشکراً چیقوب طهرانه کیتمش وسنه‌لرجه مناسبات طرفینی حسن اداره ایتمشدر ...» .

١٢٥٦ ده صدارت مکتوبی قلمی ممیزلکنه و فارسی مترجملکنه تعیین قلندی . دولتلرله جریان ایدن مذاکرات واتخاذ اولنان مقررات اوزرینه تنظیم ایدیلن فرمان عالی‌یی محمد علی پاشایه تبلیغ ایچون مصره اعزام اولندی . وظیفهٔ مودوعه‌یی حسن ایفا ایتدی .

جزره متسلمی بدرهان بك ایله وان سنجاغنده طیاری نامنده‌کی نسطوری قبیله‌سی میاننده مقاتله واقع اولمغله تحقیق کیفیت وازالهٔ خصومت ایلك اوزره ١٢٥٩ سنه‌سی اواخرنده جزره‌یه کوندرلدی . موصل ، دیاربکر بغداد جهتلرینی دور ایدرك اون آلتی آی صکره عودت ایتدی .

تاریخ لطفیده [١] دینیلیورکه :

« کمال پاشا ، بومسئله ایچون [بدرهان مسئله‌سی] برقاچ دفعه موصله کوندریله‌رك [٢] اوتاریخه قدر مأمورین دولتدن کیمسه‌نك کیتمه‌مش اولدیغی جزره‌یه واروب مأمور اولدیغی اوامر و تنبیهاتی بدرهان بکه بالذات افاده ایتمشدر . بدرهان بك ترکجه بیلمدیکندن کمال پاشا فارسی لسانیله‌میرمومی‌الیهه افادهٔ مرام ایلمشدر . نهایت سوزك عدم تأثیری قطع نزاع ایچون لسان سنانی استعماله بادی اولمشدر » .

---

[١] [جلد ٨ صحیفه ١٤٣]

[٢] تقویم وقایعده [نومرو ٢٦٤] کمال پاشانك جزره‌یه اعزامندن بحث ایدلدیکی اثناده « مقدما ایکی دفعه اورالره مأمور ایدیله‌رك حوالیٔ مذکوره احوالنه واقف اولدیغندن . . . . . . » دینیلیور .

١٢٦٢ده رتبهٔ ثانیه توجیه ایدلدی . احداث اولنان مکاتب عمومیه نظارتنه محرم ١٢٦٣ ده محافلر شیخی زاده اسعد افندینك تعیننده ناظر معاونی اولدی . مجلس معارف عمومیه رئیسی امین پاشانك روم ایلی اردوسی مشیرلکنه تعیننده ریاست ، اسعد افندی‌یه تفویض ومکاتب عمومیه نظارتی ، مکاتب عمومیه مدیرلکنه تبدیل ایله ٢٢ محرم ١٢٦٤ ده کمال افندی‌یه توجیه قلندی .

شعبان ١٢٦٤ده مکاتب رشدیه شاکردانی حضور شاهانه‌ده امتحان ایدیله‌رك معلومات مکتسبه‌لری رهین تقدیر اولدیغندن بو خصوصده‌کی اقدامنه مکافاةً مشارالیهه رتبهٔ اولی صنف ثانیسی توجیه ومدیریت عنوانی نظارته تحویل اولندی .

جودت پاشا (معروضات) ده دیرکه :

« تنظیمات خیریه‌نك اجراسیله برابر معارف عمومیه‌نك نشرینه دخی اقدام اولنمق لازمهٔ حالدن کورلشدی . ابتدا مجلس معارف موقت تشکیل اولندی . بو مجلس موقتده تربیهٔ عمومیه اوچ درجه اوزرینه ترتیب اولنمشدی‌که مکاتب صبیانیه ومکاتب رشدیه ودارالفنون درجه‌لریدر . مجلس موقت بوکادائر اوچ قطعه مفصل لایحه‌قلمه آله‌رق وظیفه‌سنی اکمال ایتدی . وبو لایحه‌لرك احکامنی اجرا ایچون برمجلس معارف دائمی تشکیل اولندی . ومجلسك اعضاسندن کمال افندی‌یه مکاتب عمومیه نظارتی دخی علاوهٔ مأموریت قلنمشدر § بردارالمعلمین انشا اولندی . چونکه کمال افندی نمونه اوله‌رق برمکتب رشدیه کشاد ایلمش اولدیغندن تکثیر اولنه‌جق مکاتب رشدیه‌یه خواجه یتشدیرمك اوزره بر دارالمعلمینه احتیاج وارایدی . فقط ایشك اورته‌سندن باشلانمش ایدی . زیرا مجلس موقتك قرارینه‌کوره ابتدا مکاتب صبیان اصلاح اولنوبده صکره رشدیه‌لره چیقلمق لازم ایدی . لکن اوزمان مکاتب صبیان اوقاف نظارتنه مربوط اولمغله نظارت ، کمال افندینك مکاتب صبیانه مداخله‌سنه مانع اولمشدی . غریبدرکه برطرفدن دخی دارالفنونك انشاسنه چالیشیلور ایدی . ١٢٦٢ ده سرعسکر رضا پاشا اقبالندن دوشوب رشید پاشا صدر اعظم اولدقده نشر معارفه دها زیاده غیرت واقدام کوسترلدی . لکن وکلا بیننده رونما اولان شقاق ونفاقدن ناشی مطلوب درجه‌ده ترقیات کوریله‌میوردی . معمافیه مکاتب رشدیه خیلیجه تکثیر اولندی » .

اوروپا مکتبلرینك نظامات وطرز تدریساتنی تدقیق ایتمك اوزره ۱۲٦٦ ده با ارادهٔ سنیه اوروپایه اعزام اولندی . فرانسه ، انکلتره ، المانیاده‌کی مکاتبك نظامات وتدریساتنی تحقیق ایله درسعادت مکاتبنك نظاماتنه مواد نافعه علاوه ایتدی .

مشارالیهك مخدوم فاضلی سعید بك افندینك ـ مراجعت واقعه اوزرینه ـ اعطا ایلدیکی معلومات بروجه آتی درج اولندی :

« والده‌مکتبنی والده‌سلطانه یاپدیران پدردر. تاریخ انشاسی‌دخی آنکدر: « یازدی‌تاریخن مکاتب‌ناظری عبدکمین مهدعلیا باقی‌پك‌اعلا مکتب‌انشا ایلدی» برنجی امتحان عمومیده سلطان عبدالمجید خان حضرتلری بالذات بولنمق آرزو بیوردقلرندن وپدرك اوروپا اصولی اوزره مکاتب کشادینه سعی ایلسی جهلهٔ متعصبینی دلگیر ایلمشسه‌ده سلطان عبدالمجید حضرتلری بو صورتی پك تصویب ایلدکلری جهتله امتحانك حضور شاهانه‌ده اجراسی هرکسجه نظر مقبولیتله کورلدیکندن اوامتحان بر بیوك مقدمهٔ ترقی اولمشدی . پدرك دوچار اولدیغی مشکلاتدن بری‌ده تربیهٔ نسوان ماده‌سنده ظهور ایتدی . بر طاقم واویلالر قوپاردیلر . لکن کمال افندی متانت حمیتمندانه‌سنه فتور کتیرمدیکی کبی سلطان عبدالمجید حضرتلری دخی حمایت شاهانه‌لرنده ثابتقدم قالدیلر . وقتاکه امتحان کونی کلدی . او پادشاه معارفپرور ، سلطان مراد وفاطمه سلطان حضراتنی مستصحباً مکتبی تشریف بیورنجه هرکس حیرتده قالدی . بعدالامتحان پادشاه عالیشان ، پدره خطاباً « آفرین کمال افندی ، سرمایهٔ سعادت دارین‌اولان معارفك تعمیمنه غیرتکزدن طولایی سزه تشکر ایدرم . خلفك اولادینی تربیه‌یه نصل سعی ایدیبورسه‌کز کندی چوجقلریمی دخی تربیه‌یه همتکزی بکارم » بیوروب سلطان مراد ایله فاطمه‌سلطانه پدرك‌اللرینی اوپدیرمشلر . پدر ، اثبات‌اهلیت ایدن شاکردانه مکافاة هدیه‌سی ترتیب ایتدیکی کبی علی‌الاعلی چیقانلر ایچون « نشان آفرین امتحاندر » عباره‌سنی‌محتوی بررنشان یاپدیرمشدی. شهزاده وسلطان‌حضرتلرینه بر نشان تقدیم ایتدکده پادشاه حضرتلری « بو نشانلری شمدی بر هدیهٔ تشویق اوله‌رق آلیکز . لکن طاقمغه حقکز یوقدر . ان‌شاالله سزده کله‌جك امتحانده ابراز اقتدار ایدرسکز او وقت ناظر افندی کندی الیله نشانکزی سزه طاقار» بیورمشلردر . پدر ، سرایه معلملر اعزامیله انفاذ ارادهٔ سنیه‌یه باشلار . بوطنطنهٔ معارفپروری ، اوروپا اصولی‌اوزره مکتبلر تنظیمی ونسوانك

دخی تعمیم معارفدن ذکورکبی بهره‌دار اولملری علیهنده بولنانلری مجبور سکوت ایلر . لکن کمال‌افندینك معارف حقنده برحال مرضی درجه‌سنه واران غیرتی بوقدرله اکتفا ایتمز . بو التفاتی کورنجه مدرسه‌لرك اصلاحنه قالقار . ایشته قیامتك اك بیوکی او وقت قوپار . مشهور امام زاده [١] رفع علم اعتراض وبر طاقم کندیسنه همپا اولان آدملری اقناع ایله کمال افندینك علیهنده علم کشای فساد اولدیغندن وکمال افندی دخی شدتلی جوابلر کوندردیکندن او زمانلرده شورای دولت مقامنده بولنان مجلس‌والایه ایکیسنك دخی جلبی اقتضا ایلمکله ایکیسی بردن مجلس‌والایه جلب‌اولنمش واوراده شدتله‌غوغا ایتدکلرندن کمال افندی اوروپا مکاتبنی تفتیش وعودتده بورادهکی مکاتبی اویولده تنظیم ایتمك اوزره اوروپایه وامام زاده‌نك حجازه اعزام اولنملرینه قرار ویرلمشدر . هر نه‌ایسه ایشك کمال افندی‌یه عائد جهتی شردن خیر چیقمق نوعندن برشی اولمشسه‌ده مدرسه‌لر اصلاحسز قالمش ومرحومك عمری اولدقجه تعقیب ایتدیکی بر امل عقیم براقلمشدی § بعده سلطان عبدالمجید خان حضرتلری ، مرحومی شهزادکان حضراتنك درس نظارتنه تعیین‌ایلمش وهرشهزاده‌نك میل فکریسنه کوره تدریساتده بولنامسی موفقیتنك اك بیوك واسطه‌لرندن اولمقله تدریساتك اوجهتنه دخی اعتنا قلنمشدر » .

اوروپادن عودتندن اوچ سنه صکره دارالمعارف شاکردانندن اوغلی محمد ضیاءالدین بکك [٢] وفاتندن متألم اوله‌رق مکاتب عمومیه نظارتندن عفوینی استدعا ایتدی . اورته ایلچیلك عنوانیله ٢٦ رمضان ١٢٧٠ ده برلین سفارتنه تعیین اولندی . ١٥ ذی‌القعده ١٢٧٣ ده عزل ایدلدی .

قومیسرلکله قره‌طاغه عزیمت ، بربچق‌سنه صکره عودت ایلدی . شوال ١٢٧٥ ده مجلس عالئ تنظیمات اعضالغنه و شهزادکانك درس نظارتنه، ١٩ربیع‌الاول ١٢٧٦ علاوةً حرم‌همایون مصارفات نظارتنه، ٢٢جمادی‌الاولی ١٢٧٨ده ــ رتبهٔ‌بالا ایله ــ معارف‌عمومیه‌نظارتنه تعیین و ١شعبان ١٢٧٨ ده تقویم‌خانه وطبع‌خانه‌نظارتی علاوةً توجیه‌قلندی.

---

[١] اسعد افندی .

[٢] عربی ، فارسی ، فرانسزجه‌ده ریاضیات و شعرده ترقی ایدرك اون درت یاشنده شعبان ١٢٧٠ ده وفات ایلدیکی (تذکرهٔ فطین) ده محرردر.

٢٦ جمادی الاولی ١٢٧٩ ده مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه ، ٢٩ ذی القعده ١٢٨١ ده ـ ثانیاً ـ معارف نظارتنه و ـ اوقاف ناظری شروانی زاده رشدی پاشانك درسعادته ورودینه قدر ـ جمادی الاولی ١٢٨٢ ده اوقاف نظارتی وکالتنه تعیین اولندی .

معارف نظارتی عهده سنده بولندیغی حالده شوال ١٢٨٢ ده بلچیقا قرالی ایکنجی لئوپولدك جلوسنی تبریکه ونامهٔ همایون ایصالنه مأموراً بروکسله اعزام اولندی. قرال طرفندن لئوپولد نشاننك غران قوردونی ویرلدی. بروکسلدن حین عودتنده پارس سفیری صفوت پاشا ایله برلکده فرانسه ایمپراطوریله ملاقات و ٢٤ محرم ١٢٨٣ ده درسعادته عودت ایلدی .

٢٣ ربیع الاخر ١٢٨٤ ده ـ ثانیاً ـ مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه، ١٢٨٥ ده شورای دولت اعضالغنه مأمور اولدی. عتبات عالیه یی زیارت ایتمك اوزره بغدادده کلن ایران شاهی ناصرالدینك ١١ جمادی الاولی ١٢٨٧ ده مهماندارلغنه تعیین ورتبهٔ وزارت توجیه اولنه رق بغداده اعزام وشاه طرفندن برنجی رتبه شیرو خورشید نشانی اهدا ایدلدی.

بغدادده بولندیغی اثناده ٢٩ رجب ١٢٨٧ ده اوقاف ناظری اولدی. ١١ محرم ١٢٨٨ ده درسعادته کلدی . محمود ندیم پاشانك صدارتنده ٢٣ رجب ١٢٨٨ ده اوقاف همایون نظارتی ، شیخ الاسلام احمد مختار منلا بکه علاوةً توجیه وکال پاشا ـ ثالثاً ـ معارف نظارتنه نقل اولندی . ٢٢ شوال ١٢٨٨ ده ـ ثانیاً ـ شورای دولت اعضالغنه ، ٤ شوال ١٢٨٩ ده ـ رابعاً ـ معارف نظارتنه ، ٢٥ صفر ١٢٩٠ ده ـ ثالثاً ـ شورای دولت اعضالغنه ، ٩ ربیع الاول ١٢٩٠ ده ـ ثانیاً ـ اوقاف همایون نظارتنه نصب و ١٠ جمادی الاولی ١٢٩١ ده برنجی رتبه عثمانی نشانی اعطا قلندی .

١٣ ربیع الاخر ١٢٩٣ ده ـ علاوةً وخامساً ـ معارف نظارتنه تعیین اولنوب ٢٣ ربیع الاخر ١٢٩٣ ده معارفدن انفکاك ایلدی .

٣ ذی‌القعده ١٢٩٤ ده ـ سادساً ـ معارف نظارتنه ، ٧ محرم ١٢٩٥ ده ـ حمدی پاشانك صدارتنده ـ هیئت اعیان اعضالغنه ، اوسنه حرم همایون مصارفات و شهزادکانك درس وسلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینك خاندانی اموری نظارتلرینه نصب اولندی .

١٢٩٧ ده صبحی پاشانك اوقاف نظارتنده بولندیغی اثناده مقدما اندرون آغالرینك عوائدینی قائمه یرینه متالك ویرملرندن طولایی تیین ایدن زیانك تحصیلی ایچون ـ اوزمان ناظر بولنان کمال پاشا ایله مستشار حلیم و محاسبه‌جی کامل افندیلرك تحت محاکمه‌یه آلنملرینه قرار ویرلمسی اوزرینه شورای دولت محاکمات دائره‌سنده جریان ایدن محاکمه‌ده مشار الیهك ـ وکالتنامه ایله مدافعه‌یی وکیلی تعیین ایلدیکی ـ مخدومی سعید بك افندی مدافعات لازمه‌یی ایفا ایتدی . سالف‌الذکر مبلغك اوصورتله ویرلمسی باب‌السعاده کتخداسی طرفندن طوغریدن طوغری‌یه استحصال و تبلیغ ایدیلن ارادهٔ سنیه‌یه مبتنی اولدیغی آکلاشیله‌رق ـ مدت محاکمه ایکی ساعت بیله سورمه‌دن ـ مشار ومومی الیهم حقنده عدم مسؤلیت قراری ویرلدی .

ذی‌الحجه ١٣٠٠ ده مشارالیهه مرصع نشان عثمانی اعطا اولندی.

١٥ ربیع‌الاخر ١٣٠٤ ده وفات ایلدی . سلیمانیه جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . عالم ، کاتب ، عفیف، متواضع ، منورالافکار ایدی . عرب ، فرس ، فرانسز لسانلرنده ماهر ، المان لسانه آشنا ایدی . (منتخبات شهنامه) ، فارسی تکلمنه دائر رساله‌سی ، قواعد فارسیه‌سی واردر . ترکی و فارسی اشعاری دیوان حالنده ترتیب اولنمامشدر .

مشار الیهك زمان نظارتلرنده بك‌چوق مبانیٔ دینیه وخیریه تعمیر ایدلدی .

محمد عارف افندی

« وکیل »

قضاتدن انقره‌لی حاجی حسین افندینك [۱] اوغلی و سلاحدار مشهور علی آغانك دامادیدر . دیوان همایون قلمندن نشأت ایلدی . موکب همایون کاتبلکی عنوانیله سرای همایونه مأمور اولدی . بر مدت صکره ایچ خزینه کتابتی علاوه ایدلدی . بالاخره بو کتابت باقی اولمق اوزره مابین همایون یوقلمه‌جیلغنه ، ٦ محرم ۱۲٥٦ ده طوپخانهٔ عامره مدیریتنه ، ٤ جمادی الآخره ۱۲٥۹ ده رتبهٔ اولی ایله عساکر خاصه مشیریتی مستشارلغنه [۲] ، متعاقباً سرعسکر مستشارلغنه تعیین اولندی .

---

[۱] ۱۹ جمادی‌الاولی ۱۲٥۰ ده وفات ایتدی . حیدر پاشا قبرستاننه دفن ایدلدی . دری زاده‌نك مشیختنده کتخدالق خدمتنده بولنمشدر .

[۲] « عساکر خاصهٔ شاهانه مشیرلکی امور عسکریه‌یه مرجع اتخاذ قلنمش

خاصه ومنصوره مشیریتلری مستشارلقلرینك توحیدنده سرعسکر مستشارلغنده ابقاء ذی‌القعده ١٢٦١ ده رتبهٔ اولی صنف اولی توجیه قلندی.

سلیمان پاشانك عزلیله خسرو پاشانك سرعسکرلکه نصبنده صفر ١٢٦٢ ده مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه نقل اولندی. ٣ ذی‌القعده ١٢٦٦ ده ـ قسطاکی بکك یرینه بیوك ایلچیلك عنوانیله ـ ویانه سفارتنه تعیین، محرم ١٢٧٢ ده رتبهٔ بالا توجیه ایدلدی.

٢٨ ربیع‌الاول ١٢٧٢ ده ترسانه مستشارلغنه، ٢٢ محرم ١٢٧٥ ده تجارت نظارتی وکالتنه، جمادی‌الاولی ١٢٧٦ ده ـ ثانیاً ـ مجلس والای احکام عدلیه اعضالغنه، شوال ١٢٧٦ ده رفیعه سلطان کتخدالغنه، ٧ صفر ١٢٨١ ده دعاوی نظارتنه، ٢٣ ربیع‌الاخر ١٢٨٤ ده ـ ثالثاً ـ مجلس والا اعضالغنه نصب اولندی.

کمال پاشا ایران شاهنی استقبال ایچون بغداده اعزام قلندیغی اثناده اوقاف همایون نظارتنه تعیین ایدلمسیله عارف افندی، ٥ شعبان ١٢٨٧ ده ناظر وکیلی، ٣ ذی‌القعده ١٢٨٧ ده دیوان احکام عدلیه اجرا جمعیتی رئیسی اولدی.

٧ رمضان ١٢٨٨ ده شورای دولت اعضالغنه، ٢ ربیع‌الاول ١٢٩٤ ده مجلس اعیان اعضالغنه تعیین قلندی.

وبوجهتله عساکر خاصه مستشارلغی مأموریتنك ایشی کسب جسامت ایلمش اولدیغنه ومأمورین مرقومه‌نك اقلام عسکریه‌دن نشأت ایتمش ودها زیاده‌جه کسب وقوف ومعلومات ایلمش برذاته احاله‌سی ایجاب حالدن ورجال دولت علیه‌دن طوپخانهٔ عامره مدیری سعادتلو عارف افندی مقدما خیلی مدت امور قلمیه ورأس مأموریت عسکریه‌ده استخدام ایله اکتساب معلومات کامله واستحصال مهارت کافیه ایلیه‌رك ذاتاً دخی جربزه ودرایت ایله متصف بندکان مصادقت اشتمالدن بولنمش ایدوکنه بناءً رتبه‌سنك اولی صنف ثانیسنه بالترفیع مذکور مستشارلغك مومی الیه عارف افندی‌یه توجیهنه ارادهٔ سنیه متعلق‌بیورلمشدر».

[تقویم وقایع نومرو : ١٢٥٦ ـ ٢٥ جمادی‌الاخره ١٢٥٩]

٩ ربيع‌الاخر ١٢٩٥ ده ارتحال ایلدی . طوپقپو قبرستاننه دفن اولندی . مخدومی ارباب فضیلتدن اماسیه متصرف اسبقی کمال بك افندیدر .

مشار الیهك زمان وکالتنده بعض مبانئ دینیه وخیریه تعمیر قلندی .

احمد جودت پاشا

لوفچەلی حاجی اسماعیل آغانك اوغلیدر [۱] . ۱۲۳۸ دە لوفچەدە طوغدی . لوفچەدە مفتی و مدرسەدن تدرس و بر مدت مفتی نزدندە مسودلك ایدرك ۱۲۵۵ سنەسی اوائلندە استا- نبولە كلدی . چهارشنبە جوارندەكی پاپاس اوغلی مدرسەسنە داخل اولدی .

بالاخرە فاتح جامعنك صحن ثمان مدرسەلرندن آقدكز طرفندەكی باش قور- شونلی مدرسەسنە چیقدی [۲] . فاتح جامع شریفندەعلم فقه،

[۱] الحاج اسماعیل آغا بن الحاج علی افندی بن احمد آغا بن اسماعیل افندی [لوفچە مفتیسی] بن احمد آغا سركردە . سركردە احمدآغا قرقكلیسا اهالیسندندر . بالطەجی محمد پاشا ایلە پروت محاربەسندە بولنمش و لوفچەدە توطن اتمشدر . یولار قیران نامیلە معروف اولدیغندن اولاد واحفادینە (یولار قیران اوغللری) اطلاق اولنمشدركە بو لقب ، جودت پاشانك بیوك پدری حاجی علی افندی‌یە قدر دوام ایلمشدر .

[۲] او مدرسەدە جودت پاشایە تخصیص اولنان اوطە ، علی روایة مطول محشیسی حسین چلبی‌نك اوطەسی ایمش .

حديث ، تفسير، منطق، آداب، علم كلام و ايام تعطيليه‌ده حكمت‌الهيه و طبيعيه ، هندسه ، حساب ، جبر ومساحه ، هيئت، جغرافيا ومراد منلا تكيه‌سی شيخی محمد مراد افنديدن و شاعر سليمان فهيم افنديدن فارسی تحصيل ايلدی .

اوزمانك اعاظم علماسندن امام زاده اسعد افنديـنك شرح عقائد، انطاكيه‌لی سعيد افنديـنك مطوّل درسـلرينه دوام و دكزليلی يحيي ، حافظ سـيد ، آماسيه‌لی قره خليل افنديلردن ، وديـنلی خواجه‌دن استفاده ايلديكی كبی ارناودعلی افنديدن فن آداب وعلم عروض اوقودی . شاكر افنديدن اجازت آلدی . فاتح جامعنده برهان كلنبوی ودولكر اوغلی جامعنده قاضی مير اوقوتدی .

١٢٥٩ ده حميديه مدرسه‌سی امتحاننه داخل وبراوطه‌نك معاش و تعييناتنه نائل اولدی . ١٢٦٠ ده طريق قضـايه دخول و پرمدی قضاسنی ضبط ايله موقتاً مخصص اولان (٥٢٠) غروش معاشی آلمقده ايكن ١٢٦١ ده استانبول مدرسلكی رؤسی و (١٥٠) غروش معاش، (١٠٠) غروش معيشت، باب‌عاليجه‌ده عطيه ترتيبندن سنوی(٢,٤٠٠) غروش اعطا اولندی .

آمدیٔ ديوان همايون فوأد افنديـنك [صدراسـبق فوأد پاشا] مأموريت فوق‌العاده ايله بكرشه عزيمتنده رشيد پاشـا طرفندن بعض اوامر تبليغی ايچون بكرشـه كوندرلدی . بر آی صـكره عودت ايلدی .

فوأد افندی‌قابليچه‌لره كيرمك اوزره بروسه‌يه عزيمتنده مشاراليه‌ده برلكده كيدرك اورادە مشتركاً (قواعد عثمانيه) ايله شركت خيريه لايحه‌سنی يازوب درسعادته كتيرديلر .

٥ شوال ١٢٦٦ ده (١,٢٠٠) غروش معاشـله مجلس معارف

عموميه اعضالغنه ودارالمعلمين مديرلكنه تعيين [۱] و معاشى(۲,۵۰۰) غروشه ابلاغ ايدلدى. اعضالغه تعييننده ـ اواثناده رتبه ومأموريتلره مخصوص اولان ـ مرصع نشـانلردن رتبهٔ ثالثه نشانى ويرلدى .
۱۲٦۷ ده انجمن دانش اعضالغىده علاوةً توجيه قلندى .

انجمنك يوم كشادنده (قواعدعثمانيه) حضورهمايونه عرض اولندى. طبعى فرمان بيورلدى . ذات شاهانه ، رشيد پاشايه خطاباً « جودت افندى پايه‌سى ترفيع ايله تلطيف اولنسون فقط كنديسنك صحيحاً ممنون اوله‌جغى صورتده اولمليدر . اوراسنى آرتق شيخ‌الاسلام افندى ايله مذاكره ايديكز » بيورديغندن رتبه‌سى (حركت‌التمشلى)يه ترفيع اولندى .

مشاراليه (معروضات) نامنده‌كى مجموعهٔ تاريخيه‌ده انجمن دانشك كشادندن [۱۹ رمضان ۱۲٦۷] بحث ايتديكى صره‌ده ديركه :

«انجمنده علم تاريخ قسم قسم تفريق ايله هرقسمى اعضاى انجمندن برينه حواله اولنديغى صره‌ده قينارجه ،صالحه‌سندن بدأ ايله وقعهٔ خيريه‌يه‌قدر اولان قسمك تحريرى دخى قوللرينه احاله قلنمشدى . اول اثناده ظهور ايدن تبدلات و انقلاباتدن ناشى رفقـادن بعضلرى برشى يازمغه باشـلايه‌مدى . بعضـلرى باشلدى ايسه‌ده يارم قالدى . يالكز قوللرى تاريخ جودتك تحريرينه مداومت ايلدم » .

مصر واليسى عباس پاشانك معاملات غير لايقه‌سـندن اعضاى خاندانى ايله امرا وامكداران شكايت وصدراعظم رشيد پاشاده آنلرى حمايت ايلديكندن آره‌لرينه برودت كيردى . برده محمد على پاشـا

---

[۱] « شيخ الاسلام مكى زاده عاصم افندى وفات ايتمكله كاى نقودى قالدى . بو پاره ايله بالارادهٔ سـنيه آياصوفيه جامع شريفى تعمير اولندى . فضله‌سيله دخى مكاتب رشديه‌يه خواجه يتشديرمك اوزره فاتح جامعى جوارنده بردارالمعلمين انشا اولندى ٪ عهدهٔ عاجزانه‌مه مجلس معارف عموميه اعضالغيله دارالمعلمين‌مديرلكى توجيه بيورلدى . دارالمعلمين ايچون برنظامنامه قلمه آلدم. مكاتب رشديه ايچون خيلى معلملر يتشديردم ». [معروضات ـ جودت پاشا].

اولاد واحفادی میراث طلب ایلمکده وعباس پاشا اسعاف مسئول ایتمه‌مکده اولدیغندن هم ازالهٔ برودت هم‌ده میراث مسئله‌سنی حل ایتمك اوزره صدارت مستشاری فؤاد افندینك [صدر اسبق فؤاد پاشا] اعزامنه وعلمادن برذاتك ترفیقنه قرار ویرلدیکندن جودت افندی، فؤاد افندینك رفاقتنده ٣ جمادی‌الاخره ١٢٦٨ ده مصره عزیمت وایفای وظیفه ایله عودت ایلدی .

(تاریخ جودت)ك اوچ جلدینی تقدیم ایتمکله رؤسی سلیمانیه زاده‌سنه ترفیع اولندی . جمادی‌الاخره ١٢٧١ ده (١,٠٠٠) غروش معاش وسنوی (٤,٠٠٠) غروش عطیه ایله وقعه نویس، ١٢٧٢ ده غلطه منلاسی اولدی . رجب ١٢٧٣ ده مکهٔ مکرمه پایه‌سیله اوچنجی رتبه مجیدی نشانی ویرلدی .

رجب ١٢٧٣ ده مجلس عالیٔ تنظیمات اعضالغنه وعلاوهً اراضی قومیسونی ریاستنه تعیین اولندی . [دستورده مندرج اراضی قانوننامهٔ همایونی ، طاپو نظامنامه‌سی ، تعلیمات موقته وتعریف نامه‌سی بوقومیسیونده تنظیم ایدلدی] . ١٢٧٥ ده آرپه‌لق صورتیله ایزورنیق قضاسی احسان قلندی .

١٢٧٥ ده صدر اعظم قبریسلی محمد پاشانك روم ایلی احوالنی تفتیش واصلاح ایچون عزیمتنده (٩٠,٠٠٠) غروش خرج راه ویریله‌رك معیتنه مأمور ایدلدی . ١٢٧٧ ده استانبول پایه‌سیله ایکنجی رتبه مجیدی نشانی اعطا ، ١٢٧٨ ده آرپه‌لغی یوزغاد قضاسنه تحویل اولندی .

محرم ١٢٧٨ ده مجلس عالیٔ تنظیمات ومجلس والاء، احکام عدلیه برلشدیریله‌رك مجلس والا اعضالغنه تعیین قلندی. اوصره‌ده (١٢٠,٠٠٠) غروش خرج‌راه اعطاسیله اشقودره اصلاحاتنه مأمور اولدی .

مشاراليه (معروضات) ده ديركه :

« اشقودره‌يه فوق‌العاده برمأمور كوندريلوب آتشى باصديرمق ايچون مناسبى آراشديرلدقده عالى پاشانك محرم اسرارى وترجمان افكارى اولان مجلس والا رئيسى كامل پاشا [صدراسبق يوسف كامل پاشا] « جودت‌افندى مناسبدر » ديدى . « دولتك بويله برمهم ايشنى قبولده تردد ايلمك جائز اولماز فقط شديدى‌يه‌قدر يالكز باشمه بويله برايشده بولنمدم شايد برقصور ايدرسه‌م معذور اولورم » ديديكمده كامل پاشا « سن بو مأموريتى قبول ايتديكك كبى بز ايشك ياريسى بيتمش عد ايلرز » ديدى » .

اشقودره‌ده ايكى آى اقامت وايفاى مأموريت ايله عودت ايلدى.

روم ايلى‌يه واناطولى‌يه كوندريلان مفتشلرك [احمد وفيق افندى، رضا افندى ، صبحى بك ، ضيا بك] انهالرينى درحال اجرا ايتديرمك اوزره تشكيل اولنان قوميسيون رياستنه تعيين ايدلدى.

بوسنه وهرسك جهتنى تفتيشه مأمور اولان ضيا بكدن [اديب مشهور ضيا پاشا] شكايت اولنمسيله محرم ١٢٨٠ ده اناطولى قاضيعسكرلكى پايه‌سى و برنجى رتبه مجيدى نشانى توجيهيله مفتشلكه نصب قلندى. ١٦ محرم ١٢٨٠ده درسعادتدن حركت‌ايلدى. اختلالى تسكين واصلاحاتى تأمين ايله درسعادته عودتنده ايكنجى رتبه عثمانى نشانى و آريه‌لق اوله‌رق ميخاليچ قضاسى توجيه اولندى .

معاش و آريه‌لغى شهرى (١٢,٠٠٠) غروشه بالغ اولديغى حالده بشقه‌جه شهرى (٣٠,٠٠٠) غروش معاش تخصيص اولنه‌رق دردنجى اردو مشيرى لوفجه‌لى درويش‌پاشا ايله برلكده قوزان اصلاحاتنه مأمور ايدلدى . ٢٤ ذى‌الحجه ١٢٨١ده درسعادتدن حركت وجمادى‌الاخره ١٢٨٢ ده عودت ايتديلر . خدمات واقعه‌سنى تقديراً طرف شاهانه‌دن مرصع انفيه قوطوسى احسان بيورلدى .

١٥ جمادى‌الاخره ١٢٨٢ ده مجلس خزائن اعضاسى اولدى .

٢٠ شعبان ١٢٨٢ ده رتبهٔ علميه‌سى وزارته تحويل و (١٥٠,٠٠٠)

غروش عطيهٔ سنيه احسان ايديله‌رك ـ حلب ، اطنه ايالتلريله قوزان ، مرعش ، اورفه ، زور سنجاقلرندن مركزاً تشكيل قلنان ـ حلب ولايتى واليلكنه (٦٠,٠٠٠) غروش معاشله تعيين وقاضيعسكرلكك آربه‌لق بدلى اوله‌رق قيد حياتله بابرات همايون (١٠,٠٠٠) غروش معاش تخصيص اولندى. ولايت مذكوره‌ده ايكى سنه تشكيلات واصلاحات ايله مشغول اولدى .

١١ ذى القعده ١٢٨٤ ده شوراى دولت ايله برابر تشكيل اولنان ديوان احكام عدليه رياستنه (٥٠,٠٠٠) غروش معاشله تعيين ايدلدى. معاملات فقهيه‌يه دائر (مجلهٔ احكام عدليه) ناميله بر كتاب ترتيب ايلمك اوزره باب عاليده تشكيل اولنان جمعيت علميه رياستى‌ده علاوةً تفويض قلندى . محاكم نظاميه اعلاملرينك اصول سبكنى تأسيس وجمعيت علميه اعضاسيله برلكده مجله‌نك درت كتابنى اتمام ايله طبع ايتديردى . بالاخره ديكر كتابلرده ترتيب ايدلدى . [١]

محرم ١٢٨٥ ده ديوان احكام عدليه رياستى عنوانى ، نظارته تبدل ايتدى . ربيع الاول ١٢٨٥ ده برنجى رتبه عثمانى نشانى ويرلدى . ٢٣ محرم ١٢٨٧ ده خداوندكار واليلكنه نصب ومتعاقباً عفو ايدلدى .

٥ جمادى الاخره ١٢٨٨ ده شوراى دولت اعضالغنه و ـ باب فتوايه نقل ايديلن ـ مجله جمعيتى رياستنه ، ذى القعده ١٢٨٨ ده اصلاحات قوميسيوننه تعيين اولندى . ١٢ ربيع الاخر ١٢٨٩ ده ـ قوزان سنجاغى وبركت طاغنك الحاقيله ـ مرعش واليلكنه مأمور اوله‌رق اون سكز كون اوراده قالدقدن صكره ١ جمادى الاخره ١٢٨٩ ده ديوان احكام عدليه اعضالغيله درسعادته جلب ومجله‌نك اكمالنه مأمور ايدلدى.

---

[١] جودت پاشا اخيراً ترتيب ايديلن كتابلر ايچون علامهٔ مشهور شام مفتيسى محمود الحمزاوى افندى مرحوم ايله مخابرهٔ علميه اجرا وعلامهٔ مشاراليهك علم ورأيندن استفاده ايلديكى اوراق مخابره‌دن مستبان اولمشدر .

٢٧ ذی‌القعده ١٢٨٩ ده شورای‌دولت اعضالغنه ، ١٨ ذی‌الحجه ١٢٨٩ ده اوقاف‌همایون نظارتنه ، ٢٥ صفر ١٢٩٠ ده معارف نظارتنه نصب اولندی .

معارف‌مأمورینندن بعضلریله مکتب‌معلملرندن مرکباً برقومیسیون تشکیل ایدرك مکاتب صبیاندن مکاتب عالیه‌یه قدر درس جدوللری ترتیب ومجدداً الفباجزئی طبع ایتدیردی . نورعثمانی جامعی جوارنده اصول جدیده اوزره بر مکتب ابتدائی آچدیردی . قومیسیونجه کندی حصه‌سنه افراز اولنان (قواعد ترکیه) ، (معیار سداد) ، (آداب سداد) نامنده‌کی رساله‌لری تألیف ایلدی .

١٧ صفر ١٢٩١ ده ـ شورای دولت رئیسی یوسف کامل پاشانك راحتسزلکی صره‌سنده ـ ریاست معاونلکنه مأمور اولدی .

٢٢ رمضان ١٢٩١ده یانیه والیلکنه، ٨ جمادی‌الاولی ١٢٩٢ ده ـ ثانیاً ـ معارف نظارتنه ، ٢ ذی‌القعده ١٢٩٢ ده ـ ثانیاً ـ عدلیه نظارتنه‌تعیین اولندی. ١٢٩٣ده روم‌ایلی تفتیشنه مأموراوله‌رق ادرنه، فلبه ، صوفیه‌یه کیتدی .

١٢ ربیع‌الآخر ١٢٩٣ ده سوریه والیسی اولدی ، متهیئ عزیمت ایکن ٢٣ ربیع‌الآخر ١٢٩٣ ده ـ ثالثاً ـ معارف نظارتنه نصب اولندی .

(خاطرهٔ عاطف) ده دینیلیورکه :

« صدر سابق [محمود ندیم پاشا] معارف نظارتنده بولنان جودت پاشایی مرکزدن دیه سوریه ولایتنه تعیین ایتدیرمش اولدیغندن معارف نظارتی ، اوقاف ناظری کامل پاشایه علاوه بیورلشدی . جودت پاشا هنوز کیتمه‌مش اولدیغندن ینه مأموریت سابقه‌سنه اعاده‌سنه صدرلاحقك [مترجم رشدی پاشا] عرضی اوزرینه مساعدهٔ سنیه ارزانی بیورلدی » .

٢٧ رمضان ١٢٩٣ ده ـ ثالثاً ـ عدلیه نظارتنه ، ٢١ محرم ١٢٩٤ ده ـ ادهم پاشانك صدارتنده ـ داخلیه نظارتنه تعیین قلندی.

[ادهم پاشایه خطاباً صادر اولان خط همایونده « . . . . قانون اساسی اقتضاسنجه ولایاتك توسیع مأذونیتندن ونواحینك تقسیمات وادارەسنك تغیرندن ووجوهله اعتنایه شایان اولان قضا قائمقاملری معاشلرینك تماميله درجهٔ کفایه یه ابلاغیله بومأموریت معتبرەیه متصرفلر مثللو انتخابات عمیقه‌یه وبالاستیذان تعلق ایدەجك اوامر شاهانەمزه مستند اولەرق ارباب لیاقت و حیثیتدن اولانلرك تعیینی حقنده مجلس مبعوثانه بر نظامنامه لایحه‌سی حوالەسی مصمم اولوب بو جهتله دخی امور داخلیه‌نك کسب وسعت واهمیت ایتمسندن ناشی داخلیه نظارت متروکەسی اعاده اولنەرق ولایاتله طوغریدن طوغری‌یه مخابرەیه مأذون اولمق اوزره نظارت مذکورەیه دخی معلومات مجربەسنه مبنی عدلیه ناظری جودت پاشا تعیین . . . » دینلمشدر] .

محاربه مناسبتیله موکب همایون عسکری تنظیمنەده مأمور اولدی.

٣ ذی‌القعده ١٢٩٤ ده – ثانیاً – اوقاف همایون نظارتنه، احمدوفیق پاشـانك باش وکالتنده ١ صفر ١٢٩٥ ده – ثانیاً – سـوریه ولایتنه تعیین قلندی. اوصرەده ظهورایدن اختلالی تسکین ایچون – ایکنجی دفعه اولەرق – قوزانه عزیمت و ایفای وظیفه ایله شـامه عودت ایلدی .

٩ ذی‌الحجه ١٢٩٥ ده تجـارت و زراعت ناظری اولدی . صدر اعظم خیرالدین پاشانك استعفاسی اوزرینه ٣٠ رجب ١٢٩٦ ده – صادر اولان ارادهٔ سنیه موجبنجه – بر هفته قـدر مجلس وکلایه ریاست ایتدی .

٣ ذی‌القعده ١٢٩٦ده (٢٧,٠٠٠) غروش معاشـله – رابعاً – عدلیه نظـارتنه تعیین و ٢ ربیع‌الآخر ١٢٩٧ده معاشی (٢٠,٠٠٠) غروشه تنزیل ایدلدی . ١٩ محرم ١٣٠٠ ده عزل و ٤ ربیع‌الاول ١٣٠٠ ده (١٠,٠٠٠) غروش معزولیت معاشی، ٢٦ صفر ١٣٠٢ده قید حیاتله بشقەجه (١٠,٠٠٠) غروش معاش تخصیص قلندی .

٢٥ محرم ١٣٠٣ ده (١,٠٠٠) لیرا خرج راه اعطاسـیله شرقی روم ایلی قومیسرلکنه تعیین اولندیسەده عزیمتی تأخیر، ٩ رمضـان

١٣٠٣ ده (٣٠,٠٠٠) غروش معاشـله ـ خامساً ـ عدليه نظارتنه نصب اولندى .

٢٠ رمضان ١٣٠٧ ده ـ معاش حاليسيله ـ مجلس وكلايه مأمور و ٢٢ صفر ١٣١٠ ده معاشى (٤٠,٠٠٠) غروشه ابلاغ ايدلدى .

١٣١٢ سنه‌سى ذى‌الحجه‌سنك ٣ نجى كيجه‌سى وفات ايدرك فاتح سلطان محمدخان حضرتلرى تربه‌سى حظيره‌سنه دفن اولندى .

جودت پاشـانك فضيلت علميه‌سى تعريفدن مستغنيدر . علوم شرقيه‌ده يد طولى صاحبى ايدى . عرب ، ترك ، فرس لسـانلرينك غوامضنه واقف ، هر شيدن بحثه قادر برمرد فاضل ايدى .

صدراسبق رشيد پاشا مرحومك دائره‌سنه انتساب ايلدكدن صكره فرانسزجه تحصيلنه باشلامشـدر . فرانسزجه‌يى آكلارسه‌ده تكلم ايده‌مزدى . بلغار لسانه‌ده آشنا ايدى .

نثرى ، سهل ممتنع قيلندندر . شعرى ، قوت علم ايله‌سويله‌مشدر . طبعاً شـاعر اولمديغى شعرلرندن آكلاشيلير ، بين‌المورخين بحق موقع ممتاز صاحبيدر . بوادعانك اك واضح دليلى ، اون ايكى جلدتشكيل ايدن تاريخ مطبوعيدر . مخدومى مرحوم على سداد بك وكريمه‌سى فاطمه عليه خانمله ديكر كريمه‌سى‌ده صاحب معرفتدرلر .

مشار اليهك آثارى :

(شافيهٔ ابن حاجب) [١] (مطول) (نتائج‌الافكار) (بنا ، امثله اوزرينه تعليقات) (قواعد عثمانيه) (مدخل قواعد) (قواعدتركيه) (بلاغت عثمانيه) (بيان العنوان) [٢] (تعريف الارتفاع)

---

[١] باباس اوغلى مدرسه‌سنده ايكن شافيهٔ ابن حاجى‌اوقوتمش وتعليقات يازوب (غاية‌البيان) تسميه ايلمشدر .

[٢] ينه مدرسـه‌ده ايكن كتابلرك خطبه وديباجه‌لرينه دائر بين‌الطلبه جارى اولان ابحاثه دائر تحرير ايتمشدر .

(معلومات نافعه) (تقويم الادوار) (آداب سداد) (معيار سداد) (خلاصة البيان فی تألیف القرآن) [عربجه‌در] (تاریخ جودت) (قصص انبیا) (مقدمهٔ ابن‌خلدون ترجمه‌سنك تكمله‌سی) (دیوان صائب شرحنك تتمه‌سی) [١] .

خاقان سابق حضرتلرینك امری اوزرینه (معروضات) نامیله تقدیم ایلدیكی مجموعهٔ تاریخیه ، معلومات مهمه‌یی حاوی وتاریخ عثمانی انجمننده محفوظدر .

[١] شاعر فهیم افندی ، دیوان صائبی شرح ایتمكده ایكن وفات ایتمكله شرح ناقص قالدیغندن اقرباسی طرفندن اكمالی ایچون واقع اولان رجا اوزرینه جودت پاشا اكمال ایتمش وفهیم افندینك همشیره وهمشیره زاده‌لرینه معاش تخصیص اولنمشدر .

عبدالحليم افندى

اوقاف نظارتى مأمورلرندن حافظ محمد سليم افنديننك [۱] اوغليدر. درسعادتده طوغدى . اوقاف همايون نظارتى اقلامنه دوام ايله تدريجاً ترقى ايدرك ۱۲۷۸ ده جهات مديرى اولدى .

۲۵ رجب ۱۲۸۸ ده ـ ماليه نظارتى معيتندن معدود اولمق اوزره ـ رتبهٔ اولى صنف ثانيسيله اوقاف دائرهٔ ماليه‌سى مستشارلغنه تعيين اولندى .

محمود نديم پاشانك دفعهٔ اولى صدارتنده اوقاف همايون ناظرى كمال پاشا معارف نظارتنه نقل ايله نظارت مشار اليها علاوهٔ مأموريت اوله‌رق ۲۳ رجب ۱۲۸۸ ده شيخ‌الاسلام احمد مختار منلا بكك عهده‌سنه احاله وحليم افندى، مستشارلقده ابقا ايدلدى. ذى‌الحجه ۱۲۸۸ ده رتبهٔ اولى صنف اولى توجيه قاندى .

۲۶ شعبان ۱۲۸۹ ده مترجم محمد رشدى پاشانك دفعهٔ ثالثه صدارتنده نظارته شيروانى زاده رشدى پاشا تعيين اولنمسيله مستشارلق حليم افنديننك عهده‌سنده قالدى . ٥ ذى‌الحجه ۱۲۸۹ ده انفصال ايلدى .

٦ صفر ۱۲۹٥ ده ـ ثانياً ـ مستشارلغه ۱٥ ربيع‌الاخر ۱۲۹٥ ده ـ صادق پاشانك باش وكالتنده ـ اوقاف همايون نظارتنه نصب ، ۱۹ شعبان ۱۲۹٥ ده رتبهٔ بالا ، ۲۹ شعبانده تبديلاً ايكنجى رتبه مجيدى نشانى توجيه اولندى . ۳ ذى‌القعده ۱۲۹٦ ده انفصال ايلدى .

---

[۱] عبدالحليم بن حافظ محمد سليم بن حسن بن عبدالرحمن .

١٢٩٨ ده وفات ايتدی. ادرنه قپوسی جوارنده عائله‌سنه مخصوص مقبره‌یه دفن ایدلدی .

مخدومی مرحوم جانب بك ، مدت مدیده اوقاف همایون نظارتی محاسبه‌جیلکنده بولنمشدر .

مشار الیهك مستشارلغنده وزمان نظارتنده بعض مبانیٔ دینیه وخیریه تعمیر ایدلدی .

محمد کامل پاشا

طوبجی عساکر شاهانه یوز باشیلرندن صالح آغانک اوغلیدر . ۱۲۴۸ سنهٔ هجریه‌سنده قبریسده لفقوشه قصبه‌سنده طوغدی . قبریس مکتبلرنده مقدمات علومی و عرب ، فرس ، روم ، فرانسز لسانلرینی تحصیل ایلدی .

۱۲۶۲ده مصره عزیمتله السنه مکتبنه داخل اولدی . مکتب مذکور ، مؤخراً مکتب حربیه‌یه تحویل اولنمسیله فنون عسکریه‌یی ده تحصیل ایتدی . ۱۲۶۵ ده مصر والیسی عباس پاشانک ترجمانلق خدمتنه تعیین ایدلدی . معلم مخصوصدن انکلیز لسانی تعلم ایتدی .

والیٔ مشار الیهک ترجمانلق ، کاتبلک کبی خدمتلرینی ، بعضاً پولتیقه امورینی ایفا وتدریجاً بیکباشیلق رتبه‌سنی احراز ایتدی .

عباس پاشانک اوغلی الهامی پاشا ایله درسعادته کلدی . مشار الیه

انكليز لسانى تعليمنه مأمور اولديغندن اوروپا سياحتنده ومؤخراً شرف صهريته نائليتنده معيتنده بولندى .

الهامى پاشانك وفاتى اوزرينه مصره عودت آرزوسى قالمديغى كبى ــ او صرهده مقام صدارتده بولنان ــ قبريسلى محمد پاشا ، خدمت دولته ادخال اولنمق اوزره درسعادتده قالمسنى امرايتديكندن خدمت مصريه‌دن كف‌يد ايلدى .

عارضهٔ وجوديه‌سندن طولايى قبريسه كيتمك املنده بولنمغله ربيع‌الاخر ١٢٧٧ ده قبريس اوقاف مديرلكنه تعيين و ايكى بچق سنه‌قدر ايفاى خدمتدن صكره عزل ايدلدى . برقاچ آى صكره قبريسده طوزله قضاسى قائممقاملغنه ، جمادى‌الاخره ١٢٨٠ ده (٣,٠٠٠) غروش معاشله قبريس محاسبه‌جيلكنه نصب ورتبهٔ ثانيه صنف ثانيسى توجيه قلندى .

درت آى صكره مجلس كبير رياستى انضمامى و(١٠,٠٠٠) غروش معاش تخصيصى ايله صيدا ايالتى محاسبه‌جيلكنه ، سوريه ولايتنك تشكيلنده مركز متصرفلغنه نقل ورتبه‌سى مير ميرانلغه ترفيع اولندى . يدى آى صكره بيروت متصرفلغنه تعيين وسوريه ولايتى پولتيقه مأموريتى ده علاوةً تفويض ايله روم ايلى بكلربكلكى پايه‌سى توجيه ايدلدى .

١٠ ذى‌القعده ١٢٨٥ ده (١٠,٣٠٠) غروش معاشله طرابلس شام متصرفلغنه ، ١٢٨٦ ده (١٠,٠٠٠) غروش معاشله حلب ولايتى مركز متصرفلغنه وعلاوةً ولايت مشار اليها معاونلكى ايله امور اجنبيه مديرلكنه تعيين ومعاشى (١٢٥,٠٠) غروشه ابلاغ اولندى . بر بچق سنه صكره انفصال ايتدى .

قلبه‌متصرفلغنه تعيين اولنديغى حالده قبل‌العزيمه ٧ شوال ١٢٨٨ ده (١٩,٠٠٠) غروش معاشله قدس متصرفلغنه نقل ايدلدى . متصرفلغك

ولايته تحويلى اوزرينه هرسـك متصرفلغنه ، متعاقباً (۱۲,۵۰۰) غروش معاشله ـ ثانياً ـ بيروت متصرفلغنه نصب اولندى .

بيت‌اللحم حادثه‌سى اوزرينه ۱۹ ربيع‌الاخر ۱۲۹۰ ده ـ ثانياً ـ قدس متصرفى اولدى . باب عالى ايله فرانسه سفارتخانه‌سندن انتخاب ايديلن قوميسرلردن متشكل قوميسيونه رياست وبيت‌اللحم كليساسنده روملرله لاتينلر بيننده تحدث ايدن اختلافى تسويه ايلدى. بعدالانفصال التى آى حال معزوليتده قالدى .

۲۱ ربيع‌الاخر ۱۲۹۲ده (۶,۶۴۰) غروش معاشله ساقز ، ۱۸ شعبان ۱۲۹۳ ده (۱۲,۵۰۰) غروش معاشله ـ ثالثاً ـ بيروت متصرفلغنه ، بش آى صكره ۱۷ محرم ۱۲۹۳ ده رتبهٔ وزارتله قوصوه واليلكنه ، قبل‌العزيمه (۲۵,۰۰۰) غروش معاشله حلب واليلكنه نصب اولنه‌رق ايكى سنه برآى ايفاى مأموريتدن صكره عزل ايدلدى .

۲۱ ذى‌القعده ۱۲۹۶ ده داخليه مستشارلغى انضماميله انتخاب مأمورين ملكيه قوميسيونى رياستنه ، ۸ جمادى‌الاخره ۱۲۹۷ ده (۲۰,۰۰۰) غروش معاسله اوقاف همايون نظارتنه تعيين ، ۱۳ جمادى‌الاخره ۱۲۹۷ ده ايكنجى رتبه مجيدى نشانى توجيه قلندى. [خدمت دولته دخولندن بوآنه‌قدر نشانه نائل اولمامشدى] .

سعيد پاشانك صدارتنده ۷ شوال ۱۲۹۷ ده (۲۰,۰۰۰) غروش معاشله معارف نظارتنه نصب، ۱۷ شوال ۱۲۹۷ ده برنجى رتبه مجيدى نشانى توجيه ايدلدى . ۱۴ محرم ۱۲۹۹ ده انفصال ايلدى . ايكى كون صكره امور نافعه قوميسيونى اعضالغنه، احمد وفيق پاشانك دفعهٔ ثانيه باش‌وكالتنده ـ ۲۱ محرم ۱۳۰۰ ده ـ ثانياً ـ اوقاف همايون نظارتنه مأمور اولدى .

نظارت عهده‌سنده قالمق وعدليه ناظرى عاصم پاشا وكالت ايتمك اوزره ـ مغنيسا جوارنده ظهور ايدن اشقيانك دردستى ايچون ـ

١٥ رجب ١٣٠٠ ده (٣٠٠) ليرا خرجراه ايله آيدين والى وكالتنه تعيين قلندى . اكمال مأموريتله ١٧ رمضان ١٣٠٠ ده درسعادته عودت ايلدى .

٣٠ محرم ١٣٠٢ ده برنجى رتبه عثمانى نشانى احسان و اوقاف همايون نظارتنه مخصص اولان (٢٠,٠٠٠) غروش معاشه ٧ ربيع الاول ١٣٠٢ ده (١٠,٠٠٠) غروش ضم ايدلدى .

١١ ربيع الاول ١٣٠٢ ده ـ عدليه ناظرى حسن فهمى پاشانك مأموريت فوق العاده ايله لوندره يه عزيمتنده ـ علاوةً عدليه نظارتى وكالتى عهده سنه تفويض قلندى . ٨ شعبان ١٣٠٢ ده حسن فهمى پاشانك عودتيله وكالتدن انفكاك ايلدى. ١٥ شوال ١٣٠٢ ده مرصع عثمانى نشانته نائل اولدى .

• شرقى روم ايلى مسئله سنك حدوثيله سعيد پاشانك استعفاسى اوزرينه ١٥ ذى الحجه ١٣٠٢ ده مسند صدارته نصب ايدلدى .

خط همايونك صورتى :

« وزير معاليسميرم كامل پاشا

سعيد پاشانك انحراف مزاجندن طولايى انفصالى لزومنه مبنى مسند صدارت عهده كزه توجيه قلنمش اولوب سرعسكرلك و داخليه و خارجيه و عدليه ومعارف وماليه وتجارت ونافعه واوقاف ناظرلريله شوراى دولت رئيسنك دخى حسب الايجاب تبديللرى لازم كلمش اولمغله مسند مشيخته عريانى زاده احمد اسعد افندى ومقام سرعسكرى يه طوپخانه مشيرى على صائب پاشا و شوراى دولت رياستنه عارفى پاشا وداخليه نظارتنه ماليه ناظرى سابق منير پاشا تعيين اولنمش وبحريه ناظرى حسن پاشا ابقا اولنه رق خارجيه نظارتنه برلين سفيرى سعيد پاشا وعدليه نظارتنه سرور پاشا ومعارف عموميه نظارتنه منيف پاشا و ماليه نظارتنه خزينهٔ خاصه مز ناظرى آغوب پاشا وتجارت وزراعت نظارتنه آيدين واليسى حتى پاشا ونافعه نظارتنه ماليه ناظرى اسبق زهدى افندى و اوقاف همايونمز نظارتنه ذهنى افندى نصب وتعيين قلنمشدر. اخص آمال وافكارمز دولتمزك حصول سعادت وسلامتى واعتلاى شان و قدرتى قضيه سى اولديغندن توفيقات

الهيه‌يه استناداً جمله هيئت وكلامز طرفندن بويولده صرف مساعى و غيرت اولنمسى مطلوب وملتزممزدر . همان‌جناب حق توفيقات سبحانيه‌سنه مظهر بيوره آمين . ١٥ ذى‌الحجه ١٣٠٢ » .

٢٩ محرم ١٣٠٩ ده عزل و ٧ صفر ١٣٠٩ ده (٣٠,٠٠٠) غروش معزوليت معاشى تخصيص اولنه‌رق ١٨ صفر ١٣١٢ده معاشى (٤٠,٠٠٠) غروشه ابلاغ قلندى .

١٣ ربيع‌الاخر ١٣١٣ ده (٨٥,٠٠٠) غروش معاشله ـ ثانياً ـ مقام صدارته تعيين اولندى .

خط همايونك صورتى :

« وزير معاليسميرم كامل پاشا

سعيدپاشانك انفصالى وقوعنه‌مبنى دركاراولان تجربه ودرايت وصداقتكزه بناءً مسندصدارت عهده‌كزه توجيه قلنوب مسند مشيخت دخى شيخ‌الاسلاملقده بولنان محمد جمال‌الدين افندى عهده‌سنده ابقا اولنمشدر . جناب حق توفيقات سبحانيه‌سنه مظهر بيوره آمين. ١٣ ربيع‌الاخر ١٣١٣ » .

١٩ جمادى‌الاولى ١٣١٣ده انفصال ايلدى. متعاقباً حلب‌واليلكنه مأمور ايدلديكى حالده اعتذار ايلمسيله ٢١ جمادى‌الاولى ١٣١٣ده‌آيدين واليلكنه تحويل قلندى .

ردوسه اعزامنه تصدى اولنديغى صرده ازمير انكلتره قونسلوس خانه‌سنه مراجعت ايلسيله درسعادته كلمسى موجب محظوظيت سنيه اوله‌جغنه دائر تبليغ ايديلن ارادۀ تلطيف آميز اوزرينه ٢٧ذى‌القعده ١٣٢٤ ده درسعادته كلدى .

اعلان مشروطيتدن ايكى كون اوّل ٢٣ جمادى‌الاخره ١٣٢٦ده سعيد پاشانك مسند صدارته نصبنده مجلس وكلايه مأمور، ٩ رجب ١٣٢٦ ده (٧٦,٥٠٠) غروش معاشله ـ ثالثاً ـ صدر اعظم اولدى .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم کامل پاشا

سعید پاشانك وقوع استعفاسی جهتیله مسند صدارت مجرب اولان صداقت واهلیتکزه مبنی عهده‌کزه احاله وتوجیه ومسند مشیخت دخی جمال‌الدین افندی عهده‌سنده ابقا قلنمغله دیکر وکلانك قانون اساسی موجبنجه بالتشکیل مأموریتلری اجرا اولنمق اوزره عرض واخص آمالمز دولت علیه وممالك شاهانه‌مزك تزاید رفاه و سعادتی قضیهٔ مهمه‌سی اولمغله آکا کوره صرف مساعی اولنمسی مطلوب شاهانه‌مزدر . جناب حق توفیقات صمدانیه‌سنه مظهر بیورسون .

۹ رجب ۱۳۲٦ »

صدارت معاشی ۱٦ رجب ۱۳۲٦ ده (٤٠,٠٠٠) غروشه تنزیل وآیریجه (١٥,٠٠٠) غروش تخصیصات اعطا قلندی .

حربیه وبحریه ناظرلری علی رضا وعارف حکمت پاشالرك عزلندن ودرسعادتده بولنان آوجی طابورلرینك بشقه طرفه کوندرلمك ایستنلدیکی شایع اولمسندن طولایی مجلس مبعوثان استیضاح طلبنده بولندی . کامل پاشا بعض اسباب سردیله استیضاحی آتی‌یه تعلیق ایدرك مجلسه کلدیکندن عدم اعتماد قراری ویرلدی . مشارالیه بوسببله استعفا ایلدیکندن مقام صدارته ۲۲ محرم ۱۳۲۷ ده حسین حلمی پاشا حضرتلری تعیین قلندی .

غازی احمد مختار پاشا حضرتلرینك ۷ شعبان ۱۳۳۰ ده مسند صدارته نصبنده کامل پاشا ، قابینه‌یه شورای دولت رئیسی صفتیله داخل ومختار پاشانك استعفاسی اوزرینه ۱۸ ذی‌القعده ۱۳۳۰ ده ــ رابعاً ــ صدراعظم اولدی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم کامل پاشا

غازی احمد مختار پاشانك وقوع استعفاسنه وسزك مسلم اولان اهلیت وکفایت ووقوف وتجربه‌کزه بناءً مسند صدارت عهده‌رویتکزه توجیه اولنمش ومشیخت اسلامیه‌ده جمال‌الدین افندی ابقا ایدلمشدر . قانون اساسینك ۲۷ نجی

مادەسی موجبنجە هیئت جدیدهٔ وکلانك انتخاب وعرضنی ارادە ایلرم . مستعیناً بتوفیقه تعالی ایفای وظیفەیه مباشرتله محاربهٔ حاضرەدە اردومزك تأمین انتظام وموفقیاتنی وحقوق دولتك هرصورتله محفوظیتنی کافل اولەجق تدابیر وتوسلاته مسارعت قلنمسی مساعیٔ وطن پرورانەکزدن منتظردر. همان جناب‌حق توفیقات صمدانیەسنه مظهربیورسون آمین بحرمةسیدالمرسلین ١٨ ذی‌القعده ١٣٣٠» .

١٥ صفر ١٣٣١ دە استعفا ومسقط رأسی اولان لفقوشەدە اختیار اقامت ایلدی .

١٥ ذی‌القعده ١٣٣١ دە سکتهٔ قلبیەدن وفات ایدرك لفقوشەدە عرب احمد پاشا جامعی حظیرەسنه دفن ایدلدی .

اوچ جلددن مرکب اولان « تاریخ سیاسیٔ دولت علیهٔ عثمانیه » و«کامل پاشانك سعید پاشایه جوابلری» نامندەکی اثرلریله (خاطرات)نك بر جلدی مطبوعدر .

مشارالیهك حامل اولدیغی نشانلر :

برنجی مجیدی ، مرصع عثمانی ، مرصع امتیاز ، التون و کموش امتیاز والتون کرید مدالیەلری . المانیانك برنجی اغل‌نوار واغل روژ ، اوستریانك برنجی سن‌اتیەن، روسیەنك سن‌ایستانسلاس ، ایرانك مرصع شیرو خورشید، فرانسەنك برنجی لژیون دونور ، ایتالیانك برنجی سن موریس ئەلازار ، رومانیانك برنجی اتوال دورومانی ، یونانك برنجی سوور ، اسپانیانك برنجی شارل ترووا، پورتکیزك برنجی لاتورئەلەپە، فلمنكك برنجی لئون نەئرلاندەر ، ژاپونیانك برنجی سولەی لووان ، قرەطاغك برنجی دانیلو ، پاپانك برنجی پی‌نوف ، مکامبورغك برنجی قورون دوواز .

مشارالیهك زمان نظارتنده مبانیٔ دینیه و خیریەدن بعضلری تعمیر قلندی .

محمد نظیف پاشا

مناسترلی علی افندی نامنده برذاتك اوغلیدر. ١٢٤١ ده مناسترده طوغدی. جوامع شریفه‌ده عربی وفارسی تعلم ایتدی. براز فرانسزجه، بلغارجه، بوشناقجه اوكرندی.

١٢٥٧ده روسجق تحریرات قلمنه دوام ایله‌بش سنه‌ده (٤٠٠) غروش معاشه نائل و میرزا سعید پاشایه مكتوبجی اولدی. ١٢٦٢ ده خواجه‌لك رتبه‌سنی احراز ایتدی. ١٢٦٥ده (٢,٥٠٠) غروش معاشله سردار اكرم عمر پاشانك دیوان كتابتنه تعیین ورتبهٔ ثالثه توجیه اولندی. ١٢٦٦ ده معاشی (٤,٠٠٠) غروشه ابلاغ ایدیله‌رك سردار مشارالیه ایله بوسنه‌یه كوندرلدی. ١٢٦٧ ده رتبه‌سی ثانیه‌یه ترفیع و بوسنه مدالیه‌سی اعطا قلندی.

شوال ١٢٦٩ ده (٥,٠٠٠) غروش معاشله روم‌ایلی قول اردوسی تحریرات مهمه مأموریتیله شمنی‌یه كیتدی. جمادی الاولی ١٢٧٠ ده

معاشی (۷,۵۰۰) غروشـه ابلاغ ومیرآلای تعیینی تخصیص ایله رتبهٔ ممتازی و بشنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه ایدلدی .

۱۲۷۱ ده اردو ایله قریمه اعزام و تبدیلاً دردنجی رتبه مجیدی نشانی ، برآلتون سیف ، قریم و روم ایلی مدالیه‌لری وانکلتره دولتی طرفندن قریم مدالیه‌سی، اسپانیا حکومتندن ایزابلا قاتولیق نشاننك بشنجی رتبه‌سی اعطا اولندی. ۱۲۷۲ سنه‌سی اواخرنده درسعادته کلدی .

۱۲۷۳ اوائلنـده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی و (۷,۵۰۰) غروش معاش ایله مجلس محاسبهٔ مالیه اعضالغنه، ۱٤ شعبان ۱۲۷۸ ده (۹,۰۰۰) غروش معاشله مالیه مستشارلغی معاونلکنه مأمور اولدی .

۱۲۷۸ اواخرنده قره‌طـاغ و صرب وقعه‌لرینك حدوثی اوزرینـه (۹,۰۰۰) غروش معاش و (۲۰,۰۰۰) غروش خرجراه ومأموریت فوق‌العاده ایله نیشه عزیمت واوچ بچوق آی صکره مأموریت سابقه‌سی اولان معاونلکه عودت ایلدی .

۱۰ رمضـان ۱۲۷۹ ده (۱۵,۰۰۰) غروش معـاش و روم ایلی بکلر بکلکی پایه‌سـیله اسکوب متصرفلغنه تعیین ، ۱۲۸۲ ده اوچنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه ایدلدی . جمادی الآخره ۱۲۸۳ ده استعفا ایتدی .

۱٤ شـوال ۱۲۸۳ ده (۱۷,۵۰۰) غروش معاش ایله قدس متصرفلغنه نصب ، او صره‌ده ایتالیـا حکومتندن دیتـالی نشـاننك غرانداوفیسیه رتبه‌سی اهدا اولندی .

۱۲۸٦ اوائلنده عزل واوچ آی صکره (۱۵,۰۰۰) غروش معاشله ارضروم ولایتی مرکز متصرفلغنه و والی وکالتنه تعیین ایدلدی . مرکز متصرفلقلرینك الغاسندن طولایی ایکی آی آچیقده قالدی.

۱۲۸۸ اوائلنده (۱۲,۵۰۰) غروش معاشله صاروخان متصرفی ورمضان ۱۲۸۸ده منفصل اولدي. ۲۲ رجب ۱۲۸۹ ده (۲۰,۰۰۰)

غروش معـاش تخصيص وايكنجى رتبه مجيدى نشـانى اعطا اولنه‌رق ـ ثانياً ـ قدس متصرفلغنه ، ۱۹ ربيع‌الاخر ۱۲۹۰ ده (۲۰,۰۰۰) غروش معاشله جزاير بحرسـفيد واليلكنه نصب ايدلدى . ذى‌القعده ۱۲۹۰ ده انفصال ايلدى .

٦ محرم ۱۲۹۱ ده (۱۳,۰۰۰) غروش معاشـله قبريس متصرفى اولدى . طقوز آى صكره اعشـاردن طولايى بعض كونه اسـنادات وقوع بولمسيله عزل اولندى. شوراى دولتده محاكمه ايديله‌رك برائتنه قرار ويرلدى .

بر بچق سـنه معزول قاله‌رق ۲۲ جمادى‌الاولى ۱۲۹۳ ده رتبهٔ وزارت و (۳۰,۰۰۰) غروش معاش‌ايله بوسنه واليلكى توجيه وسكز آى صكره معاشى (٤۰,۰۰۰) غروشه ابلاغ وربيع‌الاخر ۱۲۹٤ ده عزل ايدلدى .

رجب ۱۲۹٤ ده (۲٥,۰۰۰) غروش معاشـله يانيه واليلكنه، ۲٤ جمادى‌الاولى ۱۲۹٥ ده (٤۰,۰۰۰) غروش معاشـله قوصوه واليلكنه تعيين و ۲٥ رمضان ۱۲۹٦ ده معاشى (۲۷,۰۰۰)غروشه تنزيل ايدلدى . متعاقباً استعفا وذى‌الحجه ۱۲۹٦ ده درسعادته عودت ايتدى .

۷ شوال ۱۲۹۷ ده (۲۰,۰۰۰) غروش معاشله اوقاف همايون نظارتنه نصب و ۲۲ محرم ۱۲۹۸ ده عزل اولندى .

۲۸ جمادى‌الاولى ۱۲۹۸ ده (۲۰,۰۰۰) غروش معاشله‌طرابلس غرب‌واليسى اولدى. ۸ جمادى‌الاخره ۱۲۹۸ ده برنجى رتبه مجيدى نشانى اعطا و ۱٥ ذى‌الحجه ۱۲۹۸ ده عزل ايدلدى .

۲۸ شـعبان ۱۳۰۰ ده (۱۷,۰۰۰) غروش معاشـله ـ ثانياً ـ جزائر بحرسفيد واليلكنه تعيين ، ۱ شوال ۱۳۰۰ده برنجى رتبه‌عثمانى نشانى احسان‌قلندى .

٢٥ ربيع‌الآخر ١٣٠١ ده (١٧,٠٠٠) غروش معاشله خداوندكار ، ٢٩ ربيع‌الاول ١٣٠٤ ده (٢٠,٠٠٠) غروش معاشله آيدين ، ٤ رجب ١٣٠٥ ده ينه اومقدار معاشله سوريه واليلكلرينه نصب اولندى. ٢٢ ربيع‌الآخر ١٣٠٧ ده شامده وفات ايتدى .

مشاراليهك زمان نظارتنده : واردات عموميه ، مصارفات عموميه ، محاسبه ، مكتوبى ، تحصيلات ، تفتيش دائره‌لريله مأمورين خزينه انجمننك وظائفنه دائر ٥ ذى‌الحجه ١٢٩٧ ده نظامنامه تنظيم اولندى. بر قاچ جامع تعمير ايدلدى .

محمد عاصم پاشا

خارجیه مستشار اسبقی محمد نوری افندینك [۱] اوغلیدر . ۱۲۴۳ ده درسعادتده طوغدی . ۱۲۵۷ ده دیوان همایون قلمنه ملازمتله داخل اولدی.

۱۲۶۸ده طهران سفارتی برنجی سر کتابتنه ، ۱۲۷۲ ده سلانیکده تشکل ایدن مجلس موقت ریاستنه، ۱۲۷٤ده التنجی دائرهٔ بلدیه مدیرمعاونلکنه، ۱۸ جمادی الاخره ۱۲۷۶ده پارس سفارتی برنجی سر کتابتنه ۱۲۷۸ ده درسعادت برنجی محکمهٔ تجارت ریاستنه، ذی القعده ۱۲۸۰ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی ایله قرهسی سنجاغی متصرفلغنه ، جمادی الاولی ۱۲۸۲ ده دیوان محاسبات مالیه اعضالغنه ، ۸ جمادی الاولی ۱۲۸٤ ده رتبهٔ اولی صنف اولی ایله ـ تشکیل اولنان ـ

[۱] پارس ولوندره سفارتلرنده ، خارجیه مستشارلغنده وناظروکیللکنده بولنمشدر . ارضروم جهتنده ایران ایله حدودتسویهسنه مأموراولهرق ۱۲۵۹ده اوراده وفات ایتمشدر .

ديوان محاكمات ماليه‌رياستنه ، ٧ محرم ١٢٨٥ ده ديوان محاسبات رياستنه ، ١٦ محرم ١٢٨٦ده رتبهٔ وزارتله ادرنه ، ١٤ رجب ١٢٨٨ ده بوسنه واليلكلرينه تعيين وجمادی‌الاولی ١٢٨٩ ده عزل اولندی .

١٦ ذی‌القعده ١٢٨٩ ده قسطمونی ، ١٤ ربیع‌الاول ١٢٩٠ده طربزون ، ١ ربیع‌الاول ١٢٩١ ده طونه واليلكلرينه تعيين ، ٢٨ جمادی‌الاخره ١٢٩٣ ده برنجی رتبه مجیدی نشانی اعطا قلندی .

٢٥ شعبان ١٢٩٣ ده ـ ثانیاً ـ ادرنه والیلکنه ، ادهم پاشانك صدارتنده ٢١ محرم ١٢٩٤ ده عدلیه نظارتنه ، ١٨ شعبان ١٢٩٤ ده مجلس اعیان ریاستنه ، ١٦ صفر ١٢٩٥ ده شورای دولت ریاستنه نصب اولندی .

خارجیه ناظری صفوت پاشانك مصالحه ایچون مرخص تعیننده بر قاچ کون خارجیه نظارتی وکالتنده بولندی . صادق پاشانك باش وکالتنده ١٥ ربیع‌الاخر ١٢٩٥ ده ریاستدن انفصال ایدرك متعاقباً شرقی روم‌ایلی اوروپا قومیسیونی برنجی قومیسرلکنه ، سعید پاشانك دفعهٔ ثانیه باش وکالتنده ٧ شوال ١٢٩٧ ده خارجیه نظارتنه نصب و ٧صفر ١٢٨٩ده مرصع عثمانی نشانی توجیه‌ایدلدی .

١٩ جمادی‌الاخره ١٢٩٩ده اوقاف همایون ، ١٤ محرم ١٣٠٠ده ـ ثانیاً ـ خارجیه ، احمد وفیق پاشانك دفعهٔ ثانیه باش وکالتنده ـ ثانیاً ـ عدلیه نظارتنه تعیین‌اولندی .

اوقاف همایون ناظری کامل پاشانك آیدین والی‌وکالتنه مأموریتنده ١٦ رجب ١٣٠٠ دن اعتباراً ایکی آی وکالت ایتدی .

١٩ جمادی‌الاخره ١٣٠١ ده ـ ثالثاً ـ خارجیه ناظری اولدی . ١٣٠٠ ده کموش و ١٣٠١ ده التون‌امتیاز مدالیه‌لری ویرلدی. شرقی روم‌ایلی مسئله‌سندن‌طولایی سعدپاشا قابینه‌سنك‌سقوطنده ١٥ ذی‌الحجه ١٣٠٢ ده انفصال ایتدی .

ربیع‌اول ١٣٠٣ ده ـ ثانیاً ـ طربزون والیلکنه مأمور اولدی. جمادی‌الاخره ١٣٠٣ ده طربزونده وفات ایلدی . طربزون والیٔ اسبق یوسف پاشانك یانته دفن ایله ایکیسنه برتربه انشاسنه ارادهٔ‌سنیه صادر اولدی . مستقیم ، حلیم ایدی .

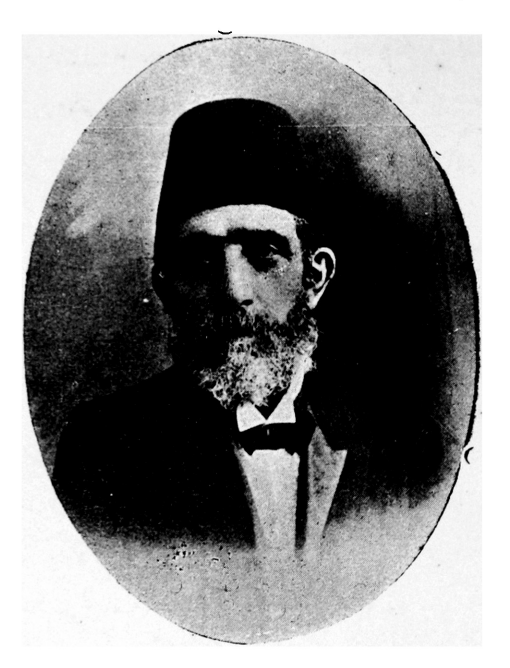
روسیه‌نك سنت‌آن وسن‌ایستانسلاس ، اوستریانك لئوپولد ، ایرانك شیر وخورشید ، ایتالیانك سن موریس ئه‌لازار ، قره‌طاغك دانیلو نشانلرینك بیوك قوردونلرینی حامل ایدی .

بیوك اوغلی سعاد بك ترجمه اوطه‌سی ممیزلکندن متقاعد اولدیغی حالده وفات ایتمشدر . دیکر اوغلی ترجمه اوطه‌سی خلفای سابقه‌سندن علی رشاد بکدر .

مصطفى ذهنی پاشا

محصلاق خدمتنده بولنمش اولان احمد افندینك اوغلیدر . شعبان ۱۲۵٤ ده درسعادتده طوغدی .

مکتب معارف عدلیه‌ده علوم مرتبه‌یی تحصیل ایلدی . سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك حضور همایونلرنده ایکی دفعه امتحان اولنه‌رق نشان افتخاره نائل اولدی. بایزید جامع شریفنده‌ده بش سنه درسه دوام ایتدی.

۱۰ جمادی الاولی ۱۲۷۰ ده بارؤس همایون ملازمتله مالیه مکتوبی قلمنه داخل وطقوز آی صکره (۱۰۰) غروش معاشه نائل اولدی. متعاقباً ذممات قومیسیونی قلمنه، ایکی سنه صکره مجلس مالیه مضبطه اوطه‌سنه نقل و معاشی تدریجاً (٤٥۰) غروشه ابلاغ اولندی .

۱۲۷٥ اواخرنده مالیه نظارتنك اذنیله قلمنه نسبتی باقی قالمق

اوزره وزرادن معمر پاشانك ديوان كتابتنه تعيين ايديلهرك اون برآی آيدين، يدی آی سوريه ولايتلرنده بولندی. درسعادته عودتنده معاشيله مجلس محاسبه مضبطه اوطهسنه دوام ايتدی.

٦ ذی‌الحجه ١٢٨١ ده (٢,٠٠٠) غروش معاش و رتبهٔ رابعه ايله ديوان محاسبات ماليه محاكمات قسمی باش كتابتی معاونلكنه، ٢٧ ذی‌الحجه ١٢٨٢ ده (٣,٠٠٠) غروش معاش و رتبهٔ ثالثه ايله ديوان محاسبات ماليه دائرهسی مميزلكنه، ١ شعبان ١٢٨٤ ده (٥,٠٠٠) غروش معاشله مكتوبیٔ ماليه معاونلكنه، ٢٧ ربيع‌الاول ١٢٨٥ ده (٧,٥٠٠) غروش معاش و رتبهٔ اولی صنف ثانيسی ايله ماليه مكتوبجيلغنه تعيين، ٢٣ محرم ١٢٩٠ ده رتبهسی اولی صنف اولنه ترفيع قلندی.

٩ شعبان ١٢٩٠ ده ـ شروانی زاده محمد رشدی پاشانك هنگام صدارتنده ـ (١٢,٥٠٠) غروش معاشله صدارت عظمی مكتوبجيلغنه تعيين، ٨ ذی‌القعده ١٢٩٠ ده ايكنجی رتبه مجيدی نشانی اعطا اولندی.

٨ صفر ١٢٩١ ده ـ حسين عونی پاشانك صدارتنده ـ (٤,٠٠٠) غروش معاشله تجارت مكتوبجيلغنه [١] نقل، ١٣ شوال ١٢٩١ ده عزل ايله (٢,٠٠٠) غروش معزوليت معاشی تخصيص ايدلدی.

٢٧ محرم ١٢٩٢ ده (٧,٥٠٠) غروش معاشله ـ ثانياً ـ ماليه مكتوبجيلغنه، ١٥ ذی‌الحجه ١٢٩٣ ده ـ مدحت پاشانك صدارتنده ـ (١٠,٠٠٠) غروشله معاشله ـ ثانياً ـ صدارت عظمی مكتوبجيلغنه، ٢١ محرم ١٢٩٦ ده (١٥,٠٠٠) غروش معاش ورتبهٔ بالا ايله باش وكالت مستشارلغنه تعيين، ٨ ربيع‌الاول ١٢٩٧ ده ايكنجی رتبه عثمانی، ٢٨ ربيع‌الاول ١٢٩٨ ده برنجی رتبه مجيدی، ١٥ محرم ١٣٠٢ ده برنجی رتبه عثمانی نشانلری توجيه اولندی.

---

[١] صدراسبق سعيد پاشا مرحومله خلف و سلف اولمشلردر.

١٥ ذی‌القعده ١٣٠٢ ده (٣٠,٠٠٠) غروش معاشـله مالیه نظارتنه ، ١٥ ذی‌الحجه ١٣٠٢ ده سعید پاشـا قابینه‌سـنك تبدلنده (٣٠,٠٠٠) غروش معاشله اوقاف همایون نظارتنه، ایکی کون‌صکره ـ ثانیاً ـ مالیه نظارتنه و منیف پاشانك فرانسه قاپلیچه‌لرینه عزیمتنده ١٧ ذی‌الحجه ١٣٠٢ ده ـ علاوةً ـ معارف نظـارتی وکالتنه، ٢٢ ربیع‌الاول ١٣٠٤ ده رتبهٔ وزارتله تجارت نظـارتنه نصب و متعاقباً تجارت و نافعه نظارتلری توحید ایله مشارالیه عهده‌سنده ابقا ایدلدی.

١٧ رمضان ١٣٠٤ ده آلتون و کوش امتیاز مدالیـه‌لری ، ١ جمادی‌الاولی ١٣٠٨ ده کرید آلتون مدالیه‌سی، ٢٨ جمادی‌الاولی ١٣٠٦ ده مرصع عثمانی نشانی احسان اولندی .

٢٦ جمادی‌الاولی ١٣٠٧ ده وکالةً ، ٢٠ رمضان ١٣٠٧ ده اصالةً وثانیاً اوقاف همایون نظـارتنه تعیین قلندی.

٢٩ محرم ١٣٠٩ ده ـ کامل پاشـا قابینه‌سنك تبدلنده ـ انفصال ایدرك ٥ صفر ١٣٠٩ ده (٢٠,٠٠٠) غروش معاشله سلانیك، ٢١ جمادی‌الاولی ١٣١٣ ده حلب والیلکنه نصب، ٣ شعبان ١٣١٣ ده عزل اولندی. ٢ رمضان ١٣١٣ ده مرصع مجیدی نشانی ویرلدی .

٢١ رمضان ١٣١٣ ده باب عالیـده متشـکل تفتیش اصلاحات قومیسیونی ریاستنه تعیین ایدلدیکی حالده اعتذار واستعفا ایتدی. ٢٥ رمضان ١٣١٣ده پرنس فردیناندہ بلغارستان پرنسلکی وشرقی روم‌ایلی والیلکی فرمانیله نشـان ایصالنه، ٧ شوال ١٣١٣ ده ـ درسـعادته کله‌جك اولان ـ مشـارالیه پرنسك اسـتقبال وتشییعی ایچون تشکیل اولنان هیئتك ریاستنه مأمور اولدی .

٦ محرم ١٣١٤ ده (٣٠,٠٠٠) غروش معاش و (٢٥,٠٠٠) غروش خرج راه ایله خـداوندکار والیلکنه تعیین قلنـدی .

کرید اغتشاشنه‌نهایت‌ویرملك‌اوزره ٢٨صفر ١٣١٤ ده (٤٠,٠٠٠)

غروش خرج راه ایله کریده اعزام و ۲۲ جمادی‌الاولی ۱۳۱٤ ده درسعادته عودتنده مرصع افتخار نشانی اعطا اولندی .

۱۹ رجب ۱۳۱٤ ده خداوندکار والیلکندن ــ مجدداً تشکیل قلنان ــ مأمورین ملکیه قومیسیونی ریاستنه (۲٥,۰۰۰) غروش معاشله نقل ایدلدی .

قومیسیون ریاستی عهده‌سنده قالمق وسائر کبی زراعت بانقه‌سی مدیرلکیله اصلاحات مالیه قومیسیونی برنجی اعضالغنده بولنمق اوزره ۱۱ رمضان ۱۳۱٦ ده (۳٦,۰۰۰) غروش معاشله تجارت ونافعه نظارتنه‌تعیین وزراعت بانقه‌سی مدیریت عمومیه‌سی‌ایچون‌ده (۱۲,٥۰۰) غروش معاش تخصیص قلندی .

۳ محرم ۱۳۲۰ده معارف‌نظارتی وکالتنده‌بولندی. ۲٤جمادی‌الاولی ۱۳۲۰ ده امتیاز نشانی احسان اولندی .

۲۹ محرم ۳۲۱ ده مصارف مبرمهٔ خزینه ایچون مبالغ مقتضیهٔ تدارکنی تأمین ایتمك اوزره مابین همایونده صدر اعظمك ریاستنده تشکیل قلنان قومیسیون اعضالغنه مأمور اولدی .

٥ ربیع‌الاخر ۱۳۲۱ ده علاوةً حجاز تیمور یولی ادارهٔ مالیه‌سی نظارتنه ، ۱٥ رجب ۱۳۲۱ ده بودجه قومیسیونی ریاستنه ، ۲٥ جمادی‌الاخره ۱۳۲۲ ده روسیه تبعه‌سندن بعضلرینك ــ سفارتدن ادعا اولنان ــ مطلوباتی حقنده تدقیقات اجراسیچون تشکل ایدن قومیسیون ریاستنه ، ۲۹ رجب ۱۳۲۲ ده مالیه قومیسیونی برنجی اعضالغنه تعیین قلندی .

٤ رجب ۱۳۲٦ ده تجارت ونافعه وحجاز تیموریولی ادارهٔ مالیه‌سی نظارتلرندن انفصال ایلدی .

۱۰ شعبان ۱۳۲٦ ده (۱٥,۰۰۰) غروش معاشله ــ ثانیاً ــ حجاز تیمور یولی ادارهٔ مالیه‌سی نظارتنه ، ۲۰ ذی‌القعده ۱۳۲٦ ده

مجلس اعیان اعضالغنه، ۲۳ ربیع‌الاول ۱۳۲۷ ده (۲۵,۰۰۰) غروش معاشله شورای‌دولت ریاستنه نصب اولندی. ریاستدن عفوینی استدعا ایتدیکندن برکون صکره منفصل اولدی.

۲۵ ذی‌الحجه ۱۳۲۷ ده حجاز تیموریولی ادارهٔ مالیه‌سی نظارتنك عنوانی حجاز تیمور یولی نظارتی نامیله مقام صدارته ربط ومشارالیهك عهده‌سنه ابقاءً توجیه ایدلدی.

مؤخراً مجلس‌اعیان اعضالغنه عودت و ۱۱ جمادی‌الاولی ۱۳۳۰ده وفات ایلدی. ارن کوی استاسیوننده انشا ایتدیردیکی جامع شریفك حظیره‌سنه دفن اولندی. متدین، مستقیم، مقتدر، غیور ایدی.

ایرانك برنجی‌رتبه شیروخورشید، صربستانك برنجی‌رتبه تاقوه، روسیه‌نك برنجی رتبه اغل‌بلان، المانیانك برنجی رتبه اغل روژ، نشانلرینی حامل ایدی.

مشارالیهك زمان نظارتنده: بیوك اطه‌ده مجدداً برجامع شریف ومکتب‌انشا ومتعددجامع، تکیه، مدرسه، مکتب، سبیل، چشمه، وصو یوللری، موقتخانه تعمیر اولندی.

مصطفی نوری پاشا

ازمیر باش اعیانی مدرسیندن منصوری زاده محمد امین افندینك اوغلیدر . صفر ١٢٤٠ ده ازمیرده طوغدی . معلمین مخصوصه‌دن عربی و فارسی تعلم ایتدی .

١٧ ربیع الاخر ١٢٦١ ده (٢٥٠) غروش معاشله بروسه تحریرات قلمنه، ١٢٦٢ ده بلا معاش صدارت مکتوبی قلمنك خارجیه شعبه‌سنه دوام ایلدی . بر قاچ آی صکره اللی غروش معاشه وربیع ـ الاول ١٢٦٤ ده خواجه‌لك رتبه‌سیله مرصع خامسه نشانته نائل اولدی .

١٢٧٠ سنه‌سی اوائلنده (١,٠٠٠) غروش معاشله مجلس عالیٔ تنظیمات کتبه‌سی زمره‌سنه التحاق، ١٢٧٢ ده ثالثه، ١٢٧٣ اوائلنده متمایز رتبه‌لرینی احراز ایتدی .

١٢٧٥ ده مجلس تنظیمات قلمی سرخلیفه‌لکنه، ١٢٧٦ ده

(٥,٠٠٠) غروش معاشله مجلس مذكور باش كتابتنه تعيين، ذى‌القعده ١٢٧٧ده رتبه اولى صنف ثانيسى توجيه اولندى .

١٩ محرم ١٢٧٨ ده (٧,٥٠٠) غروش معاشله مجلس والاى احكام عدليه باش كتابتنه ، ١٠ رجب ١٢٧٩ده رتبهٔ اولى صنف‌اولى و (٣٠,٠٠٠) غروش معاش وايكنجى رتبه عثمانى نشانى ايله مابين همايون باش كتابتنه ، ربيع‌الاخر ١٢٨٠ ده (١٥,٠٠٠) غروش‌معاشله ديوان همايون بكلكجيلكنه ، ٤ رجب ١٢٨٠ ده (٢٠,٠٠٠) غروش معاشله دعاوى نظارتنه ، ٧ صفر ١٢٨١ ده (١٠,٠٠٠) غروش معاشله مجلس والاى احكام عدليه اعضالغنه ، ٧ محرم ١٢٨٥ ده (١٥,٠٠٠) غروش معاش ايله ديوان محاكمات ماليه رياستنه ، ٢٢ محرم ١٢٨٦ ده رتبهٔ بالا و (١٥,٠٠٠) غروش معاش ايله ديوان محاسبات ماليه رياستنه نقل و ٦ رجب ١٢٨٨ده عزل‌ايدلدى .

٣٠ رجب ١٢٨٩ده (١٥,٠٠٠) غروش معاشله ديوان احكام عدليه تميز حقوق دائره‌سى رياستنه ، اوتوزبش كون صكره (٢٥,٠٠٠) غروش معاشله‌صدارت مستشارلغنه نصب و ١٠ ربيع‌اولاول ١٢٩٠ ده عزل ايله (٥,٠٠٠) غروش‌معزوليت معاشى تخصيص ايدلدى .

٤ ذى‌الحجه ١٢٩٢ ده (٦,٠٠٠) غروش معاشله ديوان احكام عدليه محاكمى مفتشلكنه ، ١٥ ربيع‌الاخر ١٢٩٣ ده (٧,٥٠٠) غروش معاشله محكمهٔ تميز اعضالغنه ، ١١ جمادى‌الاولى ١٢٩٣ ده (١٥,٠٠٠) غروش معاشله ــ ديوان احكام عدليه‌يه مربوط اولان ــ محاكمات دائره‌سى رياستنه ، ٢٧ رمضان ١٢٩٣ ده (١٥,٠٠٠) غروش معاشله دفتر خاقانى نظارتنه مأمور اولدى .

ربيع‌الاخر ١٢٩٧ ده نظارت مذكوره‌نك عنوانى ويركو امانتنه تبديل‌ومعاشى (١٠,٠٠٠) غروشه تنزيل‌ايدلدى. ١١ جمادى‌الاخره

۱۲۹۹ده رتبهٔوزارت توجیه، ۲۰جمادی‌الآخره ۱۲۹۹ ده (۲۰,۰۰۰) غروش معاشله معارف نظارتنه تعیین اولندی .

۲۸ ذی‌القعده ۱۲۹۹ده برنجی‌رتبه مجیدی‌نشانی ، ۱۰ ذی‌الحجه ۱۳۰۰ده امتیاز نشاننك کمرش، ۲۵ رمضان ۱۳۰۱ده آلتون‌مدالیه‌سی، ۱۵ محرم ۱۳۰۲ ده برنجی‌رتبه عثمانی‌نشانی اعطا ، ۲۵ صفر ۱۳۰۱ده معاشی (۳۰,۰۰۰) غروشه ابلاغ ایدلدی . ۱۵ ذی‌الحجه ۱۳۰۲ده شرقی روم‌ایلی وقعه‌سی اوزرینه سعید پاشا قابینه‌سنك تبدلنده انفصال ایلدی .

۲۱ ربیع‌الآخر ۱۳۰۳ ده (۳۰,۰۰۰) غروش معاشله اوقاف همایون نظارتنه تعیین ، رمضان ۱۳۰٦ ده مرصع عثمانی نشـانی اعطا قلندی .

۲۵ جمادی‌الاولی ۱۳۰۷ ده وفات‌ایدرك سلیمانیه‌جامعی حظیره‌سنه دفن اولندی .

درت‌جلددن مرکب (نتائج‌الوقوعات) نامنده‌کی تاریخی مطبوعدر.

مشارالیهك زمان نظارتنده : متعددجامع، مسجد، تربه، مدرسه، مکتب ، سبیل ، چشمه یوللری تعمیر قلندی .

حسین رضا پاشا

رمضان اوغللری سلالەسندن وزیر عصمت پاشانك اوغلیدر .

۱۲۵٤ سنۀ هجریەسنده یاقووده طوغدی .

درسعادتده مکتب عرفانیەیە دوام و پدرینك طرابزون و ترحاله والیلکارنده بولندیغی اثناده محللری مفتیلرندن علوم عالیە تحصیل ایتدی .

اولاً مجلس والای احکام عدلیە مضبطه اوطەسنه ، مؤخراً صدراعظم رشید پاشا طرفندن خارجیه نظارتی مکتوبی قلمنه مأمور ایدیلەرك رتبۀ ثانیه صنف ثانیسی توجیه قلندی .

مؤخراً شورای بحریه قوانین قومیسیوننه تعیین اولنەرق بحریەیە عائد بعض قوانین تنظیم ایتدی . بحریه لوازم ریاستنه و عدلیه تشکیلاتی صرەسنده استیناف محکمەسی اعضالغنه ، اون درت سنه صکره محکمۀ تمییز اعضالغنه تعیین اولندی . بر مدت محکمۀ تمییز حقوق ریاستی وکالتنده بولندی .

١٤ جمادی‌الاولی ١٣٠٤ ده محکمهٔ تمییز باش مدعیٔ عمومیسی اولدی . ٥ ربیع‌الاول ١٣٠٥ ده قومیسرلك مأموریتیله بلغارستانه اعزام قلندی . وظیفهٔ مودوعه‌یی ایفا ایله درسعادته عودتندن آلتی آی‌صکره ـ باش مدعیٔ عمومیلك عهده‌سنده اولدیغی حالده ـ مأموریت مخصوصه‌ایله سوریه‌یه کوندرلدی . اوصرده‌ده بیروت ولایتی تشکیلاتنه نظارت ایلدی .

بیروتدن‌عودت ایده‌جکی‌صرده‌ده ١٥رجب ١٣٠٥ ده رتبهٔوزارتله آیدین والیلکنه نصب ، ٢٦ رمضان ١٣٠٦ ده برنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه قلندی . ٤ شوال ١٣٠٦ ده یانیه‌والیلکنه تعیین‌اولندی .

کریدده اغتشاش ظهور ایتمسی اوزرینه والی و قوماندان نصب ایدیلان مشیر شاکر پاشانك وصولنه قدر ٣٠ ذی‌القعده ١٣٠٦ ده والی وکالتیله کریده اعزام قلندی . شاکر پاشانك وصولنی متعاقباً کریددن انفکاك ایتدی .

١٥ ذی‌الحجه ١٣٠٦ ده خداوندکار والیلکنه ، ١ جمادی‌الاخره ١٣٠٧ ده اوقاف‌همایون نظارتنه ، ٢٠ رمضان ١٣٠٧ ده عدلیه‌نظارتنه تعیین اولندی .

جوادپاشانك مسند صدارته نصبنده ٢٩ محرم ١٣٠٩ده صدارت قائممقامی اوله‌رق پنجشنبه کوندن جمعه‌ایرتسی‌یه قدر قائممقاملق وظیفه‌سنی ایفا ایلدی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم رضا پاشا

کامل پاشانك حسب‌الایجاب وقوع انفصالنه مبنی اهلیت ولیاقت ومساعیٔ صادقه‌سی حسبیله مسند صدارت کریدوالی وکیلی وفوق‌العاده قوماندانی جواد پاشایه احاله وتوجیه قلنمش اولوب پای تخت سلطنت سنیه‌مزه وصولنه قدر رویت وکفایتکز جهتیله صدارت قائممقاملغی عدلیه ومذاهب نظارتی

كما كان اوزريكزده قالمق اوزره عهده‌كزه احاله ايدلمشدر . شيخ لاسلام ايله سرعسكرك وشوراى دولت رئيسيله داخليه و اوقاف وتجارت ناظرلرينك دخى تبديليله عمر لطفى افنديك يرينه روم‌ايلى پايه‌لولرندن مكتوبئ مشيخت جمال‌الدين افندى مسند مشيخته ومابين‌همايون ملوكانه‌مز مشيرى غازى عثمان پاشانك يرينه متحيزان فريقانمزدن ايكنجى فرقهٔ همايونمز قوماندانى رضا پاشا عهده‌سنه رتبهٔ مشيرى توجيهيله مقام سرعسكرى‌يه ومنير پاشانك يرينه آيدين واليسى رفعت پاشا داخليه نظارتنه وذهنى پاشانك يرينه سلانيك واليسى غالب پاشا اوقاف همايونمز نظارتنه ورائف پاشانك يرينه خداوندكار ولايتى واليسى محمود پاشا تجارت ونافعه نظارتنه ومنيف پاشانك‌يرينه زهدى پاشا معارف نظارتنه نصب وتعيين قلنمش وحسن پاشا بحريه‌نظارتنده وذكى‌پاشا طوبخانهٔ‌عامره مشيرتنده ونظيف‌افندى ماليه‌نظارتنده ابقا ايدلمشلردر . شوراى دولت رياستى شمديلك وكالت صورتيله اداره ايدلمك اوزره خارجيه‌ناظرى سعيد‌پاشايه ورفعت وغالب پاشالرك درسعادتمزه مواصلتلرينه قدر داخليه نظارتى وكالتى معارف ناظرى زهدى پاشايه واوقاف همايون نظارتى وكالتى ماليه ناظرى نظيف افندى‌يه احاله قلنمشدر . اخص آمال وافكارمز دولتمزك حصول سعادت و سلامتى واعتلاى شان‌وقدرتى قضيه‌سى‌اولديغندن توفيقات‌الهيه و‌ روحانيت مقدسهٔ نبويه‌يه استناداً هيئت‌وكلامز طرفندن بو‌يولده صرف‌مساعى وغيرت اولنمسى مطلوب وملتزممزدر جناب حق موفق بيورسون ٢٩ محرم ١٣٠٩ » .

١٨ جمادى‌الاولى ١٣١٣ ده عدليه نظارتندن عزل اولندى .

١٣ جمادى‌الاخره ١٣١٣ ده اطنه واليلكنه مأمور اولدى . اعتذار ايتديكندن حلب واليلكنه تحويل ايدلدى . اورادن‌ده استعفا ايتمسيله ٤ رجب ١٣١٣ ده سلانيك‌واليلكنه ، ٣٠ رمضان ١٣١٦ ده مهاجرين قوميسيونى برنجى اعضالغنه نصب اولندى .

٩ ربيع‌الاخر ١٣٢٢ ده وفات ايتدى . اسكدارده طوغانجيلرده رمضان اوغللرندن احمد پاشانك تربه‌سنه دفن ايدلدى .

برنجى رتبه‌عثمانى‌ومجيدى‌نشانلرينى ، كموش‌وآلتون‌امتيازمداليه‌لرينى ، ايتاليانك برنجى رتبه قورون ديتاليا ، بلغارستانك برنجى رتبه سنت الكساندر ، پاپانك برنجى رتبه پى‌نوف نشانلرينى حامل ايدى .

دارالشفقه‌نك تأسيسيله بنانك انشاسنده وكشادندن صكره اطفالك تدريس و تربيه‌سی خصوصنده خدمات مبروره‌سی سبق ايتمشدر .
جمعيت تدريسيهٔ اسلاميه رياستی وكالتنده بولنديغی اثناده‌ده مكتبك دوام وانتظامنه چاليشمشدر .

روم‌ايلی حصارينك يوقاريسنده احمد وفيق پاشا مرحومك كتبخانه‌سنی اشترا وانواع كتب نفيسهٔ اسلاميه جمعيله احيا ايلمشدركه كتبخانه‌سی خصوصی كتبخانه‌لرك وكنديده ، كتاب محبلرينك برنجيلرندن معدوددر .

لسان عربه لايقيله واقف ومطالعهٔ كتبه منجذب اولديغندن كتبخانه‌سنده مشغول اولور وكتب نادره استنساخ ايلردی . مجلسنه علما وادبا مداوم ايدی . صلابت دينيه واستقامت واهليت ايله متصف ايدی . مخدوملری شهرامين اسبقی واستانبول مبعوثی ، اوقاف اسلاميه موزه‌سی اداره مجلسی اعضاسندن عصمت و بنك اوغلی بلديه مديری صونی بك افنديلردر .

مشاراليهك زمان نظارتنده آثار دينيه و خيريه‌دن بعضلری تعمير ايدلدی .

عبدالله غالب پاشا

مصر تجارندن کتانجی‌زاده حاجی محمد صادق افندینك اوغلیدر. ۲۸ شعبان ۱۲٤٤ ده استانبولده طوغدی.

معلم مخصوصدن عربی وفارسی، حساب، هندسه، جغرافیا، براز فرانسزجه تعلم ایتدی.

صفر ۱۲۵۷ ده ـ اون ایکی یاشنده اولدیغی حالده ـ مالیه واردات محاسبه‌سی روم ایلی اوطه‌سنه بلا معاش داخل وتدریجاً (۲۵۰) غروش معاشه نائل اولدی.

ربیع الاول ۱۲٦۹ ده ـ قلمه نسبتی باقی قالمق اوزره ـ (۲,۰۰۰) غروش معاشله کشخانه سنجاغی مال کتابتنه تعیین قلندی. جمادی الاولی ۱۲۷۰ ده استعفا وقلمه عودت ایلدی.

ذی القعده ۱۲۷۱ ده (٤,۰۰۰) غروش معاش وقائممقام تعیینی ایله قریم اردوسی محاسبه ممیزلکنه مأمور اولدی. رمضان ۱۲۷۲ ده

ینه قلمه رجعت ایله بشنجی رتبه مجیدی نشانی وایکی قطعه مدالیه ،
١٢٧٣ ده رتبهٔ ثالثه توجیه اولندی .

شعبان ١٢٧٧ ده (٣,٥٠٠) غروش معاشله قلمه اوچنجی ممیز،
شوال ١٢٨٠ ده (٤,٥٠٠) غروش معاشله باتق قلمنه مدیر اولدی.
١ جمادی‌الاولی ١٢٨١ ده تبدیلاً دردنجی رتبه مجیدی نشانی‌ویرلدی.

شعبان ١٢٨١ ده ینه او مقدار معاشله اسهام عمومیه ترکجه
محاسبه‌جیلکنه نقل ایدلدی. برمدت صکره مأموریتی الغا وربیع‌الاخر
١٢٨٢ ده (٤,٥٠٠) غروش معاشله مجلس رسومات اعضالغنه ،
جمادی‌الاولی ١٢٨٣ ده (٧,٥٠٠) غروش معاشله رسومات اماتنی
محاسبه‌جیلکنه نصب ، رمضان ١٢٨٤ ده رتبهٔ ثانیه صنف متمایزی،
صفر ١٢٨٦ ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی توجیه قلندی .

١٦ شعبان ١٢٨٨ ده رتبهٔ اولی صنف اولی و (١٥,٠٠٠)
غروش معاشله مقام سرعسکری مستشارلغنه ، ٢٠ رمضان ١٢٨٨ ده
او مقدار معاش ودیوان محاسبات ریاستی انضمامی ایله مالیه نظارتی
مستشارلغنه، ١٥ ذی‌القعده ١٢٨٨ ده (٢٠,٠٠٠) غروش معاش
ورتبهٔ بالا ایله رسومات امانتنه، ١٧ ذی‌الحجه ١٢٨٨ ده (٢,٥٠٠)
غروش معاشله مالیه نظارتنه تعیین وبرنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه
اولندی .

١٠ ربیع‌الاول ١٢٨٩ ده (٢٠,٠٠٠) غروش معاشله طربزون
والیلکنه مأمور اوله‌رق رجب ١٢٨٩ ده انفصال ایلدی.

١٢ صفر ١٢٩٠ ده (٢٥,٠٠٠) غروش معاشله خداوندکار
والیلکنه ، ١١ جمادی‌الاولی ١٢٩٠ ده (١٥,٠٠٠) غروش معاشله
دفترخاقانی نظارتنه، ١٧ جمادی‌الاولی ١٢٩١ ده (٢٥,٠٠٠) غروش
معاشله ـ ثانیاً ـ رسومات امانتنه ، ١٧ شوال ١٢٩٢ ده (٢٥,٠٠٠)
غروش‌معاشله ـ ثانیاً ـ خداوندکار والیلکنه، ٢٤ ذی‌القعده ١٢٩٢ ده

(۲۰,۰۰۰) غروش معاشله ـ ثانیاً ـ دفتر خاقانی نظارتنه ، ۱۷ ربیع‌الاول ۱۲۹۳ ده (۳۹,۰۰۰) غروش معاش ورتبهٔ وزارت ایله ـ ثانیاً ـ مالیه‌نظارتنه تعیین و ۱٤ محرم ۱۲۹٤ ده عزل ایدلدی.

مدحت پاشانك عزل و تبعیدی ایله ادهم پاشانك مقام صدارته نصبنده ۲۱ محرم ۱۲۹٤ ده (۲۵,۰۰۰) غروش معاشله شهرامانتنه، ۱ ذی‌الحجه ۱۲۹۵ده (۲۵,۰۰۰) غروش معاشله ـ ثالثاً ـ خداوندکار والیلکنه تعیین قلندی .

۲٤صفر ۱۲۹٦ده (۳۰,۰۰۰) غروش معاشله درسم حوالیسنك برنجی قومیسرلکنه مأمور اولدیسه‌ده استعفا ایتدی . ۱ ربیع‌الاخر ۱۲۹٦ده (۲۰,۰۰۰) غروش معاشله حلب والیلکنه تعیین ایدلدی. حلبك هواسیله امتزاج ایده‌مدیکندن استعفا ایلمسی اوزرینه ۹ شوال ۱۲۹٦ده (۲۰,۰۰۰) غروش‌معاشله قسطمونی والیلکنه نقل واوچ آی صکره معاشی (۱۵,۰۰۰) غروشه تنزیل ایدلدی .

۱۰ ذی‌الحجه ۱۲۹۸ ده (۱۰,۰۰۰) غروش معاشله نافعه قومیسیونی اعضالغنه، ۱۹ صفر ۱۲۹۹ ده (۱۷,۵۰۰) غروش معاشله سلانیك والیلکنه نصب ورمضان ۱۳۰۰ ده برنجی رتبه نشان عثمانی اعطا قلندی .

۱۵ جمادی‌الاولی ۱۳۰۲ ده (۱۷,۵۰۰) غروش معاشله جزائر بحرسفید والیلکنه ، ۱۵ جمادی‌الاولی ۱۳۰۳ده (۱۵,۰۰۰) غروش معاشله انتخاب مأمورین قومیسونی ریاستنه ، ۲۲ ذی‌القعده ۱۳۰۳ ده (۲۵,۰۰۰) غروش‌معاشله ـ ثانیاً ـ سلانیك والیلکنه تعیین ومرصع عثمانی نشانی ، امتیاز نشاننك آلتون وکموش مدالیه‌لری احسان اولندی.

۲۹ محرم ۱۳۰۹ ده ـ جواد پاشانك صدارتنده ـ (۳۰,۰۰۰) غروش معاشله اوقاف همایون نظارتنه نصب ایدلدی . معاشی ۲۲ صفر ۱۳۱۰ ده (٤۰,۰۰۰) غروشه ابلاغ و ۹ شوال ۱۳۱٤ ده عشری

تأجيل ايله (٣٦,٠٠٠) غروشه تنزيل اولندی . ١٧ شوال ١٣١٨ده مرصع مجيدی نشانی ويرلدی .

مدت مديده خسته اولديغندن ١١ رجب ١٣٢٢ ده (٣٠,٠٠٠) غروش معاشله شورای دولت ملكيه دائره‌سی اعضالغنه نقل ايدلدی. مكرراً متعدد ماليه‌قوميسيونلرينه واخيراً تمغاوپول قوميسيوننه رياست ايتدی .

٦ ذی‌القعده ١٣٢٢ ده وفات ايتدی . سلطان محمود خان ثانی حضرتلری تربه‌سی حظيره‌سنه دفن اولندی .

پاپانك پی‌نوف ، يونان حكومتنك سوور ، رومانيانك قورون دورومانی ، صرب حكومتنك طاقوه ، المانيا دولتنك اغل‌روژ نشانلرينك برنجی رتبه‌سنی حامل ايدی .

دامادلری شورای دولت ماليه دائره‌سی رئيس اسبقی جمال بك مرحوم ايله ديون عموميه استانبول وملحقاتی باش مديری فوزی‌بك افندی وكريمه‌سی زاده‌سی خارجيه نظارتی مأمورين كرامندن داماد حضرت شهرياری فاخر بك افنديدر .

مشارالیهك زمان نظارتنده درسعادتده‌كی جوامع ومساجد شريفه‌نك همان عمومی وتكيه‌لر ، مدرسه‌لر ، عمارتلر ، صو بندلری ، صويوللری مكتبلر ، مدرسه‌لر ، تربه‌لر ، سبيللر تعمير وارنكوينده چوبان‌چشمه‌سنده مجدداً ايكی جامع انشا اولندی .

ارباب استقامت واهليتدن ، مؤدب ، حليم ، سليم ، تجربه‌كار ايدی . ١٣١٠ ده استانبولده وقوع بولان زلزلهٔ عظمادن رخنه‌دار اولان مبانئ دينيه وخيريه‌يی — بر طرفدن استقراض ايتمكسزين — كمال اعتدال وسكون ايله وبالنسبه مدت قليله‌ده تماماً تعمير وتجديد ايتديرمسی ، رويت واهليتنك برهان صادقيدر .

طرخان حسنی پاشا

یانیه داخلنده پرمدی قصبه‌سی خاندانندن یحیی بکك اوغلیدر .
۱۲۶۲ سنهٔ هجریه‌سنده ترحانه شهرنده طوغدی .

یانیه مدرسه‌لرنده عربی وفارسی، زوسیمه نامنده‌کی روم مکتبنده بعض فنون تحصیل، مؤخراً آتنه حقوق مکتبنه دوام ایلدی . معلم مخصوصدن ده حقوق ملل، تاریخ معاهدات، علم ثروت ملل تعلم ایتدی .

۷ ربیع الآخر ۱۲۸۳ ده ملازمةً باب عالی ترجمه اوطه‌سنه ادخال، ۲۵ محرم ۱۲۸۵ ده (۲۰۰) غروش معاشله توظیف اولندی .

۲۸ رمضان ۱۲۸۵ ده (۲,۰۰۰) غروش معاشله پترسبورغ سفارت سنیه‌سی ایکنجی، ۲۹ جمادی الاولی ۱۲۸۸ ده (۳,۳۰۰) غروش معاشله برنجی کتابتنه تعیین و ۲۶ رجب ۱۲۸۵ ده ثالثه، ۷ جمادی الآخره ۱۲۸۸ ده ثانیه رتبه‌لری توجیه ایدلدی . ۲۳ محرم

١٢٩٠ دن ٢٣ ربيع الاول ١٢٩٠ تاريخنه قدر سفارت مشاراليها مصلحتكذارلغنده بولندی .

١٩ محرم ١٢٩١ ده رتبهٔ متمایزی توجیه ، ٤ صفر ١٢٩١ ده (٣,٣٣٣) غروش معاشله برلین سفارت سنیه‌سی باش کتابتنه ، ١٠ ذی‌الحجه ١٢٩٣ ده علاوةً سفارت مشاراليها مصلحتكذارلغنه ، ٢٠ شعبان ١٢٩٤ ده (٥,٦٢٥) غروش معاشله ویانه سفارت سنیه‌سی مصلحتكذارلغنه ، ٢ ذی‌الحجه ١٢٩٤ ده (٢٠,٠٠٠) غروش معاشله روما سفارت سنیه‌سنه تعیین و ١٨ ربیع‌الاخر ١٢٩٤ ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی ، ٣ رمضان ١٢٩٤ ده رتبهٔ اولی صنف اولی ، ١٧ ذی‌الحجه ١٢٩٦ ده برنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه قلندی . ٤ ذی‌الحجه ١٢٩٧ ده انفصال ایلدی .

٣ جمادی‌الاولی ١٢٩٨ ده (٥,٠٠٠) غروش معاشله تکه ، ٢٦ جمادی‌الاخره ١٣٠٣ ده اورفه متصرفلقلرینه ، ٩ ربیع‌الاخر ١٣٠٤ ده (١٠,٠٠٠) غروش معاش واو مقدار تخصیصات ایله مادرید سفارت سنیه‌سنه مأمور ، ١٤ جمادی‌الاخره ١٣١١ ده برنجی رتبه عثمانی نشانی احسان ایدلدی .

قولرانك بحراحمر وبصره كورفزی طریقلریله منع سرایتی اسبابنك مذاکره‌سی وخسته‌لکك هندستاندن سرایت ایده‌مه‌مسنه عائد تدابیرك انکلتره حکومتنه اتخاذ ایتدیرلمسی ایچون پارسده اجتماع ایده‌جك صحیه قونفرانسنه ـ پولتیقه‌یه دائر مأذون اولمدقلری تصریح ایدلمك وقولرا ممالك عثمانیه‌دن دکل هندستاندن سرایت ایتدیکنی اثبات ایلمك وقطعهٔ حجازیه ویمانیه‌نك اجنبی نفوذی تأثیراتندن محافظه‌سنه وحقوق خلافت عظمانك مدافعه‌سنه اعتنا اولنمق شرطلریله ـ مشاراليه ذوات سائره ایله و (٤٠٠) لیرا خرجراه اعطاسیله ٦ رجب ١٣١١ ده اعزام اولندی .

۳ شوال ۱۳۱۱ ده مادرید سفارتی عهده‌سنده قالمق وضمیمهٔ (۱۵,۰۰۰) غروش معاش ویرلمك اوزره پارس سفارت سنیه‌سی وکالتنه نصب ایدلدی. پارسه عزیمت ایتمزدن اوّل ۲۶ محرم ۱۳۱۲ده (۳۰,۰۰۰) غروش معاشله کریدولایتی والی وکالتنه تعیین و (۴۰۰) لیرا خرج‌راه اعطا قلندی . ۲۷محرم ۱۳۱۲ده رتبهٔوزارت ویرلدی. ۶ رمضان ۱۳۱۲ ده انفصال ایلدی .

۱۵ شوال ۱۳۱۲ ده ولایاتك احوالنی تحقیق و تفتیش ایچون باب‌عالیده تشکیل ایدیلن قومیسیون ریاستنه ، ۱۵ ذی‌الحجه ۱۳۱۲ده ـ ریاست عهده‌سنده قالمق اوزره ـ (۴۰,۰۰۰) غروش معاشله خارجیه نظارتنه تعیین ، ۱۳ ربیع‌الاول ۱۳۱۳ ده عزل ایله (۲۰,۰۰۰) غروش معزولیت معاشی تخصیص اولندی .

۲۰ رمضان ۱۳۱۳ ده (۳۰,۰۰۰) غروش معاش و (۵۰۰) لیرا خرج‌راه‌ایله کریدوالیلکنه مأموراولدی. والیلك ایله قوماندانلغك برذات عهده‌سنده بولنمسی ایجاب ایلدیکندن ۵ ذی‌الحجه ۱۳۱۳ ده انفصال ایلدی .

۱۸ شعبان ۱۳۱۴ ده ـ معزولیت معاشی اولان ـ (۲۰,۰۰۰) غروشله شورای دولت ملکیه دائره‌سی اعضالغنه نصب ، ۲۷ جمادی‌الاخره ۱۳۱۶ ده مرصع افتخار نشانی احسان اولندی . ۱۳ ذی‌الحجه ۱۳۱۶ ده توسع تسلیحاتك منعی ایچون لاهیده اجتماع ایده‌جك اولان قونفرانسه مرخص تعیین و (۶۰۰) لیرا خرج راه ویومی (۱۰) لیرا طعامیه اعطا قلندی .

ربیع الاول ۱۳۱۸ ده روسیه ایمپراطورینه بیان خوش آمدی ایتمك اوزره (۵۰,۰۰۰) غروش خرج راه ایله لیوادیایه اعزام ، ۱۴ جمادی‌الاولی ۱۳۱۷ ده مرصع عثمانی ، ۲۴ شوال ۱۳۱۸ ده مرصع مجیدی نشانلری احسان ایدلدی .

١١ رجب ١٣٢٢ ده اوقاف همايون ناظرى ، ٢٢ ربيع الآخر ١٣٢٥ ده لاهى صلح قونفرانسنه مرخص اولدى .

قورفه‌ده‌كى قصرينه كله‌جك اولان المانيا ايمپراطورى حضرتلرينك يانيه سواحلنه عزيمتنده استقبالنه مأمور ايديلدرك ٢٧ صفر ١٣٢٦ ده درسعادتدن حركت ايلدى .

٤ رجب ١٣٢٦ ده شوراى دولت رياستنه مأمور وكامل پاشانك صدارتنده ٩ رجب ١٣٢٦ ده منفصل اولدى. ١٩ رجب ١٣٢٦ ده پترسبورغ سفارت سنيه‌سنه تعيين اولندى .

٨ ربيع الاول ١٣٣٢ ده سفارتدن انفصال ايلدى. آرناوودلقده تشكل ايدن حكومتك باش وكيلى اوله‌رق حكومت سنيه‌يه معلومات ويرمكسزين استانبولدن كيتدى .

ايرانك مرصع شير وخورشيد ، المانيانك مرصع اغل روژ ، روسيه‌نك مرصع الكساندر نووسكى ، رومانيانك برنجى رتبه اتوال دورومانى ، اولدنبورغ غران دوقه‌سنك برنجى مريت ، ايتاليانك برنجى سن موريس ئه‌لازار نشانلرينى حاملدر .

زمان نظارتنده مبانئ دينيه وخيريه‌دن اكثرى تعمير اولندى .

محمد علی پاشا

غربا خسته‌خانه‌سی سرطبابتنده بولنمش اولان میرآلای احمدبکك اوغلیدر. ۱۲۶۲ سنهٔ هجریه‌سنده استانبولده طوغدی.

صبیان مکتبنده، والده‌مکتب رشدیه‌سنده مرتّب اولان درسلری اوقودقدن صکره فاتح جامع شریفنده علوم دینیه تحصیل ایتدی.

ذی‌القعده ۱۲۷۵ ده خارجیه مکتوبی قلمنه داخل، ۱۲۸۵ ده رتبهٔ ثانیه‌یه نائل اولدی. (۷۵۰) غروش معاشله برنجی صنف خلفالغه ترفیع، ربیع‌الاول ۱۲۸۵ ده رتبهٔ متمایزی توجیه قلندی.

۲۷ شعبان ۱۲۸۷ ده ـ خورشیدپاشانك والیلکنده ـ حجاز ولایتی مکتوبی معاونلکنه نصب، ربیع‌الاول ۱۲۸۸ ده بشنجی رتبه مجیدی نشانی احسان اولندی. ۱۱ ذی‌القعده ۱۲۸۸ ده استعفا ایتدی.

۱۴ رجب ۱۲۸۹ ده (۳,۰۰۰) غروش معاشله شهراماتی

مكتوبجيلغنه، رجب ١٢٩٣ ده (٤,٥٠٠) غروش معاشله مكتوبیٔ خارجيه مهمه اوطه‌سی مدیرلکنه مأمور اولدی. ذی‌الحجه ١٢٩٤ده دردنجی رتبه مجیدی نشانی، جمادی‌الاولی ١٢٩٥ ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسنی احراز ایلدی .

روسیه دولتی ایله مقدمات صلحیه مذاکره‌سی ایچون برنجی مرخص تعیین اولنان صفوت پاشانك معیتنده خدمت کتابتی ایفا ایتمك اوزره ادرنه‌یه کیتدی . مشارالیهك هنکام صدارتنده مهردارلغنده استخدام اولندی.

شوال ١٢٩٦ ده اوچنجی رتبه عثمانی نشانی، رجب ١٢٩٨ ده رتبهٔ اولی صنف اولی، ٢٧ شعبان ١٣٠٤ ده ایکنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه، ١٧ ذی‌القعده ١٣٠٢ ده (٩,٠٠٠) غروش معاشله صدارت مکتوبجیلغنه تعیین اولندی .

٢٠ ربیع‌الآخر ١٣٠٦ ده ایکنجی رتبه عثمانی، ٥ شعبان ١٣٠٦ده رتبهٔ بالا احسان و ٢١ صفر ١٣٠٨ ده (١٠,٠٠٠) غروش معاشله دیوان همایون آمدجیلکنه نصب ایدلدی .

١٦ رجب ١٣٠٨ ده آلتون کرید مدالیه‌سی، ١٤ شعبان ١٣٠٩ده برنجی رتبه مجیدی، ١٦ ذی‌الحجه ١٣١١ ده برنجی رتبه عثمانی، ١٠ ذی‌الحجه ١٣١٣ ده مرصع عثمانی نشانی اعطا، ٨ ربیع‌الاول ١٣١٠ ده معاشی (١٥,٠٠٠) و ٣ ربیع‌الآخر ١٣١٨ ده (٢٠,٠٠٠) غروشه ابلاغ اولندی .

تأسیسات عسکریه اعانه‌سندن طولایی ١٤ شوال ١٣١٥ ده حمیت وطنیه مدالیه‌سی، ٦ شوال ١٣٢٠ ده آلتون لیاقت مدالیه‌سی، ١٥ رمضان ١٣٢٢ ده مرصع افتخار نشانی احسان قلندی .

« مشارالیهك صداقت وقدم واهلیتنه وامثالنه نظراً رتبه ومأموریتجه تلطیفات سنیه‌یه مظهریتی تصور بیورلمش ایسه‌ده مأموریتنك اهمیتی

جهتیله بر مناسبنك بولنمسی لازمه‌دن اولدیغندن بعده او وجهله‌ده عاطفت‌سنیهٔ جناب‌پادشاهی‌یه مظهربیورلمق‌اوزره» [١] ٢٩جمادی‌الاولی ١٣٢١ ده معاشی (٣٢,٥٠٠) غروشه ابلاغ ایدلدی .

٣ محرم ١٣٢٤ ده رتبهٔ وزارتله صدارت مستشارلغنه ، اوقاف همایون ناظری طرخان پاشانك لاهی صلح قونفرانسنه عزیمتنده ٢٢ ربیع‌الاخر ١٣٢٥ ده ومشارالیهك یانیه‌سواحلنده آلمانیا ایمپراطوری حضرتلرینی استقباله مأموریتنده ٢٦ صفر ١٣٢٦ ده ـ علاوةً ـ نظارت مشارالیها وكالتنه ، اعلان مشروطیتی متعاقباً ٤ رجب ١٣٢٦ ده (٣٦,٠٠٠) غروش معاشله نظارت مشارالیهایه نصب اولندی . ٩ رجب ١٣٢٦ ده انفصال ایلدی . مؤخراً تقاعدی اجرا اولندی .

آیلرجه اسیر فراش اضطراب اوله‌رق ١٦ ذی‌الحجه ١٣٢٩ ده وفات ایلدی . ایوب قبرستاننه دفن اولندی . اواخر حیاتنده حفظ قرآن مبینه وقف مساعی ایتمشدی . نازك ومقتدر ایدی .

سلطان احمد جوارنده اوچلر محله‌سنده صدراسبق مرحوم خلیل رفعت‌پاشا ورثه‌سنك متصرف ومشارالیهك مستأجراً مقیم اولدیغی كارگیر قوناق ١ محرم ١٣٢٦ ده محترق وكتب نفیسه ، قیمتدار خالیلر ، بلور اوانی محو اولمشدی .

مشارالیه ، روسیه‌نك سنت استانسلاس ، ایتالیانك قورون دیتالی وسن‌موریس نه‌لازار ، اسپانیانك ایزا بللاقاتولیك ، فرانسه‌نك لژیون دونور ، پاپانك پی‌نوف ، رومانیانك اتوال ، اوستریانك فرانسوا ژوزه‌ف ، اسوج ونوروجك اتوال پولر ، یونانك سوور نشانلرینك ایكنجی ، قره‌طاغك دانیلو ، رومانیانك قورون دورومانی ، صربك طاقوه ، بلغارك مریت سیویل ، ایرانك شیر و خورشید نشانلرینك برنجی رتبه‌لرینی حامل ایدی .

---

[١] ارادهٔ سنیه‌یی مبلغ مابین‌همایون باش كتابتنك تذكره‌سی .

محمود اكرم بك

رجال دولتدن ومشاهير ادبا وخطاطيندن رجائی افندينك اوغليدر . والدەسی ، غازی تيمور طاش پاشا سلالەسندندر . ربيع الاول ١٢٦٣ دە استانبولدە طوغدی .

بايزيد مكتب رشديسيلە مكتب عرفانيە واعدادیٔ حربيە دوام ايلدی . عارضۀ وجوديەدن طولايی مكتب حربيە نقل ايتمكسزين اعداديدن چيقدی . معلم مخصوصدن فرانسزجە تحصيل ايتدی .

١٢٧٩ دە ملازمتلە خارجيە مكتوبی قلمنە ، ٧ محرم ١٢٨٣ دە (٧٠٠) غروش معاشلە ويركو ادارۀ عموميەسی قلمنە ، مؤخراً ماليە اسهام محاسبەسنك مهمە اوطەسنە داخل اولدی . محرم ١٢٨٥ دە (٣,٠٠٠) غروش معاشلە شورای دولت معاونلكنە ، درت بچق سنە صكرە باش معاونلكنە تعيين اولندی .

۱۲۸۸ده اصلاحات، ۱۲۹۰ده اصلاح امور ضبطیه قومیسیونلری باش‌کتابتلرینی فخریاً ایفا ایدرك ۱۲۹٤ ده (٦,۰۰۰) غروش معاشله شورای دولت اعضالغنه، بو اثناده هیئت اعیان و مبعوثانه شورای دولتدن قومیسر نصب ایدلدی .

۱۲۹۵ ده اسکان مهاجرین ایشلرینك کثرتی جهتیله ضمیمهٔ مأموریت اوله‌رق اون‌یدنجی دائرهٔ انتخابیه معاونلکنده اوچ آی بولندی . مأموریت اصلیه‌سنه علاوةً شورای دولت دستور انجمننه، پوسته وتلغراف اداره‌سنده متشکل قومیسیونه مأمور اولدی . ۲۱ جمادی‌الاولی ۱۳۰۵ ده معاشی (۷,۰۰۰) غروشه ابلاغ ایدلدی .

صفر ۱۲۸۰ ده رابعه، ربیع‌الاخر ۱۲۸۱ ده ثالثه، شوال ۱۲۸٦ ده ثانیه، رجب ۱۲۹۱ ده متمایز، ربیع‌الاخر ۱۲۹٤ ده اولی صنف ثانیسی، ۲٦ شوال ۱۲۹۸ده اولی صنف اولی، ٤ رمضان ۱۳۰۸ ده بالا رتبه‌لری، ربیع‌الاول ۱۲۹٦ ده اوچنجی، ۲٦ رمضان ۱۳۰۰ ده ایکنجی، ۲۱ رمضان ۱۳۰۹ ده برنجی رتبه مجیدی، ۳۰ ربیع‌الاول ۱۳۰٤ده ایکنجی، ۱۱ذی‌الحجه ۱۳۱٦ده برنجی رتبه عثمانی نشانلری، ۱۲ ذی‌القعده ۱۳۰۸ ده کموش امتیاز مدالیه‌سی اعطا قلندی .

۱۲۹۹ ده شهر امانتی ایله دوائر بلدیه موازنه‌سنك تدقیق وتنظیمی ایچون تشکیل اولنان قومیسیون ریاستنه، ۱۳۰۰ ده مهاجرینك مصالح حقوقیه‌لرینك تسویه‌سی ایچون عدلیه، ۱۳۰۳ ده برتابعیت مسئله‌سنك مذاکره‌سی ایچون خارجیه، ۱۳۰۵ ده مکاتب ابتدائیه‌نك تکثیری ومکاتب عالیه پروغراملرینك اصلاحی ضمننده معارف نظارتلری دائره‌لرنده تشکل ایدن قومیسیونلر اعضالغنه، ۱۳۰۸ ده سینوب حبسخانه‌سنك اصلاح احوالی ایچون باب‌عالیده، تصفیهٔ دیون تحویلاتندن ظهور ایدن مکرر نومرولو تحویلات حقنده تحقیقات

وتدقيقات اجراسی ایچون مسکوکات اداره‌سنده تشکل ایدن قومیسیونلر ریاستنه ، طرابلس غربه اعزام اولنان هیئت تفتیشیه اعضالغنه ، رژی اداره‌سنده‌کی سوء استعمالاتك اصلاحی و دیون عمومیه ایله عثمانلی بانقه‌سی اداره‌لری علیهنه ایکی ایتالیالی طرفندن واقع اولان بیاناتدن طولایی تحقیق حال ضمننده مالیه ، طرابلس غرب ولایتنجه اتخاذ اولنه‌جق تدابیراصلاحیه‌یی مذاکره‌یه مأموراً شورای دولت ، ١٣١٠ده قولرا مصابینی ایچون اعانه جمع ایتمك اوزره شهر اماتنی دائره‌لرنده ، ١٣١١ ده ـ مقدما درسعادته‌جلب ایدلمش اولان ـ حاجی‌زینل‌افندی ایله ذوات سائره حقنده جریان ایدن معاملاتك تحقیقی ایچون داخلیه مستشارینك ریاستنده متشکل قومیسیونلر اعضالغنه ، ارضروم قحط‌زدکاننك تهوین احتیاجاتی ضمننده باب عالیده‌تشکیل قلنان قومیسیون ریاستنه ، ١٣١٢ ده حرکت ارض مصابینه اعانه جمعی ایچون شهر اماتنده متشکل قومیسیون اعضالغنه مأمور ایدلدی .

شورای دولتك تشکیلات اخیره‌سنده ١١ شعبان ١٣١٤ ده تمییز محکمه‌سی ، ١٣ شوال ١٣١٤ ده تنظیمات دائره‌سی اعضالغنه تعیین ، معاشی ١٧ ربیع الاول ١٣١٦ ده (١١,٣٠٠) ، ٢ جمادی الاولی ١٣٢٦ده (١٣,٣٠٠) غروشه ابلاغ اولندی .

اعلان مشروطیتی متعاقباً ـ کامل پاشانك صدارتنده ـ ٩ رجب ١٣٢٦ ده (٢٥,٠٠٠) غروش معاشله اوقاف همایون نظارتنه نصب ایدلدی. تبدیل مأموریت آرزوسنده بولندیغندن ٢٧ شوال ١٣٢٦ده معارف نظارتنه نقل اولندی .

اعیان اعضالغنه انتخاب ایدلمك اوزره یرینه دیکرینك تعیننه ٤ ذی‌القعده ١٣٢٦ ده ارادهٔ سنیه صادر اولدی . ٢٠ ذی‌القعده ١٣٢٦ ده هیئت اعیان اعضالغنه تعیین قلندی .

٤ ربیع الاول ١٣٣٢ ده وفات ایلدی . اناطولی حصارنده

کوچك صو قبرستاننده اوغلی نژاد بکك جوار قبرینه دفن ایدلدی .

مشار الیه، سرآمدان ادبای عثمانیه‌دندر. مکتب ملکیه‌ده، غلطه سرای سلطانیسنده سنه‌لرجه ادبیات تدریس وافکار طلبه‌یی تنویر ایلدی . وطننه صوك خدمتی اولمق اوزره ـ مالك اولدیغی ـ کتابلری موزهٔ همایون کتبخانه‌سنه ترك ایتدی. معارفه خدمات جمیله‌سی سبق ایدن ارباب حمیتدندر .

ملیح الوجه، ادیب ، عفیف ، وقور ، دلنواز ، شاعر ، منشی ایدی . حین وفاتنده بتون غزته‌لر مقالات متعدده نشریله فضائل مسلّمه‌سنه ترجمان اولدی . ارباب‌قلم، قدرشناسلق کوستردی .

مخدومی ارجمند اکرم بك ، عثمانلی اعتبار ملی بانقه‌سی مکتوبی قلمی مدیریدر .

مرحومك آثار مطبوعه‌سی بروجه‌آتیدر :

(نغمهٔ سحر) (زمزمه) (نفرین) (تعلیم ادبیات) (تقدیرالحان) (قدمادن بر قاچ شاعر) (مه‌پریزون ترجمه‌سی) (آتاله) (نژادا کرم) (تفکر) (ناچیز) (تقریضات) (عربه سوداسی) (محسن بك) (وصلت) (شمسا) (صائمه) (عفیفه انژه‌لیك) .

محمد شمس الدين پاشا

چرکس قبائلنك ودیغی قسمی رؤساسندن حاجی زاده عثمان بکك اوغلیدر. ۱۲۷۱ سنۀ هجریه سی اواخرنده چرکس ممالکندن اوبیخ قطعه سی داخلنده طوغدی.

عائله سیله درسعادته هجرت ایدرك فاتحده حافظ پاشا صبیان، فاتح وبشکطاش رشدی مکتبلرنده، مخرج اقلامده، مکتب سلطانیده، مکتب ملکیده تحصیل علوم ایلدی.

مکتب سلطانیدن تاریخ خروجی اولان شعبان ۱۲۹۵ ده (۳۵۰) غروش معاشله مکتب مذکور احتیاط صنفلرینه لسان ترکی وبشقه جه (۷۵۰) غروش معاشله – طلبه سندن بولندیغی – مکتب اعدادئ ملکینك برنجی صنفنده حساب نظری وهندسه تدریسنه مأمور اولدی.

۲۰ رجب ۱۲۹۷ ده (۲,۵۰۰) غروش معاشله مابین همایون

کتابتنه تعیین ، ٢٩ رمضان ١٢٩٧ ده ثالثه ، ٢٨ شوال ١٢٩٧ ده ثانیه ، ٥ شوال ١٢٩٨ ده متمایز ، ٣٠ رمضان ١٢٩٩ ده اولی صنف ثانیسی رتبه‌لری ، ٣٠ رمضان ١٢٩٧ ده دردنجی رتبه مجیدی ، ١٤ ذی‌الحجه ١٢٩٧ ده دردنجی ، بر سنه صکره اوچنجی رتبه عثمانی نشانلری توجیه اولندی .

ذی‌القعده ١٣٠٠ ده – کتابت معاشنی آلمق اوزره – عزل و١ جمادی‌الاخره ١٣٠١ده (٣,٠٠٠) غروش معاشله آتنه سفارت سنیه‌سی باش کتابتنه تعیین قلندی . یونان مسئله‌سنده دول اجنبیه سفراسیله برابر سلطنت سنیه سفیری فریدون بك ٣ شعبان ١٣٠٠ ده آتنه‌یی ترك ایتمکله عودتنه قدر قرق سکز کون مصلحتکذارلق خدمتنده بولندی .

رتبه‌سی ٧ ذی‌القعده ١٣٠٣ ده اولی صنف اولنه ترفیع ومأموریتی ١٠ جمادی‌الاخره ١٣٠٤ده (٥,٠٠٠) غروش معاشله خارجیه نظارتی امور شهبندری مدیریتنه تحویل قلندی .

٨ جمادی‌الاولی ١٣٠٥ ده فاس حکومتنه متعلق ١٨٨٠ تاریخلی معاهده‌نامه‌نك تعدیلنی مذاکره ایچون مادریدده اجتماع ایده‌جك قونفرانسه مرخص نصب اولندیسه‌ده قونفرانس طاغلدیغندن عزیمت ایده‌مدی .

١٦ رمضان ١٣٠٧ده ایکنجی رتبه عثمانی ، ٣٠ رمضان ١٣٠٩ده اوچنجی رتبه مجیدی نشانلری ، ٢ شعبان ١٣٠٨ ده کموش کرید مدالیه‌سی اعطا قلندی .

عباس حلمی پاشانك مصر خدیویتنه نصبنی متضمن فرمان عالی‌یی ایصاله مأمور ایدیلن هیئتله برابر ٣ رمضان ١٣٠٩ده مصره عزیمت ویکرمی ایکی کون صکره عودت ایلدی .

٢٦ربیع‌الاخر ١٣١٠ده (١٠,٠٠٠) غروش معاش و (١٠,٠٠٠) غروش تخصیصات ایله بکرش سفارت سنیه‌سنه تعیین اولندی. بکرشده قوللرا ظهور ایتدیکی صره‌ده باش وکیل قاتارجی سفارتخانه‌یه کله‌رك ـ علتك منع سرایتی‌ایچون ـ تبعهٔ‌عثمانیه‌دن اون‌بیك کشینك اورادن قالدیرلمسنی تبلیغ و مشارالیه‌ده کیفیتی خارجیه نظارتنه اشعار ایلمسی اوزرینه ١٧ صفر ١٣١١ده ـ باب‌عالیجه برمأموریت مناسبه‌یه تعیین اولنمق اوزره ـ عزل ایدلدی .

سفارته شاکر پاشانك تعیینی رومانیا حکومتندن علی‌الاصول استمزاج اولندقده ـ باویه‌رادەکی چفتلکنده بولنان ـ رومانیا قرالی « شمس‌الدین بکك تبدیلنه تأسفله برابر شاکر پاشانك سفارتنی قبول ایدرم » دیمسیله شاکر پاشانك مأموریتی اجرا ایدلمدی . فقط شمس‌الدین بکك‌ده مأموریتی اعاده اولنمیه‌رق تام معاشله معزول صفتنده بر سنه قدر وظیفهٔ سفارتی ایفا و مؤخراً دیکر ذاتك نصبی اوزرینه بکرشدن انفکاك ایلدی .

١٣١٢ ده رومانیا حکومتندن برنجی رتبه اتوال دورومانی ، ١٣١٣ ده ایران حکومتندن مرصع شیر و خورشید نشانلری اهدا ایدلدی .

٢١ربیع‌الاول ١٣١٢ده (٦,٠٠٠) غروش‌معاشله خارجیه‌مستشار معاونلکنه ، ٢٣ شعبان ١٣١٢ ده (١٠,٠٠٠) غروش معاش و او مقدار تخصیصات‌ایله طهران سفارت‌سنیه‌سنه نصب ، ٣ صفر ١٣١٣ده رتبهٔ بالا توجیه ایدلدی . منیف پاشانك سفارته تعیینی اوزرینه ٢٦ ذی‌القعده ١٣١٣ ده انفصال ایلدی .

١٥ محرم ١٣١٤ ده (٢٠,٠٠٠) غروش معاشله وان ولایتی والیلکنه نصب اولنه‌رق ٦ ذی‌الحجه ١٣١٤ ده استعفا ایتدی . ١٥ ربیع‌الاخر ١٣١٥ ده (١٣,٥٠٠) غروش معاش و (٩,٠٠٠)

غروش تخصیصات ایله ـ ثانیاً ـ طهران سفارت سنیه‌سنه تعیین ، ١٦ رمضان ١٣١٥ ده برنجی رتبه مجیدی ، ١٥ شعبان ١٣١٨ ده برنجی رتبه عثمانی نشانی توجیه قلندی .

ایران شاهی مظفرالدین شاه درسعادته ورودنده مشارالیهك دوام مأموریتنی آرزو ایتمسی اوزرینه معاشی ٨ جمادی الاولی ١٣١٨ ده (٣٠,٠٠٠) غروشه ابلاغ ایدلدی.

ایرانده اعلان مشروطیت ایدلمسنه تشویقاتده بولندیغی وسیله‌سیله ٤ محرم ١٣٢٦ ده عزل اولندی . ٦ رجب ١٣٢٦ ده (٢٥٠٠٠) غروش معاشله مأمورین ملکیه قومیسیونی ریاستنه، ٢٧شعبان ١٣٢٦ده (٢٥,٠٠٠) غروش معاشله اوقاف همایون نظارتنه تعیین قلندی .

٢٢ محرم ١٣٢٧ ده کامل پاشا قابینه‌سنك سقوطنده منفصل اولدی. ٨ صفر ١٣٢٧ده خزینهٔ مالیه‌دن (٧,٥٠٠) غروش معزولیت معاشی تخصیص ، ٢٩ رمضان ١٣٢٧ ده معاشی (٥,٠٠٠) غروشه تنزیل ایله ملکیه متقاعدین ومعزولین صندوقنه دور ایدلدی . مؤخراً اختیار تقاعد ایلدی .

طرابلس غرب وبنغازی قطعه‌لرینه مختاریت اداره بخش اولنمسی اوزرینه ٩ ذی‌القعده ١٣٣٠ ده بش سنه مدت و رتبهٔ وزارت ایله (نائب‌السلطان) تعیین قلندی . اعلان حربی متعاقباً ایتالیا حکومتی طرفندن درسعادته اعاده اولندی .

مشارالیه ، علوم دینیه‌ده بالخاصه علم تفسیر و تصوفده حائز اختصاصدر . عرب ، فرس ، فرانسز لسانلریله تکلم وکتابته قادر والمانجه و چرکسجه‌یه واقفدر .

خليل احمدی حماده پاشا

جدی مصرلی اولوب بیروته هجرتله توطن ایتدی. عائله‌سی (حمّاده) نامیله معروفدر. بیروتده طوغدی. اوروپا مکتبلرنده اکمال تحصیل ایلدی.

بیروت رسومات اداره‌سنده اشیای عینیه مأمورلغیله خدمت دولته داخل اولدی. بالآخره مصره عزیمتله تدریجاً اسکندریه کمرکاری مفتش عمومیلکنه ارتقا ایلدی.

برقاچ آی مصر اوقاف نظارتنده بولندقدن صکره تقاعدی اجرا اولندی. اعلان مشروطیتی متعاقباً کامل پاشا مرحومك هنگام صدارتنده مجلس اعیان اعضالغیله درسعادته جلب ایدلدی.

حسین حلمی پاشا حضرتلرینك صدارت اولیسنده ۲ ربیع الاول ۱۳۲۷ ده ـ صدارت مستشاری ضیا بکك وکالتیله اداره ایدلمکده اولان ـ اوقاف همایون نظارتنه تعیین ومشارالیهك صدارت ثانیه‌سنده

١٥ ربيع الاخر ١٣٢٧ ده نظارتده ابقا اولندی . ٩ ذی الحجه ١٣٢٧ ده انفصال ایلدی .

مبتلی اولدیغی قلب خستهلکندن طولایی تبدیل هوا ایچون بیروته کیتمك اوزره راکب اولدیغی فرانسز واپورنده جمادی الاخره ١٣٢٨ ده وفات ایتدی . نعشی ازمیره اخراج وبعد التحنیط اسکندریه یه نقل ایله عائلهسنه مخصوص قبرستانه دفن ایدلدی . روم ایلی بکلربکلکی پایهسی اصحابندن ایدی .

§

مأمورین عائده طرفندن ویریلن معلوماته کوره مشارالیهك زمان نظارتندهکی اجراآت بروجه آتیدر :

خدمهٔ خیراته ووقف ایله علاقهدار اولان اصحاب مصالحه مراجعتکاه اولمق اوزره درسعادت وبلاد ثلثهده اون دائرهٔ وقفیه تشکیل ایدلمشدر .

طشرهده معاملات وقفیهنك اصلاحی ایچون نظارتك اوزمانکی تخصیصاتی داخلنده بعض تصرفات ایله مفتشلك تشکیلاتی وجوده کتیرلمشدر .

نظارتك بودجهسی تنظیم و مجلس مبعوثانه تودیع اولنهرق تشکیلات حاضرهنك قسم اعظمی اعتباریله اساساتی بوبودجه ایله وضع قلنمشدر .

اعلان مشروطیتی متعاقباً بر رئیس ایله درت اعضادن مرکب اولهرق تشکیل ایدیلن مجلس ادارهٔ اوقاف الغا ایله معاملاتدن محتاج تأمل اولانلری تحت قراره آلمق اوزره ارکان نظارتدن برانجمن مخصوص تشکیل اولنمشدر .

محاسبه ومصرف ادارهلری و ذاولات مدیریتی لغو ایله یکیدن محاسبه واملاك وقفیه ادارهلری و مبانیٔ وقفیهنك تعمیراتی ایچون انشاآت وتعمیرات مدیریتی و وقف اورمان و اراضی و چفتلکدن استفاده ایدیله بیلمك اوزره اورمان واراضیٔ وقفیه مدیریتی وحساباتك تدقیق ومراقبهسی وتبرکاتك تحریر ومحافظهسی ایچون مراقبه قلمی تشکیل وجهات ادارهسنك نامی قیود قدیمهٔ وقفیهیه تحویل ایدلمشدر .

معاملات اوقافك اصلاحی ایچون تدابیر متصورهنك اول امرده تعلیمات اداریه نامیله اصداری اساس اتخاذ اولنهرق خیلی تعلیمات تنظیم قلنمشدر .

شريف علی حيدر پاشا

مكۀ مكرمه امير اسبقی مرحوم شريف عبدالمطلب افندی حضر-
تلرينك مخدوم عاليلری شريف علی جابر بك افندينك نجل نجيبيدر.
سلسلۀ نسب شريفلری
تبركاً درج اولندی :

[شريف علی حيدر
بن الشريف علی جابر
بن شريف عبدالمطلب
بن الشريف غالب بن
الشريف مساعد بن
الشريف سعيد بن
الشريف سعد بن
الشريف زيد بن
الشريف محسن بن
الشريف حسين بن
الشريف حسن المشهور

بن ابونمی بن بركات الثانی بن محمود بن بركات الاوّل بن حسن
الثانی بن عجلان بن رمیثه بن ابونمی الاوّل بن حسن الاوّل بن علی
بن قتاده بن ادريس بن مطاعن بن عبدالكريم بن عيسی بن
الحسين بن سليمان بن علی بن عبدالله بن محمد الثانی بن موسی الثانی بن
عبدالله بن موسی الجون بن عبدالله المحض بن حسن المثنی بن حسن
السبط بن علی بن ابی طالب رضی الله عنه و كرم الله وجهه]

بوغاز ایچنده قاکلیجه‌ده جد محترمنك ساحلخانه‌سنده ذی‌الحجه ١٢٨٢ده طوغدی. ١٢٩٣ سنهٔ هجریه‌سنده مکهٔ مکرمه‌یه‌عزیمت‌ایلدی. خاقان سابق حضرتلرینك مشار الیه عبدالمطلب افندیدن واقع اولان طلبی اوزرینه ١٢٩٦ ده درسعادته عودت و باارادهٔ سنیه شهزادکانه مخصوص مکتبه دخول ایله تحصیل معرفت ایتدی.

٤رمضان ١٣٠٦ده رتبهٔ بالا توجیه وشورای‌دولت‌محاکمات‌دائره‌سی اعضالغنه تعیین قلندی. اوّلا ایکنجی، ٣٠ رمضان ١٣٠١ ده برنجی رتبه مجیدی نشانی والتون وکموش امتیاز مدالیه‌سی توجیه اولندی.

اعلان مشروطیت هنکامنده ـ موافقتی استحصال ایدلمکسزین ـ حجاز تیمور یولی اعضالغنه نقل اولنمسی اوزرینه استعفا ایلدی.

متعاقباً مجلس اعیان اعضالغنه، حقی پاشا حضرتلرینك صدارتنده ٣٠ ذی‌الحجه ١٣٢٧ ده اوقاف همایون نظارتنه نصب ایدلدی. طقوز آی‌ایفای‌خدمتله استعفا ایتدی. برنجی رتبه عثمانی نشانی اعطاقلندی.

اعیان ریاستی وکالتنه ومدافعهٔ مالیه ریاست اولیسنه انتخاب‌اولندی.

٣٠ شعبان ١٣٣٤ ده مکهٔ مکرمه امارتنه نصب وعلی‌الاصول رتبهٔ وزارت توجیه قلندی.

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم محمد سعید پاشا

مکهٔ مکرمه امارتنده بولنان شریف حسین پاشانك حسب‌الایجاب انفصالی وقوع بولوب حرمین‌محترمین خدمات مقدسه‌سنك تأمین حسن جریانی‌عهده‌مزه مترتب وظائف اساسیه‌دن اولمسنه وهیئت اعیانمز برنجی رئیس وکیلی شریف علی‌حیدر بکك لیاقت وحیثیت ذاتیه ایله متصف وحسن سلوك وسیرتی مجرب اولمسیله خدمت امارتی دلخواهمز وجهله تمشیته کفایتی مجزوم بولنمسنه مبنی امارت مکهٔ مکرمه رتبهٔ وزارتله عهده‌سنه توجیه قلنه‌رق کندوسی باب‌عالیمزه اعزام ایدلشدر. جناب حق جمله‌مزی هرحال وکارده توفیقات صمدانیه‌سنه مظهر وروحانیت جلیلهٔ جناب رسالتپناهی‌یی جمیع زمانده رهبر بیورسون آمین. ٣٠ شعبان ١٣٣٤ ».

محمد ضیا پاشا

طاش کوپریلی امامزاده حاجی بکر افندینک اوغلیدر . ۱۵ رجب ۱۲۷۶ ده درسعادتده طوغدی .

صبیان و رشدی مکتبلرنده مرتب درسلری و معلم مخصوصدن عربی ، فارسی ، فرانسزجه ، دیوان محاسباتده فن دفتری تحصیل ایلدی .

۴ ذی القعده ۱۲۹۱ ده (۱۳) غروش (۳۰) پاره معاش ایله دیوان احکام عدلیه ضبطه اوطه سنه داخل اولدی . مؤخراً محکمهٔ تمیز اقلامنه ، ۷ جمادی الاولی ۱۲۹۷ ده (۷۵۰) غروش معاشله دیوان محاسبات تحریرات قلمنه نقل ایدلدی .

۵ محرم ۱۲۹۵ ده (۱,۰۰۰) غروش معاشله دیوان محاسبات ممیز ملازملکنه ، ۴ ربیع الاول ۱۳۰۲ ده ممیزلکه ، ۲۶ جمادی الاولی ۱۳۰۶ ده (۳,۰۰۰) غروش معاشله محاسبهٔ عمومیهٔ مالیه شعباتنک

تدقیق وظائف قومیسیونته ، ٢٠ رجب ١٣٠٦ ده حسابات مرکزیه شعبه‌سی مدیریتنه تعیین ، ٢٣ ذی‌القعده ١٢٩٨ ده رتبهٔ ثالثه ، ٢٣ رجب ١٣٠١ده دردنجی ، ١٠ رجب ١٣١٠ ده اوچنجی رتبه‌مجیدی نشانی ، ٩ ربیع‌الاول ١٣٠٢ ده ثانیه، ٢٩ رمضان ١٣١٠ ده متمایز رتبه‌لری توجیه قلندی .

اصول مضاعفهٔ حسابیه‌ده ممارسهٔ کامله‌سی اولدیغندن تجارت‌ونافعه نظارتنك اشعاری اوزرینه ٢١ رجب ١٣١١ ده (٤,٠٠٠) غروش معاشـله زراعت بانقه‌سی محاسـبه‌جیلکنه نصب ، ٢٨ جمادی‌الاخره ١٣١٢ ده رتبهٔاولی صنف ثانیسی توجیه ایدلدی .

٢٤ جمادی‌الاولی ١٣١٣ ده (٦,٠٠٠) غروش معاشـله محاسبهٔ عمومیهٔ مالیه محاسـبه‌جیلکی معاونلکنه ، ٢٩ ربیع‌الاخر ١٣١٦ ده (٩,٠٠٠) غروش معاشله محاسبهٔ عمومیهٔ مالیه محاسبه‌جیلکنه تعیین ، ١٦ شعبان ١٣١٤ ده رتبهٔ اولی صنف اولی ، ٢٦ رجب ١٣١٥ ده ایکنجی رتبه عثمانی ، ٢٩ رمضان ١٣١٦ ده برنجی‌رتبه مجیدی نشانی توجیه ومعاشی ٢٦ ذی‌الحجه ١٣١٨ ده (١١,٠٠٠) غروشـه ابلاغ اولندی . ١٥ محرم ١٣١٩ ده انفصال ایلدی .

١٧ محرم ١٣١٩ ده مجلس‌مالیه اعضالغنه‌نصب ، دوائرمرکزیه‌نك معاملات حسـابیه‌سنی تفتیش وظیفه‌سنی‌ده ایفا ایتمك اوزره ١٥ صفر ١٣١٩ ده (٧,٥٠٠) غروش معاش تخصیص و مؤخراً (٢,٥٠٠) غروش ضم ایدلدی . ٢٩ رجب ١٣٢٢ ده رتبهٔ بالاٰیی احراز ایلدی.

امور مالیه‌ده اختصاصی جهتیله ٢٨ شـوال ١٣٢٣ ده روم ایلی ولایات‌ثلثه‌سی مالیه قومیسیونی اعضالغنه نقل ایله مأموریت اصلیه‌سـنه مخصّص معاشـدن بشقه شهری (١٢٥) لیرا تخصیص و برنجی رتبه عثمانی نشانی احسان قلندی.

۱۱ذی‌القعده ۱۳۲۳ده (۳٦,۰۰۰) غروش معاشله مالیه‌نظارتنه تعیین ، ۱۲ رجب ۱۳۲٤ ده رتبهٔ وزارت توجیه اولندی . اعلان مشروطیتی متعاقباً سعید پاشا قابینه‌سنده استعفا ایلدی .

ذات شاهانه‌یه تقدیم ایتدیکی استعفانامه‌ده : « هیئت حاضرهٔ وکلانك اجرآت وتشبثاتنده فعالیت مطلوبه کوریله‌مه‌مسی وطن وملت حقنده بعض احوال غیر مرضیه‌نك حدوثنه سبب اوله بیله‌جکندن دها طوغریسی کندم‌ده داخل اولدیغم حالده هیئت مذکوره مملکتك احتیاجات عاجله‌سی اسبابنی استحضار ایده بیله‌جك کفایتی حائز اولمدیغندن مالیه نظارتندن عفو بیورلمقلغمی استدعایه مسارعت ایدرم » دیمشدر .

کامل پاشانك صدارتنده ۹رجب ۱۳۲٦ده نظارتنه عودت ایلدی. حسین حلمی پاشانك صدارت اولیسنده ۲۲ محرم ۱۳۲۷ ده ـ ثالثاً ـ مالیه نظارتنه تعیین اولندیسه‌ده قبول ایتمدی .

غازی احمد مختار پاشا قابینه‌سنده ۷ شعبان ۱۳۳۰ ده ـ رابعاً ـ مالیه ، بر قاچ کون صکره داخلیه نظارتنه تعیین اولندی . آز مدتده استعفا ایلدی .

کامل پاشانك دفعهٔ رابعه صدارتنده ۱۸ ذی‌القعده ۱۳۳۰ ده اوقاف همایون ناظری اولدی . قابینه‌نك سقوطنده ۱۵ صفر ۱۳۳۱ده انفصال ایتدی .

محمد فوزی پاشا

شام اشرافندن عظم زاده محمد علی پاشانك اوغلیدر. ۱۲۷۵ سنهٔ هجریه‌سنده‌شامده طوغدی. صبیان ورشدی‌مکتبلرنده تحصیل ایلدی.

۲۱ صفر ۱۲۹۶ ده سوریه ولایتی مجلس اداره قلمنه (۵۰) غروش معاشله داخل اولدی. ۸ جمادی‌الاولی ۱۳۰۳ ده (۱,۰۰۰) غروش معاشله ولایت مذکوره‌نفوس‌نظارتنه تعیین اولندی. ۲۹ جمادی الاخره ۱۳۰۸ ده استعفا ایلدی.

۱۲ جمادی الاولی ۱۳۰۹ ده (۱,۲۰۰) غروش معاشله شام بلدیه دائره‌سی رئیسی اوله‌رق دائره‌نك ایکی یه انقسامی اوزرینه ۲ رجب ۱۳۱۴ده ریاستدن انفکاك ایتدی. مؤخراً ایکنجی دفعه ریاسته نصب اولندی.

۱۲ رمضان ۱۳۱۸ دن ۱۵شعبان ۱۳۲۷ تاریخنه قدر (۲,۰۰۰) غروش معاشله حجاز تیمور یولی انشا آت اداره‌سی مدیریتنده بولنه‌رق

١٦ شعبان ١٣٢٧ دن ٥ جمادی‌الاولی ١٣٢٨ تاریخنه قدر مدیریتی فخریاً ایفا ایلدی .

٢٦ ربیع‌الاخر ١٣٣٠ ده شام مبعوثلغنه ، ٢٩ جمادی‌الاولی ١٣٣٠ ده مجلس مبعوثان برنجی رئیس وکالتنه انتخاب ایدلدی .

غازی احمدمختار پاشانك صدارتنده ٧شعبان ١٣٣٠ده (١٥,٠٠٠) غروش معاشله اوقاف همایون نظارتنه تعیین قلندی . زلزله‌دن متأثر اولانلرك درجهٔ احتیاجاتنی تحقیق ایتمك اوزره مجلس وکلا قراریله کلیبولی حوالیسنه عزیمت وایفای وظیفه ایله عودت ایتدی .

غازیٔ مشارالیه قابینه‌سنك استعفاسنده ١٨ ذی‌القعده ١٣٣٠ ده نظارتدن منفصل اولدی. (٥,٠٠٠) غروش معزولیت معاشی تخصیص ومؤخراً ینه شام مبعوثلغنه انتخاب اولندی .

مشارالیه ٢٢ محرم ١٢٩٩ ده ثالثه ، ١٨ ربیع‌الاول ١٣٠٠ ده ثانیه ، ٢٩ جمادی‌الاولی ١٣٠٣ ده متمایز ، ٢٠ محرم ١٣١٤ ده میرمیرانلق رتبه‌لری، ١ جمادی‌الاولی ١٣١٨ ده روم ایلی بکلر بکلکی پایه‌سی توجیه و ١٤ ربیع‌الاخر ١٣٠٧ده اوچنجی، ١٤ جمادی‌الاولی ١٣١٨ ده ایکنجی ، ٥ رجب ١٣٢٢ ده برنجی رتبه مجیدی ، ٢٠ ربیع‌الاخر ١٣١١ده اوچنجی رتبه عثمانی نشانلری، ٤ صفر ١٣٢٣ده التون لیاقت مدالیه‌سی اعطا و المانیا دولتی طرفندن ایکنجی رتبه مع قوردون دوپروس نشانی اهدا قلندی .

مصطفى خيرى افندى

سلطان عبدالعزيز خان حضرتلرينك زمان سلطنتلرنده خربوت وطرابلس غرب ولايتلرى اوقاف مديرلكنده بولنوب بنه خاقان مشار اليهك اواخر سلطنتلرنده ترك مأموريتله مملكتى اولان اركوبده اختيار اقامت و ١٣٠٥ سنه‌سى رمضان شريفى ابتداسنده وفات ايدن عبدالله عونى افندى مرحومك اوغليدر . ١٢٨٣ ده اركوبده طوغدى . بيوك پدرى اركوب قاضيسى ابراهيم افندى ، آنك

اوستريالى رسام قراوسك تابلوسندن مقتبسدر .

پدرى علمادن نقيب الاشراف عبدالله افندى ، آنك پدر و بيوك پدرلرى‌ده علمادن عبدالرحمن وحسن ومحمد افنديلردر .

پدرينه كلنجه‌يه قدر اجدادى ، قرەمان اوغلى ابراهيم بكك اركوبده كائن جامع كبيرينك اوقافنه متولى اولدقلرى دفاتر قديمهٔ وقفيه‌ده

مقیّددر . پدری عبدالله عونی افندی، وظیفهٔ تولیتی ایفادن استنکاف ایلدیکی کبی مشارالیه‌ده پدرینك وفاتیله کندینه توجه‌ایدن تولیتی عمجه زاده‌سنه ترك ایتدی .

عمجه‌سی حاجی منیب افندیدن ملا جامی‌یه قدر تحصیل ایدرك او صره‌ده سیواس ولایتی عدلیه مفتشی بولنان بیوك برادری حقی بکك نزدینه کیتدی . سیواسده مظنهٔ کرامتدن شیخ مور علی بابا حضرتلرندن فارسی تعلم ایتدی .

١٣٠٠ ده برادری مشارالیه حقی بکله برابر درسعادته کله‌رك فاتحده بحرسفید جهتنده باش قورشونلی مدرسه‌سنه قید اولندی . ملاجامی تدریس ایتمکده اولان طاش‌کوپریلی عبدالله‌رشدی افندینك درسنه (عدل) بحثنده داخل اولدی .

١٣٠٢ ده پدریله برابر ارکوبه کیدوب استانبوله عودتنه قدر کذار ایدن ایکی سنه‌نك تحصیل زمانلرنده قیصری‌یه عزیمتله یاغمور اوغلی مدرسه‌سنده حجره‌نشین اولدی . منطق ، معانی ، بیان ، بدیع وتعطیل موسملرنده ارکوبده دایسی مفتی احمد طاهر افندیدن تفسیر شریف اوقودی .

١٣٠٤ ده استانبوله عودتنده مدرسه‌سنه دخول وخواجه‌سی عبدالله‌رشدی افندینك حلقهٔ‌تدریسنه تصورات درسنده التحاق ایدرك ٢٣ ذی‌القعده ١٣١٢ ده اجازتنامهٔ علمی اخذ ایلدی .

مکتب‌حقوقه دوام‌ایله ٨اغستوس ١٣١٣ده ـ صنفنك ایکنجیسی اوله‌رق ـ علی‌الاعلی درجه‌ده مأذونیت رؤسی آلدی .

١٩ رجب ١٢٩٧ ده با ابتداء خارج بروسه رؤسی اعطا ، ٣ جمادی‌الاخره ١٣١٥ده ابتداء داخله ، ١٦ جمادی‌الاولی ١٣٢٢ده موصلهٔ سلیمانیه‌یه ترفیع اولندی .

٣٠ ربیع‌الاول ١٣١٦ ده مرعش ، ٤ ذی‌الحجه ١٣١٧ ده طرابلس شام سنجاغی بدایت محکمه‌سی مدعی عمومی معاونلکنه ،

١٧ محرم ١٣١٩ ده لازقيه بدايت محكمه‌سی جزا دائره‌سی رياستنه ، ٢٠ ذی‌الحجه ١٣٢٠ ده ترفيعاً سوريه ولايتی ، ١٦ رجب ١٣٢٢ده مناستر ولايتی بدايت محكمه‌ی مدعی عمومی معاونلكنه ، ١٨ شوال ١٣٢٤ ده ترفيعاً سلانيك ولايتی مركز بدايت محكمه‌سی جزادائره‌سی رياستنه تعيين اولندی .

اعلان مشروطيتی متعاقباً نيكده مبعوثلغنه انتخاب ودرسعادته ورودنده ٤ذی‌الحجه ١٣٢٦ده دارالفنون حقوق شعبه‌سی مجله معلملكنه تعيين ايدلدی .

اوتوز برمارت وقعهٔ مؤلمه‌سنی متعاقباً اعياندن توفيق پاشا حضرتلرينك رياستنده تشكل ايدن هيئت وكلاده عدليه وماليه نظارتلرينك انحلالی اوزرينه ٨ ربيع‌الآخر ١٣٢٧ ده مشاراليه ، عدليه وسلانيك مبعوثی جاويد بك افندی ماليه نظارتلرينه نصب اولنديلرسه‌ده بيان معذرت ايتديلر .

مجلس مبعوثانك ١٣٢٦ و ١٣٢٧ اوچنجی سنهٔ اجتماعيه‌سی مناسبتيله تجديد اولنان انتخاباتده ١ تشرين ثانی ١٣٢٦ تاريخندن اعتباراً برنجی رئيس وكالتنه انتخاب و ١٦ ذی‌الحجه ١٣٢٧ ده مدرسة القضاة تنظيم اعلامات جزائيه معلملكنه تعيين قلندی .

١٩ ذی‌الحجه ١٣٢٨ ده اوقاف همايون نظارتنه وذات شوكتسمات جناب پادشاهينك روم‌ايلی‌يه سياحتلرنده داخليه ناظری خليل بك افندينك معيت سنيهٔ خلافتپناهيده عزيمتنه بناءً ٧ جمادی‌الاخره ١٣٢٩ ده داخليه نظارتی وكالتنه تعيين بيورلدی . ١٣ صفر ١٣٢٩ده مشاغلندن طولايی دارالفنون مجله معلملكندن استعفا ايلدی .

حجاز قطعه‌سی امور صحيه‌سنك اصلاحی وحجاج كرامك امراضدن محافظه‌لری و قطعهٔ مباركه‌ده‌كی مؤسسات صحيه وخيريه‌نك اداره‌سی ايچون مقدما درسعادتده تشكيل اولنان حجاز صحيه مجلسی اعضالغنه

۹ اغستوس ۱۳۲۷ ده تعیین ، ۲ شوال ۱۳۲۹ ده برنجی رتبه مجیدی نشانی اعطا اولندی .

حقی پاشا حضرتلرینك استعفاسی اوزرینه سعید پاشانك صدارته نصبنده ۱۱ شوال ۱۳۲۹ ده عدلیه نظارتیله شورای دولت ریاستنه اصالةً و اوقاف همایون نظارتنه وکالةً تعیین قلندی . مؤخراً عدلیه نظارتیله شورای دولت ریاستندن استعفا ایلدیکی جهتله ۸ ذی‌القعده ۱۳۲۹ ده اصالةً ـ ایکنجی دفعه اوله‌رق ـ اوقاف همایون نظارتنه نصب ایدلدی.

۲۶ ربیع‌الاول ۱۳۳۰ ده قرق کلیسایه عزیمت ایدن معارف ناظری امرالله افندینك عودتنه قدر امور نظارتی وکالةً صورت فخریه‌ده رؤیت ایلدی .

سعید پاشا قابینه‌سنك استعفاسی اوزرینه ٦ شعبان ۱۳۳۰ ده اوقاف همایون نظارتندن انفکاك ایتدی . ٤ محرم ۱۳۳۱ ده مدرسة‌القضاة قانون جزا معلملکنه تعیین قلندی .

۱٦ صفر ۱۳۳۱ ده ـ ثالثاً ـ نظارت مشارالیهایه نصب اولندیسه‌ده راحتسزلکندن طولایی اعتذار ایلمسنه بناءً ۲۷ صفر ۱۳۳۱ ده منفصل اولدی . نظارت برمدت وکالتله اداره اولندی .

۲۱ جمادی‌الاولی ۱۳۳۱ ده ـ رابعاً ـ اوقاف همایون نظارتنه تعیین قلندی . ۲۳ رمضان ۱۳۳۱ ده جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه هیئت عمومیه‌سی ریاست وکالتنه انتخاب ، ٦ ذی‌الحجه ۱۳۳۱ ده برنجی رتبه عثمانی نشانی اعطا قلندی .

۱۸ ربیع الاخر ۱۳۳۲ ده ـ اوقاف همایون نظارتی عهده‌سنده قالمق اوزره ـ مقام مشیخت علیایه نصب اولندی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم محمد سعید پاشا

شیخ‌الاسلام اسعد افندینك وقوع استعفاسنه ومقام مشیخت بالجمله محاکم شرعیه ومدارس علمیه‌نك مرجعی اولوب مؤسسات مذکوره‌نك احکام‌شرعیه واحتیاجات حاضره‌یه‌کوره تنظیم واصلاح اموری لابد واوقاف همایونمز ناظری خیری افندینك مؤسسات علمیه وخیریهٔ وقفیه‌نك حسن‌اداره‌سی امرنده‌مساعیٔ رویتمندانه‌سی مشهوداولمسنه وکندوسی اساساً طریق علمی‌یه منسوب ومعاملات شرعیه‌یه واقف بولنمسنه مبنی مسند مشیخت اسلامیه عهدهٔ استیهالنه توجیه واحاله اولنه‌رق باب عالیمزه اعزام قلنمشدر جناب حق توفیقات صمدانیه‌سنه مظهر بیورسون آمین بحرمة سیدالمرسلین. ۱۸ ربیع‌الاخر ۱۳۳۲ » ».

رجب ۱۳۳٤ده مشیخت ونظارتدن استعفا ایلدی. مؤخراً مجلس اعیان اعضالغنه تعیین بیورلدی.

§

مأمورین متعاقه طرفندن اعطا اولنان معلوماته نظراً مشارالیهك زمان نظارتلرنده‌کی اجرا آت بروجه آتیدر :

معاملات وقفیه‌نك تنظیمی

معاملات وقفیه‌نك تنظیم وتسریعی وواردات وقفیه‌نك توفیر وتأمین‌تحصیلی ووظائفك حسن‌صورت وسرعتایله ایفاسی ایچون مرکزده وطشره‌ده تدابیر لازمه‌یه‌توسل ایدیلەرك تشکیلات نظامنامه‌سی یاپلمش وتعلیمات اعطا قلنمشدر.

دعاکوی فدوله‌لری

خدمهٔ خیرات واصحاب جهاته مخصص فدوله‌لردن بشقه اولق اوزره دعاکوی فدوله‌سی نامی آلتنده مرتب فدوله‌لرك مقدارینه وشروط تخصیصنه دائروقفیه‌لرده صراحت بولنیوب سنداتدن مدوردفترلره استناداً ویریله‌کلکده ایدی . بیاسه‌یه تبعاً صاتلمده واکل ایچون دکل ، سرمایه‌یی تمیه ایچون الدن اله کچه‌رك یوزده طقسانی بدلاً تسویه ایدلمکده ایدی . بوفدوله‌لر ایچون‌خزینهٔ اوقافجه سنوی اختیار اولنان (۱۲,۰۰۰) لیرا درجه‌سنده‌کی صرفیاتك ادامه‌سی بدلجیلرك تأمین‌منافعنی ووقفك اضرارینی‌مؤدی‌اولدیغندن منحل وقوعنده

ترقین قیدلری جهتنه کیدلمش ایسه‌ده اولاده انتقال ایتمکده وقصریده مساعده ایدلمکده اولمسندن طولایی بوصورتله امحاسی پك چوق سنه‌لره محتاج ایدی . بونلرك خارجده‌کی فیأتنه کوره کاملاً صاتون آلنه‌رق امحاسی ایچون اقتضا ایدن (۳٦,۰۰۰) لیرا خزینهٔ اوقافجه بویوزدن اختیار اولنان مصارفك نهایت اوچ سنه‌لکنه مقابل بولندیغندن ۳۲٦ سنه‌سی بودجه‌سنده تصرف ایدیلن (۲٤,۰۰۰) و۳۲۷ سنه‌سی بودجه‌سنه دعاکوی فدوله‌لری مصارف سنویه‌سی اوله‌رق داخل بولنان (۱۲,۰۰۰) لیرا قارشیلق اتخاذ ایدیله‌رك ۲۱ ربیع‌الاول ۱۳۲۹ و ۱۳ مارت ۱۳۲۷ تاریخلی قانون ایله مذکور فدوله‌لرك ـ استقراض عقدینه حاجت قالمقسزین ـ بدللری دفعةً وکاملاً بالتأدیه امحا ایدلمشدر .

دعاکوی وظائفی

بعض اوقافك غلای اسعار و سائره‌دن طولایی واردات معینه‌سی کفایت ایتمه‌ین مصارفنه قارشیلق تدارکی مقصدیله تواریخ مختلفه‌ده ترتیب وبا معجله فروخت ایدلمش اولان دعاکوی وظائفی ایچون هر سنه خزینهٔ اوقافدن (۳۵۵,۰۹۵) غروش تأدیات اجرا ایدلمکده ایدی. واقفین کرامك شرطلرینه مستند اولمدیغی کبی منفعت وقفله تألیفی د، قابل بولنمیان تأدیاته نهایت ویرلمك اوزره وظائف مذکوره‌نك خارجده آلنوب صاتلمقده اولدیغی فیأتلرك وسطیسنه کوره بدللری ۱۹ ربیع‌الاخر ۱۳۲۹ و ٦ نیسان ۱۳۲۷ تاریخلی قانون موجبنجه تأدیه‌اولنه‌رق میدان تداولدن قالدیرلمشدر .

عمارتلر

پك‌علوی مقصدلرله وجوده کتیرلمش اولان عمارتلر علی‌التدریج بوزوله‌رق سوء استعمالات منبعی اولمشدی . ارباب وظائفه ، طلبهٔ علومه ، محتاجینه ویریلن فدوله‌لر ، یمکلر غیر قابل اکل بر حاله کلمشدی . خدمه اکله صالح اولمیان شیلری آلمقدن ایسه بدللرینی استیفا ایتمکی ترجیح ایدییورلردی . بو حال ایسه عمارتلرده منفعت شخصیه‌لرینی تأمینه چالیشانلرك دها زیاده ایشلرینه کلیوردی . چونکه خدمه‌نك طعامی ایچون خزینهٔ اوقافك عماراته صرف ایتدیکی پاره‌نك انجق نصفی بلکه‌ده ثلثی بدل اوله‌رق خدمه‌نك النه کچه‌رك اوست طرفی منفعتپرستانك کیسه‌لرینه کیرییوردی . عمارتلردن طلبهٔ علومه ویریلن شیلرده عین حالده ایدی . بناءً علیه هم خزینهٔ اوقافدن مدارس‌نامنه عمارتلره صرف ایدیلن مبالغك محتکرلر النه کچمسنه مانع هم‌ده طلبهٔ علومك

تأمین معیشتنه مدار اولمق اوزره عمارتلردن ویریلن فدوله و سائره برینه طلبه‌یه برمقدار اقچه اعطاسنه باشلانلمشدی . عمارتلردن واقفین کرامك شرط انسانیت پروریلری نسبتنده فقراده استفاده ایده‌میوردی. طلبهٔ علومه ودعاکوی فدوله‌لرینه عائد مشغولیتلرندن استغنا حاصل اولان عمارتلرده‌کی سوءاستعمالاته نهایت ویرلمك مقتضی ایدی . ۱۹ ربیع‌الاخر ۱۳۲۹ و ٦ نیسان ۱۳۲۷ تاریخلی قانون ایله بری استانبولده دیکری اسکدارده فقرایه مخصوص اولمق اوزره ایکی عمارتدن ماعداسی الغا اولندی . عمارتلردن فدوله ومعینات آلان ارباب جهات وظیفه‌لرینه معینات بدلی اوله‌رق ضمائم اجرا ایدیلوب متکرلرله اوغراشمقدن قورتارلمش وفقرایه مخصوص‌اولان ایکی‌عمارت حسن‌اداره اولنمغه باشلانلمشدر. تصرفی تأمین ایدیلن‌مبالغ‌ده شروط واقفه نظراً الک‌موافق کوریلن طلبهٔ علومه تخصیص ایدلمشدر .

ضمائم

معاملات اوقافك اصلاحی ایچون واقع اولان تشبثات نتیجه‌سنده واردات اوقافك تزایدی نسبتنده عموم ارباب جهات وظائفنك حد کفایه‌یه ابلاغنه مدار اولمق اوزره سنین متعدده بودجه‌لرینه ضمائم قارشیلغی قونلمش اولمغله برابر قبله‌کاه عامهٔ مسلمین اولان کعبهٔ معظمه ایله حرم ملائك خدم حضرت سیدالمرسلینده خدمتله وایه‌مند مسعدت بولنان ارباب جهات وظائفنه ضمائم اجرا قلنمق اوزره (۲,۰۰۰) ایرانك صرفنه ۹ جمادی‌الاولی ۱۳۲۹ و ۲۵ نیسان ۱۳۲۷ تاریخلی قانونله مأذونیت استحصال ایدلمشدر .

مکتب اوقاف

معاملات اوقافك ایجابات جلیلهٔ شرعیه واحکام موضوعهٔ قانونیه دائره‌سنده حسن تمشیتی ایچون مستخدمینك سویهٔ عرفانلرینی یوکسلتمك و یکیدن مقتدر مأمور یتشدیرمك اوزره ۱۱ جمادی الاولی ۱۳۲۹ و ۲۷ نیسان ۱۳۲۷ تاریخلی قانونله مکتب اوقاف تأسیس اولنمشدر .

مستغنی عنها اوقاف

مستغنی عنها اولان و خراب بولنان مبانئ وقفیه ایله وقف عرصه‌لر نقد ایله استبدال ایدیلەرك یکیدن مؤسسات خیریه و علمیه انشاسی و مصارف دائمه‌لری ۳ جمادی الاخره ۱۳۲۹ و ۱۹ مایس ۱۳۲۷ تاریخلی قانون ایله تحت تأمینه آلنمشدر .

توجیه جهات

تدقیقات و ملاحظات عمیقه اوزرینه تنظیم اولنوب مرعیت احکامنه ۲ رمضان ۱۳۳۱ و ۲۳ تموز ۱۳۲۹ تاریخنده ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی شرفتعلق بیوریلان توجیه جهات نظامنامه‌سیله ده جهاتك اهلنه توجیهی ومعاملات توجیهیه‌نك طرز سالمده جریانی اسبابنه توسل ایدلمشدر .

مدرسة الواعظین

احکام عالیهٔ قرآنیه وسنت سنیهٔ نبویه دائره‌سنده مواعظ حسنهٔ اجتماعیه اجراسیله دین مبین اسلامك مؤسس مدنیت و فضیات اولدیغنی جهان انسانیته نشر ایده‌بیله‌جك ارباب کمال یتشدیرمك اوزره ۲۳ ربیع‌الاول ۱۳۳۲ و ٦ شباط ۱۳۲۹ تاریخلی نظامنامه ایله (مدرسة الواعظین) تأسیس قلنمشدر .

اوقاف اسلامیه موزه‌سی

آثار قدیمهٔ نادره و نفیسهٔ اسلامیه ضیاعدن صیانت ایدلمك وارباب عرفانك انظار تقدیر واستفاده‌سنه وضع اولنمق اوزره (اوقاف اسلامیه موزه‌سی) تأسیس وادامهٔ انتظامی واستحصال ترقیاتی ایچون ارباب اختصاصدن مرکباً ـ صورت فخریه‌ده ـ برمجلس اداره تشکیل اولنمشدر . [۱]

[۱] مشارالیه خیری افندی حضرتلری جانبندن موزه‌نك تأسیسه مأمور ایدیلن شورای دولت اعضالغندن متقاعد کچه‌جی زاده رشاد فؤاد ، شهر امین اسبق واستانبول مبعوثی عصمت ، دیوان محاسبات رئیس ثانیسی ارمناق ، ولایات ممتازه و مختاره قلمی مدیری ابن‌الامین محمود کمال ، معارف نظارتی تألیف وترجمه دائره‌سی اعضاسندن محمد ضیا و موزه مدیریتنه تعیین اولنان احمد حق بکلر ، آیلرجه مبانیٔ وقفیه‌یی دور و تدقیق وآثار و اشیای نفیسه جمع ایدرك سلیمانیه عمارتنی ـ اصول فنیسنه موافق صورتده ـ جسیم برموزه حالنه افراغ و مکمل برتعلیمتنامه تنظیم ایتمشلردر. ۱ جمادی الآخره ۱۳۳۲ ده [۱٤ نیسان ۱۳۳۰] رسم کشادی اجرا ایدلمشدر. الیوم مجلس اداره ریاستنده مشارالیه رشاد فؤاد بك واعضالغنده‌ده ذوات مشارالیهم بولنمقده وهفته‌ده برکره موزه داخلنده اجتماع ایله مجلسه تبلیغ اولنان خصوصاتی تدقیق و مذاکره ایتمکده‌درلر. ایام اخیره‌ده عدلیه نظارتی هیئت تفتیشیه رئیسی علی باش همپا بك‌ده اعضالغه تعیین قلنمشدر .

هیئت فنیه

صنایع هندسیه‌نك معمارلق ، الکتریق وصو مهندسلکی کبی مختلف اقسامنده صاحب اختصاص ذواتدن مرکب مرکزده بر هیئت فنیه تشکیل ایدلدیکی کبی طشرده‌ده انشاآت و تعمیرات وقفیه ایچون آیریجه هیئت فنیه‌لر تشکیل قلنمشدر .

تعمیرات

مرکزده قیمت واهمیت تاریخیه و معماریه‌یی حائز مبانیٔ خیریه‌نك قیمت معماریه‌لرینه خلل کتیریله‌رك شدی‌یه قدر تعمیر نامیله ایدیلن خطیئاتك تصحیحی ایچون مساعیٔ جدیه‌ده بولنلمشدرکه یکی جامع ، ساطان احمد ، قلیچ علی‌پاشا ، شهید محمد پاشا،ادرنه‌ده ساطان سلیم ، بایزیدثانی، قونیه‌ده سلطان سلیم جامع‌شریفلری ایله درکاه حضرت مولانا ومدارس عالیه اهمیت تاریخیه ومعماریه‌لری ایله متناسب صورتده تعمیر ایدلمشدر .

برنجی وقف خان

اوروزدی‌باق قارشیسنده‌کی وانی افندی مدرسه‌سی وزینب سلطان جامع شریفی قربنده مجدداً انشا اولنمشدر. متعدد مغازه‌لری و ٤٠ اوطه‌یی محتویدر.

ایکنجی وقف خان

ساطان حمامنده خراب چشمه و خزینه ملی ایله اتصالنده‌کی وقف عرصه اوزرینه انشا ایدلمشدر. بودرومه‌لی متعدد مغازه‌لری و (٢٤) اوطه‌سی‌واردر.

اوچنجی وقف خان

بك اوغلنده آغا حمامنده تماماً منهدم اولان قول اوغلی جامع شریفنه بدل بوستانجیده مجدداً برجامع انشا اولنه‌رق یرینه (اوچنجی وقف خان) یاپلمشدر. آلتنده ایکی مغازه‌یی و اوستنده چاشیرلق ، مطبخ ، بانیو کبی هر درلو مشتملاتی وبیوك ، کوچك آپارتمانی حاویدر .

دردنجی وقف خان

١٩ ربیع الاخر ١٣٢٩ تاریخلی قانون ایله الغا اولنوب یرلرینه وقف ایچون تأمین‌واردات‌ایده‌جك عقارات‌تأسیس ایدیله‌بیله‌جك اولان عمارتخانه‌لردن حمیدیه عمارتی محلنه (دردنجی وقف خان) انشا ایدلمکده‌در . آلت قاتده برکچید ایله متعدد مغازه‌لری وفوقانی (١٧٥) اوطه‌یی احتوا ایتمکده‌در .

طلبه یوردی ـ بشنجی وقف خان

بر بودروم ایله برزمین واوچ فوقانی قاتدن مرکبدر. قونفرانس صالونی، کتبخانه ، حمام و (١٠٠) طلبه استیعابنه کافی اوطه‌لری وآیریجه اداره‌خانه‌یی و تفرعات سائره‌یی شامل اولمق اوزره شهزاده باشنده وقف عرصه‌یه انشا ایدلمکه باشلانمش وحال حاضردن طولایی انشا آت شمدیلك تعطیل قلنمشدر.

مدرسة القضاة

سلیمانیه جامع شریفی اوکنده‌کی عتیق معلمخانهٔ نواب خراب و طلبه‌یی استیعابه غیرکافی اولدیغندن بایزیدده قپودان ابراهیم پاشا جامع شریفی اتصالنده‌کی وقف عرصه‌یه (مدرسة القضاة) انشا ایدلشدر . مصارف انشائیه ، قالوریفرله برابر (١١,٠٠٠) لیرادر . بر بودروم قاتی ایله اوچ قاتدن مرکب و بش درسخانه ایله اجتماع صالونی ، طعامخانه و تنفسخانه‌یی وهیئت اداره‌یه عائد متعدد اوطه‌لری مشتملدر .

بوستانجی مکتب ابتدائیسی

باغچه‌قپوسنده‌کائن سلطان‌عبدالحمید اول حضرتلری عمارتنك‌یرینه دردنجی وقف خان انشاسی حسبیله سرکه‌جی جهتی کوشه‌سنده‌کی سبیل ایله فوقانی مکتبك‌ده قالدیرلمسنه لزوم کورلمش ، بونلردن سبیل زینب سلطان جامع شریفی کوشه‌سنه عیناً نقل ومکتبده بوستانجی‌قریه‌سنده مجدداً انشا ایدلمشدر. مکتبك مع تفرعات مصارف انشائیه‌سی (٣,٦٦٠) لیرادر. بش درسخانه ایله اوچ اوطه ، بر تنفسخانه‌دن مرکبدر .

بوستانجی جامعی

بك اوغلنده آغا حمامنده مدرس قول اوغلی جامعنك عرصه‌سنه اوچنجی وقف خان وجامع شریفه احتیاجی بولنان بوستانجی قریه‌سنده سلطان عبدالحمید اول حضرتلری مکتبی اتصالنه مجدداً قبه‌لی بر جامع شریف انشا ایدلمشدر . مصارف انشائیه (٤,٥٢٠) لیرادر . اوچ قبه‌لی صوك جماعت محلی واردر.

مقری‌کوی جامعی

مقری کویدده قبه‌لی بر جامع شریف انشا اولنمقده‌در .

قمر خاتون جامعی

سلطان سلیم ثالث حضرتلرینك دایه‌لری قمر خاتون طرفندن بك اوغلنده انشا ایتدیرلمش اولان جامعك اوجوارده‌کی آپارتمانلر آره‌سنده خراب ومتروك بر حالده قالمسی موافق کورلمیه‌رك مجدداً انشا ایدلمشدر. مصارف انشائیه (۲,۸٤۰) لیرادر.

ببك جامعی

بوغاز ایچنده ببکده سلطان احمد ثالث حضرتلرینك اخشاب جامع شریفی فوق‌العاده خراب اولدیغندن محلنده مجدداً کارکیر وقبه‌لی اوله‌رق انشا ایدلمشدر. مصارف انشائیه ـ ریختم وسائر تفرعاتی داخل اولمقسزین ـ (٤,٦٧٦) لیرادر.

سلطان عبدالحمید اوّل مدرسه‌سی

سلطان عبدالحمید اول حضرتلرینك باغچه قپوسنده‌کی مدرسه‌سی ایله کتبخانه‌سی سلطان سلیم عمارتی عرصه‌سنه مجدداً انشا ایدلمشدر مصارف انشائیه مع تفرعات (۱٦,۰۰۰) لیرادر. بنا اوچ قات ایله بر بودروم قاتندن مرکبدر. بودروم قاتنده مطبخ، طعامخانه ایله حمام وسائره، دیکر قاتلرده‌ده درسخانه‌لر ایله متعدد اوطه‌لر واردر. کتبخانه، بیوك صالون ایله متعدد اوطه‌لردن مرکبدر.

اسکدارده آیازمه مکتبی

سلطان مصطفی ثالث حضرتلرینك اسکدارده کائن اخشاب مکتبی خراب، علی‌الخصوص احتیاجه غیر کافی بولنمسی حسبیله مجدداً وکارکیر اوله‌رق انشا ایدلمشدر. مصارف انشائیه (۵,۰۰۰) لیرادر. بومبلغ مدافعۀ ملیه جمعیتی طرفندن ویرلمشدر. مکتب اوچ قاتدر. آلتی درسخانه ایله هیئت اداره‌یه عائد اوطه‌لری وتنفسخانه وطعامخانه‌یی حاویدر.

کوزتپه مکتب ابتدائیسی

کوزتپه‌ده برمکتب انشاسنه مباشرت اولنمشدر. بدل احاله اولان (۵,۲۵۰) لیرا مدافعۀ ملیه جمعیتی طرفندن ویرلمشدر. بومکتب دیکرلرندن بیوکدر. اوچ کارکیر قات اوزرینه‌در. یدی درسخانه ایله متعدد اوطه‌لری و طعامخانه وتنفسخانه‌سی واردر.

فاتح جامع شریفنك الكتریقله تنویری

فاتح جامع شریفنك مناره‌لریله داخلی — ایلك دفعه اوله‌رق — الكتریق ایله تنویر ایدلمشدر . جامعك طرز معماریسی‌ایله صور تزیینیه‌سنه خلل كتیرلمه‌مش اولمق ایچون جریان الكتریق تللرایله قدیم قندیللر درونه موضوع لامبه‌لره ایصال اولنمشدر . مصارفات تأسیسیه وتجهیزیه (۸۷۳) لیرادر .

محمود شوكت پاشا تربه‌سی

صدراسبق شهید محمود شوكت پاشانك شیشلیده حریت ابدیه تپه‌سنده‌كی قبرینه برتربه انشا ایدلمشدر .

فتحیه مدرسه‌سی

فتحیه جامع شریفی حریمنه صدر اعظم سنان پاشا مرحوم طرفندن انشا ایتدیریلن مدرسه فوق‌العاده خراب اولسی حسبیله (۵,۰۰۰) لیرا صرف ایدیله‌رك برقات اوزرینه اون‌ایكی اوطه‌ایله حمام ومطبخ ومشتملات سائره‌یی حاوی اوله‌رق مجدداً انشا ایدلمشدر .

مدرسة الخطاطین

صنایع نفیسهٔ اسلامیه‌نك الڭمبارك ومحترملرندن اولان خطوط متنوعه‌نك وصنعت تذهیب وتجلیدك احیاسی متصدیله باب‌عالی جوارنده — وقتیله خواجه تحسین مرحومك دارالعلم اتخاذ ایلدیكی — وقف كاركیر مكتب تعمیر وتجدید ایله (مدرسة‌الخطاطین) تأسیس واڭ ماهر خطاطین ومذهبین معلم تعیین اولنمشدر . مدرسه‌نك ترقیاتی تأمین ایدلمك اوزره اداره‌سی ، اوقاف اسلامیه موزه‌سی مدیریتیله موزه اداره مجلسنه تودیع قلنمشدر .

غربای مسلمین خسته‌خانه‌سی

بزم عالم والده سلطان حضرتلرینك‌یكی باغچه‌ده احیا كرده‌سی اولان‌غربای مسلمین خسته‌خانه‌سنك طباً دها مساعد برموقعده ترقیات حاضرهٔ فنیه‌یه توفیقاً انشاسی تنسیب اولنه‌رق بریوزی شهرامینی تراموای یولنه ناظر باروتچی بوستانی نامیله معروف‌بوستان، والدهٔمشار الیها وقفی نامنه‌صاتون آلندیغی‌كبی‌جوارنده‌كی خانه‌لردن قسم اعظمی بالاستملاك یكی خسته‌خانه انشا ایدلمشدر . عرصه‌نك تراموای یولنه ناظر برنجی سویه‌سنده براداره خانه بناسی ، ایكنجی سویه‌ده امراض داخلیه‌نك تداویسنه مخصوص بش بوییون ایله برعملیات جراحیه

دائره‌سی برده حمام ، اوچنجی سویه‌ده امراض ساریه بناسی ایله موتی‌خانه ، مطبخ ، چماشیرخانه ایله ماکنه دائره‌سی واردر .

ایکنجی سویه‌ده بولنان دوائر بربرینه برر قاتلی کچیدلر ایله برلشدیرلدیکی کبی هرسویه دخی آرابه‌لرك مرورینه مساعد میلده یوللر ایله برلشدیرلمشدر .
اداره خانه بناسی بر بودوروم ایله تمام ایکی قات وقسماً چاتی آره‌سی قاتندن مرکبدر . آلت قاتده خسته‌لرك بدایةً معاینه‌سی و ایجابنده برمدت یاتمسی ایچون بردائره‌یی ، اطبایه مخصوص دوائری ، هیئت اداره‌یه عائداوطه‌لری ، اجزاخانه‌یی قونفرانس صالوننده ، خسته باقیجی قادینلر یتشدیرمك ایچون اوزون بردائره‌یی ، اطبانك یتاق اوطه‌لرینی وتفرعات سائره‌یی مشتملدر.
خسته پاویونلری : هرقاتده صره ایله اون‌بش یتاقلق خسته قغوشنی ، تنفس واستراحت صالونلرینی وخلالرله بانیو ملرینی ، اطبایه وخسته باقیجیلره مخصوص اوطه‌لری ، صو ویمك ایصتمق ایچون کوچك مطبخی محتویدر .
عملیات جراحیه بناسی : کوچك و بیوك عملیات صالونلرینی وتفرعاتی شاملدر .

حمام دائره‌سی : صوایله تداوی ایچون لازم‌کلن ترتیبات واقسامی ، بخارلی صیجاق حاملری ، قوم والکتریق بانیولرینی واستراحت واوغوشدیرمه محللرینی حاویدر . بو خسته‌خانه (۳۰۰) یتاقلقدر . مصارف انشائیه (۱۳۲,۰۰۰) لیرادر .

الکتریقلی ترامواي

اسکدار - قیسقلی - علم طاغی الکتریقلی ترامواي خطنك اسکدار - قیسقلی قسمنك تسویهٔ ترابیه‌سیله رای فرشی ، یوللرك قسماً منتظم طاش ایله ، قسماً شوسه‌اوله‌رق انشاسی ختام بولمشدر. مصارفی (۳۵,۰۰۰) لیرادر. ترامواینك ایشلتمه‌سنه عائد ماکنه‌لرك وضعی ایچونده (۷,۵۰۰) لیرا صرفیله اسکدارده سلامسزده کی وقف عرصه‌یه برفابریقه دائره‌سی انشا اولنمشدر . الکتریق ماکنه‌لریله تللر ، دیرکلر ، آرابه‌لر ، تفرعات سائره (٤٦,۵۰۰) لیرایه آلمانیاده‌کی (برغمان) الکتریق شرکتنه وآرابه‌لرك محافظه وتعمیرینه عائد دمیر آرابه‌لق بناسنك دمیر اقسامی (۵,۵۷۵) وکارکیر اقسامی‌ده (۵,۵۰۰) لیرایه احاله ایدلمشدر .

مؤسسات علمیهٔ وقفیه

اسلاف کرامك شایان تبجیل بر فکر عرفانپروری ایله انشا و وقف ایتدکلری مکتبلرك احوال حاضره‌سی سزاوار تأمل اولدیغندن اوقاف نظارتی

تشکیلاتنی حاوی ۷ تموز ۱۳۲۸ تاریخلی نظامنامه‌نك ۱۸ نجی ماده‌سی موجبنجه مؤسسات علمیهٔ وقفیه اداره‌سی تشکیل اولنمشدر . مخصصات وتعمیرات اعتباریله اوقاف نظارتنه ، تدریسات وتفتیشات جهتیله معارف نظارتنه مربوط اولان معاملاتك تأمین وحدت و سلامتی ضمننده ایکی نظارت مأمورینندن منتخب قومیسیونجه ۱۳ مایس ۱۳۲۹ تاریخنده عقد اولنان مقاوله‌یه توفیقاً بناسی بالنسبه مساعد اولان سلطان احمدده جوری قالفه اناث مکتبی کبی سکز مکتب طلب وقوعنده اعاده قلنمق شرطیله موقتاً جهت معارفده ابقا اولنه‌رق (۲٤۲) مکتب ایله بایزید کتبخانهٔ عمومیسندن ماعدا کتبخانه‌لرك اداره‌سی تماماً جانب وقفه رد وتودیع ایدلمشدر. مکاتب مذکوره بنالرندن قسم اعظمی شرائط حفظ الصحیه‌یه کلیاً مغایر وعمومنده نظافت وانتظام مفقود اولدیغی کبی معلمینك اکثری وظیفهٔ تعلیمی ایفا ایده‌میه‌جك درجه‌ده سن پیری‌یه واصل یاخود مسلك تعلیم وتربیه‌ده راجل بولندیغندن تدابیر لازمه اتخاذ اولنمشدر .

یکی بنالر وجوده کلنجه‌یه قدر برمدت موقته ایچون ۱-٤ درسخانه‌لی مکتب حالنده بقاسی ممکن اولان (۱۹) مکتب توسیعاً وتعدیلاً تعمیر وترمیم ایله هردرلو لوازم تدریسیه وسائره تماماً تدارك ومعلملری تنسیق وتجدید ایدلمشدر. بیوك التی درسخانه‌یی، اداره ومعلم اوطه‌لرینی، ایش، طعام، تنفس صالونلرینی وتفرعات سائره‌یی جامع اولمق اوزره بوستانجیده سلطان عبدالحمید خان اول، اسکدارده آیازمه‌ده سلطان مصطفای ثالث مکتبلری کبی مکمل مکتبلر انشا وکشاد اولنمشدر. محل صحت اولمسندن طولایی سد ایدیلن کهنه مکتبلرك طلبه‌سی ایچون مکاتب جدیده انشا ایدیلنجه‌یه قدر ایکی اوچ سنه تطمین احتیاج ایتمك اوزره ذکور واناثه مخصوص اوله‌رق شرائط کافیه‌یی حائز واسع باغچه‌لری محتوی قوناقلر تدارك ایدیلوب تعدیلات وتعمیراتی اجرا قلنمشدر .

کتبخانه‌لر

درسعادتده درت بش یوز بیك جلد آثاری محتوی بیوك بر کتبخانه وجوده کتیرلمك اوزره مناسب بر محلده هر وجه‌ایله مکمل بر بنا یاپلمسی مقرر اولمغله اوزمانه قدر احتیاجی تأمین ایتمك ورطوبتلی وضیادن محروم بعض کتبخانه‌لرده چورومکده وقورتلانمقده اولان آثار اسلافی ضیاعدن قورتارمق اوزره برقاچ کتبخانه‌نك تعمیری ایله اورایه نقل اولنمسی وبو کتبخانه‌لرك تنظیمی ایله ارباب مطالعه‌نك استراحتلرینی تأمین ایده‌جك صورتده تفریش . والکتریقله تنویر ایدلمسی وبونلردن هربری بر ، ایکی شعبهٔ عالیه‌یه تخصیص اولنه‌رق او شعبه‌لره عائد کتابلری کاملاً وعلوم سائره‌یه دائر کتابلرك مکرراتدن برر نسخه‌سنی

احتوا ایلمسی اساسلری قبول ایدیلوب بوکا کوره تفریق وتعمیر اولنان راغب پاشا کتبخانه‌سی علوم ادبیه‌یه ، نورعثمانی کتبخانه‌سی علوم تاریخیه‌یه ، کوپریلی محمد پاشا کتبخانه‌سی فنون ریاضیه وطبیعیه وسائره‌یه ، حکیم اوغلی علی پاشا ، مراد ملا ، فاتح کتبخانه‌لری تفسیر وحدیث شریف وفقه وسائر علوم شرعیه‌یه تخصیص اولنمشدر . حمیدیه کتبخانه‌سی مقامنه سلطان سلیم جامعی حریمنده ومدرسه اتصالنده مجدداً انشا اولنان ایکی قاتلی بیوك کتبخانه‌نك برقسمنه سالف الذکر علوم شرعیه‌دن کتابلر وبرقسمنه کچن سنه روسیه‌دن جلب ایدیلن وترك وشرق اقوامنك لسان ، ادبیات ، تاریخ ، جغرافیا ، انتوغرافیاسنه ، الحاصل شرق مدنیتنه دائر معلوماتی احتوا ایدن وروس ، آلمان ، هولاندا ، فیننوا ، انکلیز ، فرانسز وسائر لسانلر ایله محرر بولنان بیك پارچه‌یی متجاوز آثار وضع ایدلمشدر .

اوقاف اسلامیه مطبعه‌سی

شهزاده باشنده وفاجاده‌سنده کائن تابخانه مدرسه‌سی تعدیلاً تعمیر ایدیله‌رك ۱۹ مارت ۱۳۳۲ ده (اوقاف اسلامیه مطبعه‌سی) نامیله مکمل برمطبعه تأسیس اولنمشدر . صورت نفیسه‌ده آثار متعدده تمثیل ایدلدیکی کبی احمد بن علی الرازی حضرتلرینك (احکام القرآن) عنوانلی تفسیری ده طبع اولنمقده‌در .

§

« اوقاف همایون نظارتنك تاریخچهٔ تشکیلاتی و نظّارك تراجم احوالی » نامنده‌کی بواثر ، مشار الیهك زمان نظارتنده — برکونه مصرفه لزوم کوسترلمکسزین — تحریر ایدلمش و اوقاف اسلامیه مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر .

§

خیری افندی حضرتلری ، ایلك دفعه اوقاف همایون نظارتنه تعییننده نظارتك شامل اولدیغی اشکال ونقاط حقنده اکابر قدمای رجالدن بعض ذواته مراجعتله مطالعه‌لرینی استفسار ومتصف اولدیغی خصیصهٔ قدرشناسی‌یی بو صورتله‌ده اظهار ایلمش و شفاهاً و تحریراً بیان ایدیلن ملاحظاتدن استفاده ایتمشدر . بو جمله‌دن اولمق اوزره صدر اسبق سعید پاشا مرحومك ویانه‌دن کوندردیکی جوابنامه‌نك صورتی درج اولندی :

اوقاف همايون نظارت جليله‌سنه

دولتلو افندم حضرتلری

١٨ جمادی‌الاخره ١٣٢٩ و ٢ حزیران ٣٢٧ تاریخلی تحریرات دولتلرینی ویانه‌ده بولندیغم حالده اخذ ایله مفتخرتیاب اولدم . مفاد معنویسی حقمده بیدریغ بیوریلان توجه و اخلاص صمیمیٔ عالیلرینه برهان اولمقله اولا باول تشکر ایتمك قبولنی رجا ایدرم .

قانون اساسینك یوز اون برنجی ماده‌سی موجبنجه هر قضاده جماعت مجلسلری تشکیل اولنسه بوحال معاملات وقفیهٔ اسلامیه‌نك مرکزیت اصولندن تجریدینی موجب اوله‌جغندن و برده اوقاف نظارتنده بولنه‌جق ذواتك وظیفهٔ اصلیه‌لرینك سیاسیات عمومیهٔ وکلایه پك‌ده تعلق ایده‌مامسی وقابینه ایله برابر تبدللرینه محل بولنمامسی ملاحظه‌لرینه مقابل هیئت وکلایه داخل اولمامالرنده حقوق اوقافك صیانتنه متعلق مساعینك شیمدیکی کبی مثمر اوله‌مامسی محذوری ملحوظ بولندیغندن محفوظیت مقصده عائد تصورات علیه‌لرینك بیانیله اویولده‌کی ملاحظات عاجزانه‌م استفسار بیوریلیور . معلوم عالیلری اولدیغی اوزره حقوق سیاسیه‌لرینه مالك اولان ملتلرده بالذات ادارهٔ امور حق موجود وحاکمیت ملیه قاعده‌سی دخی بوکا مستند اولوب یالکز بالنفس اداره‌سی قابل اولمیان امور علی طریق‌النیابه منتخب ویا منصوب بولنان ذواته مودوع وتصرفات ومعاملات سائره ایسه بالذات علاقه‌دارانه عائددر . بنی نوعنه معاونت ایچون طرق مخلفه‌دن هانکیسنی ایسترایسه آنی انتخاب ایتمکده واعاناتك امراداردسنی ایجابی حالنده مناسب کوره‌جکی واسطه‌یه تودیع ایلمکده مادام که هرکسك حقی واردر، ادارهٔ اوقافده حکومتك توسطنی قبوله مجبوریت یوقدر. بوقاعده‌نك مسلم اولمدیغی زمانلرده بیله بزده عصر سابق اواسطنه قدر تولیتلری مقام سلطنته عائد اولان اوقاف سلاطین مستثنا اولمق اوزره اوقاف سائرده‌ده اصحابنك وشروط مخصوصه‌سنه کوره اداره‌سنده متولیلرینك مختاریت کامله‌لری وار ایدی . شمدی بقایاسنی کوردیکمز و معدوم ومشرف خراب اولانلرینه عین تأسفله باقدیغمز انواع مؤسسات خیریه اومختاریت زمانلرنده وجوده کلمش ایدی . ادارهٔ حاضره اسلاف دولتلرندن حسیب پاشا مرحومك عصری وکلاسنه قبول ایتدیردیکی محدثاتدندر. برطرفدن قاعده ودیکرطرفدن اسلافك اوقافی صاحب ومتولیلری اختیارلرینه ترك ایتملرنده‌کی فائده دوشونلدیکی کبی بیان بیوریلان مرکزیت اصولی‌که اوقافك اداره‌سنی ارکان حکومتدن بر نظارتك اداره‌سنده جمع ایتمکدر، بوکا لزوم کورنمیوب غایتی قانون‌اساسیده مسطور اولدیغی اوزره

وقف ایشلرینی جماعت مجلسلرینه ویرمك لازم كلیور . لكن ازمنهٔ ماضیه‌ده تكثیر اوقافده اصول مصادره‌نك و اموال وقفیه‌یی مستقیمانه اداره‌ده محاسن اخلاقك تأثیرات عظیمه‌سی وار ایدی . مصادره‌نك مرفوعیتی تأسیسات وقفیه فكرلرینی تحدید ایتمش وتحول اخلاق ایسه متولیلرجه سوء استعمالاتی منتج اولمشدر . بزده اوقافك مشروط لهلری احتیاجات اجتماعیه‌یه تابع اولماله وقتیله مفید اولان بر وقف فی‌زماننا ابنای نوعك احتیاجاتنه یا هیچ خدمت ایده‌مز یاخود فائده‌سی پك محدود قالیر . بونلر تأمل اولنورسه اولا ارباب خیروحسنات فكرلرینك نشریات وتلقینات مناسبه‌ایله جمعیت ملیه‌مز ایچون احتیاجات عصره موافق اوله‌جق تخصیصات وقفیه‌یه آلیشدیرلماسی ، ثانیاً متولیلرك سوءاستعمالاتدن منعلری ، ثالثاً كرك پایتختده كرك ولایتلرده مبانیٔ وقفیه رسم وپلانلرینك رؤیت وتدقیقیله معمارلرمزك اكثرنده كوریلان اجتهادات سقیمه‌یه بدل فنه مستند ومقبول اولان طرزمعماری‌یه كوره بنالرياپدیرلمسی وتعمیراتك اصللریله متناسب بولنمسی ، رابعاً مصارف كشفیه‌نك تدقیقیله عنداللزوم تعدیلی خصوصلرینه وخصوصات سائره‌یه مرجع اولمق اوزره اوقاف نظارتنك ابقاسی فكرینه اشتراك‌ایدرم . فقط ولایتلرده اوقاف‌مدیرلرینك نظارته واسطهٔ‌منفردهٔ اجرائیه اولملرندن‌ایسه یالكز والی ویاخود والی ومتصرف مركزلرنددكل هرقضاده برر جماعت اسلامیه مجلسی تشكیل اولنسه هم هرمحلده اوقافك حسن اداره‌سی دها زیاده تأمین اولنمش هم‌ده قانون اساسینك بوكا متعلق احكامی بلا استثنا انفاذ اولنمش اولور . بو مجلسلرك اعضاسنی ایسه ایكنجی درجه‌ده بر انتخابله تعیین ایتمك لازم كلیر ظننده‌یم . اوقاف نظارتنده بولنه‌جق ذاتك هیئت وكلایه داخل اولمسی خصوصنده بیان بیوریلان اسباب شایان تسلیمدر . خصوصاً اوقافه دائر اولان لوایٔ قانونیه‌یی مجلس مبعوثان و اعیانده مدافعه ایده‌جك ذات قابینه‌اعضاسندن بولنورسه حسب‌الحال تأثیری بشقه‌اولور . سائرحكومات مشروطه‌ده مؤسسات خیریه دوائر بلدیه‌نك ووجوه بره عائد خصوصات‌داخلیه نظارتنده بولنان معاونات عمومیه مدیریتنك اداره‌سنده بولنیورلر. آثار عتیقهٔ نفیسه‌كه معابد مشهوره ایله قیمت فنیه وتاریخیه‌لری اولان مراقد وسائر مبانی او نوعدندرلر ، آنلرده صنایع نفیسه نظارتنده‌درلر. اكر دول مشروطه‌ده تأسیسات خیریه ایچون هیئت وكلایه داخل برناظر مخصوص موجود اولماسی بزده اوقاف نظارتی قابینه اركانندن عد ایتمكه مانع كوریلیور ایسه اوقاف نظارتنك دیكر بر نظارتی دخی درعهده ایتمسی قابلدر . شو صورتله‌كه ادارهٔ مذهبیه بعض مملكتلرده دخی امثالی‌اولدیغی كبی ادارهٔ‌عدلیه‌دن تفریق ایدیله‌رك

مذاهب نظارتی ویاخود ممالك عثمانیه‌ده اراضینك قسم اعظمی اراضئ موقوفه بولنمسی مدار مناسبت اتخاذ قلنه‌رق دفتر خاقانی نظارتی اوقاف نظارتی ایله برلشدیریله‌بیلور . تحریرات علیه‌لرندن تشکیلات لازمه ایچون برقانون لایحه‌سی قنمه آلنمقده اولدیغنی آکلادم . شعار مهامدانئ ساميلری اقتضاسنجه بولایحه‌نك مکملیتنده واوقافك حسن‌حاله تحویله کفایتنده شبهه ایتمدیکمدن تشکیل بحثنده تفصیلاته لزوم کورمدم . یالکز مساعدهٔ علیه‌لریله ایکی شی اخطار ایده‌جکم. بودفعه صربستاندن کچرکن نیشده انجق ایکی‌مناره مشاهده اولندی . حال‌بوکه اوراده وقتیله بر چوق جامع وار ایدی . صوفیه‌ده ایسه قره مصطفی پاشا جامعی اهل‌اسلام الندن آلنمش ومعابد سائرهٔ اسلامیه معدوم حکمنه کیرمشدر. بو حاللرك موجب اصلیسی اورالرده انحلال حکومت اسلامیه ایسه‌ده ذکر اولنان محللرده الیوم ساکن بولنان اهل اسلامك اوقاف ملیه‌لرینی محافظه‌ده قصر همت ایلدکلری‌ده محل‌شبهه دکلدر . عجبا بزمله علاقهٔ حکومتلری قالمامش اولان محللرده معابد ومساجد اسلامیه‌یی تعدی واهمالدن قورتارمق ایچون بر چاره بولنه‌مازمی ؟ بوسنه و هرسك ایچون بین‌الدولتین یاپیلان مقاوله‌یه شعائر اسلامیه‌نك محافظه‌سی واهالینك ملی سرپوشمز اولان فس کیمه‌لری ایچون بعض قیود ادخال ایدلمشدی . مجارستان وویانه‌ده بوسنه اهالیسندن اولان عسکرلری هپ فسلی کوردم . دیمك‌که اوستریا الحاقدن صکره‌ده حکم‌مقاوله‌یه رعایت ایدیور لکن بلغارستان جماعت اسلامیه‌سنه مخصوص ومقام مشیخت اسلامیه‌نك‌اورالرده نفوذوصلاحیتنی مبین‌اولمق اوزره ینه‌وقتیله قبول ایتدیریلن عادات ونظامات شمدی معطل وجوامع ومساجد دخی بو عطالته داخل‌ایمش. بیلمم‌که اوعادات ونظاماتك اعاده‌سنه امکان حالی‌وارمیدر . وار ایسه علاقه‌دار اولان رفقای فخامله بالمذاکره بر چاره بولنمسی همم‌علیه‌لرینه منوطدر . تحیات توقیریه‌مك بیانی وملتزم اولان توجه عالیلرینك رجای استمراری ایله ختم مقال ایدیورم امرو اراده حضرت من‌له‌الامرکدر .

فی ۲٦ جمادی‌الاخره سنه ۳۲۹ و فی ۱۱حزیران سنه ۳۲۷

ویانه‌دن　　　　مجلس اعیان رئیسی

سعید

ابراهيم خيرالله بك

« وكيل »

مقدمهٔ ابن خلدون مترجمی شیخ‌الاسلام اسبق پیری زاده محمد صاحب افندی احفادندن شیخ‌الاسلام اسبق محمد صاحب منلا بك افندینك اوغلیدر.

محرم ۱۲۷٦ ده درسعادتده طوغدی.

صورت خصوصیه‌ده و مکاتب رسمیه‌ده مقدمات علومی تحصیل ایتدکدن صکره مکتب حقوقه‌دوام و ۳ صفر ۱۳۰٦ ده اعلی درجه‌ده مأذونیت رؤسی اخذ ایلدی.

۱۳۰۰ سنهٔ هجریه‌سنده محکمهٔ تمییز حقوق دائره‌سی ضبط کتابتنه فخریاً تعیین و ۱ شباط ۱۳۰۱ ده (۵۰) غروش معاشله توظیف اولندی. ۲۲ ایلول ۱۳۰٤ ده باش مدعی عمومیلك هیئت معاونه‌سی رفاقتنه، ۱۷ کانون اول ۱۳۰٦ ده مذکور مدعی عمومیلك قلمی باش ممیزلکنه، ۲۹ کانون‌اول ۱۳۰۷ ده باش مدعی عمومیلك معاونلکنه تعیین قلندی.

٧ ذی‌الحجه ١٢٨٥ ده توجیه اولنان باابتداء خارج استانبول مدرسلکی رؤسی ٩ ذی‌الحجه ١٣٠٧ ده موصلهٔ سلیمانیه رادەسنه واصل اولدی .

٢٨ کانون ثانی ١٣١٢ ده بك اوغلی بدایت محکمه‌سی اعضالغنه ، ٦ مارت ١٣١٥ ده عدلیه نظارتی حواله مدیریتنه وعلاوهٔ تدقیق معاملات تفتیشیه قومیسیونی ریاستنه ، ٢٨ مایس ١٣١٦ ده امور حقوقیه مدیریتنه ، ٢٨ کانون ثانی ١٣١٧ ده علاوهٔ مکتب حقوقده متشکل هیئت ممیزه اعضالغنه نصب ایدلدی .

٢٤ تموز ١٣١٧ ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی ، ١٩ کانون اول ١٣١٩ ده رتبهٔ اولی صنف اولی ، ٣ ربیع‌الاول ١٣١٨ ده اوچنجی رتبه عثمانی ، ٢٣ شعبان ١٣٢٣ ده ایکنجی رتبه مجیدی نشانی ، ٢٣ مایس ١٣٢٢ ده حجاز تیمور یولی نیکل مدالیه‌سی توجیه اولندی .

٧ کانون ثانی ١٣٢٢ ده درسعادت استیناف حقوق دائره‌سی ریاستنه ، ٣٠ نیسان ١٣٢٤ ده محکمهٔ تمیز اعضالغنه ، ٣٠ نیسان ١٣٢٥ ده — علاوهٔ مأموریت اوله‌رق — شورای دولت رئیسنك ریاستنده متشکل اختلاف مرجع انجمنی اعضالغنه تعیین قلندی .

١٣٢٤ سنه‌سی مجلس مبعوثان اعضالغی ایچون اجرا اولنان انتخابده شهر امانتنده متشکل هیئت تفتیشیه اعضالغیله ریاستنده بولندی .

٢ ایلول ١٣٢٥ ده سلانیك والیلکنه تعیین و١٨ جمادی‌الاخره ١٣٢٩ ده برنجی رتبه مجیدی نشانی توجیه قلندی .

١٧ کانون‌ثانی ١٣٢٧ده استانبول والیلکنه نقل و ١٠ تشرین‌اول ١٣٢٨ ده عزل ایدلدی برکون ولایت مشارالیها وکالتنی ایفا ایلدی .

١١ کانون ثانی ١٣٢٨ ده عدلیه نظارتنه نصب اولندی . ١٤ کانون‌ثانی ١٣٢٨ دن ١٥ نیسان ١٣٢٩ تاریخنه قدر اوقاف همایون

نظارتی وکالةً ایفا ایتدی . ٤ حزیران ١٣٢٩ده ابقاءً عدلیه نظارتنه تعیین قلندی. ١٠ ایلول ١٣٢٩ ده آلتون دونما مدالیه‌سی، ٢٤ تشرین اول ١٣٢٩ ده برنجی رتبه عثمانی نشانی احسان بیورلدی .

١٥ مایس ١٣٣٠ ده — علاوةً وثانیاً — شورای دولت ریاستی وکالتنه ، ٢٠ نیسان ١٣٣٢ ده اصالةً ریاست مشار الیهایه، ٢٦ نیسان ١٣٣٢ ده — علاوةً وثانیاً — اوقاف همایون نظارتی وکالتنه نصب ایدلدی .

٢٠ نیسان ١٣٣١ ده عهده‌سنه فخری سواری ملازم ثانیلکی توجیه و ١٠ اغستوس ١٣٣٢ده ملازم اوّللکه ترفیع وحرب مدالیه‌سی اعطا اولندی .

١١ ربیع الاخر ١٣٣٥ [٢٢ کانون ثانی ١٣٣٢] ده قابینه‌نك تبدلنده شورای دولت ریاستیله اوقاف همایون نظارتی وکالتندن انفکاك ایدرك مجلس اعیان اعضالغنه تعیین قلندی .

§

مأمورین متعلقه طرفندن اعطا ایدیلن معلوماته نظراً مشار الیهك زمان وکالتلرنده‌کی اجراآت بروجه آتیدر :

ایلك وکالتنده : مدینهٔ منوره‌ده بر مدرسهٔ کلیه تأسیسی ایچون نظامنامه تنظیم وارادهٔ سنیه‌سی استحصال ایدلشدر. نظامنامه‌یه توفیقاً قومیسیون مخصوص تشکیل وبرده تعلیمات‌نامه ترتیب اولنه‌رق نظارت هیئت فنیه‌سنجه تنظیم ایدیلن پلان موجبنجه انشاسی تقرر ایتمشدر . خیری افندی حضرتلرینك زمان نظارتنده معمار نهاد بك وساطتیله انشاآته مباشرتله بنانك برنجی قاتی اکمال ایدیله‌رك احوال حربیه سببیله انشاآت شمدیلك تعطیل اولنمشدر .

وقف کتبخانه‌لرك ترتیب وتصنیفی وبونلرك توحیدی ایله کتابلرك بریرده بولندیرلمسی وارباب اختصاص ومطالعه‌نك مراجعتلرینك تسهیل ایدلسی ایچون بر قومیسیون تشکیلیله برمحل مناسب تدارك اولننجه‌یه‌قدر کتابلرك بموافق کوریلن کتبخانه‌لره تودیعی قرارلاشدیریله‌رق ترتیبات وتصنیفاته خیری افندی

حضرتلری زماننده مباشرت ومؤخراً مير مشاراليهك ايكنجى وكالتنده برطاقم مبانينك استملاكيله سليمانيه ثالث ورابع مدرسه‌لرينك كتبخانه حالنه افراغى اسبابنه مبادرت قلنمشدر .

ايكنجى وكالتنده : فاتح جامع شريفى حوليسنده‌كى محدث بنالرك رفعنه وتربه اطرافنك توسيع وتنظيمنه مباشرت ايدلمش وجامع شريف مدخلنده‌كى دكانلرده قالديريله‌رق تابخانه مدرسه‌سى ميدانه چيقارلمشدر .

جوامع ومساجد خدمه‌سنك تنسيق وتصنيف ومعاشلرينك تزييدى ايچون مقدما تشكيل ايدلمش اولان قوميسيونجه تنظيم اولنان اساساته دائر شوراى اوقافدن ويريلن قرار ، مير مشاراليهك ايكنجى وكالتنده بعض تعديلاتله قبول وتصديق اولنه‌رق اجراى ايجابنه تشبث وخدمه معين بر قادرويه ربط ايدلمشدر .

من القديم مصرده يابلقده اولديغى حالده بعدازين مركز خلافت سنيه‌جه اعمال ايتديرلسى مجلس وكلا قرارى اقتضاسندن بولنان وخيرى افندى حضرتلرى زماننده اعمالنه مباشرت اولنان ستارۀ بيت مكرم مير مشاراليه زماننده اكمال وصرۀ همايون اميننه توديع قلنمشدر .

تعليمات نامه موجبنجه ١٣٣٤ سنه‌سى رمضان شريفنده برنجى دفعه اوله‌رق مدرسة الخطاطينده اوقاف اسلاميه موزه‌سى اداره مجلسى رئيسى واعضاسنك نظارتيله ـ خطوط متنوعه سركيسى كشاد ايدلمشدر [١] .

خيرى افندى حضرتلرينك زمان نظارتنده مدينۀ منوره‌يى زيارت ايدن حربيه ناظرى وباش قوماندان وكيلى انورپاشا حضرتلرى طرفندن حرم شريف حضرت نبوى اطرافنك توسيعى حقنده واقع اولان اشعار اوزرينه نظارتجه انشاآت مدير عموميسى معمار كمال الدين بك مدينۀ منوره‌يه اعزام ايديله‌رك مير موما اليهك تنظيم ايلديكى راپور وپلان موجبنجه ابراهيم بك افندى حضرتلرينك ايكنجى وكالتنده حرم شريف اطرافنده‌كى مبانينك استملاكيله دائراً مادار توسيع وتنظيمنه مباشرت اولنمشدر .

مير مشاراليه بالذات بلدۀ طاهره‌يه عزيمتله استملاكات وتوسيعاتك تأمين حسن جريانه نظارتله حرم شريف داخلنده وحجرۀ سعادتده موجود برطاقم فضله شيلر قالديريله‌رق تنظيم ايدلديكى كبى جنت البقيعده اهل بيت حضراتيله حضرت عثمان رضى الله عنه تربۀ منيفه‌لرى تزيين ايدلمشدر .

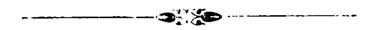
[١] مير مشاراليه ، مالك اولديغى مرقعات وقطعات والواح نفيسه‌يى سركيده تشهيره مساعده ايلديكى كبى مجلس اداره رئيسى كچه‌جى زاده رشاد فؤاد واعضادن ابن الامين محمود كمال بكلر طرفندنده بعض آثار وخطوط بديعه وضع وسركينك تكملنه خدمت ايدلمشدر.

حرم شریفده هرنمازدن اول بررجزؤ قرآن کریم اوقویه‌رق آیده بش ختم ایتمك اوزره بش حافظ تعیین قلمشدر .

حرم شریف جناب نبویده‌کی خطبا ومؤذنینك تنسیقی حقنده برنطام نامه تنظیم ومدرسهٔ کلیه‌نك شعبه‌سی اولمق اوزره برمدرسة‌الخطبا تأسیسنه تشبث وبلدهٔ طاهره‌نك صولرینك قواعد صحیه‌یه موافق صورتده جریانی ایچون پلانلر تنظیمنه ابتدار اولنمشدر .

§

خیری افندی حضرتلرینك زمان نظارتنده تحریر ایدیلن بو اثرك طبعنه مشارالیه ابراهیم بك افندی حضرتلرینك زمان وکالتنده مباشرت ایدلمشدر .

موسی کاظم افندی

« وکیل »

ارضروم ولایتی داخلنده تورتوم قضاسنده ابراهیم افندینك اوغلیدر . ۱۲۷۵ سنهٔ هجریه‌سنده تورتومده طوغدی .

اوان صباوتنده مقدمات علومی ـ فضل و عرفانی او حوالیده مشهور اولان ـ مشایخ نقشبندیه‌دن شیخ محمد افندی حضر ـ تلرندن [۱] تحصیل ایتدکدن صکره ـ بالیکسریده مقیم ـ عمجه‌سی احمد افندینك نزدینه عزیمتله علمای محلیه‌دن باغجیلرلی علی لطفی افندیدن و ذوات سائره‌دن علم کلامه قدر اخذ علوم ایلدی .

۱۳۰۰ ده درسعادته کله‌رك حضور همایون مقررلرندن قاضیعسکر اشرف افندینك درسنه دوام ایتدی . بر ایکی هفته صکره فاضل مشهور خواجه حافظ شاکر افندینك زمرهٔ طلابنه التحاق ایله

---

[۱] الیوم یوز یاشنده‌در .

شرح عقائدك ابتداسندن بدأ ایدرك ۱۳۰۸ ده علوم عالیه وآلیه‌دن اجازت آلدی .

او سنه آچیلان رؤس امتحاننده ابراز اهلیت ایدرك فاتح جامع شریفنده (جامی) دن درسه چیقدی . ۱۳۱۸ سنه‌سنده اعطای اجازته موفق اولدی .

۱۳۱۳ده استانبول رؤس همایونی اعطا و۱۳۱۵ده مکتب حقوق مجله معلملکنه تعیین اولندی. متعاقباً مکتب سلطانی عقائد ودارالفنون اصول فقه وفقه ودارالمعلمین منطق درسلری معلملکنه نصب ایدلدی. رتبهٔ علمیه‌سی تدریجاً مخرج پایه‌سنه ترفیع اولندی . ۱ محرم ۱۳۲۵دن اعتباراً حلب مولویتنی ضبط ایلدی .

ینه او سنه دائرهٔ مشیختده تدقیق مؤلفات مجلسی باش کتابتی ایله اتضالغنه واعلان مشروطیتی متعاقباً معارف نظارتنده مجلس علمی وبالاخره مجلس اعیان اعضالقلرینه تعیین قلندی .

۵ رجب ۱۳۲۸ ده مقام مشیخت اسلامیه‌یه نصب بیورلدی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم حقی پاشا

حسین حسنی افندینك اسباب صحیه‌دن طولایی وقوع استعفاسنه مبنی مسند مشیخت اسلامیه رویت واهلیتی جهتیله هیئت اعیاندن موسی کاظم افندی عهده‌سنه توجیه اولنمشدر . جناب حق موفق بیوره » .

سعید پاشا مرحومك دفعهٔ ثامنه صدارتنده ۷ شوال ۱۳۲۹ ده مسند مشیختده ابقا ایدلدی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم سعید پاشا

ابراهیم حقی پاشانك وقوع استعفاسی جهتیله مجرب اولان رویت وحمیت ووقوف واهلیتکزه بناءً مسند صدارت عهده‌کزه تفویض ومشیخت اسلامیه‌یه موسی کاظم افندی ابقاءً تعیین اولنمشدر . قانون اساسینك معدل یکرمی‌یدنجی

مادەسی احکامنه توفیقاً هیئت وکلایی تشکیل ایدەجك ذواتك انتخاب وعرضنی اراده ایدرم . جناب‌حق موفقیت خیریەیه مظهر بیورسون آمین » .

١٠ محرم ١٣٣٠ ده استعفا ایتدی . ١٣٣١ ده مدرسةالواعظین تفسیر و مدرسةالقضاة درر معلملکنه تعیین اولندی . معلملك الیوم عهدهٔ فضیلتندەدر .

٥ رجب ١٣٣٤ ده ـ ثانیاً ـ مقام مشیخته نصب ایدلدی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم محمد سعید پاشا

شیخ‌الاسلام خیری‌افندینك اسباب صحیەدن‌ناشی وقوع استعفاسی جهتیله مسندمشیخت‌درکاراولان‌اهلیت‌وفضیلتنه بناءً هیئت‌اعیان‌اعضاسندن‌شیخ‌الاسلام اسبق موسی کاظم افندی عهدەسنه بالتوجیه کندوسی باب عالیمزه اعزام ایدلمشدر . جناب حق جملەمزی هرحال وکارده موفق بالخیر بیورسون آمین بحرمة سیدالمرسلین » .

١١ ربیع‌الاخر ١٣٣٥ ده تبدل صدارتده مقام مشیختده ابقا وعلاوةً اوقاف همایون نظارتی وکالتی توجیه بیورلدی .

خط همایونك صورتی :

« وزیر معالیسمیرم محمد طلعت پاشا

محمدسعید پاشانك اسباب صحیەدن طولایی وقوع استعفاسنه وسزك مجرب اولان اهلیت ولیاقتکزه بناءً مسند صدارت رتبهٔ سامیهٔ وزارتله عهدەکزه توجیه ومشیخت اسلامیه موسی کاظم افندی عهدەسنده ابقا ایدلمش و تشکیل اولنان هیئت جدیدهٔ وکلا دخی تصدیق همایونمزه اقتران ایلمشدر . حال وزمانك اهمیت ونزاکتی جملەجه معلوم اولدیغندن دولتمزك سلامت حالیه وآتیەسنك تأمینی ومملکتمزك اسباب سعادت وترقیاتنك استکمالی ایچون هیئت وکلامزله بالاتحاد صرف ماحصل غیرت ایلمکز رویت وحمیت مسلمەکزدن منتظردر . همان جناب‌حق سلامت‌ملك وملت‌امرنده مصروف اولەجق مساعئ خیریەکزی توفیقات الهیەسنه مقرون بیورسون آمین بحرمة سیدالمرسلین » .

محرم ١٣٣٥ ده مدرسةالمتخصصینده حکمت‌الهیه درسنی درعهده ایدرك الیوم تدریسه دوام ایلمکدەدر .

« صفوةالبيان فی تفسیرالقرآن » عنوانیله بر تفسیر مکمل تحریر و سورهٔ (اخلاص) و (علق) ایله سورهٔ (کهف) ی متصوفانه تفسیر ایلمشدر. متصوفین کرامدن محمد جمال‌الدین نوری حضرتلرینك وحدت وجوده دائر ٩٥٠ ده عربی العباره تألیف ایلدیکی رساله‌یی ، بدرالدین سماوینك وارداتنی ، جلال دوانینك (حورا وزورا) رساله‌سنی ، امام غزالی حضرتلرینك (تهافت) ی ایله ابن الرشدك اجوبه‌سنی ترجمه ایتمشدر . مکتب سلطانیده تدریس ایلدیکی علم کلامدن (عقدالحقائق) نامیله بررسالهٔ نفیسه وجوده کتیرمشدر. (اسلامده جهاد) عنوانلی اثر مهمی مطبوعدر .

مشارالیه حضرتلرینك غزته‌لرده و رسائل موقوته‌ده مقالات عالیهٔ علمیه‌سی مندرجدر .

فهرست

خطا و صواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٦	٣	تخصبص	تخصیص
٧	٤	٥٢٣	٩٢٣
٨	٢٩	شمس‌الدین	شمس‌الدین محمد
٨	٣٠	٩٢٣ ده	عربستان ، ٩٢٥ ده
٩	٢٠	الشاقعی	الشافعی
١٠	١٥	العماء	العلماء
١٣	١٣	نظارت عمومیه‌سی	ادارهٔ عمومیه‌سی
١٤	٢٤	مفیض آلاء	مفیض آلا لاء
١٥	١٥	امّطار	امطار
٢٤	٢٧	هپسی	حسبی
٢٥	٨	خیرالله‌افندی ضربخانه	(خیرالله افندی)، جمادی‌الاخره ١٢٣٦ ده (السید محمد عطاء الله افندی) ،ربیع‌الاول ١٢٣٧ ده (السید یوسف افندی) ضربخانه
٣١	٣٠	صحیفه ٢١	صحیفه ٣١
٥١	١٧	حوادثلری	حوادثی
٥١	١٧	پاشانك	پاشانك صدارتدن
٥٢	٥	١٢٦٦	١٢٦٤
٥٤	٤	مکتب	مکاتب
٥٥	٩	١٢٥٨	١٢٥٢
٥٦	١١	یوز اون	یوز غروشده اون
٥٨	٦	موصل‌قپوکتخداالقلری	موصل،شهرزورقپوکتخداالقلری
٧١	٢	معرفتله مشغول اولدیغی اثناده‌موره والیسی ابو بکر سامی پاشایه	معرفت ایلدی وزیر موره‌لی ابو بکر صدقی پاشایه
٦٦	٢٤	باش معاونکی	باش معاونلکی
٧٧	٢٤	دنیلمشدر [٢]	دنیلمشدر .
٧٨	٣	خارجیه	خارجیه نظارتی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۷۸	۱۹	محور	محمود
۷۹	۱	صفر	۲۲ صفر
۱۰۵	۷	پاسادن	پاشادن
۱۰۶	۲٤	دفتراماتی	۲٦ ذی‌الحجه ۱۲۷٦ ده تعیین اولندیغی دفتر اماتی
۱۱۲	۱۹	اعضالغی‌اوزره عهده‌سنده قالمق	اعضالغی عهده‌سنده قالمق اوزره
۱۱۲	۲٦	ویرمدیکی	ویرمدیکنی
۱۱۳	٤	۱۲۷۸	۱۲۸۷
۱۱۵	۲۳	ذی‌الحجه	۱ ذی‌الحجه
۱۲٦	۱۰	نظارتنه ، تعیین	نظارتنه تعیین
۱٤۰	۳	نظارتی احمد	نظارتی أعیاندن احمد
۱٤۱	٦	۱۲۹۳	۱۲۹۷
۱٤٤	۳	ذی‌الحجه	٤ ذی‌الحجه
۱٤٦	۱۳	۱۹ جمادی‌الاخره	۹ جمادی‌الاخره
۱٤۹	۳	معلمین	معلمین
۱۵۲	۱۱	عبدلمجید	عبدالمجید
۱۵۳	۱۳	براقلمشدی	براقلمشدر
۱۵۳	۲٤	۱۲۷٦	۱۲۷٦ ده
۱۵۵	۱۸	کاتب ، عفیف	کاتب ، شاعر ، عفیف
۱۵۷	۲٦	۱۲۵٦	۲۵٦
۱٦٤	۷	ذی‌التعده	ذی‌القعده
۱٦۷	۹	فادر	قادر
۱٦۹	۵	صتف	صنف
۱۷۲	۱۰	۳,۰۰۰	٤,۰۰۰
۱۷۷	۱۹	نه‌ئرلاندەر	نه‌ئرلاندەر
۱۸۲	۲	درسعادتد	درسعادتده
۱۸۳	۱٦	۱۲۸۹	۱۲۹۹
۱۹۱	۱۵	ربیع‌اولاول	ربیع‌الاول

صحیفه	سطر	خطا	صواب
١٩٥	١٠	بحریه نظارتنده وذکی پاشا	بحریه نظارتنده وسعید پاشا خارجیه نظارتنده وذکی پاشا
١٩٦	١٠	سننساخ	استنساخ
١٩٨	١٦	٢,٥٠٠	٢٥,٠٠٠
٢٠٩	١٣	رمضان ١٣٠٨	رمضان ١٣٠٧
٢١٨	١٦	ابوتی	ابوتمی
٢٣١	١	برینه	یرینه
٢٣٢	١٦	قخریه‌ده	فخریه‌ده
٢٣٢	١٢	ممنازه	ممتازه
٢٣٦	١٤	وا	واڭ
٢٣٩	٧	سالفلذکر	سالف‌الذکر
٢٣٩	١٥	تفسیری ده	اثری‌ده
٢٤٠	١٧	مخلفه‌دن	مختلفه‌دن
٢٤٨	١٨	الثحاق	التحاق
٢٥١	٥	وارداتنی	وارداتی

